

GHEORGHE BORNEANU
DUPĂ SCATII

și

DUPĂ STICLEȚI

EDITURA TINERETULUI

Coperta de GH. CERNĂIANU

Într-o după-masă de iarnă, odăile și curtea casei în care ședeam se umpluseră de lume. Și mai venea încă. La poartă se strânsese o grămadă de copii, i-auzeam rugându-se de Lică, o rudă îndepărtată, sărac și cu duhul, care ținea loc de slugă.

— Lasă-ne și pe noi înăuntru, nene Lică!

— Nu se poate. Voi cu altă ocazie.

Mie îmi părea bine; le făcea-n necaz, credeam.

Murise mama; și-n ceasul acela o slujeau mai înainte de a o duce la cimitir.

E cea mai veche amintire. Aveam atunci patru ani și câteva luni. Pe mulți i-am ascultat povestind întâmplări și tot felul de minunății de-ale lor de pe la trei ani, ba poate și mai de jos. Precum se vede, oamenii sunt tare feluriți, și încă de mici.

La vârsta mea, Mozart dădea concerte. Eu mă pregăteam de stea. Se apropia Crăciunul. împreună cu Alexandru, fratele meu mai mare, meșteream de zor la o bucată de carton și ne făceam visuri. Până la sfârșit am scos din ea o stea în șapte colțuri, c-un turn în vârf.

În prima zi a „Nașterii”, cum s-a lăsat întinericul, am lipit o lumânărică aprinsă la capătul turnului și am pornit-o degrabă pe urma visurilor. Cine putea fi mai bun de saftea decât Cardos, băcanul din capătul străzii! gândeam noi. Drept la el ne-am dus. Îi cântasem „Steaua sus răsare” și „Trei crai de la răsărit”, îi cântasem și „La mulți ani”, dar nimeni nu ieșea cu darul mult așteptat.

Gp! Dați-ne și nouă un gologan, domnule Cardos! am început a ne ruga, pe rând, și cât mai plângăreț.

Arrș! am simțit deodată subțurii pantalonilor. Arrș! a suierat a doua oară bastonul.

Ne plesnise tata care trecea pe acolo și ne auzise milogindu-ne.

Mă va mai fi bătut tata, ba bine că nu, dar vremea a trecut, am ajuns în toamnă. Într-una din duminici, Lică iar m-a îmbrăcat în haine de marinar și iar s-a umplut casa de lume. Se recăsătorea tata. Și mi-aduc aminte că am mâncat toată seara bomboane fondante și am băut apă.

În dimineața ce a urmat, noua mea mamă m-a trimis la ai ei să aduc o sită de cernut făină. Mai fusesem pe acolo, să-l caut pe Mateiaș, un frate de-al său, cu care mă împrietenisem. Ședea și aproape, în colțul străzii, unde tatăl lor ținea o prăvălioară cu coloniale și băuturi. În ușă am dat peste Tincuța, una din surori.

— M-a trimis... am apucat să zic și m-am oprit încurcat. Nu știam cum să-i spun.

— Să-i spui „mămița”, m-a învățat, blând.

Și așa i-a rămas numele.

Nunta nu intrase în socotelile mele, nici nu i-am dat importanță. Eu așteptam Moș-ajunul. Și cu cât se apropia, mi se părea că un om rău îl gonește din urmă. Mateiaș mă stârnise, el îmi aprinsese închipuirea. Nu era zi în care să nu povestească pe unde „colindase”, ce pățise și, mai ales,

să nu-mi dea sfaturi.

— Întâi și-ntâi, bâta bună să ai! Altminteri, te sfâșie câinii! mă învăța, spunând cuvintele răspicat, precum un profesor. Știi tu ce-am pătit în curtea lui Loleață? Ne înconjuraseră vreo cinci câini, iar Țiganu', ăl mai rău dintre toți, mi-apucase bâta cu colții, trăgea așa de tare de ea, de gata, gata să mi-o smulgă din mâini!

Eu eram numai urechi, un cuvânt nu scoteam.

— Pe urmă, șmecheria a mai mare e să te faci mic. Mic de tot. Să te lași pe genunchi. O să auzi femeile: „Pe tine cum nu te dă jos traista, mă prichindelule?!

Câți ani ai?” Iar tu să răspunzi: „Pat U”, să creadă că ești copil mic. Și ai să vezi tu dacă nu ți-o da ție mai mult ca la toți.

Și câte încă nu m-a învățat Mateiaș!

Alteori îmi înșira roadele dibăciei lui. Peste o sută de nuci, patruzeci și patru de covrigi, din care cinci cu susan, și trei smochine! „Abia mai duceam traista”, se lăuda.

Tot numărând zilele și tot ascultându-l, în sfârșit a venit și Moș-ajunul. Cum am terminat masa de prânz, am înșfăcat ciomagul pregătit de Lică și am dat fuga la Mateiaș. Sacul era gata de mult; mi-l făcuse Tincuța. L-am pus pe umăr, de-a curmezișul, și cu bâta în mână mă mișcam de colo până colo, nu-mi găseam astâmpăr. Așa am ținut-o până la șapte seara, când după sfaturile lui Mateiaș ne-am băgat în pat.

— Dacă n-o să fim dormiți, ne-apucă somnul. Ce, nu știu eu pe mulți care s-au întors acasă după un ceas? se temea.

De frică strângeam din ochi, dar somnul nu se lipea de mine. Mă răsuceam când pe o parte, când pe alta.

— Dormi, mă Gică, nu fi prost! a bolborosit prietenul meu.

Când Tincuța ne-a trezit, afară era întuneric. Cât ne-am îmbrăcat, se mai luminase. Așa mi s-a părut. Și am pornit-o, cu desaga goală. Nu-mi amintesc, casă cu casă, pe unde am colindat. Știu însă că ajunsesem în strada Teilor, și în vreme ce uram „Bună dimineața la Moș-ajun”,

în fața unor ferestre luminate, s-a deschis ușa și o cucoană ne-a poftit înăuntru. Ținându-ne pe amândoi pe după umeri, am intrat într-o cameră mare, plină de lume. Mie, și cred că și lui Mateiaș, îmi rămăseseră ochii pe masa din mijlocul încăperii. Era încărcată cu toate bunătățile.

— Ei, acum cântați! m-a îndemnat un domn cu barba albă.

Sfloși, ne-am uitat unul la altul, să prindem curaj, apoi i-am dat drumul:

„Am venit și noi odată la mulți ani cu sănătate...”

Pe când mă întăream în voce, cu speranța că o parte din prăjiturile, portocalele și curmalele de pe masă or să se mute în sacul meu, deodată, de la spate, am auzit un glas de fată strigând:

— Mamă, mamă! Uite ce păr are!

În același timp i-am simțit mâinile. Îmi prinsese capul, își vârâse degetele în părul meu creț, lăsat să crească mare, într-un vâlmășag de inele.

Ce taine va fi purtat acea fată în mâinile ei, pe care multă vreme mi le-am închipuit frumoase și albe?

Am simțit plecând din ele ceva neînțeles, dar bun, ca o vorbă bună; iar căldura din degete se așezase undeva, pe sufletul meu, poate.

Am rămas nemișcat. Portocalele și toate prăjiturile plecaseră din minte. Aș fi vrut să nu-mi mai dea drumul din mâinile ei.

Larna era pentru noi, copiii, cei mai mulți și săraci ai Bucureștilor, „sezon mort”. Ne mergea ca negustorilor, lânzezeam ca ei pe timpul căldurilor. De cum treceau sărbătorile, nu ne mai aștepta nicio bucurie. Doar să ne dăm pe gheață, în anii în care cădea zăpadă.

De-a lungul unei părții de pe trotuar, pe o bucată mai dreaptă și mai netedă, croiam o ghețușcă. Ne tot dădeam pe ea, până o făceam lucie ca oglinda. Aveam și cu ce. Nu era copil să nu poarte tălpile ghetelor bătute cu ținte cu floare și tocurile potcovite. Când era gata, ne rânduiam în șir, ne luam vânt pe câțiva metri și apoi alunecam în lungul ei, de parcă zburam. Cine se știa meșter bătea *rața*. Un

picioar îi fugea pe gheață, cu celălalt bătea pac, pac, pac, cum fac rațele mac, mac, mac. Sau se dădea pe vine. Mai și cădeam. Când plecam cu elan prea mare, fugeau picioarele de sub noi, și ne duceam târâș până la capătul celălalt. Dar nimeni nu lua în seamă. Ne sculam, scuturam cu șapca zăpada lipită de pantaloni și o porneam iar.

În câte o zi, nici de atâta nu aveam parte. Vreuna dintre femeile care locuiau prin preajmă, scoasă din fire de gălăgia ce făceam, împrăștia în timpul nopții câteva fărâșe de cenușă. Pas de te mai dă pe gheață!

Ce ne mai rămânea? Nimic. Noi nu aveam nici sânni, nici patine. Ne întorceam fiecare la el acasă. Eram prieteni, dar numai pe stradă.

Dar și acasă nu aveam ce să fac. Jucăriile, o locomotivă de tinichea de douăzeci de bani, sau vreo broscuță de tot atâția, primite ca dar de sărbători, nu țineau două zile. Cărți - vorbesc de cele cu poze - nici nu văzusem. Și nici poezii nu știam, ca să mă hâțân pe scaun și să le repet fără sfârșit.

— Ia spune-mi o poezie, mi-a cerut mama-mare, care venise de la Galați, să-și vadă nepoții.

— Nu știu, i-am răspuns.

— Cum de nu știi?! s-a mirat.

— Știu numai de alea de stea.

— Dar steaua a trecut de mult. mi-a amintit.

Eu am ridicat din umeri.

Pândeam pe fereastră primăvara. Într-o zi am tresărit. Zăpada de la temelia casei de peste drum se subțiasse, de-a lungul zidului apăruse o dungă de pământ, neagră. Am alergat afară, m-am uitat la ea, cu ochi mari. Și nespus m-am bucurat. Până seara târziu m-am jucat în gând când cu zmeul, când cu bile, sau în arșice. Dimineața, abia făcusem ochi, și am fost la fereastră. Marginea de pământ rămăsese însă la fel de îngustă. Nici în timpul zilei nu s-a mai mărit; o măsurasem în minte de mai multe ori. Așa a stat aproape o săptămână.

Într-o noapte, nu știu de ce, m-am trezit din somn. Și ca prin vis am auzit burlanul țârâind. Am crezut că mi se

pare. Am ciulit urechile. Când n-am mai avut nicio îndoială, am luat perna în brațe și-am adormit fericit. M-a trezit lumina. Un soare mare și aprins strălucea în geam.

— Stai să bei ceaiul! a strigat mămița după mine, în vreme ce dădeam în brânci pe ușă.

N-am vrut să știu de nimic, am luat-o mai tare la fugă.

Strada era plină de copii. Mai mulți ca niciodată. Rămăseseră și din cei care mergeau la școală, trăseseră fitul. Bucuroși că scăpaseră de iarnă.

În scurtă vreme, trotuarele se uscaseră.

— Joci și tu la *ichi*?

— Joc.

— *Pune-te.*

Am scos din buzunar două *miele*, le-am așezat în prelungirea celorlalte, puse de ei. Apoi m-am tras și eu înapoia *vămii*. O linie dreaptă, zgâriată pe pământ, la depărtare de șapte pași de-ai noștri.

Fiecare dintre noi avea și *miele* și *soalbe*. Soalba era din același os ca și miela de la genunchii din față, dar de capră, nu de miel. Și valora două *miele*. Pentru că din ea se făcea *ichiul*. Lucrul ăsta ne dădea multă bătaie de cap. E destul de greu chiar de explicat. Se făceau în soalbă patru canale, cu diametrul cam de doi milimetri. Două dintre ele porneau din părțile laterale, din mijlocul lor; celelalte două, din capete. Toate patru trebuiau să răzbească în gaura arșicei. Se punea apoi soalba într-o cocă de pământ galben, se înfunda bine; pe urmă se turna plumb topit și așteptam până se întărea. Și încă nu era gata. De aici înainte începea treaba cea mai obositoare. Cu plumbul în ea, ținut de cel pătruns prin canale, trebuia frecată, pe o parte și pe alta, de toate pietroaietele și de toate zidurile, până se făcea netedă. Abia atunci era *ichi*.

— Cine *dă* întâi?

— Mofturosu, mi-a răspuns Nicu, în timp ce toți răsuceam *ichiul* ca pe o morișcă, prins între degetul cel mare și cel arătător.

Trosc, a făcut *ichiul*, izbind în inima zidului de arșice.

Patru din ele au sărit cât colo. Mofturosu a dat fuga și le-a adunat. Era câștigul său. Mai rămăseseră patru. Dar nu la un loc. Două într-o parte, două în cealaltă, despărțite între ele ca de o poartă. Urma la rând Nicu. A-nvârtit ichiul încă de câteva ori, a scos și limba afară, și fâșșșt, drept prin poartă a trecut.

— Măă! Ce ghinion am! s-a plâns, uitându-se cu dușmănie prin gaura dintre arșice.

A dat apoi Mateiaș și le-a zburat pe cele două din stânga lui. Parcă dăduse cu pușca.

— Ați văzut, mă fraierilor? Dacă eram eu întâi, una nu mai rămânea! s-a grozăvit, pe când se întorcea cu arșicele.

Nicu îl măsura, să-l mănânce nu altceva.

Venise rândul meu. Am nimerit pe alături. A dat din nou Mofturosu. Degeaba. La fel și Nicu. Mateiaș zâmbea în colțul gurii, privea la ei de sus, în silă, răsucind ichiul alene.

— Zbârci! i-a strigat Nicu chiar în clipa în care îi plecase ichiul.

Ca un făcut, s-a dus razna, pe la trei palme de arșice a trecut.

Mateiaș a holbat ochii, năuc. Și pe loc, prins de furie, i-a trântit doi pumni în coaste. Mofturosu a sărit de partea lui Nicu, eu am ținut cu Mateiaș, și, mamă, mamă, ce păruială a ieșit!

Cine și de ce statornicise ca după-amiezile să nu se joace jocuri de noroc, nimeni nu știa. Și nimeni nu se întreba. Obiceiul se respecta însă mai abitir ca o lege scrisă. Se poate să se fi împământenit din dorința de variație. Sau pentru ca jucătorii să aibă timp să-și facă la loc capitalul. Nu cât ai clipi din ochi izbândeau să șterpelească nasturii din cutia în care erau păstrați. Întâi trebuia s-o dibuie, apoi să aștepte până ce mama era la bucătărie sau plecată în vecini. Nici de bani, cu care să cumpere alte bile ori arșice, nu puteau să facă rost de îndată. Se îmbufnau, se mai smiorcăiau, plecau trântind ușa, se întorceau încruntați, până ce li se puneă în mână

un gologan.

Eu aş fi încercat d-a surda orice şiretlic. Tata nu mi-a dat măcar un cinci, niciodată, iar mămiţa primea banii număraţi. Aveam însă noroc, câştigam mai totdeauna şi la orice joc.

După câteva zile strânsesem cam cincizeci de bile şi un săculeţ cu arşice. Şi sporeau mereu. Parte din ele le vindeam. Zece bani, zece bile. Preţ fix, stabilit pe toată mahalaua. Dar pe jumătate ca la librărie. Arşicele erau mai ieftine. Trei soalbe şi o mială, cinci parale, deşi nu se găseau decât la noi, la *particulari*. Către Paşte scădeau şi mai mult.

După-masă, cum strada era încă plină de noroi, ba pe ici, pe colo mai stăruia câte o băltoacă, nu ne jucam decât pe trotuare.

— Hai, mă, să facem o *capră*, a propus unul dintre noi.

— Hai, ne-am grăbit cu toţii.

— Cu sau fără *monopol*? a întrebat altul.

— Cu, răspund vlăjganii.

— Fără! Fără!; s-au opus într-un glas cei mai pirpirii.

Ne-am înţeles totuşi repede. Mai trebuia să vedem cine rămâne *capra*. Mofturosul a-nceput să numere, de la el: „Ala Bala

Portocala

Trosc

Pleosc

Treci

La

Loc”.

Primul a ieşit Cârnu; am scăpat şi eu, şi ceilalţi patru; a rămas Nicu.

Capra a-nceput. Săream unul după altul, ca într-un iureş. De aproape şase luni nu ne mai jucaserăm. Când totul mergea de minune, Cârnu i-a trântit un „monopol” lui Nicu, de era să-l bage cu nasu-n gard. Noroc că s-a ținut bine pe picioare. Dar şi-a ieşit din fire.

— N-a fost vorba, bă, fără „monopol”? a ţipat la el şi

l-a trăsnet c-un pumn drept în obraz.

A dat și Cârnul, era și el iute de mână, și s-ar fi bătut mai tare, dacă nu se grăbeau ceilalți să-i despartă.

— Stricați jocul, mă, ce dracu'! i-au dojenit cu vorbă bună, să-i liniștească.

Nicu s-a mai uitat o dată lung și urât la Cârnul, apoi *s-a pus* capra. Jocul a reînceput.

A mai trecut o zi, încă una, și alte zece, până a venit căldura. Și parcă am fi fost vorbiți. Am lepădat tot de pe noi, am rămas numai în pantaloni, ținuti cu cozondroace, în cămașă și în picioarele goale. Dar cu șapca-n cap. Părinții ne-au dat zece bani și ne-au trimis la bărbier, de unde am ieșit tunși chilug, cu mașina numărul zero.

Eram ușori ca fulgul. Să tot alergi! Cum mâncam, o și zbugheam. Niciunul dintre noi nu dormea un minut. O începeam cu *hoții și vardiștii*, ori cu *creții și porumbeii*, treceam la *leapșa pe cocoțate ori pe ouate*, sau întăream o *friptă* până ni se făceau palmele roșii foc.

Numai câțiva jucam și *țurca*. E un joc greu, mai cu seamă când se joacă cu „picuri”. Cere o mână sigură, ochi ager. De aceea nu toți copiii îl îndrăgeau. Cine ajungea însă să-l știe bine lăsa orice pentru el; și tare se mândrea!

„*Țurca*”, de unde își trage numele și jocul, este o bucată de lemn ce poate fi asemuită cu un creion-reclamă, lung de vreo doisprezece centimetri și gros de trei; dar ascuțit la amândouă capetele.

Cei cărora le plăcea aveau fiecare țurca lui; și un *băț*. Bățul era ceva mai mare de o jumătate de metru și gros cam de două degete. Dimensiunile puteau fi și altele. Numai că atunci nu era de soi. Sub niciun cuvânt nu se îngăduia decât rotund.

În vreme ce Nicu scobise în pământ o gaură lunguiață și largă, cât să încapă capătul bățului, eu și Titi zgâriasem de-a latul străzii, cu o piatră, zece linii, din zece în zece pași de la ea.

— Gata! a dat de veste Titi, care trăsesese ultima.

Pentru că Nicu *ieșise* primul la *numărat*, el a început.

A pus țurca de-a latul găurii, a vârât bățul pe sub ea,

l-a împins cât a putut, și deodată, hop! l-a săltat cu țurcă cu tot. Până la treizeci de pași a azvârlit-o.

— Și mai se văita că n-are noroc! îmi spuse Titi în șoaptă și cu necaz, pe când ne duceam spre locul unde căzuse.

Nicu călca rar, îl apăsa isprava. lângă țurcă s-a oprit, a cercetat cu luare-aminte cum era îndreptată, s-a așezat pe aceeași direcție cu ea și, după ce și-a potrivit bățul în mână, poc! a plesnit-o către capătul din față.

— Ai zbârcit! ne-am repezit și eu și Titi, bucuroși. Țurca nici nu se clintise, rămăsese lipită de caldarâm.

Am luat-o înapoi, spre gaură. Nicu se ținea în urmă, încruntat. Era rândul lui Titi. A azvârlit-o numai până la douăzeci de pași. Dar a căzut cum nu se putea mai bine: cu unul din vârfuri ridicat în sus. Și Titi a plesnit-o *în scurt*, ca și cum abia ar fi ciupit-o; țurca a prins aripi, s-a ridicat în aer; a *picat-o* binișor, a mai ridicat-o de-o palmă, și încă un *pic*, apoi al treilea. Numai ochi era! Când să-l bată și pe următorul, n-a nimerit-o bine; s-a șters pe rotunjimea bățului. Degeaba s-a repezit s-o prindă din zbor; căzuse, „pupase pământ”.

— Patru ori douăzeci, am optzeci, a socotit el, grozăvindu-se.

Îmi venise rândul. Eu am aruncat-o tot până la douăzeci de pași, dar bătusem cinci „picuri”.

— Suticu! le-am spus, să le fac în necaz.

— Știi tu că pisoii dintâi mor! mi-a întors-o Nicu.

Azvârlise fiecare de la gaură de câte șase ori. Titi avea patru sute patruzeci de puncte, eu două sute treizeci, iar Nicu o sută patruzeci.

Titi nu-și mai încăpea în piele.

— Să-mi ziceți „nene”, bă!

Și-l pufnise râsul. Tocmai când Nicu azvârlise numai la zece pași. S-a uitat la el să-l mănânce. Și-a plesnit țurca, mânios. De un metru a săltat-o, i-a venit și bine la mână. Un *pic*; două; trei; patru; cinci... Parcă era de la circ. Titi zâmbea încrezut. Numai că Nicu își revenise. Era ca în zilele lui bune. Șase; șapte; și deodată, trosc! a izbit-o în

plin, cu toată puterea: dincolo de ultima linie a trimis-o.

Am rămas năuci; și eu, și Titi.

— Înmulțește tu, Titi, că ești „nenea” al nostru! i-a strigat Nicu de departe, fugind după țurcă.

— Tii, ce baftă are! A și făcut nouă sute patruzeci! bolborosea Titi, cu capul în pământ.

Jucam *la o mie*. Îmi luasem adio de la câștig; credeam că și Titi. Bănuiam că o să mai joace așa, în dorul leilor cum se zice, și numai pentru că urma la rând. El clocotea însă. Și-a așezat cu greu țurca. Degetele îi tremurau. A împins în băț. a apăsât cât l-au ținut puterile, și zvârrr! la patruzeci de pași a căzut țurca, s-a mai rostogolit și pe pământ câțiva. Când se ducea spre ea, i-a azvârlit lui Nicu niște ochi: „Adică ce credeai tu?” am înțeles că-i spune. Îndată l-am auzit numărând: „Două... trei... patru...”, am văzut cum o sălta cât mai sus, se simțea că se pregătește s-o plesnească. Încă un *pic*, și încă unul, după care și-a făcut vânt din tot corpul și... zdraang! drept în geamul de la odaia din față a țatei Alexandrina.

Până seara n-a mai dat pe-acasă, de frică.

Diminețile jucam acum și bile, la *ront* sau la *gropiță*, ori *pe date la cap*; nasturi, *la riscă*, *la perete* ori *la pălmuță*; și arșice, *la siciu*, *bei*.

La „siciu, bei”, copiii se așezau în cerc, pe vine, și fiecare puneă „miza”, o arșică sau două, în palma celui care dădea întâi. Acesta le arunca în sus, până în dreptul ochilor, de unde cădeau pe pământ. Cele rămase pe „siciu” le plătea; cele pe „bei” le câștiga. Alelalte erau socotite *moarte*. Dacă din toate arșicele rămăneau în picioare numai un siciu și-un bei, le câștiga pe toate.

Cam pe la jumătatea lunii mai ne-am pomenit croind spezeze, umblând după clei, după țiplă pentru vâjâitoare și după hârtie colorată. Venise rândul zmeului.

Nu. numai noi ne pregăteam. O lume întreagă. Toți librarii și băcanii din București, ba chiar și toptangiii din jur de Piața Mare. În galantar „La bunul școlar” apăruseră primele zmeie, de un colț al ușii de la intrarea în prăvălia lui Cardos, ca și la „Ion Spânzurat” atârnavu ghemu de

„Sibias”, iar la „Plosca de aur” din Gabroveni ședeau înșirate pe tarabă *ciulele* de sfoară, numai una și una.

Primii care le-au înălțat au fost băieții de vârsta mea, sau ceva mai mari. L-am înălțat și eu. Eram tare mândru. Până în vara aceea mă jucasem cu *turcalețul*, un fel de zmeu fără speteze. S-a întâmplat că-l brodisem și tare frumos: alb cu rotocoale negre. Și vâjâia!...

— Dă-mi-l și mie, mă Gică, să-l țiiu, se ruga câte un pișcoci dintre cei care ședeau roată în jurul meu.

— Na! Dar să-l ții bine. Nu cumva să-l scapi! mă temeam.

Nu trecea niciun minut și gata; cu toate smiorcăielile lui.

Pe la patru după-masă, hop și tata! Se ducea la serviciu.

— Ia să-l văd și eu! Îți spun eu câte parale face, mi-a zis, după ce se uitase un timp. Și mi l-a luat din mâini.

Abate-l în dreapta, abate-l în stânga, dă-i sfoară și apleacă-l pe o parte, să facă *colaci*, dă-l și-n cap până aproape de pământ...

Mie îmi sărise inima din piept. Iar el să plece nici gând!

— I-ai făcut gura prea trăgătoare, a zis, pe când mi-l înapoia.

Zi de zi, mai multe zmeie se vedeau. Cei mici, puștimea de la patru ani, alergau prin mijlocul străzilor, ținând de o ață la capătul căreia zbura o *cioacă* ori un *turcaleț*. Alții, mai mărișori, se jucau cu zmeie *d-un sfert*, făcute din foiță și speteze de transperant. Se vindeau și la librărie, cinci parale bucata, dar copiii din mahalaua noastră găseau că era mai ieftin să rărească transperantul de la una din ferestrele de-acasă. Așa socotisem și eu două veri la rând; și dacă lumea le-ar mai întrebuința, i-aș învăța pe cei mai puțin dibaci din ce loc să le tragă. Să-i scap de bătaie.

Începuseră să le înalțe și elevii de liceu, cum se întorceau de la școală, și câte un ucenic care nu mai putuse să rabde și fugise de la meșter. Apăruseră zmeie

din două. Cele mai temute. Astea se urcau până la Dumnezeu. Pentru că, deși mărișoare, de șaizeci de centimetri pe patruzeci, puteau fi înălțate cu sfoară *dintr-una*. Dar numai din aceea răsucită, tare de n-ajungeai s-o rupi. Fiind și mai ușoare, pe lângă cele *din patru*, ori pe lângă namilele *din opt*, erau lesne de mânuite. Cine se pricepea și avea și un leu să cumpere două ciulele de la „Plosca de aur” nu se juca decât cu zmeie *din două*.

Tata nu-și găsea astâmpăr. Și ca el, toți ceilalți oameni, cu neveste și copii. Ședeau numai cu ochii pe sus. Până s-au așternut pe făcut speteze. Îi vedeam cum lucrau la ele, cum le potriveau din briceag. Și, în prima duminică, cerul s-a umplut de zmeie.

Cel mai vestit de pe strada noastră nea Apostol era, tatăl lui Mofturosul. Om de vreo treizeci și cinci de ani, tâmplar de lux, de meserie. Zmeiele lui n-aveau pereche. De data aceasta înălțase unul albastru, cu rotocoale mari, albe. Și cu o coadă de toată frumusețea: două fâșii de tifon, lungi și curate ca zăpada.

Paralel cu strada pe care ședeau se afla strada Ghiociei. Aici renumit era Costică Ionescu, zis „Vraje”, un flăcău cu armata făcută. Spaima zmeielor! Până în șoseaua Ștefan cel Mare, când bătea vântul într-acolo, și dincolo de Făgădău, altcum. Cu toate *se lua la încurcare* și nu puține rămâneau agățate de sfoara lui, sau erau făcute *mototol* și doborâte.

Pe la șase după-masă se întorcea înconjurat de o droaie de copii. Măreț de de-abia își încăpea în piele! Fusesse tocmai pe Leonida, făcuse la *încurcare* c-un ȝzmeu din patru *și-l luase* neatins. Și cu vreo cincizeci de metri de sfoară. Îndreptându-se spre casă, s-a apropiat veu zmeul de al lui nea Apostol, în curând au ajuns pe aceeași linie, cap la cap. Ca împins de o mână nevăzută, alaiul s-a oprit. Puștimea se uita la el, îl asmuțea din ochi.

— P-ăsta-l lași?!

— Ia să vedem cum îi stă *mototol*!

— Ți-o fi frică, mai știi!

Deși flăcăul se cunoștea cu nea Apostol, ambiția îl

râcăia. A abătut zmeul spre celălalt. Numai de câteva palme însă. Să arate și a joacă. Și pândea. O mișcare aidoma aștepta.

Nea Apostol zâmbea în mustață. „Adică ce vrea?!” își ziceau. Simțiseră, și cei din jurul lui puneau paie peste foc.

— Vraje te-ncearcă!

— Spunea că nimeni nu se încumetă.

Părea că și zmeiele se înfruntau. Vâjâiau înfundat.

— O s-ajungă să se joace cu turcalețul, dacă m-o scoate din pepeni! s-a grozăvit nea Apostol.

S-a întâmplat ca tocmai atunci să-l cheme nevastă-sa. Îl căuta un client. Lui Costică cineva îi arătase un zmeu străin. Ședea sus, pe bolta cerului, înălțat pe Brațului, către linia de tramvai. De teamă să nu-l scape, plecase grăbit într-acolo, cu droaia după el.

Vorba, cea rea mai cu seamă, aleargă iute ca trenul. Iar din strada Marginii până în Ghiociei era o palmă. Cât dădeai colțul. A doua zi, spusele lui nea Apostol luaseră casele la rând. Purtate din gură în gură. Câte unul mai pusese și de la el. Nu-l lăsase inima.

Seara a aflat și Costică. Cum s-a întors de la lucru. Toată suflarea aștepta.

— Băă! A zis Costică Vraje c-o să-i plângă de milă! a răbufnit un băiețaș.

Se strecurase aproape și trăsesese cu urechea.

Puștimea s-a înfierbântat. Se încălziseră și cei mai mari.

S-au aprins și năpârstocii de pe strada Marginii. Pe loc, îndată ce-au aflat. Unuia nu-i tăcea gura. Bine că n-auzea Costică! Cel mai furios Mofturosu era. Foc ieșea din el. Alergase acasă și-i spusese lui tată-său.

Nea Apostol a mai dat câteva rindele, apoi a ieșit în poartă. A ieșit și domnul State Ionescu, din curtea de alături; s-a dus la el. Știa tot, un cuvânt nu-i scăpase. Au venit în fugă și copiii, și elevii de liceu. Ciorchine se strânseseră în jurul lui.

Făceau ce făceau, și din nou aduceau vorba de vrajba ce se iscase. Îi mistuia râca, abia așteptau ziua înfruntării.

Țineau să se măsoare în văzduh și chiar pe pământ.

— Umblă cu coinacele pregătite, aflaseră și unii și alții.

— Dac-or da cu ele, ne ducem peste ei! Zob să-i facem! se zbârleau cei de pe Ghiociei, ca și cei din Marginii.

De sfârșit nu aveau nicio îndoială.

— Ascultați-mă pe mine! O să-l ia pe sub sfoară dintr-odată, ca pe alea mici! da ca sigur unul ce se credea priceput.

— Chiar dacă nu i-o ieși, când o-ncepe *să tragă!* Nimeni n-are *pasu* lui nea Costică. Parcă-i o mașină! îl lăuda altul.

Mofturosu și prietenii lui credeau la fel, dar de zmeul lui Vraje.

A venit și duminica, ziua sortită. Nu mult după ora prânzului, mai toată partea bărbătească era în stradă. Și copiii, și părinții. Fiecare cu zmeul lui. Se jucau pe nădușite. Mulți făcuseră bășici în palmă, ori la degetul cel arătător. Bătea și-un vânt bun. de-a lungul, spre șoseaua Ștefan cel Mare. Vâjâiau vâjâitoarele de asmuțiseră toți câinii din mahala. De vrajbă părea că uitaseră. Poate unde numai nea Apostol îl înălțase.

Deodată, de pe Ghiociei, s-a ridicat un zmeu vânăt, *din două*. Cât ai număra până la opt, era sus, se tot ducea, urcându-se.

— Na! L-a înălțat și Vraje.

Un fior a trecut printre copiii din strada Marginii, au rămas cu privirea la zmeul lui. De-al lor uitaseră.

Nea Apostol se făcea că nu-i pasă. Îi spusese însă lui fiu-su să desfășoare sfoară de pe păpușoi, cât de multă.

— Mai repede, blegule! a strigat la el.

De unde se vedea că-i cam păsa.

În vremea asta, zmeul lui Costică se urcase sus de tot și mai înainte de a se fi așteptat cineva, *l-a abătut* spre a lui nea Apostol, *l-a dat* în cap, i *l-a pus pe sfoară*.

— Gata! Acum e *pungă!*

Ar fi ținut rămășag cei din Ghiociei, într-un glas erau.

Numai că nea Apostol era și el dibaci. I-a *dat* sfoară, că mai avea, ocolise primejdia. Altfel ar fi fost luat de coadă și de gură și făcut *mototol*. Urcându-se deasupra, l-a pus el *pe sfoară* lui Costică.

— Așa, nea Apostole!

— Brava!

— Strânge-l acum de guriță! îi dădeau zor copiii, o gloată. *Trăseseră* zmeiele lor și alergaseră cât îi ținuseră picioarele, să fie lângă el.

Se pripiseră însă. Degeaba se înfoiaseră. Încercase Apostol, dar Vraje îl *dăduse în cap*, scăpase. Și îndată *l-a abătut* la stânga, mult. Își făcuse planul *să cadă* din nou pe el. Când, zmeul nu s-a mai supus, juca în frâie slobode. Simțise și nea Apostol, nu-l mai avea nici el în mână.

Se înnodaseră sforile, undeva, pe la vreo treizeci de pași înaintea spetezelor.

Ca la o comandă, deodată amândoi au început *să tragă*. Iute. Cu *pasul* mare, făcut într-o latură. Credeai că acum, acum, zmeiele vor fi jos. Dar au început sforile să se întindă, să țină. Mereu mai tare.

— Nu te lăsa, Costică! strigau. îl văzuseră că nu mai avea spor.

— Trage, nea Apostole! îl îndemneau zece într-un glas, în vreme ce el sufla greu, înfierbântat.

Ca o furtună s-a repezit domnul State Ionescu. Să-i vină în ajutor. Zmeul îl lăsase unui băiat. I-a luat sfoara din mâini. Și trage! Cât colo îi zburau pulpanele de la jachetă, butonii de la plastron săreau cu zgomot, ca din pușcoci. N-a ținut mult însă, n-avea *școală*. S-a repezit nea Apostol. Mai râsuflase.

Zmeiele coborâseră. Pluteau încă, ținute de vânt. Drept deasupra casei lui Loleață. Peste ea treceau acum sforile, în lungul acoperișului, întinse cobză peste el.

— Nu smuci! Nu smuci! s-auzeau copiii strigând. Și de pe o stradă, și de pe cealaltă, Ochii li se făcuseră cât ceapa, arătau ca speriați. Iar coinacele zburau din toate părțile.

Întâi pe Costică l-am văzut pe acoperiș. Din marginea

cealaltă a țâșnit și nea Apostol. În capul gol amândoi, cu părul vâlvoi. Dând buzna, ca nebunii. Lângă un coș s-au proptit unul într-altul. Costică i-a și trântit un pumn. A dat și nea Apostol, cu sete, de l-a clătinat. Pe flăcău l-au năpădit furiile. Și-a făcut vânt, să-l pună jos dintr-o lovitură. A alunecat însă, pumnul i-a scăpat pe alături. Nimerind în gol, și-a pierdut de „tot cumpăna pe picioare, a simțit că se duce la vale. Însăimântat, s-a agățat de nea Apostol, l-a tras după el.

O lună întreagă a zăcut nea Apostol; Costică Vraje mai avea un cap, din bandaje.

— Ține și lampa asta și, vezi, ai grijă să nu spargi sticla! mă dăscălea mămița, venind zorită spre mine.

Cu o mână am împins săculețele cu bile în buzunarele pantalonilor; începuseră să iasă afară. Cu cealaltă strângeam de toarta unei cratițe.

— De bile îți arde acuma?! m-a certat.

Am tăcut chitic și-am luat lampa.

Ne mutam. Eu mă urcasem pe capra camionului din urmă, cum mi se spusese. În primul se suise Lică, cu soră-mea în brațe, și cu Turei, fratele cel mai mic.

În lungul străzii mai erau și alte camioane. Se mutau și Nicu, și Cârnu. Pe Nicu îl și vedeam; se lupta cu o poliță de bucătărie.

— Unde vă mutați? mă întrebase cu câteva zile înainte.

— Pe prelungirea Dorobanților.

— Ce bine de tine! Numai maidane sunt pe-acolo.

Cu ceilalți copii nici atât nu vorbisem. Ne despărțeam fără să ne spunem un cuvânt, fără cea mai mică părere de rău. Fără să ne fi luat rămas bun măcar. Când m-am făcut mai mare, am întâlnit copii care în clipa despărțirii se strâneau în brațe, plângând. În bucățile de citire și mai cu seamă în cărțile cu povestiri pentru cei mici. Mai târziu, chiar în unele romane.

„Dii!” și camionul s-a urnit, scârțâind din toate încheieturile.

Ploua mărunț și se lăsase frig. Ca de Sfântul Dumitru.

Tata mergea pe trotuar, în pas cu camionul din față. Mămița se ținea pe lângă al doilea. Cu ochii pe ele amândoi. Camioanele, încărcate cu vârf, se aplecau ba pe o parte, ba pe alta, sau se hâțâneau înainte și înapoi, când roțile alunecau de pe un bolovan și încălecau peste altul; iar frânghiile cu care erau legate mobilele și tot calabalâcul scrâșneau și pârâiau.

Nu ocolise de tot colțul, ca să iasă în strada Teilor, și primul camion s-a pornit pe-o coastă.

„Na! Se răstoarnă!” mi-am zis și am strigat cât m-a ținut gura.

— Oprește! i-a poruncit tata, ridicând și bastonul.

— Lică, copiii! a țipat mai tare mămița, fugind înspăimântată într-acolo.

Am scăpat numai cu frică. După ce au așezat albia de rufe la mijloc și spre capră și au strâns frânghiile cât au putut, au pornit-o din nou.

Mergeam acum mai cu spor. Strada era pietruită tot cu bolovani de râu, dar ceva mai mici. Mămița se ținea cu greu de camion. Făcea doi pași, fugea alți trei. Mie mi se părea că mă bate cineva c-un mai, așa mă hurduca. Și deodată, din spate: buum! buff! puff! de s-a speriat și calul, o gloabă aricită la picioare, și a luat-o la trap.

— Stai! Stai! striga mămița.

— Iaca stau. Da' degeaba! La loc tot n-o să-l puneți, a limpezit-o camionarul.

Săriseră dopurile de la trei sticle cu bulion și omul avea dreptate. Nu era nimic de făcut. Doar să țină calul la pas, cum îl rugase.

Și iar am plecat.

Tata mergea un timp, se întorcea, se uita urât la mămița și iar o bodegănea. Până am ajuns acasă.

Prelungirea Dorobanților începea din locul unde strada Dorobanților se întretaie cu șoseaua Ștefan cel Mare. La început fusese un drum vicinal. În anul în care am sosit cu camioanele acolo, în 1906, pe porțiunea dinspre oraș apăruseră câteva case, trase cât mai înapoi, fugite către câmp. Pentru că drumul era în săpătură, iar

malurile roase de ape. Pe ele s-au aliniat cele ridicate cu vremea, și astfel s-a ajuns la lărgimea neobișnuită a străzii de azi, pusă alături de celelalte ale Bucureștilor.

— Bine, Nae, tocmai aicea ne-ai adus?! s-a plâns amărâtă mămița.

— Dacă nu-ți place, n-ai decât să te muți în palatul lui Șuțu! i-a răspuns tata, acru și fără s-o privească.

Eu măsurăm din ochi locurile virane și mă bucuram, împins de gândul joacei am alergat până dincolo de ultima casă. Acolo m-am oprit ca în fața unei minuni. Chiar din calcanul ei începea câmpul. Întins cât vedeai. Un vârtej era în mintea mea. Vis de vis se legă-Mi le-a tulburat Lică.

— Pune și tu mâna! mârâia îmbufnat, pe când mă întorceam.

M-am așternut pe cărat. Luam ce-mi cădea în față, fugeam cu ele. Vedeam doar câmpul. O sută de copii se adunaseră. Cu toți mă împrietenisem, într-o joacă o țineam. Pe cer erau numai zmeie, frumoase ca ale lui nea Apostol...

A doua zi, ploaia se întetise. Într-una o ținea, de ceasuri întregi. Nici cât să treci drumul nu se oprea. La un răstimp bătea și vântul, se umfla în ea, o lua pe sus și o izbea de zidul casei și de ferestre.

— Ai să stai tu! m-am zbârlit de la geamul pe care mă uitam.

M-am dus în bucătărie, am cotrobăit prin cutii, până dădui de un cui mare și de ciocan, apoi am ieșit în curte și l-am bătut cu toată furia din mine în pământ. Convinși că-i vin de hac ploii. Tot de la Mateiaș învățasem. Văzusem chiar cu ochii mei. Era prin iulie. Plouase de la două până la patru după-masă, venise și o răpăială, dar tot nu contenea. Iar noi ardeam de nerăbdare, cu zmeiele pregătite. Când înjuram de mama focului, Mateiaș s-a oprit ca trezit. După două minute bătea un cui în bătătura prăvăliei; după alte câteva, norii se spărseseră.

— Au iarba fiarelor ascunsă-n ele! Astea cu floarea mare! îmi destăinuise cu glasul pierdut, speriat de-a binelea.

M-am întors în casă și m-am așezat la pândă, în marginea ferestrei. Deodată mi s-a părut c-a stat - „îți făcui de petrecanie, urâto!” am pocit-o cât m-am priceput.

umflându-mă în pene. Abia apucasem să mă bucur, și s-a așternut mai tare.

A plouat toată după-masa și toată noaptea, în șir. Dimineața turna cu găleata. Rar când se mai domoiea. Ca s-o pornească iar.

De la cer la pământ era numai apă. Strada nu se mai cunoștea, arăta ca un râu. Când bătea vântul, făcea și valuri.

„E bine să ai mai mulți. Cresc mai ușor, au cu cine să se joace”, aud de când mă știu.

O fi așa. Poate. La noi era altfel. Alexandru, fratele cel mare, se ducea la școală și dimineața și după-masa. Trecuse în clasa a doua. Marieta se juca cu o păpușă și cu niște cârpe, iar dacă te atingeai de un lucru de-al ei, țipa de ridica toată casa. De mică avea gură mare. Turei, care abia împlinise doi ani, o lua încoace și-ncolo prin odaie, clătinându-se pe picioare; până se împiedica și cădea. Ca să plângă și el.

Într-o zi m-am pomenit cântând:

„Of! Ce dulce-i viața la Șosea! Vai de tine dacă ești baccea. Ce pipițe, ce fetețe, Ce vârtejuri, ce gurițe...”

Nu știu de unde prinsesem vorbele și melodia.

— Taci! s-a răstit soră-mea la mine. Scoli păpușa din somn!

Apăruse și mămița în ușă; m-a luat și ea la rost.

— Cine te-a învățat prostiile astea? Dacă te mai aud o dată, te spun lui tac-tu!

Mai mult decât cântasem nici nu știam. Am tăcut. Dar ce era să fac? De o săptămână nu ieșisem nici până la poartă. Începuse și să se întunece. Mi-am adus aminte de cutia cu nasturi. A mea, nu a mămiței. O ascunsesem sub pat, cât mai în fund. Am scos-o de acolo și am răsturnat-o pe masă. Un morman se ridicase. Și ce nasturi! Unul și unul.

Întâi am ales *plăpumarii*. Știam câți aveam. Opt. Vara

întreagă nu strânsesem decât șase. Se găseau greu. Cu vreo lună înainte de a ne muta, făcusem rost încă de doi, la un joc, de la Cârnău.

— Ascunde-i repede! îmi ceruse. I-am tăiat de la plapuma de zestre a sor-mi, mai spusese pe când număram treizeci de nasturi mici, cât dădusem pe ei.

După ce l-am pigulit pe fiecare și i-am lustruit cu un colț de față de masă, i-am așezat pe o linie în bătaia lămpii. Parcă erau opt stele, cu lumina tremurată.

Am cules apoi *ofițereștii*. Un pumn întreg, încărcat cu toate culorile aurului. I-am înșirat în rânduri de câte șase. Ședeau bombași și țănoși, gătiți cu tunuri, puști și săbii în cruciș. Erau și la preț. Pentru unul, zece din cei de toată mâna.

Venise rândul *sedef arilor*. Nespus îmi plăcea să-mi umplu mâinile cu ei. Unii erau atât de lucioși, de-ți scăpau printre degete. Am făcut o mulțime de grămăjoare, se îngânau în sclipiri.

Rămăsese ră *militarii*. Mă pregăteam să le găsesc loc pe masă, când l-am simțit pe Lică. Am întors capul. Ședea la spatele meu, fără să sufle. Cu privirea țintă în nasturi.

— Tu câți „ofițerești” ai? l-am întrebat, dându-i să înțeleagă că-l știam bogat.

— Hî! a făcut, ascunzând orice răspuns.

— Dacă n-ai de loc, îți dau eu doi, l-am momit.

— Nu mă minți? a tresărit.

— Nu te mint, dar ce-mi dai în schimb?

Îl pusesem pe jar. I-am citit pe frunte cum se căznea să dibuiască ceva care să-mi placă.

— Îți fac o pereche de speteze! s-a repezit, când crezuse c-a găsit.

— E! Speteze acum!

Scăpase nasturii, i-a fulgerat prin cap. Și l-au trecut sudorile. Eu îmi urmăream planul. Știam cât de mult îi plăceau. Când rămânea singur în bucătărie, serile mai cu seamă, scotea unul câte unul, pe furiș, și-l freca cu *Amor* până se vedea în el ca-n oglindă.

— Fă ca cocoșu, i-am cerut.

Îl cunoșteam și cât de încăpățânat era. Dacă l-aș fi rugat cu banii în mână, tot nu s-ar fi învoit. În schimb, când îi venea lui, nu se mai oprea. Nu se știe ce-l apuca, ce șurub se răsucea strâmb în mintea lui puțină.

— Fac! a zis, ca strâns de-beregată.

S-a apropiat de fereastră, a ridicat ochii și a căutat pe cer, în depărtare; a prins un punct, undeva, în întuneric; și-a întins gâtul, cum fac păsările când cântă, și:

„Cucuriguu! Cucuriguu!” a răsunat de două ori în odaia joasă.

— Încă o dată, Lică! i-am poruncit.

S-a întors spre mine. Era vânăt-negru. M-a măsurat cu dușmănie. Apoi a ridicat capul spre tavan, a rămas cu privirea ținută acolo. L-am văzut cum își întinde gâtul. Și s-a așternut să cânte „Cucurigu” fără oprire, la nesfârșit. Nasul, și gura, și bărbia i se subțiaseră, se întinseseră pe fața lui osoasă. În cap îi crescuse, o creastă, așa mi se părea.

— Taci! Taci! am strigat speriat.

Trecuseră zece zile și tot nu mă mișcasem din casă. Plouase întruna. Și o mai ținea.

Cu timpul căpătasem un obicei. De cum beam ceaiul, mă așezam la fereastră și nu-mi mai luam ochii din *barieră*. Așa-i zicea încrucișării cu șoseaua Ștefan cel Mare. Nu-și pierduse încă vechiul nume. Și l-a schimbat mai târziu, după vreo zece ani. I se spunea *La Roata Lumii*, cum își botezase negustorul cârciuma din colțul de către șosea, vestită pe atunci.

De la mine până la răscruce erau cam cincizeci de metri. Vedeam orice ca-n palmă. Și zi de zi mă atrăgea mai mult. Mă fura forfota.

Nici vremea rea nu-i astâmpăra. C-un sac în cap, potrivit ca un acoperiș cu țugui, și cu pantalonii suflecați, oameni cu mustăți mari alergau de colo până colo, ieșind dintr-o prăvălie, ca să intre în alta. Când treceau drumul, mai mult săreau, să nu calce în băltoace; și atunci semănau cu lăcustele din poveste.

Pe sub streșini se strecurau femei îmbrăbodite din

cap până în talie, săltându-și cu o mână fustele multe și crețe, iar în cealaltă ducând un coșuleț cu de-ale gurii. După câte una se ținea și-un câine plouat, cu coada între picioare.

În sus și-n jos goneau trăsură, briști, faetoane, gabriolete și căruțe de tot neamul. Printre ele își găsea loc anevoie câte o cotigă la care era înhămat un vlăjgan, ori câte o roabă, grea de cât ducea, împinsă cu năduf. Pe mijlocul șoselei o țineau agale șiruri nesfârșite de care încărcate până la cer, de nu se mai vedeau din fân; caii păreau niște jucării, puse de-a bașca.

În strada Marginii, de unde mă mutasem, cât era ziua de mare nu se abăteau trei birje.

Drept în față se înșirau două prăvălii. La fereastra uneia sclipeau lanțuri de oțel, pânze de ferăstrău și clante nichelate; deasupra intrării, în cealaltă, spânzurau niște pantaloni castanii, muiați de ploaie, și o căciulă bearcă. Într-o dimineață, când cerul se mai luminase, în dreptul fiecăreia din ele a apărut un băiat. Și unul și altul nu ședea locului un minut, iar dacă se opreau, întorceau capul ba la stânga, ba la dreapta. „Ce-or fi pândind?!” căutam să ghicesc. Până i-am văzut tresărind și rupând-o la fugă. Mai tare mă mirasem, mi-a venit să cred că se luaseră la întrecere. M-am lămurit însă repede. O căruță trăsesese în buza trotuarului și de sub coviltirul ei ieșea un șir de țărani și țărance; și toți intrau în prăvălia cu căciula ponosită. Din coadă, băiatul îi dădea cu tifla vecinului. După o bucată de timp tot la el se opriseră și alții.

„Na! Cotu’!” bănuiam că zisese de data asta: i-l arătase bătându-l cu palma.

Mie mi se făcuse milă de cel care alerga în zadar. Mă temeam să nu-l bată stăpănu-su, pentru că nu se pricepea să-i aducă cumpărători. Îmi venise în minte domnul Cardos; îl văzusem odată plesnindu-l pe al lui. Șase palme îi dăduse. Nu-mi plăcea nici prăvălia cu pantalonii murați.

— Faci pe grozavul, ai?! l-am luat la rost pe încrezut. Te-nvăț eu minte! i-am trântit-o, sigur pe ce știam.

Încruntându-mă, am pus ochii pe el. Simțeam că mi

se încrețise fruntea, dar mai urât mă uitam. Și-i urmăream fiecare mișcare. Când a luat-o din nou la goană, l-am lăsat numai câțiva pași să facă și, dintr-odată, am strâns amândoi pumnii. Tare! Cât am putut de tare.

După câteva clipe, un cârd de mușterii, cu băiatul cel oropsit la mijloc, se îndrepta spre prăvălia lui, în vreme ce eu mă răfuiam cu celălalt.

— E! Ce zici acum? Unu n-o să-ți mai intre în prăvălie! Nu crezi? Fă prinsoare! Pune un leu, dacă ai curaj!

Într-o după-masă, un oltean cu coșurile încărcate venea spre casa noastră. Când s-a apropiat și am văzut cum ieșeau aburii din ele de parcă fierbeau, mi-a și lăsat gura apă. Dar, ca și cum n-ar fi fost de ajuns, negustorul își mai cânta și marfa:

„Dulce dovlecelul, dulce!”

M-am uitat spre mămița. Era cu noi în odaie; cârpea ciorapi.

— Cumpără-ne și nouă, am rugat-o.

— Eu nu vreau! a sărit cu gura soră-mea.

— N-am bani, a zis mămița. Credea că așa ne împăca pe amândoi.

— Măcar de cinci parale! mă milogeam.

Cu un ochi trăgeam spre oltean. Mă zărise la fereastră și se oprise în poartă. Aștepta, gata să intre în curte, sau să plece mai departe.

— Să mă duc să-l chem?

Șiret, luam tăcerea ei cum îmi convenea. Deși pierdusem orice nădejde. Mi se muiaseră și picioarele.

— Hai. du-te, mi-a spus, ca să scape de mine.

Nici caii năzdrăvani nu m-ar fi întrecut. Mai mult pe sus am ajuns.

— Vino, nene! l-am chemat; i-am făcut și semn. În aceeași goană m-am întors în casă și-am zis tare: Vine!

„*Castaniuu!*” a răsunat în curte; prinsese și olteanul glas.

M-am ținut după mămița: am ieșit cu ea în ușă. Negustorul pusese coșurile jos. Cum ne-am arătat, a

ridicat de pe unul pânza de sac cu care era acoperit.

Șiruri, șiruri de bucăți de dovleac au apărut. Puse într-o muchie, ca să intre cât mai multe, și cu miezul în sus, să-ți facă poftă. Unele castanii la culoare, groase de două degete și mai și, din acelea cu miezul fărâmicios și cu gust de castană coaptă; altele ca portocala, ori galbene cum e șofranul, mai subțiri însă și apoase, dar dulci ca mierea.

Nu-s cuvinte născocite.

Un copil sărac este asemenea unui om în plină vârstă care într-o zi rămâne fără un ban în buzunar, sau numai cu ce-i de strictă trebuință. Atunci ar mânca de toatei îi face poftă orice vede. Și-un covrig. Întrebați-l, ori amintiți-vă cât ați jinduit în ziua aceea după o prăjitură, sau cu ce poftă ați fi băut un pahar de bere, trecând, în drum, pe lângă o berărie.

Dar să înnod firul amintirilor.

Mămița a luat din coș o bucată, a gustat-o, mușcând subțire dintr-un colț, și a dat-o deoparte. A mai luat încă una, dar după ce a încercat-o, a pus-o la loc.

— Ce-are, cucoană? s-a mirat olteanul.

— E-necăcios.

— Unde-i fierbinte, a scornit-o pe loc.

Ea nu s-a dat bătută. A gustat încă două, ca să mai aleagă una. Apoi a plătit și ne-am întors în casă. Eu, ca scaiul, n-o slăbeam o clipă. Când le tăia, am văzut că face șapte porții.

— În șapte le-mparți?!

— Dar în câte ai vrea? Nu trebuie să-i dăm și lui Lică și să păstrăm pentru tac-tu și pentru Alexandru?

— Parcă ei o să știe c-ai cumpărat!

Mai ploua. Rar. Printre picăturile de ploaie se vedea ici, colo, și o cocoloașă alburie, cât o bilă. Cădea grea, plină de apă, se topea cum plesnea în pământ.

— Vine iarna! am auzit o femeie. Trecea zorită prin fața porții.

O spusese cu teamă, îngrijorată. Eu m-am înveselit. Scăpasem. Puteam să ies din casă.

Am și plecat. Mi-am luat șapca și zbughio! în stradă a trebuit să mă opresc, să intru sub streșină.

Dar, în curând, cerul s-a umplut de fulgi. Părea că cineva, de sus, golea o pernă fără fund. Coborau plutind, mai mult se jucau. Câte unul, înhățat de vânt, venea spre pământ și din zbor se prindea de moțul șipcilor de la gardul nostru, ori pe-o creangă de salcâm. Și de acolo sclikeau ca stelutele puse în părul păpușilor.

— De ieri mirosea a zăpadă!

— Până la noapte o pune mare! vorbeau între ei doi oameni grași, încălțați cu cizme.

Auzindu-i, mi-a apărut în minte câmpul. Pe mijlocul lui tăia o ghețușcă fără sfârșit, lucie ca sideful. De-a lungul, numai copii. Cu droaia. Alunecau pe ea, ca vântul se duceau...

„O să fie mai bine ca pe Marginii! îmi spuneam, prinzând în închipuire goana copiilor. Am scăpat și de țața Alexandrina! Mereu puneu cenușă! Sfrijita-aia!”

A doua zi m-am deșteptat mult mai devreme ca de obicei; năvălise lumina zăpezii în odaie. Cât ai clipi, am fost la fereastră. Curtea și strada arătau altfel. Mai largi, mai lungi parcă și curate ca un salon. Ochii mi s-au oprit însă pe șipcile de la gard. Fiecare avea în cap o căciulă mare. albă și cu moț.

— Du-te și te mai culcă, abia-i șapte, m-a îndemnat tata, văzând că întârziem la geam.

Numai la dormit nu mă gândeam. M-am așezat la masă, lângă el. Tocmai îi adusese paharul cu lapte. Dintre toți, doar tata bea lapte dimineăta. Trebuia să se hrănească bine, cum îi spusese doctorul. Către sfârșitul iernii trecute fusese greu bolnav de pneumonie și rămăsese slăbit.

— Acum, vezi, să nu mai dai pe acasă! m-a luat la rost, pe când rupea din felia de pâine.

Nu m-am apărut, n-am zis nimic. Priveam la el cum mânca. Muia, pe jumătate, un dumatic mic și-l băga pe îndelete în gură. Și iar la fel. Din pahar ieșeau aburi, ajungeau până la mine. Mă împresurase mirosul. A dulce și

a culcuș cald mirosea. Îl trăgeam în adânc. Fără să clilesc. Să nu mă simtă.

— Dumitale ți-e frig iarna? Ești friguros? l-am întrebat tresărind.

Bănuisem că mă dovedise și încercam să-i schimb gândurile.

El a rupt o bucățică mai mărișoară de pâine, a muiat-o în lapte și mi-a întins-o. Văzusem dinainte ce pregătea, aș fi vrut să nu primesc. M-am dat bătut însă, n-am putut să rezist. Nici să mă prefac măcar. Ce bună mi s-a părut! Citise și tata pe fața mea.

— Roagă-l pe frate-tu să-ți dea și ție patina, mi-a spus după un timp.

Venea de departe, se cunoștea. Și mi-a mai întins un miez acum.

— Mulțumesc. Nu mai vreau! m-am împotrivit hotărât.

— Nu mă refuza, mi-a cerut blând.

I l-am luat din mână binișor. Văzusem cum i se împânzeau ochii.

Cred că nu ieșise bine în stradă și am șters-o. Alergam ca să-mi văd visul cu ochii. Și am găsit câmpul pustiu. În zadar am așteptat în marginea lui. Nimeni nu venea.

Abătut, am plecat spre celălalt capăt al străzii, către oraș. Mergeam ca un străin care căuta ceva. Mă uitam cu luare-aminte, făceam câțiva pași și iar mă opream. Căutam prin curți și pe la ferestre: umblam după copii.

„Or fi la școală”, bănuiam. Luasem casele la rând, dar nu văzusem niciunul.

Când am ajuns în barieră, eram plin de zăpadă până la genunchi. M-am scuturat cu șapca și am plecat să „vizitez” prăvăliile.

În colțul unde mă oprisem, chiar deasupra mea ședea bătut în cuie un cap de cal roib, încordat în grumaz, cu nările umflate și roșii ca un gogoșar. Numai nu sforăia, atât de focos arăta. Sub el balansa bătut de vânt un tui alb, mătăsos. Pe laturile intrării în „Curelărie” se înșirau

proptite în rastele bice *muscălești*, înalte și semeț arcuite către vârful, o găteală mai mult și-o mândrie pentru stăpânul cailor; și bice de căruțaș, cu codirișca de nuia și fișca de piele împletită, înțepată undeva cu o floare din arnici roșu.

Mie tuiul îmi plăcuse mai mult. Ridicasem capul spre el, din nou.

— Ce, mă, vrei să ți-l atârni de gât? a râs de mine Un ucenic. Păzea în gura prăvăliei și îmi urmărise privirea.

Spusele lui mi-au tăiat pofta să mă uit la hamurile din geam. Am plecat mai departe.

Lipit de curelărie era un bărbier. Se cunoștea după briciul înfipt deasupra ușii. Un brici de lemn, lung cam de o jumătate de metru, cu lama de oțel, din vopsea. De el atârna un prosop alb și o tăviță de alamă croită ca o ureche.

„Acuma știu unde o să mă tund, când o da căldura”, m-am gândit.

Trecusem în dreptul ferestrei. Pe pervaz, puse cât mai în văzul lumii, se aflau două borcane de sticlă, pline cu lipitori, și o cutie de tinichea, încărcată până în vârf cu dinți și măsele stricate, smulse din gura clienților. Pe atunci, bărbierul era și doctor și dentist. În afară că te rădea cu perdaf.

Urma o plăpumărie. Știam că-i acolo de când mă oprisem în barieră; zărisem spânzurând plapuma. În galantarul mare cât toată încăperea ședeau turcește doi inși, înecați în lână. Unul îndopa o saltea, celălalt lucra la un ciorap. Eu credeam că numai femeile împletesc ciorapi, dar ăstuia îi mergeau mâinile mult mai iute decât mămiței. Aproape că nu-i vedeai cârligele. Și de ce mă uitam la el, mai tare îi sfârâiau.

„Fii! Halal de tine!” îl laudam în gând.

— Hâc! a făcut cel laudat, smucindu-și capul spre fereastră; să mă sperie.

— Băboiule! i-am întors-o, că era bătrân. Ba m-am și strâmbat la el.

Dar am și șters-o. De frică întinsesem bine pasul. Trecusem de o bragagerie, fără să mă opresc, și, pe când

cătam înapoi să văd dacă nu se luase după mine, m-am pomenit lângă o săniuță. Dar ce săniuță! De fabrică. Lungă, să stai în voie, cu tălpile aduse rotund în față, întocmai ca ale muscalilor. În ea erau doi copii cam de vârsta mea, încotoșmănați în paltoane atât de lungi, că măturau poteca cu ele, și înfofoliți în fulare groase de lână. În cap aveau înfundate până la urechi căciulițe de piele îmblănită, iar în picioare, șoșoni. Dacă n-ai fi luat bine seama, cum stăteau nemișcați, ai fi crezut că-s împăiați. Mie îmi rămăsese inima la săniuța lor. Tare aș fi vrut să mă dau cu ea! Ca să mă pun bine cu ei, m-am apropiat de cel din urmă și l-am împins din spate cu amândouă mâinile. Să alunece mai repede.

— Marine! Uite, pungașu-ăsta mă - nghiontește! s-a miorlăit, după ce întorsese capul spre mine.

Am uitat să spun că la săniuță era înhămat un băiat de prăvălie, numai în haină și cu șorțul verde dinainte. De cât trăsese și alergase prin zăpadă, se aprinsese la față; și nici vesel n-arăta.

— Piei d-acolo! mi-a poruncit și m-a înjurat de mumă.

Eu trosc, un pumn după ceafă mincinosului, și trosc, încă unul, celuilalt, drept în moțul căciuliței. Și rupe-o la fugă! Alergam cât mă țineau picioarele, urmărit de băiat; și tot îi auzeam văicărindu-se. I-auzea și el, pesemne. Poate că în gând îi apăruseră pumnii stăpânului, grei, furios că lăsase să-i fie bătute odraslele. Gonea cât putea, s-apropia mereu.

Să-l încurc, m-am strecurat ca o zvârlugă printre trei inși adunați de vorbă chiar în mijlocul părției. Șiretlicul a prins, l-am simțit proptindu-se într-unul. Pierduse clipita ce-mi trebuia, mă crezusem scăpat. Dar m-a ajuns răsuflarea lui. „Acum mă-nhață!” gândeam, iar inima îmi bătea să se frângă. Luat de spaimă, am cârmit-o la stânga, am sărit peste nămeți în șosea, mi-am găsit cu iuțeala fulgerului loc printre două sâni țărănești, era gata, gata să intru sub picioarele cailor de la alta care venea dinspre barieră, am ocolit-o nu știu bine cum, dar mai speriat, și fugi, și fugi, dintr-o zvârlitură am ajuns pe trotuarul

celălalt, ca să mă pierd prin lume, când ca din pământ mi-a ieșit în față băiatul de-l făcusem să piardă mușterii.

„Na!” mi-am zis. Încremenisem, cu ochii înfiți într-ai lui.

— Băă! Urâtule! a făcut la mine, smucind și o mină. mai să mi-o proptească în nas.

Eu m-am ferit, și p-aci mi-a fost drumul!

— Ai văzut lupu, mă, de te-ai speriat așa de rău?! striga pe urma mea, în bătaie de joc.

Cling, cling, cling! cântau zurgălăii, săltând în trapul cailor. Pe unii abia-i prindeam. Se pierdeau în lungul șoselei. Cling, cling, cling, și piereau.

De trăsuri și căruțe nici urmă. Unde te uitai, numai sănii.

Una muscălească a trecut ca vântul. Dar pe muscal tot l-am văzut. Arăta rotund la trup, ca o femeie însărcinată, și avea trei guși, ca o cucoană bogată. Pe drumul ei a alunecat alta. O joacă pentru doi Orlofi negri ca păcura, cu coamele în vânt și pofta de goană în nări.

Prin mijlocul drumului trăgea din răsputeri un amărât înhămat la un lădoi pus pe tălpice și umplut cu lemne de foc. Ducea la casele nevoiașilor zece, cincisprezece sau douăzeci și cinci de kilograme, după cât plătise, iar jupânul îi dădea zece parale pentru fiecare sută cărată.

Cu urechea la zurgălăi și cu ochii după sănii, îmi trecuse spaima.

— Băiețaș! Ei, băiețaș! Vino-ncoa’! am auzit un glas de femeie. Tu! Tu! a strigat, arătând cu degetul spre mine de pe trotuarul celălalt.

Mirat, m-am dezlipit de felinarul de care mă sprijinisem și am plecat agale într-acolo. Era în ușa unei prăvălii. „De ce m-o fi chemând?!” încercam să ghicesc. Când am ajuns lângă ea, m-a privit cu luare-aminte, apoi a pus o mână pe umărul meu. A rămas așa un timp, până a lăsat-o în jos, grea, parcă i-ar fi căzut.

— Nu ți-e frig?! De ce n-ai îmbrăcat paltonul? m-a întrebat cu vorba moale.

— Nu mi-e frig.

Femeia a strâns din buze, a clătinat din cap, semn că nu-i venea să creadă, și a intrat în casă de unde a ieșit cu un pachet învelit în hârtie albă.

De cum îl văzusem, rămăsesem cu privirea pe el. Mi se părea de două ori cât era și-l bănuiam plin de bunătăți.

— Să fie de sufletul lui Ionică al meu, a murmurat, ca vorbind numai pentru ea, pe când mi-l dădea.

— Mulțumesc, i-am spus.

— Nu așa. Zi *bogdaproste*.

Am zis cum cerea obiceiul și nerăbdător am luat-o la picior.

Întâiul gând îmi fusese să mă duc cu pachetul acasă. Numai după câțiva pași am început a șovăi. Îmi făceam socoteala că n-o să rămân decât cu jumătate, că va trebui să le împart la toți: lui Turei, lui Lică, Marietei și mămiței. Mă scormonea și curiozitatea, voiam să știu ce-i în el; pofta nu-mi dădea răgaz, simțeam un gol în pânțele. N-am fost în stare să rezist. L-am desfăcut din mers.

Deasupra era o felie de cozonac. Mare cât o palmă. Dintr-o privire am ochit stafidele. Avea până la zece, roșn ori aurii, unele arătându-și miezul lucios, tăiat de cuțit. Se vedea că-i și proaspăt, fraged și unsuros. Dedesubt ședeau, grele, două bucăți de plăcintă cu mere. Zahărul presărat peste ele trăsesese din musteala foilor, se rumenise în unt cald și-n sucii lui. Am și luat una. Hap, un colț, hap, o gură mai din inima ei, și încă o bucată, când acrișoară, când dulce ca mierea - o și dădui gata. Deși croită din belșug, nici pe-o măsă nu-mi ajunsese. Poate unde o mâncasem în grabă și în picioare.

Tocmai mă aflam în dreptul unei case cu două trepte în fața ușii. M-am așezat pe cea de sus și după o scurtă chibzuială am scos din pachet felia de cozonac. Să-mi rămână plăcinta la urmă.

Mâncam tacticos, să n-o termin cât ai bate din palme, cum pățisem înainte, ba mă și opream ca să culeg o stafidă și s-o strivesc în dinți, când simții pe cineva venind spre mine. Am ridicat capul. O cerșetoare tânără, cu un copil în

brațe, și deschisese gura.

— Dă și la baba! s-a milogit, uitându-se țintă în mâna mea.

Eu nici n-am luat-o în seamă.

M-am sculat alene de pe trepte, am plecat la plimbare, îmi dădea mâna. Făcusem o burtă ca de popă. N-am mai privit însă prin galantare. Mă uitam la oamenii care treceau pe lângă mine, le măsuram din ochi mustățile; ori făceam bulgări de zăpadă și azvârleam cu ei după sănii. Până am ajuns lângă un cârpaci. Lucra afară, așezat pe scăunel, în fața unei cutii de lemn, pe care se găseau câteva scule cizmărești. Tocmai se pregătea să pună un petic la o gheată, începuse să-l croiască dintr-o căpută de cizmă veche.

Pe vremea aceea, tot omul, sărac ori bogat, purta petice la ghete. Și nu unul. Mai adesea pe fiecare latură, și la legătura dintre bombeu și față. Acolo se rupeau de obicei, după două sau cel mult trei luni de când le cumpărai. Dar nimănui nu-i venea cu leșin privindu-și încălțăminteă cârpită. Se născuse o artă a peticitului. Le dădeau o formă alungită, le pierdeau în luciul pielii. Un străin grăbit ar fi putut bănuși că-s podoabe. Iar numărul celor care se îndeletniceau cu reparatul era foarte mare. În afară de cizmari, pe unde treceai dădeai de un cârpaci. O parte dintre ei aveau loc fix, la un colț de stradă sau în buza unei fundături. Alții umblau pe uliți, cu o desagă pe umăr, în care se pierdeau un ciocan, o sulă, nițică ață ceruită și două, trei troace, din care scoteau materialul de trebuință. I-auzeai dis-de-dimineată, cu toți câinii asmuțiți pe ei, strigând tăios și sacadat:

„Dreg la ghet! Dreg la papuci!”

Când mi s-a părut că se făcuse ora la care copiii se întorceau de la școală, am luat-o înapoi, spre prelungirea Dorobanților. Am așteptat peste o jumătate de ceas în capătul ei. Dar n-am văzut decât două fete și un elev de liceu intrând în curțile învecinate.

Nu-mi venea să cred. „Ce stradă-i asta?! Numai pe Ghiocei eram peste douăzeci!” îmi ziceam mâhnit. Și cu

capul în pământ am plecat spre casă.

— Bravo ție! Ai hoinărit toată dimineața și acum vii la masă d-a gata, m-a luat în primire și Lică, de cum am deschis poarta. Spărgea lemne în fața bucătăriei.

Numai chef să-i răspund lui n-aveam. Am tăcut; i-am și pus gând rău.

— Ce-i cu tine?! Te-a bătut cineva? m-a iscodit mămița, uitându-se îngrijorată în ochii mei.

Ca să mă feresc de privirea ei, m-am dus spre fereastră. Abia mă țineam să nu izbucnesc în plâns; și cu vocea stinsă am îngânat anevoie că nu găsisem niciun copil.

De când se lăsase frig, mâncam în bucătărie. Masa era pusă. Noi, de jur-împrejur, așteptam tăcuți. Tata presăra pe un dumaticat de pâine câteva fire de sare, îl mânca cu poftă, apoi pregătea altul. Își lua apetitivul.

Mămița începuse să scoată din cratiță bucățele de carne și ca de obicei le număra cu glas tare: „Una... două... șase”. Nu cumva să greșească, să-i scape mai multe. N-ar fi rămas de ajuns pentru a doua zi.

Ca la o comandă, și Alexandru, și eu, și Marieta ne-am jelit într-un glas:

— fără morcovi!

Le simțisem mirosul.

— Dacă nu vă place, o să vă abonez la „Capșa”, ne-a promis tata.

Râdea de noi, făcea haz de necaz.

Eu eram ghiftuit cu plăcintă și cu cozonac. Aveam curaj.

— Unde-i „Capșa”, tată? l-am întrebat.

— Unde să fie! Pe Calea Victoriei.

— Dumneata ai mâncat vreodată acolo? l-am luat noi din scurt.

— Aaa!... am mâncat... daa! a zis, dar se simțea că o cam îndrugă.

— Sigur că da! M-a dus și pe mine! a sărit mămița, să-l scoată din încurcătură.

*

De pe la orele trei, pe strada noastră nu se mai auzea o vorbă, nu mai trecea un om. Și deodată, liniștea se spărga.

„Gazooo!” răsuna de departe.

La un timp se ivea și olteanul, cumpănindu-și din mers cobilița pe umăr. Că erau grele garnițele ce ducea: două vedre fiecare. Se și uita să vadă vreun cumpărător în poartă, cu sticla-n mână.

„Gazooo!” mai striga o dată, din tot pieptul și prelung.

Strigătul trăgea după el întunericul, îl scotea din ungherele unde se cuibărise, nu mult după vremea prânzului; curând, se vedea ca prin sită.

Atunci se arăta în barieră lampagiul. Urca repede, repede scara cu care venise pe umăr și o sprijinea de stâlpul felinarului, deschidea fereastra, trăgea chibritul și da foc fitilului. Și se făcea lumină. Pe cinci metri împrejur. La fel de repede cobora. Grăbit, ca totdeauna. Toată șoseaua Ștefan cel Mare el o aprindea.

Prelungirea Dorobanților era lăsată în seama stelelor.

După masa de seară, tata se așternea pe citit „Adevărul”. Un ceas întreg nu-și lua ochii din el. Noi puteam să ne dăm și tumba, ori să ne încăierăm pe viață și pe moarte. Nu vedea, n-auzea.

De la o vreme mă așezam lângă el și silabiseam reclamele, pe cele scrise cu litere mari. Nici eu nu știam cum le învățasem.

— Asta e „Rî”? îl întrebam, arătându-l cu degetul, după ce mă trudisem să încheg cuvântul; dar îmi ieșea ceva fără înțeles.

— Da, zicea, fără să se uite.

— Ba e „Bî”, îl corectam când, tot muncindu-mă, ajungeam să-l dezleg.

— Bine.

Alexandru își făcea lecțiile cu glas tare, dar din când în când tot ațipea. Marieta se gătea într-o oglindă închipuită, cu rochii croite din vorbe. Ba îi plăcea, ba o strica și făcea alta. Dar de tăcut nu tăcea. Ori își certa

păpuşa. Mămiţa nu termina cu ţesutul şi cârpitul, iar Lică freca cu cenuşă furculiţele şi lingurile, şi mormăia.

În vremea asta, flacăra lămpii începea să crească: se tot mărea bucăţică cu bucăţică. Şi nimeni dintre noi nu băga de seamă. Deşi vedeam mai bine. Poate tocmai de aceea. Cât soră-mea se cerceta încă o dată în oglindă, trecea de gâtul sticlei. De acolo, luată de curentul din casă, se sălta mai sus. Tot coşul era o flacăără. Citea tata de parcă avea lupă. Până când fitilul nu mai putea să ţină cumpăna.

Trăgea mai puţin gaz decât trebuia, iar lampa se pornea pe filat. O vină neagră şi deasă, îngroşându-se de zor, se ridica în înalt. Dând de tavan, se spărgea, se răspândea de-a lungul şi de-a latul, apoi se prefăcea într-un nor de fum şi de mâzgă. Pe Lică, care spăla vasele, în picioare, îl apuca strănutatul, tata mustăcea, fără să ştie de ce. Şi pe neaşteptate: pac! s-auzea sticla plesnind. Sărea mămiţa; sărea şi Lică; tata se ridica de la masă, bombănind şi scuturând jurnalul de funingine; Marieta îşi acoperea păpuşa cu cârpe, iar Alexandru alerga să deschidă uşa.

Oricine povesteşte pune şi de la el. Cât de cât. Nu cumva însă să credeţi că lampa fila seară de seară. O dată ne făcea nouă pocinogul. Altă dată, altora. După un timp iar o păţeam.

D-aia erau în barieră, nu una, ci două prăvălii încărcate cu sticle de lampă.

*

Gândul că nu găsisem niciun tovarăş de joacă nu mă părăsea. Cu el adormisem, cu el m-am trezit.

Am luat iar casele la rând. Trecusem de ultima, mai mâhnit acum. Ajunsesem aproape de barieră: îmi târam picioarele prin faţa unei tânării.

— Ei! Mă... măi! Tu stai p-aici? am auzit în urma mea.

▼ Am întors capul. Un băiat de vreo doisprezece ani, cu fotă verde în faţă, se forţa să-mi zâmbească.

— Ziceam, dacă te-ai mutat pe strada noastră, că te-am văzut şi ieri, mi-a mai spus, pe când se apropia de

mine.

După câteva minute ne împrieteniserăm, ședeam de vorbă la căldură, sus, în podul tănăriei.

Podul era atât de înalt, că de ai fi luat pe cineva în cârcă tot n-ai fi dat cu mâna de tavan. Cum se și cuvenea. Acolo se găsea grosul mărfii. Până te un vagon de ovăz, într-o parte, și fân, cât încăpea, în cealaltă. Cinci, șase care, de obicei. Pe când în prăvălie, mai nimic. Un sac de porumb, două, trei roabe de sare grunjoasă, pusă grămadă într-un colț, o tinichea cu tahân și un calup de halva.

Fiindcă pe lângă nutreț, negustorul vindea și de-ale gurii. Ca în toate tănăriile, foarte multe la număr în Bucureștii de atunci.

— Ștefane! am auzit o voce spartă chemând de jos.

Prietenul meu a tresărit, i s-a arătat și frica pe față.

— Sst! E jupânu'! a șuiertat către mine, punând și degetul arătător la gură. Da' stai aici, că viu înapoi, mi-a șoptit. Și a luat-o în grabă spre scară.

— Te bate? l-am întrebat, cum s-a întors.

— Dă al dracului de tare!

Când am plecat acasă, m-am oprit în dreptul intrării în prăvălie, să-l văd și eu pe „jupân”.

Era bolovănos la trup, fără gât și cu un cap mare. De sub niște sprâncene. negre și stufoase pândeau doi ochi suri.

*

A doua zi, după cum ne înțeleseserăm, m-am dus direct în pod. Venisem și cu câteva coli albe de hârtie, șterpelite de la tata, care le aducea de la birou. Ștefan trebuia să cumpere *abtibildurile*. Îmi spusese că le vedea ori de câte ori trecea prin fața librăriei, auzise și pe alții vorbind de ele, dar el nu știa cum să le scoată. Și tare i-ar fi plăcut!

— Uite-le! s-a mândrit.

Gâfâia, urcase scara în grabă; abia nimerise sulul, ascuns sub șorț.

Ca să învețe cum să le meșterească, ne-am așezat alături, în lungul unui sac plin cu ovăz. Eu ochisem de la

început un abțibild tare frumos. L-am desprins cu grijă, l-am pus cu spatele pe limbă și am stat fără să mă mișc, până s-a udat bine. Atunci l-am lipit cu fața pe una din colile ce adusesem și, binișor, tot muindu-mi degetul mijlociu în gură, subțiam hârtia pe care era zugrăvit. Vecinul nu sufla. Când am înlăturat-o, în locul ei a apărut un fluture cu aripile date prin toate culorile cerului și ale pământului.

— Fii! Dac-ar zbura! l-am auzit pe Ștefan. Ș-a rămas cu gândul undeva; în zări, parcă.

Se pregătea să scoată și el unul, alesese o casă țărănească, dar a simțit pași prin curte. Ținând hârtia în mână, a ieșit în ușa podului. Sperase că nu pe el îl căuta. Era însă un mușteriu. După acesta a picat altul, apoi, ca un făcut, s-au ținut lanț.

Eu îl uitasem. Mă furase scufița piticului, barba lui până-n pământ; fântâna cu cumpăna înălțată peste vârful plopilor; mărgelile curcanului; sclipitul stelelor și verdele pădurii: toate minunățiile născute din coala cu abțibilduri.

N-am știut când trecuse vremea. Venise ora prânzului. Aflasem, ca prin vis, de la un căruțaș. Îl iuțea pe Ștefan.

De ce nu s-or mai fi jucând copiii cu abțibilduri? Sub bucata de hârtie cumpărată pe câțiva bănuți ar afla o lume îndrăgită de ei, unde nimeni nu-i mai mare decât degetul lor mic, chiar și elefantul; unde și mustățile motanului sunt vopsite de parcă-s vii.

S-ar deprinde cu oboseala lucrului făcut cu răbdare, pentru că de la el ar aștepta bucuria unui fapt de artă, satisfacția ce o are orice creator.

Aplecați peste fluturele pătat cu zeci de culori, poate unii dintre ei ar închide o clipă ochii; mintea i s-ar aprinde în vâlvătai venite de nu se știe unde; și, minunându-se, ar spune în șoaptă: „Fii! Am să-l fac să zboare!”

Într-o dimineață, cam la o săptămână de la prima ninsoare, a început să fulguiască. Am ridicat capul, m-am uitat la cer, ca oricare pământean când vede întâii fulgi căzând. Și mi s-a părut că o să iasă soarele, atâta lumină

era-n văzduh.

Cât am întârziat pe lângă un licealist care înhămasse doi câini la o săniuță (când unul dintre ei se hotăra în sfârșit să tragă, celălalt s-apuca să-și muște coada, căutându-se de purici) și cât am cumpărat un mosorel de ață, ninsoarea se întetise. Cădea repede acum, zorită. Și grea. Ca o pecete se lipea unde-ajungea. Coama roibului bătut în fruntea curelăriei albise, iar dinții ferăstrăului atârnat deasupra marchitaniei se făcuseră ca de zahăr. Se prindea și pe mustățile bărbaților, și-n sprâncene. Și cred că le plăcea. Niciunul n-o scutura.

Când am ajuns acasă, abia se mai vedea prin ea. Fulg de fulg se ținea, într-o goană; ca pe alunecuş veneau; puzderie.

Pe la vremea prânzului, drumul și potecile dispăruseră. Se făcuseră una cu zăpada și nămeții de la prima ninsoare.

Curând a încetat orice mișcare, zgomotele au pierit. S-a stins și ultimul clinchet de zurgălăi. Nu s-a mai auzit nici găzarul, n-a venit nici lampagiul s-aprindă felinarul din colț.

— Unde pleci? Pune mâna pe lopată și dă zăpada din curte, m-a poftit Lică, burzului, a doua zi dimineață.

— Vezi de altu'! Pot eu să mă lupt cu lopătoiu-ăla?

Plecasem spre tânărie. În poartă am stat pe gânduri. De un metru era zăpada. Dar mi-am luat curaj; am pornit-o.

Făceam un pas: mă înfundam de credeam c-o să rămân acolo, mă săltăm, întindeam piciorul și hop! Călcam în găurile lăsate de cei care trecuseră înaintea mea. Nimeream însă cu greu făgașul următor, mă clătinam, gata să cad pe o coastă, mai ședeam o bucată, să mă odihnesc, și iar o porneam.

Ștefan mă văzuse de departe. Privea la mine, sprijinit în lopată.

— Ai auzit, mă Gică? zice că nea Oprică, ăl de locuiește în capătul străzii, a simțit azi-noapte lupii dând târcoale! mi-a spus cum l-am ajuns.

— Și ce-a făcut?

— Ce să facă? Nimic. Își știa porcul închis în coteț.

— Vin și ziua? m-am repezit.

Mă luase spaima. Văzusem câmpul plin de lupi; câțiva mă și încolțiseră.

Ștefan se așternuse pe lucru, tăiasă în zăpadă o bucată mare și ținea să o ducă întreagă. Era gata să-mi răspundă, când ne-am pomenit cu jupânul. Fără vorbă multă mi-a pus în mână o lopată.

— Te și încălzești, mi-a spus, și s-a întors în prăvălie.

De nimeni nu ascultasem până atunci ca de el. Doi mai mari ca mine să fi fost și tot n-ar fi cărat atâta zăpadă. Îmi făcusem socoteala că, dacă mă va găsi vreodată în pod, n-are să zică nimic. De la un timp, însă, începusem să simt că-mi îngheață picioarele. Mi se udaseră ghetetele. Și mă hotărâsem să plec.

— Așaa! Aici nu e grea lopata, la străini! l-am auzit pe Lică. Se opri pe potecă, cu mâinile în șolduri, și se uita în silă la mine. Asta n-ar fi fost nimic, dar mai înainte de a pleca, m-a amenințat: Te învăț eu minte!

Am luat-o după el. Trebuia să-l fac să tacă. O bucată m-am ținut la câțiva pași în urmă, cântărind cu cât să-l cumpăr. Prea mult n-aș fi vrut să mă coste.

— Îți dau doi „ofițerești”, dacă nu mă spui, i-am șoptit când am ajuns în spatele lui. Crezusem că-i mai bine în taină, mi se părea târgul mai ușor. Dar el s-a făcut că nici n-aude. Trei, vrei?

Lică își vede de drum. Mă simțise la ananghie. Luat de spaimă, m-am pierdut, am uitat de planul ce-mi făcusem; am dat fuga, i-am ieșit în față.

— Na, patru!

Rostisem cuvintele în așa fel, încât să înțeleagă că mi se rupea inima, că mă sărăcise. Și m-am uitat la el cu ochi ca de vițel.

Lică s-a oprit, a strâmbat din nas, să-mi arate că ce-i oferisem era mai nimica, și la urmă mi-a spus:

— Dacă-mi dai doi „plăpumari”, bine! De nu, nu t

Când l-am auzit, numai că nu l-am omorât. Dar m-am

și dezmeticit.

— Fă ce vrei! Spune-mă la tot Bucureștiul! Pârâtorule! i-am strigat.

— Unde ți-s ghetete? m-a luat tata la rost, de cum a intrat pe ușă. Se întorcea de la birou.

Eu ședeam pe un scaun, în ciorapi. Ghetete le pusesem lângă mașina de gătit, să se usuce.

— Și de ce cari zăpadă la alții?

Până să-i răspund, m-a și înșfăcat de o ureche. Și scutură-mă. De mi se părea că o să se dărâme bucătăria peste mine.

— Ei, lasă-l! a sărit mămița. S-a jucat și el!

Și m-a scăpat.

Auzeam cum sfârâiau cartofii în tigaie; și eu gândeam: „Ce prost e Lică ăsta! Dacă era deștept, îmi umfla patru „ofițerași”! Că mă luase gura pe dinainte! Așa, cu ce s-a ales?”

Peste noapte se lăsase ger. Scârț, scârț făcea zăpada sub picioare. Oamenii își infundau căciula pe urechi, iușteau mereu pasul.

În barieră apăruseră primele sănii. Una cu sifoane, alta cu mezeluri. Amândouă trase de câte trei cai, o apă făcuți.

Mămița îmi spusese să vin în fugă. Mă trimisese să cumpăr o litră de untură. Iar eu căscam gura la sifoane. Nu văzusem altele ca ele până atunci. Aveau o culoare de vis. Ca a cerului vara, după ploaie. Când m-am uitat mai bine, am băgat de seamă că lichidul din ele înghețase.

Pe seară a mai trecut un șir de sănii, încărcate cu fân. Înaintau greu, se opinteau boii din toate puterile; iar suflarea albă care le țâșnea din nări, ca împinsă de pistoane, se înfigea clocotind în nămeți.

Tocmai a treia zi, sacagiul a putut să răzbată și pe strada noastră; a ajuns cu chiu, cu vai, până la mijlocul ei. Mai mult împingând cu spatele. Căluțul înhămat la saca abia se ținea el pe picioare.

Sacaua era un sloi de gheață. Apa care se prelinse pe când o umpluse și câtă mai sărise în drum pe lângă

dopul de deasupra se făcuse tun. Sub butoi atârnavu țurțuri lungi și groși, ca într-o peșteră.

„Araooo!” a strigat din tot pieptul, de unde se oprise.

(Pe limba sacagiului, „araoo” însemna „apă”. Nu avea încotro. E greu să strigi: „apă!” încercați. O să se audă nici până mai încolo. Cei care vindeau cărbuni de lemn, ca să cumpănească și să dea vânt cuvântului, strigau: „Chiob, chiob! cărbunii!” apăsând pe „chiob, chiob”, de parcă să-i înghită.)

Femeile cu donițele în mână se apropiaseră de sacagiu. De două zile îl așteptau, nu mai aveau o picătură de apă. Multă nu le trebuia. Cam o doniță pe zi. La spălatul rufelor și al vaselor întrebuintau zăpadă topită. De îmbăiat, nici vorbă. Treaba asta rămânea pentru la vară, când se încălzea apa din Tei și din Floreasca. Așa era pe atunci. Și nu numai la noi, pe prelungirea Dorobanților. Mă pun chezaș că și la Paris.

Se înserase de mult. Să fi fost pe la ceasurile șase... Ședeam lângă mașina de gătit, mă uitam la pozele din cartea de istorie a fratelui meu. Mult de tot îmi plăcea Ion Vodă cel Cumplit. Era făcut din verif, cu un umăr mai ridicat, și părea că trage din teacă o sabie lungă și grea; și arăta viforos. Alexandru cel Bun nu-mi plăcea. Prea semăna cu un sfânt... Mai era și *pe jos*. Tocmai mă miram cum de ajunsese domn, când am auzit glasul unui negustor.

„Vaarnivici!” striga lung și răspicat.

— Ce vinde? l-am întrebat pe Alexandru.

Dar nici el nu știa. Nici mămița. Mi-am luat șapca și am ieșit în stradă. Negustorul trecuse de casa noastră „ajunsese departe. L-am aflat însă ușor, chiar prin întuneric. Își striga marfa, pluteau și două lumini pe lângă el. Am iuțit pasul, am făcut și câțiva în fugă, l-am ajunsdegrabă. Era mic de statură, dar bine legat. Pe umăr îi scârțâia, de greutate, o cobiliță încovoiată ca un arc, la capetele căreia atârna câte o oală mare din pământ ars, roșiatică la culoare. Dedesubtul fiecăreia ardea focul, într-un fel de sobiță de fier, înaltă cam de o palmă, cu găuri cât

un ban, de jur-împrejur; și plină cu mangal aprins. „Ce-o avea în ele?!” mă tot gândeam. Pe unde locuisem până atunci nu întâlnisem așa ceva. Îmi pusesem în minte să mă țin de el prin toată bariera. Spre norocul meu, lângă tânărie l-a oprit o femeie. Ieșise în poartă cu o strachină în mână. Negustorul a lăsat oalele jos, a pus cobilița deoparte.

— Câte vrei?

— Două perechi.

— De ce nu iei mai multe? a întrebat-o pe când trăgea din brâul de piele cu care era încins o furculiță lungă, numai cu doi dinți.

A ridicat apoi capacul de pe una din oale. O boare deasă, de aburi fierbinți, a năvălit afară. Prin ea a băgat furculița și a scos, pe rând, două perechi de crenvurști. După aceea a luat și o mână de hrean ras, dintr-o cutie prinsă tot în brâu, l-a pus alături, în strachină.

— Ești bună de saftea? a ținut să afle, în timp ce număra banii.

— Bună, bună! l-a încurajat femeia.

A luat oalele la spinare, și-a potrivit cobilița pe umăr și a plecat în pas măsurat, strigând cât îl ținea gura: „Vaarnivici!”

Gerul se înăsprise bine.

„Frige!” zicea voios într-o dimineată, către altul, un om cât un pom, cu promoroacă în mustăți.

La noi în odaie se făcea foc o dată pe zi, cu un ceas înainte de culcare. Când lui Lică i se părea că o să înghețăm, și mai aducea din pivniță câteva lemne, tata îl oprea.

— Păi e cam friguoșor.

— Stai, să văd eu. Hai cu mine! Intra în cameră până în mijlocul ei și acolo dădea pe gură aer cald. Hââ! făcea de câteva ori. Ce tot vorbești?! se răstea la Lică, supărat. Tu nu vezi că nu se vede?!

Numai dacă ieșea alb, ca aburul de la locomotivă, se mai învoia. Îi era teamă să nu se termine lemnele. Aveam puține. Iar iarna s-arăta grea.

Diminețile le petreceam în pod. Abia așteptam să ajung. În fân era mai cald ca acasă, iar Ștefan știa o mulțime de povești. Cu Scaraoțchi, mai cu seamă...

— Spuneai ieri că l-a omorât, îi aduceam câteodată aminte.

— Da' de unde! Se făcea! M-a păcălit și pe mine.

Povestea și muncea. Ba cântărea ovăz, ba întorcea o parte din fân, să-l vânture; ori cobora scara, cu cogeamite sacul în spinare. Deseori îl ajutam. Rădeam cu o scândurică dublele umplute de el și le număram cu voce tare.

Din când în când, cum ne vedeam, scotea dintr-un ascunziș o bucată de halva își mi-o dădea toată. O fărâmă nu-și oprea. Apoi se așternea pe lucru. Câtă vreme mâncam, nici nu se uita la mine. Eu credeam că-i sătul de halva, că-i era lehamite chiar. Și totuși, într-o zi, nu știu ce mi-a venit, i-am întins o bucată din ce-mi dăruise. El s-a opus și, cât mai în șoaptă, cu teama ca nu cumva să fie auzit, mi-a spus:

— Nu! Nu mănânc! Că mă caută jupânul în gură!

Iarna se înăsprea. Într-o noapte s-a așternut din nou pe ninsoare. A și viscolit-o. Cât casa eratf troienele dimineața.

Dintr-o margine a străzii ieșeau țărșii de la o sanie. Atât se mai vedea. Stăpânul dezlegase șleaurile, plecase numai cu caii.

Viscolul rupsese lacătele de la porțile lumii, se vede. Că de la un timp a-nceput să sufle crivățul. Venea din pustiul ghețurilor, trăgea gerul după el. Năprasnic era. Trosneau crăcile copacilor, tremurau și stelele în cer. Câteodată urla ca lupii.

În barieră căzuse un cal și nu s-a mai sculat. Și-a dat sufletul. Trei zile a stat pe mijlocul drumului. Până l-au luat unii de coadă, l-au târât lângă trotuar, unde a rămas alte trei.

— Săriți! Arde la plăpumărie! Săriți!

Am dat buzna, cu Ștefan o dată, pe podeaua din gura podului; ne-am uitat peste case într-acolo. Și am văzut

flăcările.

Din barieră alergau cu zecile. Fiecare cum apucase. Unii îmbrăcau din fugă scurta ori paltonul.

— Hai și noi! mi-am îndemnat prietenul. Coborâserăm, ne pregăteam să-i dăm drumul, când ne-a ieșit în față jupânul. Venea într-un suflet. Se întorcea din șosea. Cu spaima în ochi.

— Scoate iute toate gălețile afară! i-a poruncit lui Ștefan și s-a pierdut în fundul prăvăliei.

Am plecat de unul singur. În goană, bineînțeles. Cum am făcut colțul, n-am putut să mai înaintez. O mare de oameni se adunase. Întesați, cu gâtul întins și ridicați pe vârfurile picioarelor. Din desişul ei pătrundea în afară un vuiet și-o smuceală, ca o luptă, s-auzeau femei țipând. În ci te un loc grămada se rupea, lumea se trăgea în lături. Pe făgașul lăsat liber ieșeau bărbați cărând un dulap sau un pat; femei speriate luptându-se cu o legătură mare și grea; și câte un copil ținând într-o mână vreo cratiță, iar în cealaltă colivia cu scatii.

— Unde te mai bagi și tu?! ș-a răstit la mine o calfă de măcelar.

Încercasem să pătrund în față. Am făcut stângamprejur și, luând-o pe margine, am trecut drumul. „Mă! Da' prost fusei! mi-am zis. Ce bine se vede d-aici!” O vâlvătaie era întreg acoperişul plăpumăriei. Se înălțau flăcările de parcă se luaseră la întrecere, care ajunge mai sus. Și cum mai pârlăiau căpriorii! Până la mine se auzeau. Lumea ședea ca ținuită. Și deodată, toți, ca unul, au răbufnit:

— Na! A răzbit și-n tâmplărie!

Un freamăt a fost, într-o clipită; și-o goană pe mulți. Dădeau unul peste altul. Uruiau și obloanele; le trăgeau grăbiți. Ca de frica morții se răsteau negustorii.

— Și pompierii nu mai vin! s-a văitat stăpânul curelăriei, un roșcovan și cu favoriți.

Se apropiase gâfâind, cu privirea răvășită, holbând ochii când la foc, când peste șosea. Cu tot gerul, broboane mari de sudoare i se prelingeau pe față.

— Trebuie să pice! Sunt doar la o palmă de drum! i-a dat curaj negustorul de sticle de lampă.

Nu-l luase încă spaima. Prăvălia lui era dincolo de barieră.

Pe acoperișul. tâmplăriei apăruse un om cu o găleată în mână. După ce s-a uitat spre locul de unde ieșea fum, a făcut câțiva pași, călcând cu băgare de seamă prin zăpadă, și a azvârlit toată apa într-acolo. S-a întors, mai repede acum, până la marginea casei, a venit cu alta. I-o dăduse cineva urcat pe o scară, dar eu nu-l vedeam. Și cum a aruncat apa, au izbucnit flăcările. Parcă avusese gaz în găleată.

De pe părțile celelalte ale acoperișului urcau alți doi. Unul cu o doniță, altul cu; O garniță.

— Aștia îi dau foc și mai tare! a zis, în răs, un pirpiriu ciupit de vărsat și zâmbăreț.

— Dumitale îți arde de glume, dar să nu iasă cu scărmăneală! l-a amenințat băcanul de la care cumpăram eu zahăr, gata să-l ia în spăngi.

Atunci s-a auzit dinspre Obor un copil strigând cât îi ținea gura și bucuros de credeai că văzuse „Videimul”.

— Pompierii, mă!

O paté din lume s-a rupt din grămadă, a pornit-o spre el; câțiva plecau însă spre barieră.

— Cărați-vă, bă! Vă pune la pompat! îi îndemneau și pe alții.

Eu țineam să văd pompierii. Până în ziua aceea numai auzisem de ei. Am luat-o după cei dintâi. N-a trecut mult și au apărut.

În frunte venea comandantul, călare pe un cal roib și înstelat. În trap măsurat, de teama alunecșului. Și-i lucea coiful ca soarele. Când s-a apropiat, am văzut că era gras, oacheș tare și cu mustățile repezite în sus. După el urmau trei sacale, trase de câte doi cai voinici; apoi trăsura cu pompe, scări și cângi. Pe laturile lor se țineau agățați șiruri de pompieri, încinși în brâie late de piele, de care atârneau topoare și toporiște. Casapi arătau a fi. Și se uitau urât.

Când au ajuns în dreptul caselor care ardeau,

comandantul a privit, de ne cal, la una și la cealaltă, le-a cercetat și pe margini, a vorbit nu știu ce cu un galonat, acesta a dat un țignal, au venit alți trei în pas alergător, l-au ascultat smirnă și uitându-se la ce le arăta cu mâna. apoi s-au întors cu fața la sacale, au fluierat și ei, și jumătate din pompierime s-a repezit pe tâmplărie, iar cealaltă pe plăpumărie. Ca la asalt. Cât te-ai freca la ochi, urcând pe scările ce le trăsese ră după ei, au fost pe acoperișuri. Și dă-i cu topoarele! Și rupe cu cângile! într-un ceas, nimic n-ar mai fi rămas de case.

Veniseră însă cu sacalele pline. Au înhățat vreo douăzeci de gură-cască, i-au pus la pompat, iar un gradat, cu o nuielușă în mână, le număra fără încetare: „Un... doi! ... Un... doi”... Țâșnea apa ca din pușcă.

Comandantul trecuse drumul, se oprise în fața unei cârciumi și ceruse o țuică. Eu mă țineam după el. Îmi plăcea calul, dar mai cu seamă coiful. Se strânseseră și câțiva negustori în jurul lui.

— Ați avut noroc! le spunea. V-a scăpat zăpada de pe acoperișuri. Altfel până în Obor s-ar fi întins. Nici dracul nu-l mai stinge!

Apoi s-a așezat mai bine în șa și a dat o dușcă pe gât.

Pe la mijlocul lunii decembrie era ziua de naștere a tatii și mămița ținea să facă o plăcintă cu m1; re. Cu o săptămână înainte începuse să tragă cu urechea. Nădăjduia să audă un oltean strigând mere de vânzare. Mă întrebasese și pe mine dacă nu văzusem pe la negustorii din barieră. Timpul trecea, rămăsese doar o zi. Atunci l-a chemat pe Lică, i-a dat bani și i-a spus în fața mea:

— Ia-l și pe Gică, duceți-vă în oraș, dar cu mâna goală să nu vă întoarceți.

După un ceas și mai bine de drum și de căutat, tocmai în Piața Rosetti am dat de un oltean care avea pe fundul coșurilor câteva kilograme acoperite cu un țol de sac. Zicea negustorul că sunt crețești, le lăuda de parcă aur vindea. Ele erau mici și cam zbârcite. Dar n-aveam de ales. Ba le-am plătit cât a cerut, o para n-a lăsat din preț.

— Ce vreți, dom'le?! Să ziceți bogdaproste că le

găsiți. Ați uitat oare că suntem în decembrie? ne-a bătut la cap, pe când le cântărea.

Avea dreptate olteanul. Cum treceau sărbătorile, rar mai gusta cineva o pară sau un măr. Se găseau în schimb „moșmoane”, acre de-ți făceau gura pungă, urâte la culoare și încrețite cât le arăta numele și sunând a ceva bătrân și posmăgit. Ori poame, mere uscate la vânt, tăiate în sferturi sau în opt, aducând la gust a iască.

Într-o dimineață, ducându-mă să mă spăl pe față, am găsit bucătăria înecată în aburi. Abia zăream prin ei.

— Ai făcut și tu ochi, mă flaimuc? am auzit o voce străină.

Cum m-am apropiat, am văzut că era țața Ioana spălătoreasă. O știam de pe stradă, ne încrucișam adesea. Ședea aplecată peste albie, cu capul întors la mine.

— Hai să te bag în albie! m-a poftit; și a hohotit gros ca un bărbat.

Țața Ioana era o femeie de vreo patruzeci de ani, măslinie la față, uscată și tare înaltă. Și pusă pe glumă. Toată lumea o oprea, râdea cu ea. Odată și jupânul i-a stat în drum.

— De ce nu descaleci, Ioano? a întâmpinat-o de departe.

— De frică. Dumneata mi-ai lua și calul.

A zâmbit negustorul; cam acru însă.

La prânz, când m-am întors acasă, tocmai ședea la masă. Mânca, povestea și făcea haz.

— Vii de la tânărie? Nu? m-a luat în primire de cum terminase ce avea de istorisit mămiței.

— Da, am mărturisit.

Mă privi pe sub gene lung și m-a tras binișor lângă ea.

— Trebuie să te pup. Că nu minți, mi-a spus și m-a sărutat pe amândoi obraji, abia i-a atins; apoi m-a întrebat: Ce vrei să te faci când vei fi mare?

— Inginer, i-am răspuns; cum mă învățase tata.

— Măi, măi, măi! Cine o să mai fie ca noi atunci?! Ce trăsură lăcuită și ce armăsari focoși o să avem! se

bucurase, ca o clipită mai târziu fața să i se umbrească și, rămasă pe gânduri, să zică: Da' eu n-o să mai ajung ziua aceea. O să fiu moartă de mult!

Cam la o săptămână, în dreptul ultimei case de pe „prelungire” se strânsese lume. Se mai duceau și alții, grăbiți. Eu ieșisem pe poartă, plecasem spre Ștefan.

— Zice că o coajă de lemn n-a văzut în odaie!

— Amărâta de ea! O fi-nghetat în somn!

Vorbeau între ele două femei, pe când treceau prin apropierea mea. Dinspre barieră veneau trei inși zoriți, cu scurte pe ei și-n cizme grele.

— Dar de ce nu s-o fi împrumutat c-un franc, doi, de la cei pe la care spăla? Și pe urmă s-ar fi achitat!

— Era mândră, săraca!

— Biata Ioana!

Auzindu-i, m-am întors din drum și strecurându-mă printre lumea adunată am pătruns în curte. Într-o încăpere aflată în fund, pe ușa lăsată deschisă se vedeau luminări arzând. Abia atunci înțelesesem bine de tot. O femeie se îndrepta într-acolo. Am mers în urma ei; am intrat și eu în odăiță.

Țața Ioana era pe pat, cu fața în sus. M-am apropiat s-o văd mai bine. O șuviță de păr îi atârna pe sub barișul negru. Am încercat, cât mă pricepeam, s-o prind la loc. Mă uitam la ea. Era tristă. Tare tristă. Îi părea rău că murise. I-am pus mâna pe frunte, să o mângii. Ce frunte rece avea! Am voit să i-o încălzesc, mi-am lipit palma de-a lungul, cu grijă. Nu știu cât am stat așa, dar am simțit frig în degete. Și-am tras mâna repede.

De atunci, de câte ori mă gândesc la moarte, de frig mi-e frică. Se strecoară teama în mine că au să-mi fie mereu mâinile reci: și fruntea înghețată.

Nici prin apropierea Ghiocelor și nici pe unde locuiam acum nu se vedea o cofetărie. Pe la noi erau numai bragagerii. Rare și ele. Dacă ți se făcea poftă de *bigi-bigi*, trebuia să-ți iei picioarele la spinare. Te duceai însă, te „trăgea ața”, cu drept cuvânt. Pentru că prin mijlocul lui chiar trecea un fir de sibiaș, pe care erau înșirați miezi de

nucă acoperiți cu o pastă din făină îndulcită, vopsită în roz. Șiruri, șiruri atârnav în galantar, ca o perdea arătau.

— Dă-mi de zece bani, cereai.

Turcul lua foarfeca, apuca cu mâna stângă unul din ele, măsura din ochi cât ți se cuvenea, și țanc, îl și reteza. Cam de o palmă, pe lat.

Gustul îl păstrasem din vară. Acum, când bragageria era la doi pași, n-aveam o lețcaie. De câte ori treceam prin fața ei, mă uitam cu jind, îmi lăsa gura apă.

Nu-mi ieșea bine din gând și dădeam peste alvițar. Sta postat în drumul meu, ca un făcut. Chiar în colțul străzii. Și toată vremea tăia. Fâșt, fâșt; fâșt, fâșt! Înainte și înapoi, împingând și trăgând un cuțit cât un iatagan. De cum se mai muia gerul și până spre înserat. Întâi tăia din calupul de vreo zece kilograme o felie mare, groasă cam de un centimetru; o împărțea în două, apoi înjumătățea una dintre ele, și tot așa mereu, până ajungeau de un deget. Cinci parale bucata. Pe urmă lua la rând cealaltă jumătate. Se oprea numai cât primea banii sau dădea rest.

— Hai, pleacă de-aici! Altă treabă n-ai? s-a răstit într-o zi turcul la mine.

L-am măsurat lung, cu dușmănie. Ce, ședeam pe moșiile lui? Am văzut că avea și mustață rară.

— Nici saftea să nu faci mâine! Spânule! l-am afurisit de cum m-am depărtat. Și am plecat agale, spre barieră, cu mâinile la spate. Știam că n-o să-și lase tava cu alviță. Atât ar fi așteptat băieții de prăvălie: iama ar fi dat în ea!

Nu numai copiilor le plăcea alvița. Și oamenilor mari. Când cumpărau pentru acasă, până ce negustorul onfășura în hârtie, luau o bucată de cinci și începeau să mănânce cu poftă din ea.

— Bună, mă turcule! o lăudau.

Era singura prăjitură de iarnă a celor săraci; dacă nu punem la socoteală halvaua turcească.

Și mămița știa să facă. Știa, dar greu se îndupleca. O rugam de pe la patru, se însera bine și încă nu se hotăra.

— Fă-ne, mămițo! De-o lună nu ne-ai mai făcut! ne scânceam când eu, când Marieta.

— Cum de-o lună?! Săptămâna trecută v-am făcut!

Noi adăugam, iar ea scădea.

Dacă scotea dopul de la sticla cu untdelemn, nu mai aveau nicio îndoială: mă mutam cu scaunul lângă mașina de gătit. Dar n-o slăbeam din ochi. Vedeam cum puneă într-un pahar cu apă caldă cinci lingurițe de zahăr. Nu cu v arf. Le scutura. Ea îi zicea însă sirop. Și când era gata amestecat, sfârâia și untdelemnul în tigaie.

— Mămițo. mămițo, s-a-ncins! îi dădearp de veste, nerăbdător.

— Bine, bine!

Venea cu punga de făină, puneă în tigaie tot cinci linguri, pline de astă dată, și le învârtea până ce făina se făcea maronie. Atunci turna și siropul, cu încetul. Dar din învârtit nu se oprea. Sporea halvaua, mai să dea afară. Creștea și pofta în mine. Pe toată aș fi mâncat-o.

Iar a nins. O zi și o noapte a ținut. A patra zăpadă. Gerul se întărise și mai mult. Nu ieșeau bine din casă și ți se lipeau nările nasului. Ca și cum le dăduseși cu pap. Se lipea și mâna de clanță; trăgeai s-o desprinzi.

Lumea o băgase pe mânecă. Murea sărăcimea p-un capăt.

— Cine o scăpa din iarna asta are zece vieți! auzeam prin barieră mereu mai des.

Pe cei mai mulți îi ducea la cimitir „cu patul”. O targă de lemn, sprijinită pe patru picioare și sfârșită la capete cu două brațe rostuite. Când slujba era gata, patru amărâți se băgau sub ele, se săltau toți în același timp, la comanda unuia dintre ei, se puneau pe picioare și o porneau pe drumul „Pătrunjelului”.

O dată a murit și un negustor. Renumit de bogat. Pe el l-au dus cu „a-ntâia de lux”. Opt cai avea la dric. Șase trăgeau, iar doi d-a bașca, mai la distanță. Și treisprezece ciocli. Câte doi de o parte și de cealaltă a dricului, unul pe ea A>ră, alți șase în șir, la capetele cailor înhămați, și încă doi, călări, pe cei din frunte.

Dricul era cât o casă de pe strada Marginii. Ba poate mai înalt. Și caii arătau falnici. Bine însă nu puteai să-i

juđeci. Doar ochii li se vedeau din valtrap. La fel de gătiți ȑăreau și cioclii: jachetă și pantaloni negri, guler ștaif, înmănușați și cu bicorn în cap, ca ambasadorii. De aproape, să le plângi de milă. Parcă erau împăiați.

Un ceas așteptasem în stradă până să-l pornească. Și ca mine, alții, o mulțime. Femei mai ales.

— Du-te acasă, că te-ai învinețit! mă îndemnase o bătrânică, tropăind din picioare să se încălzească. Nu bănuia că eu pândeam de două zile, de când auzisem că murise. Îmi făcusem și visuri. Mă vedeam cu un franc în buzunar, pe puțin.

Rămăseseră numai vreo cincizeci de pași și dricul ajungea la răscrucea din barieră. Întâia în calea mortului. Aici, ca la toate celelalte încrucișări, până la cimitir, trebuiau plătite vămile. Altfel i s-ar fi încurcat drumurile, sufletul i-ar fi rătăcit mult și bine, n-ar fi ajuns în cer. Așa îi spunea o femeie alteia mai tânără. În șoaptă, ca o taină; iar eu trăgeam cu urechea. Peste paguba asta, mi-ar fi spulberat și mie visurile.

Ca să fiu acolo înainte și să aleg un loc bun, am luat-o la picior. Când am ajuns, mi-am pierdut capul. Alergam de pe o parte pe cealaltă a șoselei, mi se ȑărea mereu că peste drum e mai bine. Mă zăpăcea și lumea. Buluc venea, din toate părțile. Cioclii, ai călări, trecuseră de inima barierei. Speriat, am rămas unde mă găseam, cu ochii spre grupul din imediata apropiere a dricului, încercam să-l dibui pe cel care avea să azvârle banii. O clipă, încă una, apoi alta s-au scurs. Lungi. Până ce, de pe partea mea, un om cărunt, ieșind un pas din rând, a băgat mâna în buzunarul paltonului. „Acum e acum!” mi-am spus. Și am văzut ploaia de gologani sclipind prin aer. Ca din pușcă am țâșnit în sus, din zbor am înhățat unul de zece, l-am băgat în gură, m-am răsucit și pe picioare. O năvală mi-a apărut. Cădeau unii peste alții. Oameni în toată firea, și femei, băieți de prăvălie și cerșetori. Într-o latură, o monedă de douăzeci de bani mai aluneca încă, pe dungă. Zece picioare să fi avut. N-am alergat, m-am azvârlit. Grămadă am ajuns, întinsesem mâna. era gata s-o apuc. În aceeași

secundă, cineva s-a năpustit peste mine. m-a răsturnat pe-o coastă l-am simțit prăbușindu-se de-a lungul meu. Cap la cap căzusem. Ne-am măsurat cu ură. Numai un ochi bun avea, iar în buza de jos, spartă în două, sta înfipt un dinte ca de cal. Atât am deslușit în vreme ce dădeam să mă ridic; și o mână păroasă, murdară. Se căznea să apuce banul; degetul cel mijlociu îl și pusese pe el, doar pe-o margine; îl trăgea anevoie, tremurat.

Am dat cu toată furia, l-am plesnit cu tocul ghetei drept peste degete. A scos un vaiet; prelungit mai amar când m-a văzut fugind cu banul.

După dric goneam.

*

A fost o iarnă și grea, și lungă. Cât să n-o uite un copil sărac. Dar până la urmă tot au mâncat-o lupii. Din nămeții de zăpadă rămăseseră niște mogâldețe, ascunse undeva, pe după garduri. Se schimbaseră și vântul. Câteodată, în faptul prânzului, venea o șuviță calduță, dădea ocol oamenilor. De la miazăzi bătea.

Pe alocuri, trotuarele se zvântaseră.

Ce mai capră aș fi întărit!

Aproape în același timp, în pragul băcăniilor apăruseră lăzi întregi cu alviță. La bragagerie, zece erau.

Se apropia băutul alviței.

— Nouă câtă ne cumperi, tată? l-am „pipăit”, cu o săptămână înainte.

— Aa! O să vă iau o ladă!

Dar în seara sorocită a venit cu un sfert de kilogram.

— Numai bucățica asta ai adus?! ne-am plâns, pe când o despacheta.

— Mai întâi, nu e bucățică. E ditai bucată. Pe urmă, v-aș fi adus mai multă, dar o păzea negustorul.

Era greu să te înțelegeai cu tata.

— Barem, hai s-o batem acum! i-am cerut nerăbdători.

Ne-am fi lipsit de masă.

— N-o vedeți că e ca piatra? Cum o să intre banii în ea? ne-a întrebat, să ne închidă gura. Și i-a spus mămiței s-

o pună lângă mașina de gătit, la căldură.

Am mâncat în fugă. Și eu, și Alexandru, ba chiar și Marieta. Înfulecam duminică după duminică, pe nemestecate îi înghițeam. Alunecau și lesne: aveam iahnie de cartofi.

— Gata! a zis Marieta, cu gura încă plină; și s-a sculat de pe scaun.

— Cum?! Ați și terminat?! s-a minunat tata, buimăcit.

Cât va fi trecut până s-a urcat în picioare pe masă, am uitat. Atunci mi s-a părut nespun de mult. Dar îl văd ținând bastonul de coadă, ridicat în sus, iar de miner atârând alvița, legată cu o sfoară. Noi, copiii, jur-împrejur.

— Atențiune! Măinile la spate! ne-a comandat, sever „arătând ca un general; și numai după ce s-a convins că ordinul fusese întocmai executat, a început să numere răspicat: Unuu!... Doii!... Trei! La „trei” alvița a pornit, a-nceput să ne dea ocol. Alerga de de-abia o vedeam, ca o nălucă îmi trecea prin față.

— Mai încet! am țipat toți deodată, fără să o pierdem din ochi.

— N-ați vrea să v-o bag în gură! s-a răstit tata la noi: dar a mai micșorat viteza.

Trebuie știut că în alvița erau înfiți treizeci de bani. Patru monede de câte cinci parale și una de zece. De mai mult nici nu vrusese s-audă. Ba la început pusese numai jumătate din ei.

Începusem să-i zăresc; sclipeau în bătaia lămpii. Fixând mereu locul unde se găsea una dintre monede, am lăsat să se mai învâртеască o dată și, în clipa în care bucata de alviță se afla din nou la o palmă de capul meu, m-am și repezit. Hap! am dat s-o apuc. Dar poc! drept în nas m-a plesnit. Alb mi-l făcuse pe deasupra; și mă durea! Râdea tata, râdea și Lică de se prăpădeau. Bucăți i-aș fi rupt pe amândoi. M-ațineam însă, pân-deam, eram numai ochi. Când am crezut că venise tocmai la țanc, am zvâcnit furios. Cu o gură cât a balaurului din poveste. Și am prins-o. Am strâns-o în dinți, tare. O bucată mare rupsesem. Cu banul de zece în ea.

— Sâc! am bătut pumnii spre Lică. Ba m-am și strâmbat la el. Nu l-am iertat nici pe tata. Na! mai râzi acum! i-am zis și lui, arătându-i-l.

După ce l-am șters, l-am băgat în buzunarul pantalonilor și m-am așezat iar la bătaie. Însă de cum alvița se îndrepta spre mine, tata o cârmea din baston. Fie că o ducea prea departe, fie că mi-o trecea pe deasupra capului. Săream eu „mă repezeam. Dar degeaba. Lică se așternuse din nou pe răs. Și tata. Dacă am văzut că face cu pricina, am plecat mânios; m-am dus lângă mămița.

— Lasă-i. Nu fi supărat. Tu ți-ai luat partea, mă îmbuna, strângându-mă la ea.

Oprește!! Fă-l dracului să tacă! Mi-a împuiat urechile cu plânsul lui! țipa într-una după-masă proprietarul, bătând cu amândoi pumnii în fereastra noastră.

— Ce să-i fac, domnule Ionescu? Ce știe el? Copil! Nici doi ani n-are! încercase tata să-l îmbuneze.

— Să te muți! l-am auzit răcnind.

Și ne-am mutat. După șase luni acum. Pe Marginii locuisem un an întreg. Dar de data asta am nimerit-o. Scăpasem de ochiul și de gura proprietarului. „Creditul Urban”, că ale lui erau casele, avea sediul în centrul orașului, iar noi ședeam pe strada Maidanului. Prea departe, să ne vadă și mai cu seamă să ne audă. Puteam să strigăm cât pofteam și să ne dăm toată ziua tumba.

Strada Maidanului făcea parte din vestita mahala a Tirchileștilor. Cine n-auzise de ea? Faima și-o trăgea de la chefurile și bătaile ce se țineau lanț, și de la fetele frumoase. La o vreme, unora dintre băștinași, cu nasul prea subțire, nu le-a mai plăcut să li se zică „tirchileșteni”. S-au făcut luntre și punte și-au obținut de la dregători să se boteze altcum. Și după primul război, atât mahalalei, cât și bisericii li s-a zis din nou „Dichiu”.

Noi rămânem cu amintirile în Tirchilești.

Numai în așezările rânduite de-a lungul apelor bogate în pește cresc atâția copii câți roiau pe strada noastră, încălțați și în picioarele goale. De-a valma. Cu uitătura ascuțită și cu șapca trasă pe o sprânceană. Și puși

pe bătaie.

— De pe unde te-ai mai pripășit și tu, mă pistruiatule? m-a luat la rost unul dintre ei, cum am ieșit în fața casei.

— Lasă-l, mă! Nu vezi ce pirpiriu e! l-a domolit altul.

Peste câteva zile am intrat în vorbă cu câțiva. Și după altele m-au luat cu ei pe maidan.

De o jumătate de pogon era. Și-n fundul lui, o pădure de bălării. Rai, nu altceva. Tot să te joci. Iar copii, puzderie. Câte unul se oprea din fugă, mă privea chiondorâș și-i întreba pe cei cu care începusem o leapșă:

— Cine-i ăsta?

— S-a mutat la 21.

Era răspunsul ce-l găsiseră. Eu nu locuiam nici la nea Radu camionarul, nici în casele domnului inspector Cornea sau în ale moașei Târâianu. „Creditul Urban” n-avea nume: nu eram de-al lor, tîrchileștean get-beget.

Când jocul s-a stricat, am plecat spre fundul maidanului, singur. Mă atrăgeau bălăriile, voiam să le văd de-aproape. N-ajunsesem la marginea lor și m-am pomenit înconjurat de patru băieți ceva mai răsăriți ca mine.

— Cum te cheamă, bă? a mormăit, acru, cel mai bine legat.

— Gică.

— Și mai cum?

I-am spus și prenumele.

— Am auzit că ești negru în cerul gurii!

L-am privit lung, nedumerit.

— Deschide-o! mi-a poruncit, uitându-se crunt.

Neștiindu-mă harap, am făcut-o mare. Și drept peste gură m-a plesnit. Cu o palmă grea.

Am rămas mut; și împietrit. Ei m-au măsurat în silă și au plecat abia mișcându-se. După câțiva pași i-am auzit pufnind în răs.

— Măine să vezi!... Vin și liceenii! Și băieții ăi mari! îmi spunea Vrabie, în drum spre casă. Aprins la față, ca luat de spaimă vorbea.

A doua zi era duminică. Când am ajuns în buza

maidanului, mi s-a părut că nimerisem în Turcia. O mare de fesuri se vedea. Ba unii dintre copii ședeau și pe vine. ca osmanlâii. Mirat, m-am oprit locului. Mă uluise și câți se strânseseră. Cât lumea. Printre ei, flăcăi cu mustață. Și toți jucau. Le urmăream ochii pironiți în banul ori în nasturele azvârlit în sus, în *buboaiele* pornite ținut spre inima „rondului” cu bile, la numărutul mizei sau la socotitul câștigului. Sute și sute de miele și de soalbe, de „sidefuri” și de „ofițerești” treceau dintr-un buzunar într-altul. Și pumni întregi de gologani.

— Hai, bă Gică, ce mai stai! au strigat mai mulți la mine.

Știau acum că aveam buzunarele doldora.

Am intrat la un „ichi”, dar până să-mi vină rândul la dat, numai la fesurile lor mă uitam. Roșii ca para focului erau. Și ce ape făcea mătasea din canaf! mai cu seamă când îl clătinau, într-adins.

— De unde le aveți? l-am întrebat pe cel de lângă mine, mirându-mă.

— Cum de unde le avem?! Ni le-au cumpărat părinții din „Moși”.

Am rămas pe gânduri. Știam că tata n-o să-mi cumpere în vecii vecilor.

— Cât costă unu? ținui să aflu, cum mă trezii.

— Un franc în cap, au zis deodată doi.

M-am așternut pe joc mai hotărât ca niciodată să câștig. Și cum aveam o clipă de răgaz, socoteam pe degete câte bile și câți nasturi trebuia să vând, ca să-mi iau și eu un fes.

La câțiva pași de noi, vreo zece inși, numai flăcăi și elevi de liceu, jucau rișca pe bani. Din când în când priveam spre ei. Trăgeam și cu urechea, i-auzeam *pontând*.

— O băncuță, a zis unul, azvârlind-o jos, în dreptul lui.

„Oleooo! Ce de bani! Jumătate din cât costă un fes, gândeam. Ce bogat trebuie să fie ăsta!” l-am socotit: și m-am uitat la el, lung.

Era un flăcăiandru ’năltuț, brun, cu mustăcioara

răsucită la capete, învârtită ca un inel. Cum mai văzusem eu mulți, pe Marginii și pe Ghiocci. Dar altfel îmbrăcat. În cap avea o pălărie de culoare neagră, mică cât o tingirică, cu borul lăsat de jur-împrejur. Cum o purta pe-o parte și trasă mult în față, ți se părea că-i proptită pe nas. La gât i se vedeau „râurile” de la cămașă, roșii.

Haina-i era scurtă, strânsă pe talie și deschisă la toți nasturii. Să-și arate brâul, lat de două palme. Pantalonii semănau leit cu ai marinarilor: strânși pe coapse și largi jos, cu buzunarele puse în față și tăiate drept. Când n-avea ce face, își înfunda palmele în ele, până în adânc; și atunci privea altcum, se grozăvea parcă. În picioare îi luceau ghetete de șevro subțire, croite cu spiț și tocuri înalte. Mai cât de domnișoară.

— Cine-i ăla, uite, care dă acum cu banul? l-am întrebat pe Vrabie, arătându-i-l.

— Ion Frumosu.

— E bogat rău! Nu?

— E nisipar. Umblă cu căruțele lui ta-su.

La un timp, Corcodușe, unul dintre copii, a rămas cu ichiul în mână și cu ochii, mereu mai aprinși, spre stradă.

— Băă! Vin toți mardeiașii azi! a răbufnit.

Trei inși, îmbrăcați aidoma lui Ion Frumosu, se îndreptau spre maidan. Mergeau iute: dar mărunț. Și nu călcau în lături, ca oamenii. Duceau piciorul până drept înaintea celui alt, de pe pământ, făceau prin aer cam o jumătate de cerc. La fiecare pas. Își roteau și umerii, cu braț cu tot, împingându-i în față. Și cătau în jos, încrunțați.

Cât m-am căznit să umblu și eu așa!

Aflase toată puștimea. Să-i vadă mai bine, cei de prin fundul maidanului se apropiau. Sfloși însă. Când mardeiașii au ajuns lângă Ion Frumosu, o roată se croise în jurul lor. Țintuiți ședeau: priveau la ei ca la niște dumnezei.

După-masă, cum am intrat pe maidan, m-au și chemat câțiva.

— Joci *armașul*?

— Joc, am zis, deși pe unde locuisem până atunci nici

nu auzisem de el. Ca să nu mă dau de gol m-am rânduie și eu, pe vine, la latura cercului ce se închea. Vrabie a scos o arșică din buzunar și, pe rând, am dat fiecare cu ea. Primul la care a căzut pe „sici” a fost Pișcot.

— Aha-haa! Să vedeți voi armaș! s-a lăudat, și în vreme ce arșica trecea mereu mai departe, el înnodea de zor o basma, la unul din capete. Până i-a făcut un nod cât o nucă, tare ca piatra. Atunci a căzut și miala pe „bei”, s-a ales și „împăratul”. Vasilică, băiatul lui nea Vasile sacagiul.

— Gata! a poruncit măria-sa, uitându-se de jur-împrejur, în ochii fiecăruia.

Eu pusesem capul în pământ, încercam să mă feresc. N-aș fi știut ce să fac. Noroc că l-a ales pe Nicușor și jocul s-a pornit. A luat arșica, a săltat-o de câteva ori în podul palmei, apoi a lăsat-o să cadă la pământ.

— Om bun! a strigat frecându-și mâinile de bucurie.

Scăpase. Arșica se oprise cu gaura în jos. După el urma la rând Bică: a dat și el.

— Om rău! au țipat într-un glas toți. Și pe loc li s-au aprins obraji; ochii le scânteiau, pironiți în ai împăratului: nemilos îi cereau să fie.

Armașul sărise în picioare.

— Mărite împărate! a-nceput, înclinându-se. Cum vă e voia. Da' tare-i păcătos! Câte să-i dau?

Lui Vasilică i se părea că-i în mijlocul Divanului. Făcându-se că chibzuiește, a întârziat câteva clipe, ca la urmă să poruncească:

— Armase, cară-i două moi, trei potrivite și cinci să țină minte.

Bică rămăsese cu privirea în arșică; se odihnea chiar în dreptul lui, cu gaura în sus. Dar porunca era poruncă. A ntins palma dreaptă spre Pișcot.

De când aștepta armașul! Ceva ca o foame avea în el; i se citea pe față. I-a dat la început două moi, mai mult l-a mângâiat. Pe a treia a și numărat-o. Tăricică fusese, așa o potrivise. Bică zâmbea. Până a căzut a patra. „Plici!” s-a auzit. Cu o muchie de cuțit aprinsă parcă-l plesnise. De-a strâns din dinți, fără să vrea, și s-a strâmbat de cât îl

ustura.

— Asta-i potrivită, mă?! s-a stropșit.

Deși se știa în vină, Pișcot se făcea că nu înțelege; se uita mirat la maimarele peste joc. Pe ceilalți, lovitura îi unse pe suflet. Au sărit cu gura care mai de care.

— Ce te miorlăi, mă, c-abia te-a pișcat?

— Ia nu mai face pe fetița!

— Parcă tu o să dai mai cu milă!

Împăratul Vasilică a hotărât altfel: i-a scăzut-o din cele cinci „să țină minte”. Lui Bică i-a convenit, a-ntins repede palma.

— Te plângi, ai? l-a luat la rost armașul. Biine! a adăugat, dar un bine care nu prevestea nimic bun. Și după ce i-a turnat încă două, potrivite, a răsucit cât a putut basmaua, apoi i-a ars patru lovituri atât de tari, de bănuie că nici azi nu le-a uitat.

Pe mine mă prinsese frica; simțeam apă în palme. Mai aveam trei inși înainte. Primul a ieșit „om bun”. A dat și al doilea cu arșica, a avut și el noroc. Alb ca varul mă făcusem, cred: îl vedeam și pe Cârnul scăpat. El era ultimul. Dar cum arșica a „pupat pământ”, a rămas ca lipită pe „om rău”.

— Maria voastră! s-a repezit armașul. Asta, de hain ce e, și-a mâncat și nasul! La câte îl osândiți?

— Așaaa?! a făcut împăratul, lăsându-se pe spate, să chibzuiească în voie. Mult n-a stat însă la gânduri. Mi-l ostivește-l cu câte am dreptul: zece. Da' una și una! a hotărât, răspicat la vorbă; și s-a tolănit pe-o rână. Ținea să le guste în liniște, netulburat.

După a șasea lovitură, Cârnul n-a putut să mai rabde; l-a înjurat pe armaș printre dinți.

— Vorba! i-a retezat-o mânia sa.

— Face pe nobilu, împărate, l-a batjocorit și Pișcot.

Cârnul i-a aruncat o privire să-l mănânce, nu altceva, și a întins palma stângă. Mâna dreaptă, de durere, îi tremura.

Eu îmi pietrisem. În minte mă luptam cu mine. Aș fi vrut să-i las, să fug. Mă și sprijinisem pe un picior, era gata

să-mi iau vânt. Au învins mândria și gândurile ce încolțiseră. Am rămas. Dar am întors capul, să nu mai văd palma lui Cânu, roșie ca focul.

*

N-am știut nici când am luat arșica, nici când am azvârlit-o în sus. M-au trezit țipetele.

— Aoleooo! A picat și mânzu!

— Nu-l ierta, împărate!

— Să vedem cât îl țin curelele!

— Dă-l lui bibicu să-l altoiască! i-am deslușit glasul lui Pișcot, mieros.

Vasilică nu se hotăra. Ba căta la mine, ba la ei. „Zece o să-mi dea”, îmi spuneam. Oricâte, îmi era totuna. Frica îmi trecuse.

— Armaș... toarnă-i... trei potrivite, i-a spus ou surâsul pe buze.

Nu le făcuse pe plac: strâmbau din nas. Pișcot a venit lângă mine și mi le-a dat pe câte trei una după alta, în silă.

Mai rămăseseră doi. Unul a încasat numai patru zdravene, celălalt șase, și prima tură, din cele cinci, câte ne învoisem. s-a terminat. Am luat-o de la capăt. Până la mine se alesese doar armașul. „Ce n-aș da să scot un „bei”! Mamă. mamă!” gândeam. Am strâns arșica între degete, i-am făcut vânt cât mai în loc, pe muchie; nici de un sfert de metru n-am săltat-o de la pământ; șidrept pe „bei” a căzut.

— Acum să te vedem, se îndoiu unii.

— Să nu ierți nici pe Dumnezeu! mă îndemneau alții.

M-am întins pe iarbă, sprijinit în cot, și-am dat ordin să înceapă jocul.

— Ia te uită căta nodul! mi-a arătat Corcodușe, armașul meu.

I l-am smuls, l-am cercetat pe toate fețele, lacom; aproape cât un ou era, și îndesat; l-am cântărit în palmă; aș fi vrut să fie și mai greu, ca plumbul de greu.

Primul „om rău” a căzut Nicușor.

— Dă-i trei moi! am poruncit.

Ca luați de streche au sărit furioși.

— Ce împărat e ăsta?

— Fugi, bă, d-aici! Ne strici jocul!

— Poate împărăteasă ești!

Nici nu m-am uitat la ei.

— Vorrrrba! am hârâit, cum îl auzeam pe Vasilică.

Au mai bombănit un timp și s-au supus.

Venise rândul lui Oacă. Mi-am înfipț ochii în mâna în care ținea arșica, i-am urmărit-o clipă cu clipă. „Om rău, om rău!” repetam în gând; așa mă rugam să cadă.

— Om rău! au răbufnit nouă câți erau. Purtați de joc uitaseră cine era împărat. S-au dezmeticit însă îndată; li s-a arătat șila în privire.

— Ăstuia câte să-i dau? m-a întrebat Corcodușe, într-o doară.

— Zece! am strigat. Da” tari! Nici mort să nu le uite!

Roata întreagă a zvâcnit. Ca tresăriți din somn. Și-au smucit capul, s-au întors spre mine. Și furia din glasul și de pe chipul meu i-a prins: le-a mers la inimă.

— Bravo, Gică! Așa te vrem!

— Bravo ție! Bravo!

— Să trăiești, măria-ta!...

Țipau cât îi ținea gura. De mă zăpăcise. Un vârtej aveau în cap. Mi-am luat fața de la ei, am pus ochii în plopii din fundul maidanului. Când s-au oprit, nu l-am mai auzit decât pe armaș. Gâfâia din adânc, număra apăsă și-l plesnea cu sete.

Nimănui nu-i spuseseam că Oacă mă lovise cu palma peste gură în ziua în care plecasem singur să mă afund în bălării.

Într-o dimineață tare călduroasă, străzile au fost năpădite de fluturi. Ieșeau de sub cer, de după case, din frunzișul pomilor, unii luând-o razna, zburând iute ca-ntr-un iureș, alții. În stoluri, se înălțau către soare. Se vedeau ca o ploaie jucăușă, ca un balet de flori.

Am lăsat totul baltă pe maidan și am dat fuga după ei. Dar nu cu plasa de prins fluturi, cum sta prin abecedare, ci cu șapca. Dintr-o mișcare îl și plesneai de fundul ei, o trăgeai la tine, lipind-o de piept, vârai binișor mâna, îl apucaai de aripi, îl băgai în sân și o luai la goană

după altul.

După o jumătate de ceas, fiecare dintre noi prinsese pe puțin zece. Dar de atâta fugă obosisem. Ne trecuse și cheful, abia mai făceam câțiva pași după unul ce zbura prea în drumul nostru.

— Hai să-i prindem la apă, ne-a-ndemnat Corcodușe.

— Sigur! mai bine așa! am zis într-un glas și am plecat înapoi pe maidan.

De la ploaia ce căzuse cu două zile înainte rămăsese ici, colo o mică băltoacă. Cum am ajuns, am scos fluturii din sân și i-am trântit cu putere în apă. Pe urmă ne-am depărtat, ne-am ascuns după coliba lui nenea Oancea butarul.

Câțiva dintre fluturi scăpaseră de la înec. zăpăciți; zburau vraște, se izbeau de pomi ori de zidurile caselor. Cei mai mulți rămăseseră în băltoace, nemișcați; aplecați pe-o aripă, cum stau bărcile înecate.

De sus, din zbor, cum îi vedeau, fluturii care treceau pe acolo se lăsau spre ei. Ajunși deasupra băltoacelor dădeau roata, ca la horă, coborau, se înălțau și iar coborau. Până simțeau apa, până se atingeau de ea. Tresărind, se săltau tremurând din aripioare; dar tot nu plecau; se lăsau încetișor lângă ceilalți.

Simțind că se îneacă, încercau să zboare, luându-și iute vânt. Dar cu cât băteau mai tare, se udau mai mult. Zvâcneau încă o dată, căutând să scape; apoi, iute istoviți, rămâneau pe băltoacă, cu aripile întinse.

Cei mai temători se fereau: însă tot dădeau târcoale. Poate îi atrăgea și apa. O lua pe margini, părea că o încearcă. Până se așeza' și ei, grămădiți în noroi.

Atunci, mai înainte ca să se înalțe, ne repezeam din ascunzătoare și-i plesneam cu șepcile, îi trânteam în băltoacă.

Unul dintre ei, prins în noroi, își trăgea picioarele cu greu. Ar fi voit să-și ia zborul, dar se poticnea.

Roată-n jurul lui, toți copiii îl urmăreau. Clipă cu clipă.

Vedeam cum se luptă să se scoale; și iar cade. Mai

ud, abia se târa, trăgându-și anevoie aripile înăclăite.

Înaintase cu un deget și s-a oprit; n-a mai avut putere să meargă.

Sedeam ca pironiți, cu ochii ațintiți.

Fluturașul și-a mai tremurat o dată toată fința și a rămas nemișcat.

— A murit! s-a bucurat Oacă, strigând din tot pieptul. Apoi a luat-o înapoi, la fugă, spre colibă, și odată cu el a alergat toată droaia.

„Mee!” țipa iedul.

„Mee!” făceam și noi, prăpădindu-ne de răs. Și nu știam cum să-l dezmierdăm. Ne jucam cu el cum te-ai juca cu un pui de pisică. Iedul se zbătea, scăpa din brațele noastre.

„Mee!” țipa fugind de-i scăpărau piciorușele. lângă mama lui, frica-i trecea. Apuca cu dinții de un smoc de iarbă crescut între șipcile gardurilor, trăgea de el, mai mult în joacă; ori se proptea, semeț ca un cocoș, gata să ia în coarne un câine care trecea pe acolo.

— Hai să-l prindem iarăși!

— Hai!

Câteodată nu mai aveam timp. Stăpânul caprelor ieșea în stradă și o lua prin mijlocul drumului. Plecau și caprele, fără să le îndemne, fără să le cheme; se țineau după el. N-avea multe. Numai două, dar amândouă roșii și cu ugerile mari, atât de mari și de pline, că te mirai cum le duce.

Iedul o pornea totdeauna înainte, sărind într-aiurea, și unde vedea o poartă deschisă își vâră capul.

Așa se petrecea în fiecare dimineată. În jurul orei zece, omul cu capre venea dinspre strada Viitorului, se oprea peste drum de maidan să dea o porție de lapte, iar de acolo se îndrepta către Răsuri. Adeseori mergeam în urma lui, strânși în grămadă și vorbind pe șoptite. Cred însă că ni se ghicea pe frunte ce puneam la cale, că voiam să prindem din nou iedul.

La numărul opt de pe strada Răsuri se oprea din nou, se așeza pe marginea trotuarului, trăgea una dintre capre

lângă el, scuipa în degete să-și facă mână, și-o mulgea cu spor. Țâșnea laptele din strânsoare ca din pușcă; clocotea în spumă și-n bășici cât banul. Privind la el uitam de ied, ne strângeam aproape, pe vine, cu ochii în paharul cu lapte; și gura ne lăsa apă.

Într-una din zile, mama lui Cârnău s-a arătat în poartă tocmai când mulgea capra. Văzându-și copilul, a strigat la el:

— Vino acasă, să faci niște surcele!

— Vin acum, mamă, dar cumpără-mi și mie un pahar cu lapte, a rugat-o spăsit, încercând s-o îmbuneze.

— Ce-ai înnebunit?! De când te-ai scos ofticos? și-a ieșit pe loc din fire femeia.

Nu știa că o aude fratele mai mare al lui Corcodușe. Îl scosese afară, în curte, îmbrăcat cu paltonul, și-l întinseseră pe-o canapea, la soare.

Din primăvară era acasă. La spital n-aveau ce să-i mai facă. Așa ziseseră doctorii. Și de atunci, ai lui îi cumpărau în fiecare zi o jumătate de litru de lapte de capră roșie.

Spunea lumea c-ar tămădui oftica mai abitir ca orice: ieșise și vorba că pe un flăcău de pe undeva, din Obor, l-ar fi pus pe picioare în două luni, l-ar fi scăpat de la moarte.

Dar nimeni nu știa cum îl cheamă și pe ce stradă locuia.

În câte o seară numai de năzbâtii ne țineam. Unul dintre noi aducea de acasă o cutie veche de bomboane, o umpleam cu pietricele și apoi o împachetam ca la cofetărie. Așa frumos gătită o așezam într-o latură a băncii din fața curții lui Vrabie. Pe urmă ne ascundeam în maidanul de peste drum.

Uneori, primul bărbat sau femeie care se îndrepta într-acolo, de cum făcea colțul și dădea cu ochii de ea, grăbea pasul. Ajuns în dreptul băncii întindea mâna din mers, și haț! căuta îndată s-o ascundă, nu știa unde s-o vâre mai repede.

Noi ne strâmbam de răs, ținându-ne cu o mână de burtă și cu cealaltă de gură. Să nu ne audă.

— Buzna a dat, mă! Cum a *bunghit-o*! îi era frică să nu-i sufle altul pleasha!

— L-ați văzut cum întorcea capu-n toate părțile? Se temea să nu-l *ginească* cineva!

— Acasă s-o grozăvi că le-a adus bomboane de la „Bălăceanu”!

— Ce-o să mai înjure când o deschide cutia! Mamă, mamă! râdeam de el, hohotind cu gura până la urechi, de îndată ce se depărta.

Alteori, cel ce o găsea era tare nerăbdător. O despacheta pe loc, păstrând în mână sfoara cu care o legasem. N-apuca însă să salte bine capacul și o trântea de pământ, cu sfoară cu tot. Și înfuriat că fusese păcălit, ne înjura de toate neamurile și de toți sfinții.

Când trecătorul căruia îi jucasem renghiul abia se mai zărea, ieșeam din ascunzătoare, culegeam cutia de pe jos, o întocmeam din nou și iar o puneam în colțul băncii.

Dacă se întâmpla ca cel ce nimerea peste ea să fie un bărbat care se mai păcălise, fie că trecea înainte surâzând, fie că se oprea, ne căuta cu privirea pe maidan și ridicând bastonul la noi striga:

— Măă șmecherilor! Asta s-a-nvechit!

Apoi își vedea de drum. râzând în el, încântat.

De era femeie, pătită și ea, bombănea și ne ocăra. Lua și cutia. Înainte să plece, se întorcea cu fața spre maidan, unde ne bănuia.

— Na! Na! făcea, dându-ne cu cotul. Mai băteți-vă joc de bieții oameni! Derbedeilor! Blestemaților!

Cum se înnopta, treceam la alte năzdrăvănii. Dintr-o bucată de cârpă, închisă la culoare, meșteream un șoarece. Ca să fie greu cât trebuia, îi băgăm o piatră în pânțece. Sută la sută nu semăna, dar arăta lunguleț, negricios, avea și codiță. Fugea și iute, ca tot neamul șoricesc. Cât de repede îl trăgeai.

Până una, alta, îl ascundeam în șanț, treceam așa nu care era legat, neagră și ea, peste trotuar, o vâram printre două șipci în curte, apoi ne piteam după gard. Unul dintre noi rămânea la pândă, tupilat după stâlpul porții.

— Atențiune! Atențiune! am şuierat după un timp spre Vașilică, care în seara aceea mânuia ața.

O văzusem pe Ancuța. Ieșise de la ea, grăbită, c-un sifon gol în mână, și o luase spre „Frumușica”. Era încă departe, mai avea de trecut prin fața a patru case. Din ascunzătoare o urmăream pas cu pas. Când a ajuns în dreptul ultimei curți, am dat semnalul convenit.

— Foc! Foc! Ca mai apoi să număr, cu glasul făcut stins: Unnuu... dooi... trei!

La „trei”, Vasilică a început să tragă de ață ca la o încurcătură între zmeie. Iute, iute! Șoarecele s-a ridicat din șanț și fuga, fuga, drept pe sub poalele crețe ale Ancuței și-a găsit drum.

— Iăuu! Văleu! a țipat fata, săltându-și fustele și sărind cât colo. De spaimă, era să scape sifonul. Se dezmeticise și se tot văita: Mămucă, mămucă! cu ochii pironiți pe urma șoricelului.

Noi nici nu clipeam. Și ce-am fi răs! Ne era însă „frică de Ciurică”, cum se spunea pe atunci.

Dar de ce ne-a fost scris n-am scăpat. O speriaserăm și pe tața Lina spălătoreasă, prinseserăm chef. Râdeam de ne prăpădeam, sărind ca Ancuța, ori crucindu-ne și drăcuind de foc ca mama prietenului nostru Tudorică.

— Atențiune! Atențiune! le-am dat iar de veste, adăugând: Cred că e nea Voicu de pe Vespari.

Au amuțit îndată, s-au apropiat de gard și încovoiați pândeau printre uluci. Singur Vasilică ședea pe vine, ținea capătul aței cât mai jos, lângă pământ.

Treaba a mers ca la carte, după tipic. La „trei”, șoarecele a tâșnit, s-a îndreptat către picioarele lui nea Voicu, s-a șters de ele. Omul s-a speriat, așa crezuserăm toți, dar el se prefăcuse și chiar în clipa următoare era în curte cu bastonul pe noi. La rând ne-a luat. A-nceput cu mine: mi-a ars una zdravănă. Noroc că țintea cu o palmă mai jos de talie. I-a plesnit și pe ceilalți, din viteză, ca să nu-i scape niciunul. Câte una a apucat să le dea. Numai Vasilică, până să se scoale și s-o rupă la fugă, s-a ales cu două.

Dăduseră corcodușele în copt, luceau ca bilele din galantarele librăriilor. Ca să ne lase mai vârtos gura apă. Le știam pietroase la vremea aceea, bune ca niciodată. Fiind de furat ni se păreau și mai gustoase.

Corcodușii de pe străzile noastre i-am cules repede. Nici nu apucaseră să le vadă bine stăpânii. Au scăpat numai cei aflați prin fundul curților. Ne rămăseseră însă Bucureștii întregi, cât erau ei de întinși...

— Băieți! Am nimerit peste unul cum n-am văzut în viața mea. Stau crăcile să se rupă! ne-a adus vestea Tudorică într-o dimineată.

— Unde, mă? am sărit, aprinși.

— Pe Armașului. Am dus un rest de rufe prin părțile alea.

Pe la ceasurile trei după-masă eram la fața locului. Aleseserăm ora la care știam că bogătanii din centrul orașului dormeau buștean.

Pe stradă, nimeni. În curte, liniște. Iar corcodușul, la o palmă de poartă. Dintr-un vânt, toți cinci am fost în el. Și cară, băiete! Ne-am umplut buzunarele și șepcile, am băgat și-n sân.

— Ce proști am fost! Trebuia să fi adus un coș! s-a văitat Vrabie, de cum ne-am dat jos din pom.

— Așa e, mă! am fost la o vorbă și ne-am hotărât să nu mai venim cu mâinile goale.

A doua zi a plouat. Nu ne-am dus nici în a treia, nu știu de ce. În ziua următoare am luat cu noi două coșulețe, dar n-am mai găsit o corcodușă. Nici de gust măcar. Desigur, îl „culeseră” alți copii, mai harnici.

Peste câțva timp „cercetam” strada Vrajitoarei; luaserăm curțile la rând. Căutam un corcoduș. Nicușor era sigur că-l văzuse cu un an înainte, dar în care curte, bine, bine de tot nu-și amintea.

Ajunseserăm în dreptul unei case cu grilaj de fier. Acolo, spre uimirea noastră, am aflat că și caisele crescuseră, se făcuseră bune de mâncat. O mică parte din ele furaseră din galbenul soarelui și, fudule, se arătau printre frunze.

Ne-am uitat bine, am iscodit cu privirea peste 1 > ot. De nicăieri nu venea vreun zgomot, picior de om nu se zărea.

— Dorm dus! ne-a suflat Cânu, arătându-ne cu mâna transperantele de la ferestre, trase până jos.

Am intrat în curte ca pe moșiile noastre. Era și caisul aproape, la câțiva metri de gard. Dar nici trei pași n- apucaserăm să facem și ne-am pomenit cu un câine alergând spre noi cât îl țineau picioarele și lătrând de- i plesneau fălcile.

Ca împinși de furtună am rupt-o la fugă înapoi. Vrabie, deștept, a tras și poarta după el.

— Praf ne făcea! a zis Nicușor, înspăimântat.

Câinele se ridicase cu picioarele din față pe grilaj și lătra ca pentru patru, spume făcea.

— Ia te uită, mă, ce pagubă ne-a făcut jigodia asta! s- a plâns Vrabie, ochii scurgându-i-se în cais. Mi-a venit în minte un plan. ne-a spus. Adunați cât mai multe pietre și pe urmă ascundeți-vă după casa de alături. Eu rămân în fața lui să-l asmut. Când o să fiți gata, am să-i deschid poarta, ca să iasă afară. Atunci tăbărâți cu pietroaiele pe el, dincolo de strada Teilor să-l goniți! Bica și cu mine o să ne repezim în pom. Dar să nu-l lăsați să se întoarcă, până nu ne-om căra din curte!

Zis și făcut. Numai că Grivei, ori Haiducu, cum l-o fi chemat, un pas n-a ieșit din poartă. În zadar l-a tot ațâțat Vrabie.

Nu trecuseră mai mult de două săptămâni și se copseseră și dudele. Prin Tirchilești, nici urmă de ei. În schimb știam trei pe Romană și unul pe Tunari. De cel din urmă se dusesse vestea. Făcea niște dude cât degetul nostru mare și dulci-acrișoare la gust, nu leșinate, ca ceilalți. Mai avea încă o calitate: doar jumătate se înălța în curtea proprietarului; cealaltă atârna în stradă, ținea de împărăția noastră, a copiilor.

— Mergem la dude pe Tunari?

— Mergem, i-am răspuns lui Vrabie șase, șapte, câți ne găseam în după-masa aceea pe maidan.

Am plecat după oarecare zăbavă, nu eram de loc grăbiți. Ne duceam la un pom socotit ca al nostru.

— Cât o să numărați până la zece, o să fiu în vârful lui. Numai de acolo am să mănânc! s-a lăudat Corcodușe, după primii pași de drum.

— Adică p-alea lăsate de mine, l-a întrecut Bică, mai încrezut.

Tot grozăvindu-ne, am ajuns sub el și ca pisicile am fost pe gard, iar de pe gard în dud. Cel mai repede Corcodușe urca: se ținuse de cuvânt.

Nu știu de ce, graba lui ne prinsese pe toți; se schimbaseră într-o întrecere, într-o goană. Urcam de pe o cracă pe cealaltă, fără să ne prindem bine de ea, fără să fi găsit sprijin sigur picioarelor.

Deasupra mea se afla Bică. Mă pregăteam să mă cațăr pe locul unde era el, îl văzusem săltându-se. În aceeași clipită l-am simțit alunecând pe lângă mine, căzând; i-am zărit mâinile cu degetele încordate; o frântură de secundă s-a ținut, se apucase de o cracă; cât ai clipi numai; mâinile i s-au desprins, ca plumbul s-a dus. Înțepenit de spaimă, am rămas cu privirea agățată de el, l-am văzut strâns grămadă, ca un țol azvârlit pe pământ.

La o lună a venit acasă. Zăcuse la spital. Vestea am aflat-o pe maidan.

— A rămas șchiop, ne-a spus Nicușor.

— Te-ai întâlnit cu el? l-a întrebat Vrabie.

— Da, era în curte, pe un scaun. Și a zis că mâine e pe maidan.

A doua zi, pe la zece dimineața, l-am zărit de departe. Abia mergea; târa un picior. Am așteptat în liniște; ne-am strâns în jurul lui. L-am privit lung, tăcuți. Nu în ochi, la piciorul beteag ne uitam. Poate în gând l-au plâns toți; ar fi vrut să-i dea curaj, să-i spună un cuvânt bun. Dar niciunul nu s-a priceput. Nouă ne ședeau la îndemână numai vorbele aspre, rele.

După un timp s-a făcut mai bine. S-a îngrășat și nici galben la față nu mai era. Piciorul, însă, tot îl târa.

Copiii l-au poreclit „Abia vine”, și așa i-a rămas

numele.

Din Ghiociei până în Tîrchilești nu făceai mai mult de un sfert de oră. Și, totuși, parcă un ocean le despărțea.

Altă lume, alt fason.

Umbra nu crescuse cât trotuarul și, în pragul „Frumușcăi”, Petrică Țapu își înfoia armonica. La un timp s-a auzit a doua; apoi încă una, în depărtare.

Pe drum venea cântând un pian. Îl ducea în spinare un flăcău voinic cât trei. Că era greu, nu glumă. Înalt mai bine de un metru și lat cam pe jumătate; bașca de câtă șurubărie avea în el. În urmă se ținea alt flăcău, spătos așijderea, purtând pe brațul stâng scaunul și o tamburină, iar cu mâna dreaptă învărtind la manivelă.

Din ovalul ramei în trandafiri poleiți, prinsă pe fața pianului, zâmbea încântată o fată cu părul bălai.

— Ei, veniți încoa! i-a strigat servitoarea coanei Frosa și le-a făcut semn cu mâna.

Ne-am luat și noi după ei, câțiva copii. Când au ajuns în mijlocul curții, au așezat pianul pe scaunul ce-l desfăcuseră ca pe o masă, apoi au așteptat poruncă. Coana Frosa și soțul ei, domnul inspector Paraschivescu, erau cu sprițul și cu cafeaua în față.

— Zi întâi „Margareto, îngeraș iubit”, i-a cerut doamna, moale.

Unul dintre flăcăi a tras de un zăvor, a împins într-altul și, cum a învărtit de manivelă, s-a și auzit cântecul. Madam Paraschivescu l-a ascultat zâmbind în colțul gurii și cu ochii la fata din ramă. Domnul inspector privise în corcodușul sub care se găseau.

— Acum pune „Valsul dimineții”, a poruncit și-a dat paharul pe gât, până la fund.

Odată cu pianul a scos și ea un „off!!” lung. Cineva străin de mahala ar fi crezut că o doare pe undeva. Dar s-a ridicat în picioare și a tras un chiot, de oricine ar fi înțeles că-i era bine, foarte bine. Așa a ținut-o tot timpul valsului. Se oprea numai când sorbea: o dată din cafea, o dată din pahar.

— Stai! s-a repezit. Schimbă-l în „Sârba pompierilor”.

Ce sârbă a-ncins! De una singură. Îi plesneau papucii sub talpa piciorului gol, de parcă dădea cu pușca. O întărită și flăcăul cu tamburina. O tremura, o zvâcnea în tact, o bătea când de cot, când de genunchi, mai s-o spargă, nu altceva.

— Ține-o așa! striga coana Frosa. Să moară dușmanii!

Lângă noi veniseră și alții, oameni mari.

— Frumoasă muiere! l-am auzit pe unul din preajmă lăudând-o.

Eu priveam la papucii ei. Vișinii, cu mărgele galbene erau.

A tot jucat coana Frosa până a obosit. S-a uitat și ea în corcoduș, nu știu de ce, apoi s-a întors către noi; a pus ochii drept pe mine. Mă cerceta nedumerită.

— Tu al cui ești, că nu te-am mai văzut pe-aici? m-a întrebat, apropiindu-se.

— Al lui Borneanu, i-am răspuns.

— Și ce e tac-tu?

— Funcționar.

— Lâi! D-ăia de le ghiorțăie mațele de foame! Săracu' de tine!

— Ei, Frosi! a făcut bărbatu-su, și nu știu ce i-a mai spus, în altă limbă însă, nu pe românește.

Ea a vârât mâna în buzunarul capotului, a ținut-o mult acolo. O simțisem cum căuta.

— Na. Să-ți iei bomboane, m-a împăcat, pe când îmi pune banul în mână

Nu mi-a venit să cred. Rămăsesem cu privirea înfiptă în moneda de argint. Uluit. O băncuță îmi dăduse. Nouă, nouță. Când m-am dezmeticit, am ridicat ochii la ea.

Atât de fericit eram, se vede, că m-a strâns în brațe și m-a sărutat.

În vremea asta, soarele coborâse, se ascunsese după plopilor din Vespari.

La „Frumușica”, grădina era gata. Băieții de prăvălie aduseseră din curte patru leandri, crescuți în niște hârdaie vopsite în verde, și-i așezaseră în marginea trotuarului, din

loc în loc. Scosese ră apoi mesele și scaunele, tot cu verde date, iar la urmă unul dintre ei făcuse câteva opturi, din stropitoarea numai cu o gaură.

Ieșise și negustorița în prag și orice domn trecea pe acolo întorcea capul spre ea.

Mai din fiecare curte țâșnea câte o fată, grăbită nevoie-mare. Gătită de sărbătoare. În rochiță colorată, c-un portofelaș în mână și cu floare în păr. Călcând din piatră în piatră intra în casa de alături sau a doua, de unde, după un timp, s-arăta în fața porții împreună cu alte fete. Acolo se așterneau pe vorbă. Nu știu ce-și spuneau, că tare se mirau și râdeau pe înfundate.

Flăcăii le pândeau, strânși și ei ciorchine. Se făceau că nu le văd, ascultau la unul dintre ei care nu mai termina. Dar trăgeau cu coada ochiului. Mult nu trecea, însă, și o luau spre ele.

Apăruseră în balcon și fetele domnului profesor. Două. Dedesubt se strânseseră toți elevii de liceu, de la a cincea în sus. Vreo nouă.

De pe Ghica Vodă se scurgeau lăutarii. Semn că seara sta să se lase. Ieșeau de la ei, din Fundătură. Câte trei-patru. Ca un lanț îmbucătățit, din pete negre, alunecând prin umbră.

Îmi treceau pe dinainte, vorbind de-a valma, în limba lor. Când credeam că se ceartă, râdea câte unul cu dinții mari și albi. După cum mi se părea că n-au să ajungă la linia tramvaiului. De firavi ce erau. Dar cel mai în vârstă ducea și un bas cât o albie. Te-nșelai și la veșminte. Redingotă lungă, până sub genunchi, cu coadă de rândunică; pantaloni pe gheață, negri ori reiați. Marfă boierească. De cătai mai bine, li se vedea și urzeala; și curgeau pe ei.

După masa de seară, niciun tîrchileștean nu rămânea în casă sau prin curte. Ieșeau în stradă.

Copiii, adunați în grupuri, se odihneau pe bordura trotuarelor, ascultând povești cu Roșu ori Verde împărat, sau isprăvile vreunui mardeiaș, care fie că snopise în bătaie o cârciumă înțesată, fie că spărsese numai un bal.

„La felinar”, peste drum de „Frumușica”, se strângea toată floarea mahalalei: liceenii. Gătiți și spilcuiți ca niște gineri. Și tot mai găseau câte ceva de aranjat. Când își potriveau batista de la buzunarul vestonului, trăgând-o cât mai mult afară, când își îndreptau cutele de la șapcă. Iar dacă trecea cineva pe acolo, și mai ales o fată, vorbeau între ei franțuzește. Așa zicea lumea.

Părinții ședeau de vorbă pe banca bătută în fața gardului sau pe scaunele scoase din casă. După un timp, femeile plecau până alături, în vizită la vecini.

Fetele și flăcăii erau la bal, la dom Lică. De la el, din fundul ulicioarei, s-auzeau lăutarii cântând vals după vals, iar cine se ducea mai aproape vedea și lampioanele luminate, agățate în pomi.

*

— Auziți, măă! A fugit d-acasă Țincuța al’ țața Maria și al’ nea Cristache!

Corcodușe venise cu vestea. Într-un suflet. Fusese la „Frumușica”, să cumpere „d-un cinci” bomboane.

Abia apucase să termine și mama lui Vrabie a strigat la vecină-sa:

— Ei, ce zici, Leano? Fugi și asta!

— Cine, femeie?!

— Tincuța pânzăresii!

— Iete, dragă!

Și vestea a trecut din bancă în bancă, de-a lungul și de-a latul Tirchileștilor.

Noi rămăsese răm tăcuți.

— Unde-o sta, mă? O primi-o careva? s-a întrebat la un timp Cârnul.

Nimeni n-a scos un cuvânt. Se gândeau poate, ca și mine, la ea. Mă prinsese mila, o vedeam rătăcind pe străzi plângând.

— S-o fi dus la vreo rudă, a bănuț într-un târziu și cu glas șters Nicușor.

Spusele lui ne mai alungase din tristețe. Dar ședeam îngândurați. Până a izbucnit Vasilică în răs și-a zis: – Nu fiți proști, bă! Trebuie că are ea un *gagiu*!

Pe deasupra caselor și printre corcoduși se strecura cântec de armonică; venea de departe, de pe Vespari. și de la cârciuma lui Grecu, din Răsuri. La „Frumușica”. Petri că Țapu își întinsese armonica până la capete; se văita amarnic pe note ascuțite.

Întâi s-a auzit vorbă, ca o ceartă; apoi am zărit oameni, o droaie, mai sus de maidan, și pe alții ieșindu-le înaintea, fugind într-acolo.

Am dat și noi goana, toți copiii. Un iureș a fost.

— Ce-o fi?! întreba Nicușor. nădăduind într-o întâmplare mai de soi.

— E nasulie! dă de veste Vasilică, în goana mare.

Și picioarele ne sfârâiau.

Venea și droaia către „Frumușica”; i-am ajuns degrabă. Ca s-o luăm înapoi. Pe lângă ei. Erau vreo douăzeci de bărbați și câteva femei. Și când vorbea unul, când se răstăia altul.

— Au statără la aceeași masă, au băut împreună!

— Vorbe! Nu cred!

— De ce nu crezi, dom’le? O fi făcut-o înadins! Să nici nu-i treacă prin cap că-i poartă sâmbetele!

— El nu crede, c-așa e el, dar și negustorul a declarat la fel în fața comisarului!

— Nu vă mai luați după negustor. O potrivește cum îi convine, să iasă din încurcătură... I-a văzut beți și tot le-a dat de băut!

— Dacă-i așa, cum rămâne cu bilețelul?! O știți voi pe Floarea atât de proastă?! Să nu-l fi învățat ea pe copilul de l-a dus să nu i-l dea dacă era și Șișu acolo?!

— S-o fi fâstâcit! Copil!

— Ce mai tura-vura, nene! Cum a fost, cum n-a fost, amândoi au scos cuțitele din brâu, deodată!

— După ce-l plesnise!

— După, dacă vrei! Că cine se pune în gură cu dumneata?! mai dibaci, însă, Șișu i-a și înfipt *șiriui* în falcă.

— L-a ferit! Să nu cumva să-l omoare! I-e frică și lui!

— A vrut numai să-l pocească. Să nu se mai uite Floarea la el!

— Dacă are boală, îl place oricum!

— O fi! Numai că nu știi cum arăta! I se vedeau măselele prin tăietură, de parcă rânjea la fotograf!

— Doamne, Doamne! a oftat femeia de lângă mine, dând din cap amarnic.

Atunci s-a smucit și Vasilică de unde se găsea, a luat-o la goană, strigând să venim după el. Când am ajuns lângă „Frumușica”, a-nceput să țipe către lumea de la mesele de-afară:

— Băă! S-a tăiatără mardeiașii între ei și harceaparcea l-a făcut nea Șișu pe nea Tingirică!

— Harcea-parcea! strigam cu toții cât ne ținea gura; și ne mândream că noi le aduceam vestea.

Cu cât câștigasem la bile și la nasturi, și cu cincizeci de bani de la coana Frosa. făcusem de fes. Ba chiar mai mult. Aveam un leu și douăzeci.

— Când mergem, mă Vrabie, în „Moși”? îl tot întrebam.

— Nu ți-am spus? Să mai treacă! Abia s-au deschis.

— Și ce! Nu-i totuna?

— Sigur că nu-i totuna! În toiul lor, atunci e frumos.

M-a amânat mereu, vreme de vreo zece zile. Până a doua duminică. În dimineața aceea ne-am înțeles și cu Pișcot, și pe la trei după-masă am pornit-o.

— Să te ții de noi, c-altfel te pierzi, m-a sfătuit Vrabie, de cum am plecat.

— Bagă banii în gură, să nu ți-i șutească, m-a învățat Pișcot.

Pe urmă au început să-mi povestească minunăție cu minunăție, tot ce aveam să văd. Când tăcea unul, începea celălalt. Cum am intrat în Calea Moșilor, au amuțit.

Trăsură de trăsură se ținea, în trapul cailor. Pe laturile lor goneau colo o brișcă, dincolo o gabrioleță sau un faeton. Pline toate, cu copii mai ales. Venea și tramvaiul, încărcat. Un loc nu mai era, nici pe scări. De-a lungul trotuarelor se înșira o lume grăbită, cu uitătura drept înainte, către „Moși”. Am luat-o și noi mai la picior. Curând ne-a ajuns din urmă o mână de soldați. „Stâng,

drept! Stâng, drept!" le comanda în șoaptă unul cu galoane pe umăr; și se tot duceau. N-am mers mult, și drumul a început să se închidă. În fața noastră erau alții, cu grămada. Parte dintre ei coborâseră pe mijlocul străzii. „Hep! Hueep!" strigau birjarii, furioși, iar vizitiul bătea în clopotul tramvaiului, mai să-l facă bucăți. Nouă ni se părea că n-o să mai ajungem, înaintam mereu mai greu. Când, deodată, înghesuiala s-a spart.

— Am scăpat! Am ieșit în „Gura Oborului"! a răsuflat Vrabie, bucuros.

Răzbisem într-o piață mare, înconjurată pe toate părțile de prăvălii.

Largă era, dar vuia de lume. Din coasta ei se scurgea alt șuvoi. Ca într-un alai veneau trăsurile, ducând fiecare o familie întreagă, cu copiii înghesuiți lângă părinți și pe *scăunel*, și câteodată și unul pe capră, alături de birjar; și camioane cu bănci, în după-masa, aceea bătute, încărcate cu oameni de toată mâna: brecuri trase de câte șase cai voinici și lucioși de păreau muiați în untdelemn, pline de ofițeri rânduți pe bănci în șiruri; gabriolete în culoare stacojie, cele mai multe, cu stăpânii cocoțați pe niște scaune înalte, iar la spate, un servitor în livrea, stând cuminte ca un înger; docare pe două roți, c-un domn mânând un cal cu coada boantă, ca o măturică, și o cucoană cu pălărie cât una din roți, în care se repezise un erete cu aripile întinse; cotige, cu lăptarul și lăptăreasa în față, iar în spate, de pe locul garnițelor, țâșnind capul unui băiețaș sau al unei fetițe, prins în panglici; briști cu leagăn, pe care se hâțâna în voie stăpânul, având adesea lângă el un tânăr mândru de armonica ce purta, pusă în bandulieră; și nenumărate căruțe țărănești, așternute cu fân, culcuș moale pentru toți ai lor, și „ăi bătrâni", și-un câine tofologos ținându-se greu pe picioare și privind mirat.

Pe jos, lume după lume.

Domnișoare, o mulțime, gătite foc și roșii în obraji ca merele domnești, iar pe lângă ele cavaleri spilcuiți, în redingotă până sub genunchi, pălărie „panama" și baston de trestie de mare; militari și slujnicuțe ținându-se strâns

pe după talie, ei în tunici groase și în cizme grele, ele cu o floare în păr și alta-n dinți, călcând apăsător în cizmele crețe și râzând degeaba; grupuri, grupuri de elevi de liceu, discutând aprins și privind de sus, cei mai mulți cu vestonul lustruit și cu bazoane la pantaloni, iar unii mari de ani, cu mustață cât vrabia și fără număr la guler; femei grase, gata transpirate, înotând în fuste și în praf, și supărate de credeai că se duc la corvoadă, strunind copiii, cel puțin trei, din care doi îmbrăcați marinari, și uitându-se chiondorâș la soții lor, aflați pe altă lume; și sărăcime multă, bărbați mai ales, încălțați în ciupici sau în picioarele goale și netunși de-un an.

— Aștia vin de departe, de dincolo de barieră, a zis Pișcot.

„Ce-ar fi să fie și Ștefan! mai știi!” mi-a trecut prin minte. Era întâia oară când mă gândeam la el. Am început să-l caut cu ochii prin mulțime. „O mai fi scoțând abțibilduri?” mă întrebam, mergând cu Vrabie de mână.

Atunci m-a izbit în ureche un uruit puternic. Pleca de departe, se întindea în lung și-n lat, prindea în el toată marginea orașului. Și nu pierdea. Mai tare fierbea. Am ridicat capul, m-am uitat într-acolo. Cerul era ca de vis: plin de stele în toate culorile. Când unele se stingeau, se aprindeau altele, cu sutele. Priveam uluit. Vrabie m-a simțit și-a zis arătându-mi-i cu mâna:

— Aia e „Moșii”, mă!

Cu cât mergeam, cu atât uruitul creștea. Și clocotul acela care răzbea până la noi apucase de lume, ca un magnet o trăgea. Zoreau toți, într-o învălmășeală. Mai mult pe sus am ajuns la intrarea în „Moși”.

Acolo aș fi rămas. Vreme multă. Până m-aș fi săturat de baloane și de culori. Ploaie erau. Cum nu mai văzusem. Înmănuncherate câte douăzeci-treizeci. S-ațineau cu ele, în calea trăsurilor și briștilor, niște ambulanți jerpeliți.

„Baloane, baloane! Frumoase baloane!” strigau de zor, alergând, ca speriați, de la un client la altul.

Tot uitându-mă, am băgat de seamă că era un fel de obicei. Rar care nu cumpăra. Cel puțin două. Le agățau de

capra birjei, de o parte și de alta, sau de leagănul briștii, și plecau, cu ochii ridicați la ele.

— Hai, mă Gică! Așa, nici într-o săptămână n-o să-i vedem! s-a plâns Vrabie.

M-am despărțit cu greu și, cum intrai în șuvoi, am început să iscodesc cu privirea, mă săltăm pe vârfuri. Numai că și la noi, cei de pe jos, s-ațineau negustorii. Un șir întreg de limonagii, rânduți în marginea trotua-HnHHHBnHi rului, pe vreo cincizeci de metri. Știau ei bine că ne ardea pântecele de sete și că aveam praf și-n gură. Mai știau și cum să îmbie lumea. Fiecare așezase în fața lui, pe o măsuță, un vas mare de sticlă, alb, luminos la culoare, în formă de pară cu coada în jos, în care încăpeau cam două vedre de limonadă. Deasupra ei pluteau câteva felii de lămâie, iar din fund îți ațâța pofta un bulgăre de gheață.

„Pe nimica, oameni! Cinci parale paharul!”

„Poftiți la nenicu! Cu apă de la izvor, fetelor!” își laudau marfa, vânturând-o, luând din ea cu un polonic smălțuit, ridicând-o de două, trei palme și lăsând-o să curgă gârlă înapoi.

„Cum e gheața, domnilor!”

„Miere, nu altceva, fraților!”

Strigau cât îi ținea gura, de la un capăt la celălalt.

Ce-aș mai fi băut o limonadă! Un pahar întreg l-aș fi dat pe gât, pe nerăsuflăte. Vârâsem mâna în buzunar, apucasem o monedă de cinci, o învârteam pe toate părțile. Norocul meu c-am răbdăat încă. După câțiva pași, Pișcot s-a oprit în dreptul unuia și-a pus „cinciul” pe masă.

— Se vinde! se grozăvea limonagiul, un om tuciuriu la față, pe când umplea paharul.

Pișcot a sorbit o înghițitură pe îndelete, să-i simtă gustul bine, să știe pe ce dăduse gologanul. Noi, cu ochii pe el. A mai sorbit o dată și atunci l-am văzut că rămăsese pe gânduri. După a treia înghițitură a întins paharul spre Vrabie, spunându-i:

— Bea și tu și dă-i și lui Gică.

Vrabie mi l-a dat mai repede decât m-așteptam. Că

era o apă chioară, nici rece măcar. Pișcot se ținuse, dar, cum am plecat, s-a așternut cu înjurăturile pe negustor.

De o parte și de alta a drumului, croit larg, se ridicau două clădiri mari, din lemn. Pe firma celei din calea noastră era scris cu litere cât noi „BERE BRAGADIRU”, pe cealaltă, „CONSUMAȚI BEREA LUTHER”.

— Aici, da! Merită să stăm mai mult! mi-a spus Vrabie, auzindu-mă citind cu glas tare numele fabricantului.

— De ce?

— O să vezi tu!

În jurul berăriei, lume ca la urs. Pe cinci rânduri. Vrabie s-a uitat la stânga și la dreapta, a ochit un loc; când am ajuns acolo, m-a luat de-o mină, s-a strecurat printre două femei, a voit să se vâre mai în adânc, dar unul în ciupici i-a dat brânci și l-a înjurat de toate neamurile; el s-a făcut că n-aude, a tras de mine și, din om în om, ne-am pomenit lângă un vlăjgan, ne-a înjurat și ăsta, dar i-am alunecat pe sub coastă și am ieșit la lumină.

— Ce-i cu voi? De-acum vă plac turcoaicele? ne-a luat în râs un domn, în spatele căruia răzbisem.

— Copii și ei! i-a răspuns în locul nostru cucoana de lângă el, care ne-a făcut și loc.

Pătrunseserăm în față, vedeam berăria în voie. Mare mai era! Ar fi intrat toți locatarii de pe strada Maidanului în ea. Și peste plină, un scaun gol nu găseai. În mijloc se afla o scenă rotundă și în mijlocul scenei cânta un taraf. Pe margini se răsfăța o fată oacheșă, îmbrăcată în șalvari și-n ișlic. Mergea doi pași, își răsucea buricul dezvelit, apoi ofta. Cum o auzeau, oftau și lăutarii. La ei însă nimeni nu se uita, deși erau gătiți cu fesuri puse șmecherește pe-o sprânceană.

— Mișto, nu? m-a luat părtaș Vrabie, făcând cu ochiul spre dansatoare.

Mie îmi plăcea semiluna din părul ei. O purta ca pe o coroană și strălucea, mamă, mamă!

— Să vezi ce o să mai apară! mi-a suflat la ureche, înfierbântat.

Fata oacheșă a oftat încă de două ori și a plecat. Mulțumită că scăpase, așa arăta. Pe când cobora, pe scenă urca un domn în frac și cu jobenul în cap, slab să-l sufle vântul. Câți ani avea, cred că nu știa nimeni. Pentru că nu era ca toată lumea. Își rădea mustățile. Cum a ajuns sus, s-a și repezit. Furios. Și cântând. Când și când se bătea cu pumnul în piept, ori ridica brațele la cer. Se aprinsese și taraful, praf ieșea din țambal.

— Asta vrea să ne dea gata. Ne-a luat pe franțuzește, a zis către cucoană domnul care glumise cu noi.

— Dar cântă drăguț, a ciripit ea.

Vrabie m-a privit din nou și din uitătură am înțeles ce vrea să zică: „Vezi, mă! Nu ți-am spus eu!” Tocmai când „franțuzul” o pornise în pas milităresc, cu jobenul înălțat în slăvi, de credeai că plecase la atac. Și tot atunci, un om aflat la câțiva pași de noi s-a văitat ca și cum îl înjunghia cineva:

— Lâuu! Mi-a furat banii!

„Hait! M-a *zilit* și pe mine!” mi-a fulgerat prin minte și am repezit mâna la falcă. Până să dau de franc, toți florii m-au trecut. M-am liniștit numai după ce l-am pipăit bine. Dar acolo n-aș mai fi rămas. Și Pișcot ținea să plecăm; nici lui nu-i plăcuse prea mult.

— Tocmai acum, mă! se plângea Vrabie, neluându-și privirea de pe scenă, unde o altă „turcoaică”, cu fusta din șiruri de mărgele, își cernea sânii ascunși sub niște paftale negre, bătute în pietre verzi.

Am plecat trăgând de el, ne-am strecurat cu greu prin mulțime. De înjurături n-am mai avut parte; le lăsam trei locuri.

Chiar din berării, „Moșii” se lărgeau, se desfăceau ca o piață, lin. Începuse să apară panoramele. Răcneau câte cinci odată în dreptul uneia, urâți toți și bolovănoși de pârâia îmbrăcăminte pe ei.

Noi o țineam înaintea, să dăm întâi un ocol. cum ne sfătuisem. Lăsam în urmă vânzători de „gurițe” și de „salbe” de turtă dulce, de zaharicale, limonagii și bragagii, oltenași cu rahat și apă rece, țigănci cu floricele făcute

cocoloș, cât un cap de copil atunci născut, și vopsite în roz, precupeți cu „moșmoane” și negustori de roșcove și alune turcești.

Și un vuiet, un amestec de strigăte purtate lung, altele tăiate ca pe tocător.

„Oleleooo! Uite ce vinde băiatu’!” mai că leșina unul, cu palmele făcute pâlnie, lângă un mușuroi de corcodușe.

„Lume, lume! De pomană, lume!” striga altul, de i se făcuseră și ochii roșii, ca de iepure, să-și vândă tracaturcele.

Pe ăștia doi i-au acoperit alții, cu zecile, într-o clipită nu i-am mai deslușit.

Barăcile se țineau lanț acum, unele mari cât o casă, altele mai scăzute, dar toate din pânză.

Se înmulțeau și panoramele, și în fața fiecăruia, suită pe podea, cânta o fanfară. Tare de tot, trombonul se auzea, să-ți spargă urechile, nu altceva.

În șosea, trăsurile, briștile și faetoanele își găseau anevoie drum. Din loc în loc se opreau, așteptau ca stând pe ghimpi și, cum aflau scăpare, vizitiii plesneau din bice, o porneau cu caii zvâcnind.

De ce mergeam, iuțeam mai mult pasul. Uruitul acela mare începuse să se deslușească; el ne grăbea.

Nu știu când am ajuns în inima „Moșilor”. Dar m-am pomenit în mijlocul a o sută de fanfare, de caterinci și de pian; o sută de negustori și de negustorese, de circari și de paiațe îmbiind lumea, țipând cât putea; și a unei mulțimi fără sfârșit, de copii, de fete și de băieți, de oameni de toate vârstele, care treceau din panoramă în panoramă și din baracă în baracă, suflând în fel de fel de trompete, de muzicuțe, de fluiere și de armonice de gură, ori se dădeau în „călușei”, în „dulapuri” și-n „lanțuri”, sau își „încercau puterea” c-un mai și norocul c-un ban de zece. Printre picioarele oamenilor plesneau tracaturcele cu patru, cinci și șase focuri, aprinzându-se în zigzag; sus, deasupra capului, bubuiau pocnitori, iar din cele patru vânturi venea miros de floricele atunci coapte, de gogoși prăjite în ulei și de praf de pușcă.

— Ei, ce zici? a făcut Vrabie la mine, umflându-se în pene.

Eu eram cu mintea vraște, ca zănatecă alerga. Bâlciul întreg se rotea prin fața ochilor. „Ce să văd mai întâi?” mă întrebam. Nici nu simțisem că Pișcot plecase, o luase înainte. L-am auzit strigându-ne din dreptul unei panorame.

— Hai la el, mi-am îndemnat prietenul.

Odată cu noi se îndreptau și alții într-acolo, cam o duzină. Și cu câți am găsit strânși în fața podelei, cred că ne făcuserăm aproape o sută. Dar cei cu panorama tot nu erau mulțumiți. Furioși arătau.

„Nu pierdeți ocazia!” strigau la cei ce treceau, și atât de rău le părea pentru ei, încât își venea a crede că au să-și rupă părul din cap de durere. „Ultimele reprezentații!” tipau alți doi, foc făcuți.

În vremea asta, în mijlocul podelei, lângă o scară dublă, pusă în picioare, care în locul treptelor avea săbii așezate cu tăișul în sus, unul măsliniu, slab la față și la trup și înfășurat într-o haină neagră de sus până jos, încercase o sabie în văzul tuturor, tăiasc cu ea o carte de vizită, cum ar fi tăiat-o c-un brici.

„Fachirul de pe Gange!”

„Spaima Indiei!”

„Minunea minunilor!”

au răbufnit șase deodată, câți erau în treabă”, s-au repezit cu gura pe noi. Și nu încetau.

„Fachirul” privea în pământ, cu capul lăsat ușor pe-o parte, ca un sfânt. Când hărmălaia s-a stins, s-a apropiat de marginea platformei, purtând sabia ca pe un dar, pe palme. N-ajunsesse lângă lume, și cei șase s-au năpustit din nou.

„Luată din arsenalul padișahului de la Brahmaputra!”

„Convingeți-vă cu ochii și cu mâna!”

„Dintr-o lovitură retează două capete!” o lăudau toți deodată, în timp ce un tovarăș de-al lor o luase de pe palmele fachirului și o dăduse unui flăcău din preajma noastră. Acesta s-a uitat la ea pe o parte și pe alta, i-a

trecut degetele peste „gură”, iar la urmă a zis către vecini:

— Taie al dracului!

Atâta le-a trebuit:

„Minunea minunilor!”

„Omul care învinge moartea!”

„Decorat de țarul Rusiei și de sultanul Abdul-Hamid!”

zbierau fără oprire, afară de unul care se ruga ca sabia să fie purtată mai departe, din mână în mână.

După ce au pipăit-o, ori numai au cântărit-o din ochi. vreo zece, și o cucoană, a cerut-o înapoi, ca s-o pună la loc, pe palmele fachirului.

— Ce-o face cu ea? s-a întrebat cu glas tare un om din spatele meu.

— O duce înapoi padișahului, i-a răspuns un licean.

— Dar o mai ști drumul? s-a amestecat în vorbă colegul lui.

— Știe și noaptea, că-i de pe la noi, din Floreasca, l-a apărat ca pe dracu’ un tânăr.

Fachirul s-a îndreptat către intrarea în panoramă, ducând acum sabia pe sus, ca pe un trofeu. Aproape de perdeaua care ținea loc de ușă s-a oprit și s-a întors cu fața la lume. În clipa aceea s-au pornit toboșarii. Patru la număr. Brrr! brrr! și brrr! Ne asurzise. Până a apărut un alt fachir, gras însă și mai oacheș. Acesta a ridicat ochii și brațele la cer, s-a rugat cât s-a rugat, ca la sfârșit să-i dea drumul cu o voce de parcă tuna:

— Primo miracolo del lume!... Fachiru de pe Gange! ... Faima del mama noastră India!... Miraculozo!... Rugamo publicu una, doi momente de atensiune!... Atensiune... Atansâon!...

La „atansion”, „fachirul de pe Gange” a apucat sabia de tăiș, a dus-o cu vârful până în dreptul frunții. De acolo, încetinel, încetinel, a coborât-o în jos, spre gură; și, minune, a-nceput s-o înghită.

„Nemaivăzut, nemaiauzit!”

„Omu care înghite săbii!”

„Miraculozo!”

„Pentru prima oară în România!”

Strigau, băteau în tobe, se băteau cu pumnii în piept, iar sabia intra mereu mai în adânc, s-apropia de mâner. Bine n-am văzut cum, s-a iscat însă o învălmășeală și fahirul a dispărut. În aceeași clipă, toți de pe podea s-au repezit la scară, au scos săbiile și cu ele în brațe s-au așternut să țipe:

„Ultimele reprezentații înainte de plecare în America!”

„Nemaivăzut, nemaiauzit! Mănâncă și doarme pe cuie!”

„Urcă scara în picioarele goale!”

„Poftiți la bilete! Reprezentația începe!”

Mergeam fără țintă, uluiți. Dintr-o parte și din cealaltă veneau cântând grupuri de fete și de băieți. Ele purtau la gât salbe cu „poli” de turtă dulce, iar la mâini mărgele, din miez de pâine. vopsite în roșu sau în verde: ei se gătiseră cu fesuri de hârtie. ori se mândreau cu bicornul lui Napoleon. Când se ajungeau, credeai c-au luat „Moșii” foc. Mai tare suflau în zbârnâitoarele cu muzicuță și-n trâmbițele de carton, ori întindeau unii spre alții trompetele „șarpe”. Și râdeau de se prăpădeau.

Treceau și alții, mulți, în sus și-n jos. Neveste tinere ascunzându-se sub umbreluțe roz, verzi sau portocalii, din foiță frizată, lângă bărbați cu umbletul țănoș, învărtind bastonul între degete, de-l făceau ca o morișcă; țărânci în costume naționale, mândre de salbele lor de aur, pe trei rânduri, și țărani cu pălăria pe spate, încercând fluierale atunci cumpărate; mame înspăimântate, ținându-se după copiii lor înarmați până-n dinți cu puști, cu săbii și cu chivere, și porniți vitejește în urma unora bătând în tobițele atârinate de gât; și oameni săraci, rămași cu mâna goală, cum veniseră de-acasă, privind pe de-a rândul mirați, iar unii, mai tineri, strângând în palmă o broscuță de tinichea, să facă: oac, oac! oac, oac!

La un pas de noi, în ușa unei panorame cânta o muzică, botezată, ca și gemenele ei, *șapte găște*. Cât ceapa li se făcuseră ochii muzicanților și în fiecare chipă te temei să nu rămână decât cu muștiucul în gură. Atât de

tare suflau. Târziu, și greu, am înțeles că „Colea-n grădiniță” cântau.

Deși ne înțeleseserăm să colindăm întâi panoramele, lui Pișcot i se năzărise să se dea în „dulap”. I-am făcut pe plac; ne-am îndreptat spre cel mai apropiat.

„E fără pereche în lume, domnilor!”

„Din vârful lui se vede toată capitala!” s-auzea grozăvindându-se unul, într-o pâlnie.

Când am ajuns, „dulapul” o pornise. În sunete de trâmbițe și de trompete, în împușcături de pistoale încărcate cu dopuri, în țipetele de bucurie ale copiilor, amestecate cu sfaturile părinților rămași pe pământ.

— Trăienică, stai jos, Trăienică!

— Ține-te bine, Radule, să nu cazi!

Cânta și-un pian, învârtea la el o femeie. Vals cânta. Iar „dulapul” urca încet, parcă anevoie. Nimerisem unul dintre cele mari, cu roata poate chiar de douăzeci de metri, cu „lojile” frumoase, înveșmântate în pluș roșu.

„Dulapul uriaș, domnilor! Pentru prima oară în România!” s-așternuse din nou cel cu pâlnia.

„Ultimele zile în București!” hârâia altul, răgușit, dând ocol țarcului, mergând pe lângă frânghia pusă drept despărțitură.

Între timp, „dulapul” luase vânt. Lojă după lojă se înălța, ajungea în înaltul cerului. „Uraa! Uraa!” strigau copiii, fără oprire, ca într-un iureș. Se iuțise și pianul, o dăduse într-o sârbă.

Ce mult doream să fiu și eu acolo, sus! Mă și urcasem în lojă, se strângeau unul într-altul țâncii, să-mi facă loc.

„Numai douăzeci de bani de persoană!” l-am auzit pe cel răgușit.

Și visul a zburat.

N-a trecut mult și femeia a lăsat manivela pianului, a luat un clopot cât o ulcea, pus la îndemână, și balanga, balanga, balanga! De trei ori apucase să-l bată, și „dulapul” încetinise cursa.

Noi ne apropiaserăm de frânghie și de-acolo priveam la Pișcot. Din când în când ne făcea niște semne, pe care

însă nu le pricepeam. Era și departe, în loja cea mai de sus. Îi fusese frică, se temuse că n-o să găsească loc și intrase printre primii.

— Da' voi de ce nu vă dați în „dulap”, mă flăcăiașilor? ne-a întrebat unul zâmbăreț, un om în vârstă, nici bogat, nici sărac.

Eu m-am uitat la Vrabie, el la mine; prinsesem, din zbor, că norocul ne dădea târcoale.

— N-avem bani, nene, i-am răspuns, pripit și milog.

— Las c-am eu dăstui, a zis, vorbind cu el mai mult. Ținându-ne pe amândoi de umăr, am ajuns la casă, a plătit biletele și, în vreme ce ni le punea în palmă, ne-a spus: Hai, veseliți-vă și voi! Și a plecat.

Când Pișcot ne-a văzut urcând în „dulap”, nici că i-a venit să-și creadă ochilor, atât de mirat arăta.

— Nu-și mai ia Gică fes?! a strigat la Vrabie, aplecându-se peste marginea lojii.

— Ești un fraier! Dacă așteptai, te băga și pe tine unchiu-su gratis!

— Ce-ai zis, mă?!

L-a lăsat să se tot crucească. Era, poate, la fel de fericit.

Mie mi se părea că „dulapul” se și rotea. N-am scos un cuvânt, nu vedeam cine ședea în față, nici în jurul meu. „Ce noroc! repetam în minte. Ce-ar fi să ne dăm și-n „călușei”, fără bani! Îmi închipuiam. Când o să-i spun lui Lică, o să moară de necaz!” și mă bucuram.

Pe nesimțite, loja a alunecat, a luat-o în sus.

Tot urcând și veselindu-mă m-am pomenit în vârful dulapului. Fii, ce sus eram! Lângă cer; puteam să dau cu praștia în el. Am privit și-n jos, spre pământ. Ca bătută cu maiul în cap mi s-a părut lumea. Când „să văd capitala”, începuse coborâșul. Nu mă mai fura însă nimic. Ce bine e-n „dulap”! Mă simțeam ușor ca un pai. Pluteam, parcă aveam aripi. Aerul îmi alinta obrazii. Am închis ochii, așa am stat o învârtitură întreagă. Până am ajuns din nou jos, unde m-a trezit larma părinților.

Din vârful dulapului aveam „Moșii” în palmă. Pe toată

întinderea lor. Cu o pepenoaică semănau, pusă cu vrejul spre intrare. Plini de lume, înțesați. Legați unul de altul păreau, om de om. În câte un loc, pete mari și negre. Când se spărgeau, ca un furnicar roiau. Vedeam și trăsurile în șir, înecate în praf, de-a valma cu puzderia de căruțe.

Și toată îmbulzeala asta sta prinsă într-o șuviță de pânză ce-i dădea ocol. În spatele ei, câmpul mare. Numai în capătul celălalt, la floarea pepenoaicei, împrejmuirea se spărgea. Ca să lase drum în grădina Eliad. unde, la umbra pomilor, se zăreau poloboacele grele de vin și de țuică.

Deasupra capului urca în zigzag un balon. Scăpase din mâna nesigură a vreunui copil și cum nu mai avea stăpân, se lăsase în voia vântului. Și se tot suia.

Deși coborâsem, mi se părea că eram încă în „dulap”. Aș fi vrut să rămân singur, să păstrez în mine clipele trăite, vreme multă. Iar Pișcot ținea să-i spunem cum fusese cu „unchiu-meu”.

M-a trezit mirosul de gogoși calde; treceam pe lângă ele. Unele erau gata, rânduite într-o tavă de tinichea. Altele, atunci le făcea, săltau purtate de valurile de ulei, iscate din fundul ceaunului în clocot. se-ncingeau și se umflau. Când se rumeneau, le întorcea pe partea cealaltă o femeie grasă, numai broboane în obraji. Și mai mult creșteau și se rotunjeau.

— Ia gogoșa înfuriată! le răsfăța mândră, țipând înfierbântată.

Ne depărtaserăm. Mirosul însă îmi stăruia în nări. Și dintr-odată m-a luat foamea, mi s-a pus un nod la lingurică. Nu știam ce să fac, îmi venea să mă întorc. Socotindu-mă, am găsit că nici pe-o măsă nu mi-ar fi ajuns una. Dar numai gogoși vedeam. Deși mă zguduia mai la fiecare pas; dintr-un brânci primit de la unul trecând pe lângă mine sau împins de altul, din spate.

Venea lume peste lume din toate părțile. Și ca un făcut, toți mâncau. De la mic la mare. Să crezi că se luaseră la întrecere părinții cu copiii. Care pe care. Mâncau turtă dulce, floricele, gogoși și corăbioare, poșteau la o linguriță de șerbet de vanilie, ori la corcodușe și

moșmoane, ca să le taie greața, ronțăiau la nesfârșit alune turcești și susan, iar din când în când se opreau să bea o bragă, un pahar de apă rece sau o limonadă, dacă nu fuseseră până atunci păcăliți.

De își ieșiseră din sărite ambulanții; ba luaseră foc și negustorii cu firmă. Dădeau în brânci, abia pridideau. Și tot nu tăceau. „Acum ori niciodată”, li se vedea scris pe frunte.

Pe lângă o tinichea, sub care ardea focul, se iuțeau doi inși și-o țigancă blondă. Sub mâna ei boabele de porumb jucau, trosneau, se împroșcau și, ca fermecate, se schimbau în flori. Albe ca ale corcodușului.

„La calde floricele!”

„Două câni la ban și-una degeaba!”

Până aici mi-a fost; tăria m-a părăsit. I-am dat banul, iar negustoreasa mi-a umplut buzunarele de la pantaloni cu floricele calde.

După prima baracă înțesată cu jucării se vedea „Sirena din Pacific”. Ședea pe valuri, liniștită și privea surâzătoare. Era și frumoasă. Brună, cu ochii verzi. Și-avea o coadă atât de lungă, de mai să iasă din ramă. Noroc că i-o încolăcise zugravul.

„Adusă cu mari sacrificii!” s-a auzit până la noi.

Într-o fugă am ajuns acolo, în dreptul panoramei. De pe podea, doi inși, unul șui, îmbrăcat într-un tricou albastru, cu dungi albe de-a latul, și altul zdrențaros și urât o ridicau în slăvi, pe rând, răcnind din rărunchi:

„Trăiește pe fundul mărilor și-n apa oceanelor!”

„Sute de marinari și-au pierdut viața pentru ea!”

„Cine o vede o dată nu o mai poate uita!”

„În trei luni a-nvățat românește!”

„Zice mamă, zice tată, zice țara în care s-a născut!”

Se repeziseră și muzicanții într-un marș, și atât se smuceau, încât credeai că au să cadă de pe scaune.

Dar s-au oprit. În scurt, ca retezați. Cel în tricou și deschisese gura, nu știu ce să mai spună. N-a apucat însă. Un domn din mulțime, înalt de statură, i-a luat înainte, l-a întrebat tare, de-am auzit și eu:

— Nu-i tot aia din anul trecut, maestro?

— Nu-i!... Aia am scăpat-o în mare și n-am mai prins-o.

De-a lungul balustradei, potop de lume. Bărbați, femei, băieți și fete. De-a valma. Văzându-l pe domnul cel înalt urcând scara spre casă, s-au luat după el. O grămadă.

De acolo am plecat spre „Omul care rupe lanțuri”. Vrabie abia aștepta să ajungem; zicea că ăsta l-ar pune jos chiar pe Zbysco.

— Uite-așa sar lanțurile, când se forțează! Pac, pac, pac!

Eu nu-l văzusem nici pe unul, nici pe celălalt. Dar de Zbysco cine nu vorbea?! Scria și-n jurnal.

Când am ajuns în dreptul panoramei, tobele bubuiau, iar de pe el curgeau lanțurile. Bucăți, bucăți atârnav pe burtă și pe piept. Pesemne că fusese legat cobză, acum i se vedea și mai bine trupul, gol până-n brâu. Ce brațe avea! Ca niște șerpi sătui ședeau mușchii de-a lungul.

„Cel mai tare om din lume!” „Evadatul de la Sing-Sing, groaza Americii, unde-a stat cinci ani, pe nedrept!”

„Încovoai în mâini o țevă de tun!” îl laudau trei fălcoși, răstindu-se, în vreme ce altul trăgea un clopot, iar un bărbos suna dintr-o trâmbiță ca la atac.

„Doamnelor și domnilor, reprezentăția începe!”

„Poftiți la bilete!”

Lumea pleca, se rărise de când ne apropiaserăm. Numai câteva perechi intrară; doi ostași, în apropierea casei, ședeau încă la gânduri.

Am văzut-o și pe „Femeia tăiată cu ferăstrăul”. Întâi pe pânză, zugrăvită mare cât panorama. O tăiau doi oameni cu joagărul, drept peste mijloc. Apoi, în carne și oase.

— Lâi, săraca! Da' sfrijită e! a plâns-o o fată.

— Păi, ia să te căsăpească și pe tine la tot momentul! a zis alta, ce-i era prietenă, poate.

— Fugi d-aici! Nu fi proastă!

Poate că nu ne adunaserăm destui, dar în fața noastră n-a tăiat-o. Însă tot a fost frumos. Au făcut la

tumbe niște paiate și la urmă și-au tras palme.

De la ea am nimerit la „Marin Greceanu”. Țsta era un om cât un pom. Zău! Purta 56 la ghete.

„Mănâncă trei pâini și-o jimblă pe zi!”

„A smuls din rădăcini un plop de-o sută de ani!” se făleau cu el stăpânii barăcii.

Marin Greceanu se uita zâmbitor la lume și își răsucea agale mustața. Cu o palmă ar fi acoperit o cratiță.

„Cine rezistă numai un minut cu mâna în mâna lui primește un premiu de zece lei! Pofțiți, vă rugăm! Încercați-vă forțele! Pofțiți, domnilor!” îi îndemneau pe bărbați și mai cu seamă pe flăcăii din mulțime.

Până la urmă s-au încumetat doi mardeiași vânjoși și înalți. Pe unul dintre ei l-am și văzut cu banii în mână. Primul care l-a înfruntat. Strângea Marin Greceanu, strângea și el, mai țeapăn parcă. Ba și din privire lăsa să se înțeleagă că-l dă gata. Când se credea mai sigur, deodată s-a strâmbat de un umăr și s-a schimonosit la față.

Am plecat spre „călușei”. Îi și zărisem. Erau aproape.

Am rămas cu gura căscată. Ce de căluți! Și toți un’ și un’. Niște paralei, cu grumazul încordat, cu coama-n vânt. Băłani, roibi ori negri. După cum îți plăcea. Tocmai îi încălecau copiii, năvăliseră pe ei.

„Pofțiți, doamnelor, pofțiți, domnilor și domnișoarelor! Numai zece bani de persoană!” tot striga unul în pâlnie, mai mult dezbrăcat decât îmbrăcat.

„Pe dumnealor de ce i-o pofți?! m-am întrebat. Doar nu s-or urca ditai oamenii pe bieții căluți!” mi-am zis, când, uitându-mă bine, am văzut că după fiecare trei căișori urma o trăsură. Încăpătoare, ca birjele din oraș. Numai cai n-aveau.

Cât ai număra până la douăzeci, toate s-au umplut. Bărbații se răsturnaseră „ca în muscal”, femeile își potriveau cutele de la rochie și își fereau pălăria, una de cealaltă, iar domnișoarele priveau mirat și zâmbeau, ele știind de ce. Dacă aveau și un copil cu ei, nimeni nu se ocupa de el.

S-a mai zăbovit un timp, cât au luat banii de la

fiecare și gataa! Am auzit clopotul și pianul, au plecat și „călușeii”. Pe nesimțite. Și la pas.

Până s-au așternut la drum, părinții le-au tot trimis bezele copiilor. Afară de câțiva.

— Stai, mă blegule, mai drept în șa! se răsti un domn cu favoriți la fiu-su.

— Vasilică, închide gura, că intră muștele, Vasilică! l-a făcut de răs altul pe-al lui.

Dar și-au luat „călușeii” vânt. Mai iute, și mai iute. Năluca treceau prin dreptul nostru. Mi s-a părut c-au să iasă din șine, au să zboare. Așa aș fi vrut. Unui copil i-a smuls șapca din cap, de-o poștă a trimis-o.

Curând, însă, au obosit „călușeii”. Multe roate n-au mai făcut. S-a auzit iar clopotul și de data aceasta însemna descălecarea. Copiii au coborât încântați, s-au repezit spre părinți, să le spună cât de bine fusese. Dinspre noi fugeau alții, alergau spre murgul ori spre bălanul ce-l aleseseră în gând. Numai în jurul trăsurilor era liniște. Cei mai mulți rămâneau pe loc, să se mai dea o dată.

Îmi alesesem și eu căluțul. Unul negru ca pana corbului, de mi se părea că-i din poveste. Căutam și prin mulțime, mă uitam după „unchiu-miu”. „Trebuie să vină J” îmi ziceam. Privirea mi s-a încrucișat cu a lui Vrabie; am priceput că și el trăgea nădejdi.

— Au! s-a văitat Pișcot. Ne-a scăpat „menajeria lui Braun”.

— Așa-i, mă! s-a cutremurat și Vrabie. Ce e mai frumos uitasem!

Am plecat înapoi, într-acolo. Porniseră și „călușeii” din nou la drum.

*

„Onorat public! Ce-i afară zugrăvit, înăuntru e viu și natural!” striga un vlăjgan gătit într-o uniformă ca de licealist cu nasturii de alamă.

„Cea mai mare menajerie din Europa... premiată cu premiul întâi la Paris, la Berlin și la Țarigrad!” o scotea altul, lungan și ăsta, și îmbrăcat la fel.

Cum a pronunțat cuvântul „Țarigrad”. toboșarul

fanfarei s-a pornit pe „bârâit”. Până i-a făcut semn unul din cei doi. Ca să reînceapă el.

„Cel mai mare îmblânzitor din lume!”

„Copilul junglei!”

„Răsfățatul Africii!”

Dintre faldurile ușii apăruse Zako nemuritorul.

„Îi! Frumos e, dragă!” s-au minunat trei fete.

Zako era înalt, blond, cu mustața în culoarea paiului și purta un costum de dresor, albastru deschis, cu brandenburguri roz. Într-o mână ținea cravașa, iar cu cealaltă ducea după el un pui de leopard. Când a ajuns în mijlocul podelei s-a oprit, a zis ca birjarii: „Hep!” și leopardul i-a sărit drept pe umăr.

„Îmblânzitorul panterei de la Oab el Zabar!”

„Stăpânul șerpilor!” s-au repezit cu gura vlăjganii.

S-a pornit și muzica. Zako, mândru, dădea ocol podelei.

— Mă Gică! Ce n-aș da să am și eu un pui de leopard! mi-a suflat la ureche Vrabie.

— Ce să faci cu el?

— Toată mahalaua mi-ar ști de frică.

Mult nu s-a plimbat Zako cu el pe umăr. Era și greu, cât părea de pui. I-a șuiert ceva și îndată a coborât, iar unul din oameni l-a luat cu el, l-a făcut nevăzut.

O clipă mai târziu au scos din menajerie un lădoi cu capacul lăsat; l-au adus în mijlocul podelei. Îmblânzitorul s-a apropiat, a ridicat capacul, și-a azvârlit cravașa, și mânușile alături, apoi a băgat mâinile înăuntru, de unde a tras un șarpe gros ca pe mână, negru-vâscos la culoare, lung de nu se mai termina.

„Șarpele Boa, domnilor!”

„Prins în Țara Focului!”

„Adus cu cele mai mari sacrificii!”

„Măsoară șase metri de la cap la coadă, șapte de la coadă la cap!” răcneau patru.

În vremea asta, Zako îl așezase pe un covor, începuse să-l alinte. Chiar pe cap îl mângâia.

„Dacă-l mușcă?!” m-am gândit speriat.

Se vede că se speriaseră și alții, o vorbă nu se auzea. Șarpele scosese limba afară, o juca în aer.

— Uite, dom'le! Se gudură ca un câine! s-a mirat careva. A

Unul din vlăjganii de pe podea se apropiase de margine, îi dăduse drumul:

— Onorat public! Doamnelor și domnilor! Atenți-u-ne! Vă cerem numai câteva momente! Neasemuitul Zako va prezenta în fața dumneavoastră o probă de mare măiestrie. A-ten-ți-u-ne!

Când a terminat, îmblânzitorul s-a depărtat câțiva pași de capul șarpelui, l-a privit fix, o clipă, lung, încă una, și-a îndreptat degetul arătător ca o amenințare spre el și i-a poruncit ceva:

— Di mămá!

„Oooh!” s-a auzit lung.

— Di pápá!

„Rrr” a hârâit mai gros.

Ce s-au mai avântat cei patru! „Fenomenal! Nemaivăzut! Nemaiauzit!”

„Cel mai mare dresor din lume!”

Îmblânzitorul a luat poziția de drepti, ne-a făcut bezele cu amândouă mâinile și s-a retras în sunetele fanfarei și-n bubuitul tobelor.

— Ce facem, mă Vrabie? Nu mergem la fes?

— Mergem, mergem.

Ne-a făcut și cu ochiul, a. luat-o înainte. Noi după el.

„O știi vreun pont”, socoteam.

*

Pe „Femeia cu barbă” o scosseră afară, până în buza podelei o împinseseră. Așa am văzut-o și noi „vie și naturală”, nu numai pe pânză. Era tinerică, blondă, grăsuță, făcea gropițe în obraz și avea o barbă cât a popii Radu de la biserica din Tirchilești. Doar că a ei bătea în roșu.

„Spune tot trecutul și ghicește viitorul!” „Ghicește în palmă, ghicește și-n ochi!” „A prezis războiul ruso-japonez și caterisirea mitropolitului Ghenadie!”

La fiecare „prezentare”, femeia făcea o mică plecăciune, își ridica și fustele, ușor, în lături.

— De ce nu te bărbierești, cucoană?! a întrebat-o un om, rumen în obraji.

— În ziua în care a-ncercat să se radă, era să moară pe loc! s-a repezit să răspundă stăpânul panoramei.

— Săraca! Dacă-i așa, să intru și eu. S-o văd mai bine.

Șirul barăcilor se rupsese. În locul lor apăruse o pajiște smălțată cu zeci de... țuicării. Unele aciuat lângă o căruță cu coviltir, sub care zăcea polobocul greu de o sută de vedre; altele cu butoaiele pe pământ, într-o margine, iar deasupra lor, ridicat în stâlp, mănunchi de ulcele din lut ars, legate în funde de rafie.

La mai toate mesele câte opt mușterii tăbărâseră. Și toți mâncau floricele și beau țuică cu țoiul.

Apăruseră și lăutari. Din cei de strânsură. Dădeau târcoale meselor, se strecurau ca umbra, abia simțiți. Doi câte doi. Un bătrân cu țambalul, și-un viorist, copil aproape. Te întrebau din privire și-ți surâdeau cu duzini de dinți. Într-o latură le cânta din gură unora, tineri și ei și ele, și cu licăriri în ochi.

„Foaie verde mă răcine, Ce-am făcut n-am făcut bine, Că m-amorezai de tine, Că m-amorezai de tine...”

Prin spărtura, largă bine, croită între barăci puteai prinde întreg „Moșii”. Ca un zbucium se vedea, o năvală priponită, strânsă-n chingi. Din care nimeni nu voia să iasă. În aer se frământau sute de baloane. Verzi, galbene, roșii, mari și mici, rotunde ori lungulețe. Urcau și „dulapurile”, multe, coborau și iar se înălțau; se învârteau și acoperișurile „călușeilor”, li se ghicea țuguicul din vârf și brizbizele de pe lături, înfrumusețate cu îngeri roz sau bleu.

De-a valma se plimba praful. Jos, gros de te îneca; sus, ca o boare.

Cântecele fanfarelor și ale tuturor muzicilor, ale flașnetelor, pianelor și caterincilor se închegaseră într-un zumzet uriaș, înghițise în el strigătele ambulanțelor,

chemările negustorilor și haiul de pe podeaua panoramelor.

Când și când răzbea un țipăt desperat, prelung și ascuțit.

„Ia cadour-le! Cadour-le!

Una dintre barăci era rotundă ca un mosor. Fiind și mai înaltă decât celelalte se vedea de departe. Bănuind ceva de soi, am luat-o drept spre ea, nu ne-am mai oprit nicăieri. Bine nu ne apropiaserăm și cu toată hărmălaia tot ne-a ajuns la urechi:

„Ocheanele miraculoase!”

De pe la douăzeci de pași i-am auzit bine, țipau trei, într-un glas.

„Viața împăratului Napoleon pe insula Sfânta Elena!”

„Prinderea bandiților Zdrelea și Mărunțelu!”

„Abdicarea domnitorului Cuza-Voda!”

În jurul barăcii, din loc în loc și la înălțimea ochilor erau câte două găuri, ca două piese de cinci lei, adăpostite sub streășină. Cine plătea zece bani urca pe o podea și se uita pe ele. Nu știu de ce, dar lumea nu se îndesa. Cei cu baraca se porniseră mai cu foc.

„Pentru prima oară în Europa!

„Ocheanele miraculoase!”

„Nu scăpați ocazia!”

„Marile bătălii din războiul anglo-bur!”

Vrabie făcea zâmbre, dădea târcoale pe lângă casă. După un timp s-a întors la noi și ne-a mărturisit:

— Mă, tare aş vrea să-l văd pe Zdrelea și pe Mărunțelu! Câte ne-a povestit tata! zicea că și poliția încremenea când auzea de ei!

— Așa e, mă! l-a susținut și Pișcot.

Lui Vrabie nu-i mai rămăseseră decât cinci parale. Mie la fel, în afară de leu pentru fes, bineînțeles. Ne-am tot gândit și până la urmă am făcut un plan. I-am dat banii lui Pișcot, și cu el în cap, că-l știam cu glasul mieros, am urcat la casă.

— Săru-mâna, tanti, a început, stingându-și vocea. Lăsați-ne și pe noi, pe toți trei, cu douăzeci de bani! Că n-

avem mai mult! Zău, săru-mâna...

— Hai intrați! s-a răstit cucoana, supărată. Nici înaintea noastră, nici după, nu urcase nimeni.

Într-o repezeală am ajuns la al doilea ochean și s-a întâmplat să nimeresc peste Napoleon. Ședea pe niște pietroaie, la malul unei ape mari. Și tare posomorât arăta! M-am uitat eu la el lung, așteptam să plece de acolo. Voiam să aflu „Viața împăratului Napoleon pe insula Sfânta Elena”, cum strigau ai trei. În zadar. O iotă nu s-a clintit. M-am mutat la ocheanul următor, unde fusese Pișcot. Acolo l-am văzut pe Vodă Cuza semnând în josul unei hârtii, pusă pe spinarea unui ofițer. Cei din jur îl priveau în așa fel, ca și cum după treaba asta s-ar fi dus împreună la masă.

— Gică, Gică! Aici e Zdrelea și Mărunțelu! a strigat la mine Vrabie. Ca, numaidecât, bucuria din glas să-i piară. Să creadă ei! mormăia. Ce, ăsta e Zdrelea?! Și amărâtul ălălalt, Mărunțelu?! Păziți doar de-un jandarm! Păi s-ar mai fi ales ceva de el?!

Mai mult n-a zis. Dar la celelalte ocheane nici nu s-a oprit. Bombănea încruntat. Până a coborât scara.

*

Și prăvăliile erau mai dese pe latura aceasta. Pe alocuri, una după alta. Ce vindeau? De toate. De la cratițe smălțuite, la fesuri.

După o lună și mai bine, în care nu pusesem în gură o bomboană măcar, îmi vedeam visul împlinit.

— Ia-l pe ăsta mai deschis, că tu ești blond, m-a sfătuit vânzătorul. Trecuse timp și eu nu mă hotărâm.

I-am pipăit întâi canaful, am alintat firele mătăsoase, pierzându-le printre degete ușor. Apoi l-am pus în cap, pe-o sprânceană, cum îl purtau toți copiii. Și-n clipa aceea am crezut că „Moșii” de la un capăt la celălalt la mine se uitau. Cu iuțeala gândului m-am văzut acasă. Roată ședeau ai mei, uluiți. Până și Marieta își uitase de păpușă, privea țintă la fesul meu.

— Mișto îți vine! m-a firitisit Pișcot.

Eram fericit. Nespus de fericit. Pluteam în altă lume.

Dădusem să plec.

— Hei, francul, băiețuș! m-a oprit vânzătorul.

Luat fără de veste am vârat repede mâna în buzunarul pantalonilor, ca pe loc să mă treacă toate apele. Uitasem că-l aveam în gură. Până să-mi amintesc, cred că albisem la față.

Mergeam ce mergeam, mișcăm capul într-o parte și-n alta. Îmi plăcea să simt firele canafului alunecând grele pe marginea fesului. Căutam și în ochii oamenilor, în ai copiilor mai ales. Să aflu dacă mi-l admirau. Și mi se părea că da.

Ne opriserăm la o baracă cu jucării, ținuiți de o pereche de iatagane bătute în pietre colorate.

— S-o luăm din loc, mă! Acum se-nșerează, ne-a grăbit Pișcot.

Departe, dincolo de „Moși”, acolo unde cerul se unea cu pământul, se ridicase o dungă vânătă, lată de o palmă. De întunecimea ei, bolta cerului fugise sus și se făcuse cum e oțelul.

Am plecat degrabă, dar am ținut-o în pas nehotărât. Când ne iuțea spaima nopții și teama c-o să ajungem târziu acasă, când ne trăgea cântecul caterincilor ori giumbușlucurile unei paiațe. Mult prin dreptul lipovenilor am zăbovit. Aveam și de ce, erau renumiți. Turtă dulce ca la ei, nicăieri nu găseai. Groasă de patru degete, deasă, nu afinată, oacheșă la culoare și înstelată cu miezi de alune turcești, albi. Mai răspândeau un miros, să-l mănânci, nu altceva. Trăsură după trăsură se oprea, kilograme întregi cumpărau. Iar lipovenii își mângâiau barba, mare cât o mătură și roșie foc, ca rubașca de pe ei.

Abia după ce am trecut de vânzătorii de baloane am înțeles că „Moșii” se sfârșiseră. M-am oprit ca tras de la spate, am privit înapoi. Și mi-a părut rău. Aș fi vrut să-i iau cu mine, să-i port vreme multă. Gândeam să fie ai mei, întregi, cu jucăriile din ei.

Departe, în adâncul lor, scânteiau stele în toate culorile; se aprinseseră luminile din lojile „dulapurilor”, călătoreau prin văzduh; ardeau și în drumul „călușeilor”

care alergau pe o dâră rotundă de foc.

În urechi îmi suna același uruit. Cel ce mă uluise la venire. Acum știam să-l deslușesc.

Când am ajuns acasă, ai mei erau la masă. I-am văzut de departe, prin ușa bucătăriei lăsată deschisă. Mi-am potrivit fesul și am intrat umflându-mă în pene.

— Cine te-a pocit așa?! s-a minunat tata, după ce mă privise lung; și a izbucnit în râs.

Eu rămăsesem locului, încurcat.

— Face pe Osman pașa, i-a ținut hangul Lică, care se găsea la spatele meu. Și dintr-o palmă, ștearsă bine, în lungul fesului, drept în tavan l-a trimis.

— Ești om bătrân, mă Lică, ce dracu'! s-a răstit mămița la el. Și tu, Nae! a făcut către tata, certându-l și cu privirea.

Fierbând de mânie, mi-am luat fesul și am plecat pe stradă. Fără o vorbă. În vreme ce ieșeam pe ușă, i-am mai măsurat o dată, cu venin.

Nu m-am întors decât târziu, când în bucătărie nu rămăsesse decât mămița.

Între alte obiceiuri, tîrchileștenii îl aveau și pe acela de a ține porumbei. Aproape în fiecare curte, în fundul ei sau pe latura mai puțin umblată, vedeai cotețul. Pus pe pământ câteodată, sau cocoțat pe un pedestal, mai adesea. În preajma lui și sus, sus de tot, se ridica „grătarul” (câteva șipci bătute în formă de dreptunghi, prinse în vârful unui stâlp de cinci, șase metri înălțime). Prin apropiere se găseau „beldiile” (trestii, lungi și ele, s-ajungă până la grătar, purtând în vârf o cârpă, ca un steguleț, unele, ori vergele unse cu clei de păsări, altele).

Le știu de-a fir-a-păr, pentru că în curte cu noi locuia și domnul Fântânaru, „porumbar” renumit. Porumbei că ai lui se găseau rar. Trebuia să cauți mult. de-a lungul și de-a latul Bucureștilor. Așa vorbea toată lumea. Atârînd pe lângă el, i-am văzut ieșind din găoace, i-am urmărit crescând, golași, ca mai apoi, la un an, să zboare iute ca vântul. Am învățat și ce-i un porumbel de rasă, știam să-i deosebesc de „cloncani”. Primii sunt gingași, au trupul

tras, șui, mersul le este grațios, cu călcătura delicată. Mic le e și capul și rostuit, iar ciocul abia li se zărește. De te miri cum apucă bobul. Numai ochii îi au mari. Cât un ban de azi, de cincisprezece. Penele fac ape, ape, joacă luminile în ele. Chiar în cele negre. Pe „bragagii”, ca să vorbim numai de unii dintre ei, nu te înduri să-i lași din brațe, atât de caldă le e culoarea, iar de „misirlii” nu te mai saturi, văzându-i albi cum e marmura și numai cu două trese negre desenate de-a latul aripilor. Sunt și blânzi. Nu fug de oameni, nu se bat între ei, iar când „fac curte” lasă în urmă pe cei mai galanți cavaleri.

O, cum își vestește porumbița. E departe încă și se-nvoltă, își dă roată, turuie; se leagănă când spre coadă, când spre cap; ciugule de parcă ar săruta pământul ce-l duce la ea; și pornește țănoș, cu pași apăsăți.

Și cum o incintă! îi dă târcoale, în cercuri largi, gungură pe toate glasurile. Și-i din ce în ce mai arătos, caută să fie cât mai fermecător. Pe cap și-a făcut din pene o coroană, s-a umflat în gușă, ochii îi strălucesc, pieptul îl ține sus; și-a arcuit și aripile, umblă cu ele ca ducând o trenă, iar coada a înfocat-o ca pe un evantai.

Un altul ca el să nu fie.

Pas cu pas îngustează cercul, o împresoară; a venit mereu mai aproape. Acum gungură în șoaptă, se oprește, o privește lung; și iar zvâcnește, îi dă din nou ocol. Până i se așază în față și-i prinde ciocul, îl sărută.

Se depărtează turuind. pornind-o iar roată, bărbătește. Ca să se oprească îndată, în scurt. Înălțat pe picioare, cu capul în vânt. Și din nou se întoarce la porumbița lui.

O! Cum îi caută în coarne! Și cât o giugiuiește!

În zilele de sărbătoare, pe la zece dimineața, domnul Fântânaru „îi înalță”. Alegea una din beldiile cu steguleț și o vântura prin preajma grătarului, peste acoperișul casei și sub streșină. Doi, trei, apoi alți câțiva își luau zborul. După ei o porneau și ceilalți, se formau în stol îndată. La început ocoleau prin preajmă, se țineau pe jos. Până li se dezmoreteau aripile. Atunci începeau să urce. Mereu mai

sus. Și mai sus. În stol strâns și ordonat. cum merg copiii de școală scoși la plimbare.

Domnul Fântânaru privea cu nesaț, mândru de ei și de el.

Dar de la o vreme abia se mai zăreau. Arătau ca niște puncte, rotindu-se în înaltul cerului.

— Tu îi mai vezi? mă întreba deseori.

Mai mult îi ghiceam. Sau numai mi se părea că-i văd. Din clipa aceea nu mai avea nicio grijă, nu se mai temea c-o să „dea” eretele în ei. Până acolo, dușmanul lor n-ajungea niciodată. Liniștit, se apuca să curețe cotețul, să spele dușumeaua cu apă fiartă. Treaba asta dura cam o jumătate de ceas. Când era gata, „se lăsau” și porumbeii.

Atunci aducea din casă punga cu boabe și făcând-o să sune îi chema la el.

Ce fâlfâială năștea! Toate culorile, de vis și de viață, băteau în jurul lui. Iar el ce nu le spunea! Și ce-i mai lăuda!

Nu știi cât înțelegeau, dar poftă de mâncare aveau.

Din când în când apărea printre porumbei și unul străin. Mai adeseori, un cloncan. De unde venea, nu se știa. Rătăcit poate, ori fugit de la casa lui de frica pisicilor.

— S-a pripășit un cloncan, îi spuneam domnului Fântânaru, cum se întorcea de la birou. Îl și arătam și niciodată nu mă înșelam. Sunt mult mai mari decât cei de rasă, pestriți la culoare, au marginea ochilor roșie, de ți se pare că sângerează și un cioc atât de lung, că fură ditai bucata din oalele de pe foc.

Vecinul scotea punga, o suna ca de obicei și azvârlea un pumn de boabe pe jos, lângă picioare. Cât ai număra până la cinci, toți porumbeii erau în jurul lui, ciugulind grăbiți, să apuce mult.

De pe casă sau de pe grătar, cloncanul privea țință la boabe. Dădea să coboare, dar se ținea. Mai făcea un pas, se mai uita. Căta și la domnul Fântânaru, îl cerceta. Până la urmă, foamea îl răzbea. Ca glonțul pica, înghițea bob după bob. Repezea și-un ochi la omul necunoscut de lângă el; se temea încă. Văzând că nici dintr-un deget nu mișcă, frica îi trecea, se așternea pe ciugulit. Domnul Fântânaru

atât aştepta. Deodată, haţ! îl şi prindea, îl înhăţa cu mâna dreaptă.

După ce îi lega o aripă, mi-l dădea mie, spunându-mi mai totdeauna:

— Na, vinde-l. Să-i mănânce o căruţă de boabe pe an.

Aşa şi făceam. Dar mare lucru nu luam pe el; cincisprezece până la douăzeci de bani.

*

Într-o dimineaţă de duminică, ieşind în stradă am văzut copiii strânşi în grupuri şi uitându-se pe sus, căutând. Până să întreb ce se întâmplase, l-am auzit pe Tudorică strigând:

— Uite-l! arăta şi cu mina undeva; rămăsese cu ea înfiptă spre cer.

Ne-am luat după mâna lui, căutam zoriţi.

— Oleoo, câta *iretele*! s-a văitat speriat Corcoduşe.

L-am descoperit şi eu îndată. În acelaşi timp, privirea mi s-a oprit pe un stol de porumbei. Se aflau mult deasupra eretelui, urca de zor, zburând în cercuri mereu mai mici.

— *Iretele! Iretele!* dădeau de ştire copiii, gonind spre casele lor.

M-am întors şi eu în fugă, să-l vestesc pe domnul Fântânaru, nu cumva să-i înalţe pe ai lui.

— Bine, bine, dar fii fără grijă! m-a liniştit. L-am simţit şi eu. Nu vezi c-au înţepenit porumbeii sub streşini?

Scăpasem de teamă. L-am lăsat şi am ieşit din nou în drum, să fiu la lumină, să văd ce se întâmplă.

Peste stradă, ca niciodată, se aşternuse liniştea. Copiii nu scoteau o vorbă, aşteptau cu sufletul la gură. Nici prin curţi nu mai mişca o pasăre; fugiseră în ascunzători. Se speriaseră şi puşorii, cei mici de tot, ieşiţi din găoace abia de două zile. Ai coanei moaşe se zăpăciseră de tot. O parte nimeriseră sub cloşcă, alţii se pitiseră sub câte o frunză de iasomie, din marginea prispei, închiseseră ochii şi tremurau.

Ca agăţat cu o sfoară de bolta cerului, drept peste inima Tirchileştilor, eretele se rotea când pe o aripă, când pe cealaltă.

De frica morții, stolul de porumbei urca mereu, abia se mai zărea.

Deodată, eretele a picat pe o aripă, a alunecat departe, către Obor.

— S-a cărat! a răsuflat Tudorică, bucuros, și amândoi ne-am ținut cu ochii pe el până s-a mai văzut cât un punct negru plutind sub soare.

Fie că obosiseră, fie că nu s-au mai crezut în primejdie, porumbeii se lăsau spre pământ. Se vedea însă că erau speriați; coborau repede, să ajungă degrabă la coteț; și se țineau în stol.

Erau la o bătaie de pușcă, când, din senin și ca trăsnetul, eretele s-a năpustit drept în mijlocul lor. Venise glonț, cu aripile strânse, căzuse peste unul dintre ei. Dar mai iute decât ai clipi, porumbelul zvâcnise în sus, îi trecuse în zbor peste cap, scăpase.

Cu aceeași iuțeală se risipise și stolul, fiecare căutând scăpare încotro îl duceau ochii. Nu zburau, goneau, bătând scurt din aripi, ca o tresărire.

Nici eretele nu stătuse la gânduri; răvășeala nu-l făcuse să zăbovească. Și-a luat vânt, desfăcându-și aripile, și numai din două bătai s-a ridicat deasupra porumbelului pe care-l pocnise; și de sus a picat din nou pe el.

Noi înlemniserăm.

O goană pe viață și pe moarte a fost. Zbura porumbelul ca o nălucă, ochiul abia îl mai prindea; pe urma lui cădea eretele ca săgeata. Două pete negre alunecând pe cer... mereu mai aproape... și mai aproape... ajunseseră la un lat de palmă; a întins ghearele, l-a apucat, l-a tras sub el.

Câteva clipe mai târziu, o dâră de fulgi rămânea în urma lui, se vedea bine cum îl plesnea cu ciocul. Apoi dâra s-a subțiat mai mult, s-a stins. S-a topit și eretele în înfierbântăla văzduhului.

Mulți dintre tîrchileșteni țineau și păsărele cântătoare. Nu aș greși, dacă aș spune că toți. Pline erau zidurile caselor de colivii, vara. Agățate cât mai sus, să n-ajungă mițele la ele. Și toate cu scatii ori cu sticleți, ba

chiar cu cintezoi, sau botgroși, unele.

Abia răsărea soarele și porneau să se cheme.

„Pic, pic!” ciripea sticletele domnului Fântânaru. Tăcea un timp și iar: „Pic, pic!” după care își freca ciocul de o sârmă, pe o parte și pe alta, ca și cum îl ascutea.

„Pic, pic! Pic, pic!” îi răspundea de alături, din curtea lui Cârnău.

Se trezeau și scatii, i-ascultam strigându-se:

„Pițiu! Pițiu!”

Al meu mai ședea în pene. rotund.

— Hai, măi Guță! Zi și tu!

El se scutura numai, alene.

— Arată-le ce știe băiatu'! îl îndemnam de pe țolul pe care dormisem dus.

„Pițiu! Pic, pic! Pițiu, pițiu”, răsuna din curțile de primprejur. „Gruu! Gruu!” s-auzea și un botgros supărat, deșteptat, se vede, prea de dimineață.

Se pornea și Guță, se îngâna cu unul de departe, tocmai din Vespări, și o clipă nu ședea locului. Se lăsa pe fundul coliviei, sarea de ici, colo, ciugulea să se afle în treabă, se proptea pe coadă țăntoș și iar zbura sus pe băț.

„Piptițiu! Piptițiu!” chema mai lung și mai legat. Până ce își încălzea glasul. Atunci se potrivea pe piciorușe, pe unul din bețe, se îndrepta cu fața spre soare-răsare și s-așternea pe cântat. Concert dădea.

— Bravo, Guță! Niciunul nu-i ca tine! îl lăudam, mândru foc de el.

Și topit de emoție adormeam din nou.

Ca după un vis frumos se trezea mahalaua; într-un trîl fără sfârșit, cântat de sute de păsărele.

Domnul Fântânaru ieșea din casă, gol până în brâu, lua din donița de pe prispă o cană cu apă și se spăla cu săpun pe mâini și pe față. Când palmele i-alunecau sub ochi, la sticlete se uita. Și-o boabă de timp să nu piardă. Nici nu se ștergea bine și intra în vorbă cu el.

— Bună dimineața, flăcăiașu tatii! Ziua bună! îi ura din drum.

Sticletele bătea cu ciocul în vînt, semn că-l auzise și

se bucura.

— Ce face flăcăul? A dormit el bine? Și-a visat smochine? Da, băiatu' tatii? Îl întrebă ciripindu-și vorbele.

„Băiatul” îl asculta cu capul întors pe o parte și cu coada înfiptă în sus.

Trăia pe strada Răsuri un om tare bătrân, pe nume moș Niculaie, de care lumea zicea că fusese rob la turci. Și mai zicea că avusese patru neveste.

Casa lui era băgată pe jumătate în pământ. Cinci trepte te lăsați ca să intri în ea. Așa fusese zidită. De pe vremuri, de când nimeni nu-și aducea aminte.

Vara, și numai vara, ieșea și el din bârlog. După-amiezile. Își potrivea scaunul la umbră, scotea tabacherea din brâu, răsucea o țigară groasă, o aprindea și trăgea un fum. Pe al doilea uita să-l tragă. Când lua seama, era de mult stinsă. Scăpăra iar amnarul, îi dădea din nou foc.

— Ce-ți mai pasă, moș Niculaie! întinerești mereu! Îl sâcăiau femeile în drum pe acolo.

— Morocănos s-a mai făcut! îl cârâiau alteori. Și destul de tare. Cât să le audă.

Niciuna nu se oprea. Știa că zadarnic ar fi încercat să lege vorba cu el. Moș Niculaie le răspundea în răspăr, ori le întorcea spatele.

În schimb, îi plăceau nespusele copii. Ne știa pe fiecare pe nume, mă învățase și pe mine. Pe cei mai mulți știa și ai cui sunt. Se întâmpla să le încurce părinții. Rar însă. Glumea cu noi, râdea molcom.

— Ție de ce îți mai zice Cârmu, măi Alexandre, că ți-a crescut nasul? l-a întrebat mirându-se, dar făcându-ne cu ochiul. Altă dată mi-a spus mie: Tu ești pui de ovrei, măi Gică. În ziua următoare se agăța de alții. Și totdeauna zâmbea în mustața lui groasă și albă ca zăpada. Până ne strângeam cinci, șase: uneori chiar mai mulți. Ei, acum așezați-vă pe jos, roată, ne îndemna. Așa se ascultă poveștile...

Aștepta să ne găsim fiecare locul, își dregea vocea, tușind în sec de câteva ori, se gândea oleacă și îi dădea drumul.

— Odată, un sultan dintre cei mari a plecat să-și cerceteze împărăția. Și iată că în prima cetate...

Minuni după minuni se împleteau în drumul sultanului. Am fi vrut să nu se mai sfârșească. Nu-l țineau însă puterile pe moș Niculaie. Obosea, i se stingea glasul. Și se oprea.

— Copiii moșului! făcea privindu-ne, când se înviora.

— I-adevărat că ai fost rob la turci? săream noi atunci.

— De ce vreți să știți? Ce folos o să trageți din treaba asta?

— Vrem să aflăm ce se petrecea înainte, îi răspundea cel care se credea mai șiret. Am auzit că ai dus-o tare greu pe atunci, îl ațâța altul.

— Măi, măi, măi! Pui de oameni ce sunteți! O să vă spun mâine.

Dar nu ne-a spus niciodată.

Într-o după-masă, în timp ce ne aciuam în jurul lui, două birje pline cu lăutari treceau în trapul cailor spre Fundătură. Cu câteva minute înainte, alte două se îndreptaseră tot într-acolo.

— E nuntă-n „Țigănie”, ne-a spus moș Niculaie, uitându-se lung după birje. La ei e ca la arabi și ca la turci, nunta ține o săptămână încheiată.

— De ce atât de mult? l-a întrebat unul dintre noi.

— Pentru că-s mai înțelepți. Dar voi sunteți prea mici ca să pricepeți lucrurile astea. Deocamdată, să-l mai însoțim o bucată pe măritul sultan... Plecase luminăția sa...

Cum a ațipit, l-am lăsat, am plecat spre Fundătură. În drum ne-am întâlnit cu alți copii. Vestea se răspândise în toate străzile.

— Se mărită Leana! ne-a dat de știre Tudorică, strigând la noi de departe.

— Cine ți-a spus?

— Mama.

— Nu cred!

O știam pe Leana, dar o socoteam tot un copil, ceva mai mare decât noi. Când venea la „Frumușica” să

cumpere de ale băcăniei, negustorița o puneă să joace. Fata îi făcea pe plac, întârea o „chilaba” de trosneau dușumelele. Își și fluiera. Preț de un minut, două, după care o lua la fugă, râzând.

— Frumoasă ești, fă! a lăudat-o într-o zi.

Fundătura era o ulicioară lungă poate de o sută de pași și lată numai de cinci. Trotuare n-avea, iar rigola șerpuia pe mijloc. Pe dreapta și pe stânga se înghesuiau locuințele. Niște lădoaie din scânduri, nu mai înalte decât un om, urcate pe o ridică tură de pământ, și câteva chițimii din chirpici, acoperite cu bucăți de tinichea ruginită, prinse între ele cu bolovani ori cu cărămizi, într-o latură, un geam abia cât o palmă: fereastră.

Aici își trăiau viața mai mult de o sută de suflete, în care intrau vreo douăzeci de șefi de familie, toți lăutari, și o droaie de copii, la care ziua întreagă țipau mamele lor.

Când am ajuns în capătul ei, toată suflarea era afară. Către fund se zăreau bărbați bând la mese; de la o casă la alta treceau femei, zorite unele, cu gura plină de ace, potrivindu-și cocul din mers; de-a lungul, numai copii jucându-se în grupuri, și câte unul mic de tot, plecat aiurea, de-a bușilea.

— Ați venit la nuntă? ne-a întâmpinat Florică, prietenul nostru și băiatul cel mai mare al lui nea Niță naistul.

— Am venit s-o vedem pe Leana mireasă.

— Păi nu azi! Azi e de-abia „probatul vinului”.

— Și ea ce face?

— Ce să facă? Uite-o!

Ieșea din casă, încovoiată, să nu se izbească cu capul de pragul ușii. După ce s-a uitat în fundul ulicioarei și apoi către stradă, a plecat spre un grup de copii mai mari de ani, care jucau șotron. „Joc și eu!” le-a strigat de departe; și pentru că văzuse o altă fată îndreptându-se tocmai atunci într-acolo, a mai zis repede: „Și „*poa' întâi!*” Râzând apoi, cu toți dinții, albi și mari. Apucase rând înaintea celeilalte.

— Mai trecem noi, când o fi îmbrăcată mireasă, i-am

spus lui Florică, și am plecat înapoi la moș Niculaie.

A doua zi, curând după masă, Fundătura clocotea de chiote. Până la „Frumușica” se auzeau. Atât așteptasem. Am rupt-o la fugă. Într-un suflet am ajuns acolo. Tocmai când pe gura ei ieșea un alai întreg. Așa părea. Mulți însă nu erau. Să tot fi fost vreo zece bărbați și patru femei. Cu câțiva lăutari în frunte, cântând. În urma lor, gloata de copii.

— Se duc cu plocoanele la nași, pe Colentina, ne-a lămurit Florică.

Ei ne-a spus și cum era datina, ce hram ținea fiecare nuntaș din alai.

De unul singur și îndată după lăutari mergea ginerele, până ieri un flăcău costeliv. Abia îi mijise mustața. Îl știam de la „Frumușica”, îl văzusem de mai multe ori cântând la mese, împreună cu alți lăutari. Acum „făcea pe marele”. Călca rar și clătinat, se uita crunt, din loc în loc se oprea, bea un gât din sticla de vin ce purta cu el, ridica privirea la cer, să-l vadă și Cel de Sus și dădea un chiot, de parcă fluiera moara Asan.

La câțiva pași urmau socrii. Ca doi frați gemeni arătau. La fel de slabi, la fel de înalți, la fel de îmbrăcați și ducând fiecare o sticlă plină. Măreți și ei, dar zâmbăreți. Se uitau încoace și încolo, să fie văzuți. De bine ce le era, surâdeau, trăgeau o dușcă, băteau doi-trei pași de sârbă, în tactul lăutarilor, apoi se luau pe după gât, fericiți că se încuscriseră; și se duceau așa, așteptând să se sfârșească chiotul ginerelei. Ca să-l prelungească amândoi deodată:

— „Aaa, ah! Ooo, of! Aaa...”

De-i întărâtau și pe cei care veneau în urmă. Neamurile de-aproape. Unchii fetei și ai băiatului. Niciunul cu mâna goală. Și grozăvindu-se toți. Mândri foc, însetați nevoie mare și lucrați de aduceri aminte pe dinăuntru, prin inimă.

— Aoleoooo! Mamăă, mamă! Aoleoooo! chiuiau vaitându-se ascuțit, iar în ochi le sclipeau visuri aprinse. Femeile se țineau între ele, lăsaseră o distanță. Mergeau cu pieptul împins înainte, în tactul papucilor plesniți de

talpa piciorului gol, iar fustele, multe, se cerneau ca unduite de vânt. Două dintre ele, soacrele, purtau pe brațe câte o găscă grasă, împodobită cu panglici la gât. Celelalte două duceau cămașa de noapte a nașului, lucrată cu abace roșii, de mireasă, barișul de mătase al nășicăi și câte o sticlă de lichior, înfrumusețate și ele cu panglici de toate culorile.

Vorbeau tare, să fie auzite.

— Eu zic că o să fim peste șaizeci la masă.

— Nu te prinde, cuscră. Să n-ajungă peste sută!

Și din patru, două erau cu burta la gură.

De la moș Niculaie mai aflasem că lăutarii fac nuntă în zi de joi, să fie duminica liberi, când restaurantele și cârciumile sunt pline.

Chiar un străin de mahala și de obiceiuri ar fi înțeles că în joia aceea se petreceau fapte neobișnuite. Deși era zi de lucru, copiii din Fundătură apăruseră de pe la amiază îmbrăcați de sărbătoare și ședea cumiți cum se zice că ar sta îngerii în cer. Până și în umblet puneau grijă; călcau din piatră în piatră, să nu se umple de praf.

La un timp au început să curgă trăsurile. Cele mai multe încărcate ochi. Și pe capră câte. unul. Gătiți toți și înfoiați, de parcă veneau de pe scenă. Ei, rași, tunși proaspăt, pudrați tare și pomădați, cu mustața atunci scoasă din bandaj; puși la haine negre, pălărie de paie, curățată cu „Strobin” chiar în dimineața zilei, și baston, subțire cât un deget, cu minerul argintat și purtat agățat pe umăr. Ele, sulemenite ca para focului, îmbrăcate în rochii colorate și-naltate cu pantofi vișinii, cele mai multe; până-n cot înmănușate și purtând toate floare roșie în păr.

Veneau și pe jos. Flăcăi mergând țepeni, cu gât de lup, strânși în jachetele pe talie, strânși și-n guler, scrobite scoartă; pantaloni reiați, ghete de lac, sus cu piele de căprioară, încheiate cu mulți nasturi de sidef. Și fete, în grup, mănunchi de culori aprinse în năvala soarelui. Le sclipea părul, făcea ape ca păcura, le scânteiau ochii, și dinții, mulți, luminoși, cum e poleiul în noapte; străluceau și cerceii de argint, măgelele de la gât. Și râdeau toate.

Soarele era încă sus. Atunci s-a iscat în Fundătură o forfotă, zarvă mare.

În dreptul ei oprise o birjă muscălească, cu caii în spumă.

„Nașii!”

„Nașii, fraților!”

„Au venit nașii!” îi anunțau care mai de care. Câțiva se iuțiseră, alergau să-i vestească pe miri, să scoată din casă pe cuscri și cuscre; lăutarii se repeziseră să ia instrumentele; se grămădeau și nuntașii dădeau buzna către stradă.

Nașul se pricepea la sindrofii, dintr-un ochi înțelegeai că-i și plăceau. Întârzia cu un picior pe scara trăsurii.

Gras era, și gros, c-un cap mare și cu mustața cât vrabia. Pe pântec lucea un lanț de aur; pleca de la un buzunar la celălalt al jiletcii.

— Asta e Burtă basistul! Al mai bun, mă Gică! A cântat trei ani la ruși, la împăratul lor! l-a lăudat Florică, privindu-l cu ochi mari, apăsând cât a fost în stare pe „Al mai bun”.

Nașa era tânără și frumoasă. Așa ziceau cei din preajma mea.

„E prima-ritâi! Rar muiere ca ea!”

„Uite ce obraz are! Să-l tai c-un fir de păr!”

Lăutarii ieșiseră în față și la comanda primașului răsunase „Mulți ani trăiască”! Cântau, li se și închinau, bucuroși și mândri că-i primeau, pe el mai cu seamă.

Nașul a coborât din trăsură, i-a dat mâna nevestii, ca s-o ajute, împreună au intrat în Fundătură, mergând încet și cu pași rari, pe un făgaș ce se tot deschidea înaintea lor. Pe laturi, lumea se înghesuia, se muncea să se apropie cât mai mult de ei.

Femeile s-o vadă pe nașă, după ea se uitau.

— Uite-o pe Leana mireasă! au strigat mai mulți copii și s-au repezit dincolo de jumătatea ulicioarei, unde Leana cu mirele de mină veneau să-i primească pe nași.

O clipă n-am mai stat la gânduri. De trei zile așteptam s-o vedem mireasă. Ne-am vârât printre lume,

ne-am croit drum, am ieșit în fața ei.

Ce frumoasă era! Ca o păpușă de la „Moși”. Din cele mari, păstrate în cutii. Ba mai frumoasă. Niciuna dintre ele n-avea ochii Leanei, negri aprinși, puși că ai lui Scaraoțchi. Nici părul ei, luciu, oglindă. De prinseseră viață și florile de lămâiță din coronița ce purta pe cap.

Ce-a mai pupat-o nașul!

Pe toată întinderea de către celălalt capăt al Fundăturii, pe mijlocul ei, fusese ridicată o masă sprijinită pe țaruși groși, bătuți în pământ. Deasupra se clătinau mișcate de vânt o duzină de lampioane, agățate pe fire de sârmă trase de pe o latură, pe cealaltă, de la casă la casă. În fund fumea bucătăria, grămadită pe niște gropi arse mai demult.

Printre capetele nuntașilor se zărea scufia bucătarului, aducând a cozonac moldovenesc. Se închiriasse pe el, împreună cu toate cratițele, oalele, furculițele și cuțitele de trebuință.

Dintr-acolo venea miros de mâncare gătită și de friptură la tavă.

La un ceas de la sosirea nașilor, cununia se terminase. După un altul, nuntașii erau ca unși la gură, bărbații mai ales. Nașa nu. Nici mireasa. Ele ciuguleau câte-o fărâmiță.

Ce-aș mai fi mâncat! Mă luase o foame! De m-a simțit mama lui Florică. Sau poate că eram prieten cu băiatul ei, că m-a chemat la ea și mi-a pus în mână o bucată de friptură și o felie de pâine.

Nu sfârșisem să mănânc și-au prins să cânte lăutarii. Din cinci inși era taraful, și încă doi basiști, pe margini, rânduți cu fața la nași. Au început c-un vals. Pe dată s-au sculat de la masă fetele și flăcăii, perechi, perechi, au plecat la dans în latura dinspre stradă a Fundăturii. Femeile rămăseseră cu dumaticatul în mână, nemișcate. Priveau la ei și la ele, la copiii lor. Bărbații nici nu-i luaseră în seamă. Mâncau de toate, pe rând, dar mai cu seamă beau și vorbeau tare, unii povestind de alte nunți, alții laudându-se. Povestea și nașul; cei din preajma lui erau

numai urechi; ciripea și nășica, îi mergea și ei gura.

Copiii erau în păr. Mâncaseră stând ca pe ghimpi, cei mai mari plecaseră cu friptura în mână și se adunaseră în grupuri, apoi năvăliseră în jurul celor ce valsau, ba se amestecau printre ei, făcându-se că dansează, maimuțărindu-se.

Un chiot, și încă unul au scăpat din gura cuiva de pe la mijlocul mesei. Ca un semnal a fost. Bărbații au dat paharul pe gât, până la fund, și plesnind din limbă l-au umplut la loc. Nici femeile nu s-au lăsat, se îndemneau între ele:

— Hai, fă Mario! Bea, că-i bun!

Le-au făcut parte și copiilor, celor mici, rămași pe lângă ele.

— Na, bea. Da' numai o gură.

Se așternuseră pe băutură. Pe tăcute, să aibă spor. Și n-au pus frână, ba dimpotrivă. Până când, dintr-o coastă a nașului s-a ridicat un lăutar adus de spate și cărunț, a bătut cu lama cuțitului în pahar, ca toată lumea să ia aminte, și a cuvântat:

— E de datorința noastră să cinstim întâi și întâi pentru nașu, ca naș, și pentru Burtă basistu, ca basist. Cum cântă el, altu' nu-i. Să trăiască! Ura! Ura! Ura! Ura!

Ca unul au fost în picioare nuntașii, partea bărbătească, i-au urat și ei cât mai tare:

„Trăiască nașu!”

„Ura! Ura!”

„Trăiască!” închinând către el, iar la urmă, ca să-i dovedească cât îl iubeau, au sorbit paharul dintr-o înghițitură.

A zâmbit nașul în mustață, a mulțumire a zâmbit. S-a sculat apoi greoi, li s-a închinat pe de-a rândul și a băut în cinstea lor, un strop n-a lăsat în pahar.

„Ura! Ura! Trăiască regele basiștilor!” au răbufnit.

„Și nașa!” au țipat femeile.

Numai cât le-au dat prilej, că bărbații sau și repezit:

— Să trăiești, nășico! Să trăiești frumoaso!

Nașa a surâs și a făcut gropițe în obraji.

„Ferice de mă-ta care te-a făcut!”

Cheful se legase. Închinoxu de zor, beau pentru ginere, pentru mireasă, iar pentru nuni, beau în sănătatea socrului mare și a celuilalt, se porniseră și „guriștii”, cântau și nuntașii, îngânau numai, fetele și flăcăii dansau ca într-un vârtej; dacă oboseau, veneau înapoi, mâncau, beau cu poftă și din nou plecau să valseze.

De n-au prins de veste că Leana și bărbatul ei nu mai erau la masă și nici la dans nu se aflau.

De-a lungul mesei, buturile de friptură de vițel se răsfățau în bătaia lampioanelor și în luciul rumenelii; din laturile mușcate de cuțit țâșnea mustul, lăcrimau. Sclipeau și bucățile de plăcintă, foaia de deasupra, întoarsă la câte-un capăt, de coaptă ce era.

— Na, că ești și tu nuntaș, mi-a spus o fată, râzând la mine, pe când îmi dădea un colț de plăcintă și un pahar cu șpriț pe fund.

Plăcinta n-a prea fost pe gustul meu. Era cu brânză sărată. Șprițul însă l-am băut cu poftă, ar fi mers și paharul plin.

Chiar lângă mine, la capătul dinspre stradă al mesei, un om săpa o gaură în pământ, iar un altul, bătrân tare, aștepta alături, ținând în mână o prăjină de rufe, lungă.

„Ce-o fi săpând?! La ce le-o trebui prăjina?” mă întrebam mirându-mă; din ochi îl căutam pe Florică, voiam să mă lămuresc.

Până să dau de el, cei doi înfipseaseră prăjina în groapă, bătătoreau pământul în jurul ei. Văzând la ce lucrau, se opriseră și alții, dintre băieții ce se întorceau de la dans, și se uitau atenți.

— Găina n-au adus-o încă? au întrebat doi.

Mai rău m-am încurcat. Presupunerile ce făcusem au căzut în baltă. Mi-au schimbat gândurile lăutarii; se începuse „strângerea darurilor”.

— O sută de lei nașu, și tot p-atâția nășica! Halal lor și noroc d-așa nuni! mai darnici nici că s-a pomenit!

Îi lăuda în gura mare primașul, îi fericea și pe miri. Giniți-vă la sute! Noi, nouțe, acum scoase de la bancă! îi

pofta, fâlfâindu-le, să nu creadă că erau vorbe goale ori înșelăciune.

— Ce de bani o să aibă Leana! a făcut Vrabie către mine.

Venise și el la nuntă, și Corcodușe, și Cârnău, și Pișcot.

— Cât crezi că o să adune? l-am întrebat.

— A! Face mia.

— Și ce poate să cumpere pe ei?

— Pe-o mie?! Poate să cumpere o trăsură cu doi cai.

— Adevărat, mă?

— Daa!

Eu o și vedeam pe Leana plimbându-se în birjă, înfundată în perne, când l-am simțit pe Florică lângă noi. Era în picioarele goale; nu mai putuse să rabde și se descălțase.

— Aduce și găina îndată, a spus.

Cum ne-a vestit, a și apărut bătrânul, cel care ținuse prăjina; venea acum cu o găină neagră, o purta pe braț, o mângâia și-i vorbea din vârful buzelor.

Deși voiam să văd ce-o să facă cu ea, eram chiar nerăbdător, cu urechea trăgeam la primaș. Spusele lui Vrabie îmi măriseră curiozitatea. Bârr! auzisem. Își tremurase arcușul pe vioară. Bârrr! răsunase întreg taraful.

— Fraților, tocmai nea Gheorghe chitaristul v-a făcut-o! s-a văitat maimarele peste lăutari. Și noi care credeam! ... Zece lei a dat, pentru el și pentru toți ai lui! Iaca, ăștia!

...

— Ce bine ar fi dacă ăilalți ar da măcar pe jumătate! a zis o femeie de la masă către cei din apropiere.

Un freamăt a trecut prin Fundătură, din fundul ei până în Ghica Vodă. O clipă mai apoi, lăutarii au înlemnit cu arcușul pe coarde. S-au oprit și cei care dansau, în mijlocul valsului. Nimeni n-a mai mișcat. Toată suflarea, de la copil la bătrân, și-a înfipt privirea în locul unde mă găseam și de pe buze le-a scăpat la toți în limba lor:

„Astardea la cainia!”

Ca bătuți în cuie rămăseseră; cu mintea în goană, se vedea bine; cu ochii aprinși.

Îl ținuseră și pe naș. Când s-a dezmeticit, s-a întors către lăutari și i-a îndemnat:

— Gata acum! Cântați! Dați-i drumul! Și turnați vin! le-a cerut celor din apropiere.

Ei l-au ascultat bucuroși. Și s-au așternut, pahar după pahar beau.

Între timp, găina fusese agățată în vârful prăjinii, legată de picioare și înfășurată cu o sfoară peste trup. Numai aripile i le lăsaseră libere, se zbătea încă.

Se opriseră și fetele și băieții la masă, rămâneau mereu mai puțini la dans. Curând n-a mai plecat nimeni.

Nici nu mai vorbeau, un cuvânt nu scoteau; o liniște grea îi stăpânea. Cătau pe furiș la casa unde se aprinsese lumina în fereastră, sau rămâneau cu privirea prinsă de vârful prăjinii. Din viori scăpau numai suspine, cel cu naiul amuțise.

Când, un țipăt de femeie a sfâșiat Fundătura. Ascuțit, lung. De izbândă; și de fericire.

Din pragul casei, de pe o ridicătură țipase. Apoi femeia năvălise spre masă, ducând în mâini, ca pe un trofeu, o cămașă, și strigând la ei:

— Uitați-vă bine! Luați-o, mânca-v-aș gura! Leana mamei, draga mamei! Uitați-vă bine toată țigănimă! Fată mare, fata mamei!

S-au săltat, țigăncile mai abitir, se aplecaseră unii peste alții. Dar n-au apucat să vadă de aproape. Ca un uliu se repezise bătrânul care legase găina, i-a smuls cămașa din mâini și alergând într-un suflet, cu pași mari, de s-ar fi zis că-l fugărea să-l împuște, a ajuns lângă prăjină.

Toată lumea l-a urmărit. În tăcere, încremeniți. Nici lăutarii nu se mai auzeau.

Dând în bobote s-a urcat pe scaun. Cămașa o ținea la subsuoară, strâns. De acolo, de sus, i-a cercetat dintr-un capăt în celălalt. Cu părul vâlvoi, aprins la față; și rânjea bezmetic.

— Na-vă! a zbierat răgușit, trăgând cămașa de sub

braț și arătându-li-o, atârnată de umeri.

Nici nu vedeau altceva; bărbații și femeile, băieții, fetele și copiii. Ca la o minune se uitau, ca la o comoară a lor. Mișcau și din buze, ei știau ce vor; alții păreau că se roagă, pierduți. Dacă a crezut că i-a săturat, și-a potrivit brațele pe sub cămașă și, pe îndelete, cu grijă, a pus-o peste găină, a îmbrăcat-o în ea, lăsând poalele să atârne de-a lungul prăjinii, în jos.

Speriată, pasărea bătea din aripi, se zbătea în sec; ba a și cârâit.

— Ginește-te bine! Acum e frumos! m-a sfătuit Florică, fără să clinească.

Câtiva flăcăi se cățăraseră pe bănci, stingeau lampioanele, suflau în ele.

Bătrânul coborâse de pe scaun, se căuta prin buzunare. Dar s-a oprit. Ca să potrivească mânecile cămășii. Nu cădeau la fel, una se răsucise. Apoi și-a vârât din nou mâna în buzunar, a scos cutia și a aprins un chibrit. Degetele îi tremurau, bâțâia tot, zorit acum. Făcându-și palmele apărătoare, aplecat în jurul poalelor, le dădea foc.

Și-o frunză căzută din pom s-ar fi auzit.

În întuneric și sus, în proțap, se zbătea găina, cu aripile în flăcări. Și vâlvătaia creștea, sporită de bătaia aripilor, lăsate slobode înadins.

Pe deasupra alergau bucăți din cămașa Leanei, ajunsă scrum.

Din grămada de nuntași, din inima ei, luase viață un murmur surd, neînțeles.

Și cum năvălesc puhoaiete, așa s-au năpustit.

Într-un țipăt, într-o hărmălaie.

Comorile pământului, aur și nestemate dobândiseră.

S-au prins, au făcut o roată mare în jurul prăjinii. De-a valma, la nimereală. Și au pornit de îndată să-i dea ocol.

Se împingeau unii într-alții, chiuind; își mușcau pumnii, scrâșnind din dinți și din măsele; căutau în înaltul cerului, ei și ele știind ce, și oftau de li se rupea sufletul; cântau, frânturi de dragoste aprinsă cântau... și iar

chiuiiau.

La o vreme au obosit. Ori poate ieșise „Ucigă-l toaca” din ei. Plecau din roată, unul câte unul. Întorși la masă rămâneau tăcuți, pe gânduri.

S-a lăsat și nașul, a venit la locul lui și nici el n-a scos o vorbă, până nu i s-a întors nevasta. Atunci a ciocnit cu ea și a băut, gâlgâia vinul în pahar, de sete ce-i era. Și a zis tare, l-au auzit mulți:

— E rândul meu, ca nași! O să joc, de ce nu?! Să vadă și ei ce-i ăla joc! s-a grozăvit.

Flăcăii aprindeau lampioanele; se pregăteau și lăutarii, încercau viorile, bașii și țambalul.

— O „țigănească” domoală la început, le-a trimis vorbă.

Aștepta în picioare, gata de joc. Își fluiera în surdină, bătea și dintr-un deget, cu privirea în ghete. Când melodia a răsunat, a și pornit-o. Cu mâinile la spate, cu pieptul scos înainte, cântând în van. Spre lăutari mergea. Jucând. Mărunt, cât mai mărunt. Un ropot clocotea la picioarele lui; stins, abia simțit.

— Ha! Haha! a făcut deodată, smucit, în ritmul cântecului.

Toată carnea de pe el a tremurat. I se luminaseră ochii, ardeau. De o palmă erau acum pașii, îi mărise cu mult. Și se ducea, bătând în contratimp. Pe călcâie întâi, zvâcnit, din gleznă împins; schimba apoi pe vârf, urcându-se pe el, mereu mai apăsător.

Trrrosc, trrrosc, trrrosc! pârlăiau încheieturile degetelor, trosnea și caldarâmul.

Se stârniseră și nuntașii, dintru început îl ghiciseră. Și se țineau după el. Cu femeile, cele tinere, cu fetele mari.

— Pe nimeni nu mă dau! s-a mândrit. din vârful buzelor, dar prea deslușit să nu înțeleagă și alții.

Furase și o raită din privire printre neveste și fete. Și aflaseră curaj.

Rrrraap, rraap! Rrrraap, rrrraap! răsuna Fundătura. Băteau din palme, în tact, pășeau îndoite de mijloc, aplecate, cu privirea-n picioarele lui.

Alaiul ajunsese la capătul mesei, la larg.

— Întăriți-o! a poruncit nașul tarafului, înfierbântat.

Atât așteptaseră. S-au încovoiat pe viori, una s-au făcut cu ele; un vâjâit țâșnea din bași. rupt; din țambal, clocotul pleca rotund, umbla pe dedesubt. Iar nașul le arăta ce știa. Mai în scurt punea piciorul, mai apăsât; mai tare îi trosneau oasele. Își juca și trupul, îl purta după cum voia. O tresărire era tot; burtă nu mai avea, credeai că i se topise, îi plecase și mintea cine știe unde, că din timp în timp surâdea.

Unul câte unul s-au prins în joc și ceilalți bărbați. Răbdaseră cât răbdaseră, dar fuseseră răpuși. Ce ropot se născuse! Și cum le pârlăiau oasele! La toți. Treizeci câți erau, poate mai mulți.

Trosc, trrrosc, trrrosc!

Drepti ca luminarea se țineau, cu capul sus, mândri de ei și de darul ce-l aveau.

De pe lături, femeile îl mâncau din ochi, iar din când în când, câte una scotea un vaiet lung, ca o sfâșiere; și mai cu sete băteau din palme

Rrrap, rrap! Rrrap, rrap, rrrap!

— Măi Gică, e târziu! Hai acasă, m-a îndemnat Vrabie.

Nu-mi venea să plec, petrecerea abia acum începuse cu adevărat. Într-o latură se prinseseră și fetele, își mlădiau trupul, de li se cerneau rochiile crețe, fustele multe.

— E trecut de miezul nopții! mi-a mai spus.

M-am speriat, am și plecat. Cât să fi fost ceasul nu știu, dar până acasă picior de om n-am mai întâlnit.

— Acum vii? a mormăit Lică, fără să se ridice de pe salteaua pe care dormea, așternută sub pom.

Am tăcut, eram cu gândul la Leana. „O mai lăsa-o bărbat-su să joace șotron? mă întrebam. Și de ce i-o fi ars cămașa?” mă tot miram.

— Du-te în bucătărie, că ți-a oprit mămiță-ta de mâncare, l-am auzit bolborosind; abia am înțeles ce spunea. Ca îndată să sforăie. Adânc, din fundul pieptului.

O dată și încă o dată. Apoi i-a dat drumul la niște şuierături și goghilțuri, un cazan fierbea la gura lui.

Cu urechea la el și râzând în mine am adormit.

M-am trezit ca mai totdeauna, în minte cu Guță, scatiul meu. Ziua abia mijea însă. Guță dormea dus. Dormeau și tîrchileștenii; de nicăieri nu venea un zgomot. Nici Lică nu mai sforăia.

Doar cerul se plimba peste vîrfurile corcodușilor, coborâse până pe pămînt.

Dinspre Fundătură a scăpat o şuviță de vînt, a adus cu ea sunet de vioară și glas de lăutar cîntînd. Deslușit se auzea:

„Zorile de dimineată Tuturor le cade greață. Numai mie cu dulceata, Până mâine dimineată”.

Îi cîntau mirelui „Zorile”, strînși la fereastra lui și a Leanei.

Nunta a ținut și toată ziua de vineri, noaptea ce a urmat și o bună parte din dimineata de sîmbătă. Pe la ceasurile zece mai plecau două birje, pline.

După-masă, câțiva copii ne-am dus în Fundătură. Unul dintre noi îl căuta pe Florică, voia să cumpere de la el o armonică de gură.

De obicei, nici nu apucam să intrăm bine pe ea și din toate părțile ne strigau, ne chemau la vreo leapșe sau la un „armaș”. În ziua aceea, Fundătura părea pustie. Dormeau toți, frînți. Nici cîinii nu s-au trezit, un ochi n-a deschis niciunul.

Le era dat tîrchileștenilor să nu ațipească mai lung sărbătoarea după-masă. Se trezeau tresărind. În bătaie de tobe și-n scheunatul cîinilor. Și larma creștea. Lătrau potăile, se repezeau din toate fundăturile mahalalei, cu coama zbîrlită și cu coada bârligată; țipam și noi, copiii, fugind în întîmpinarea lor.

„Băă! Vin ăia cu maimuțele!”

Adesea, doi erau. Mergeau prin mijlocul drumului, fiecare ducînd o maimuță în lanț și bătînd cu degetele într-o tobă. Sub braț strîngeau un ciomag lung cât o prăjină.

Ca de obicei, și de data aceasta s-au oprit în fața „Frumușicăi”. Chiar în inima răspântiei. Și s-au pornit să bârâie tobele. Maimuțele priveau pe rând, și când una, când cealaltă se căutau de purici.

Noi, puștimea, băieți și fete, făcuserăm o roată mare și numai ia ele ne uitam. Cum s-au adunat și câțiva oameni mari „reprezentăția” a început; cei doi au poruncit maimuțelor să se urce pe prăjini. Ele n-au așteptat să le zică a doua oară, s-au cățarat până în vârf. Acolo, după ce au salutat militărește pe toți spectatorii, au început să se gătească, privindu-se într-o oglinjoară. Și-au pus și pălărie, n-au uitat să-și facă și aluniță.

— Parcă-s oameni, *dom'le!* se mira Lică în gura mare.

— Uită-te la ele! Ai crede că se duc la „Complet”! le lăuda Ancuța.

De dragul lor, Cârnul fugise acasă și le adusese două felii de pepene galben. Reprezentăția se sfârșise, maimuțării treceau din om în om, cu pălăria întinsă, iar ele se ospătau cu poftă și zor. Când înfulecau mai vârtos, cea mai mică s-a oprit, a cules o sămânță, a privit-o pe amândouă părțile, iar la urmă a crăpat-o între dinți. Ca după treaba aceasta să nu știe ce să facă mai întâi. Să mănânce miez de pepene, sau miez de semințe. Mult n-a stat la gânduri. A scos semințele, una câte una, le-a pus deoparte, apoi s-a așternut să topească pepenele.

Cealaltă maimuță nici dintr-un ochi nu clintise. După ce-și mâncase porția, se ștergea mulțumită pe bot. Ca, pe neașteptate, să întindă laba, și haț! toate semințele le-a înghățat.

— Vedeți, măi copii! D-aia se zice că ne tragem din maimuțe, că furăm la fel ca ele, ne-a ținut o predică un licealist.

— Da' de unde, *dom'le!* Ele au învățat de la noi! a crezut că i-o întoarce Cârnul.

N-apuca strada să se liniștească și se porneau din nou câinii pe goană și pe lătrat. Iar noi pe fugă.

În capătul dinspre șoseaua Ștefan cel Mare apăruseră ursarii. Umblau tot câte doi. Rareori, trei.

Când ajungeam în apropierea lor, ne opream. De frica urșilor. N-arătau de loc drăguți. Prea mari. prea greoi, prea păroși. Și câinii se temeau; îi lătrau de departe.

Ursarii mergeau pe lângă ei, bățând în toabă și uitându-se pe deasupra gardurilor, în curțile oamenilor. Nădăjduind la fiecare pas că vor fi chemați. Și nu se înșelau. Îi cunoșteau pe tirschileșteni, știau că din timp în timp aveau chef să le joace ursul în bățătură.

— Dați-vă încoa, să vedem ce marafeturi au mai învățat! i-a poftit într-o duminică vecinul nostru, nea Gheorghe Puiaru.

La apropierea lor, găinile din curte au luat-o razna. Alergau care încotro; o zbughiseră și pisicile, tâșneau ca din pușcă; mai tare se asmuțiseră câinii, lătrau de li se umflaseră gâlcile de la gât cât oul. Am năvălit și noi, buluc.

Nea Gheorghe se potrivea cu greu pe scaun, atât de tare se umflase în pene. Ieșise și nevastă-sa, țața Gherghina, împreună cu toate fetele și băieții. Șase, câți aveau.

Și se grămădiseră în spatele lui. Mândri și ei și ele, grozăvindu-se. Dar cel mai țațoș Tudorică ședea. Nu-și lua ochii de la noi, iar din privire ne dădea cu tifla: „E! Care pe care? Mie îmi joacă și urșii!”

Ursarii s-au apropiat, făcându-le temenele, au pus distanța între ei doi, și gata. Amenințând fiarele cu bâta se răsteau apăsător:

„Hopa, Vasile!”

„Sus. Iancule!”

Urșii se săltau numai. Nu se sculau în două picioare, cum li se poruncise. Le-au venit însă repede de hac; i-au plesnit cu reteveiele, în scurt, s-au auzit oasele trosnind.

Cât omul s-au ridicat. Gemând, sâcâiți.

„Joacă bine, mă Martine.

Că-ți dau pâine cu măslina”, le cântau. Hârâiau și în tobe, cu degetul cel mare, pe dedesubt. Și urșii jucau. Țopâiau greoi, doi, trei pași la dreapta, ori la stânga și îndată dădeau să se lase jos.

„Sus, Iancule! Hopa!”

„Hopa! Leneșule!”

După ce i-au hâțânat preț de câteva minute, ursarii s-au lungit pe pământ, iar „Iancu” și „Vasile” treceau peste ei, înainte și înapoi, fără să-i atingă.

— Așa ceva, ba chiar mai bine, face și Grivei al domnului Vulescu! și-a râs de ei Pișcot.

Au auzit și ursarii, li s-a văzut pe față că nu le venise bine. Tudorică se turtise, pusese capul în pământ. Numai nea Gheorghe Puiaru ședea răsturnat în scaun. Știa el ce știa. Că îndată s-au sculat de jos ursarii și s-au luat la luptă cu urșii. De-adevărat. Luptă voinicească.

Mari erau fiarele! Dar și ursarii. Cât pomul. Și ca tăiați în oțel. Se strângeau în brațe ca în chingi, se opinteau unii într-alții. Țineau urșii, o boabă nu dădeau înapoi; se încordau stăpânii. Împingeau de zor, cu sete mare.

— Acum! Trânțește-i o piedică! a strigat Nicușor repezit, la cel care se lupta cu „Iancu”.

Îl furase, ca pe noi toți, clipa aceea. Fusesse sigur că atunci, cu o piedică pusă dibaci, l-ar fi răsturnat. Nu bănuise că era „luptă dreaptă”. Adică fără piedică, așa cum sună canoanele din vremi. I-a spus-o și ursarul, încruntat, cu vorba întretăiată, mai mult gâfâind.

N-a înțeles nimeni bine din ce, dar și-au ieșit din sărite și urșii. Au mugit amândoi, ascuțit și sălbatic, s-au opintit furioși, împingând cu toată puterea ce le mai rămăsese și apăsându-se cu greutatea trupului lor greu. Iar capul le bâțâia prin aer, cu ochii undeva, gonind pe cer. Eu încremenisem. Corcodușe și Nicușor albiseră ca hârtia.

Se pierduseră și ursarii, luați pe neașteptate, se vede. Li se citea spaima, intrată până-n oase. O fărâma de secundă numai. În clipa următoare și-au încrucișat privirile, au aflat curaj. Și s-au năpustit.

Țața Gherghina o rupsese la goană, drăcuind, cu fetele după ea... Nici ceata noastră nu ședea mai bine cu bărbăția. Mie, unul, îmi tremurau picioarele. Ne ținea pe loc numai nea Gheorghe, liniștea lui. 11 știam și voinic. Lumea zicea c-avea un pumn cât o căpățână de berbec.

— Brava! Mi-a plăcut! i-a lăudat ridicându-se alene de pe scaun; le-a făcut semn cu mâna să înceteze, și lupta s-a terminat.

Tot bătând în tobe, ursarii ajunseseră la jumătatea străzii Răsurii. Noi și câinii după ei.

Atunci am văzut-o pe coana Maria, mama lui Nicușor, făcându-le semne.

— Uite, Nicușor! îi cheamă și la voi! i-am spus mai mulți.

El a tresărit de bucurie, ca după câțiva pași să se vaite:

— Aoleoo! Mi-am adus aminte! E tata cam bolnav.

Odată cu ursarii am intrat și noi în curtea lui. Numai pe Corcodușe, cu care se bătuse chiar în dimineața aceea, nu l-a lăsat; i-a închis poarta în nas.

— Să dea Dumnezeu mai rău să-i fie lui tac-tu! l-a blestemat Corcodușe, fierbând de mânie.

În vremea aceasta, coana Maria așternuse pe jos, în fundul curții, un țol; ieșise pe prispă și nea Ilie, tatăl lui Nicușor, și se uita cu ochi mari la urși. La față arăta ca în toate zilele, când îl vedeam întorcându-se de la depou, cu scaunul pe brațul stâng și cu biciul în mâna dreaptă. Că era vizitiu la tramvai.

— Se ia la luptă cu urșii? l-am întrebat pe Vrabie.

— Îl calcă.

„Cum l-o călca?” gândeam, în timp ce unul dintre ursari șușotea cu coana Maria. Ea a intrat în casă de unde s-a întors cu o căciulă, a bătut-o de praf. apoi i-a dat-o lui nea Ilie, spunându-i s-o pună pe cap. Bărbat-su i-a potrivit din mână moțul, i-a netezit blana într-o margine și, pe când o așeza pe-o sprânceană, a zis zâmbind către ursari:

— Nu mi-o mânca-o, că-i de miel?!

— Fii pe pace, boierule! I-am înțărcat de mici! s-a lăudat cel mai tânăr.

— Să nu fi uitat! a mai glumit nea Ilie.

Niciunul nu i-a răspuns. Ursarul mai în vârstă plecase cu coana Maria și cu ursul lui spre fundul curții.

A luat-o într-acolo și tatăl lui Nicușor. Surâsul din

ochi îi dispăruse. Mergea greu, înțepenit din șale. Ajuns lângă țol, s-a întins anevoie pe el, cu fața în jos.

— Nu așa, boierule! Întoarce-te cu fața în sus! Să vadă „Iancu” că este om! l-a învățat ursarul.

Nea Ilie s-a proptit în mâini, cu chiu cu vai s-a răsucit și a rămas nemișcat. Ursarul a început să-i dea ocol, trăgându-l pe „Iancu” după el. Și-i tot îndruga și-l arăta cu mâna pe cel lungit pe pământ. Când a găsit de cuviință, s-a oprit și i-a spus coanei Maria:

— Acum zi-i matală să se pună pe burtă, cu picioarele desfăcute.

Auzise și nea Ilie, dar nu s-a grăbit. Ba a strâns din buze, sâcâit. N-a avut însă încotro, s-a așezat din nou cu fața în jos. Nevastă-sa i-a tras căciula cât mai pe ceafă, i-a ridicat și gulerul de la haină peste gât și, când a fost gata, l-a povățuit cu vorbă blândă:

— Lasă-te moale, Ilie. Nu te încorda.

Ursarul i-a dat din nou roată, boscorodind; numai de două ori acum.

— Hopa, Iancule! a poruncit, uitându-se crunt în ochii lui, de cum a ajuns iar la tăpile bolnavului.

Ursul s-a ridicat în două picioare și a început să joace. Se sălta ba pe un picior, ba pe celălalt. Stăpănu-său îl trăgea de lanț și, binișor, binișor, l-a dus între picioarele lui nea Ilie.

— *Beștelei*, Iancule! *Beștelei!* s-a răstit în limba lui.

Mâna liberă o pusese pe pământ, cu palma în sus, și o bătea mereu, ursul să ia bine seama. Numai că „Iancu” pornise să se învâртеască, își plimba și capul în vânt. O namilă burduhănoasă, furată de o joacă năucă, așa arăta.

„Beștelei!” adică „Așază-te pe pământ!” îi tot porunceau.

Pe coana Maria o trecuseră toate apele. Se ținea însă. Ce era în inima lui nea Ilie nu se știe. Nici nu clinea.

— Hai, frumosule! *Beștelei*, băiatule! Pune-te jos! îl îmbia ursarul și pe românește, neștiind cum să-l mai ia. Își înmuiase uitătura, își înmuiase și glasul. Până la urmă. fiara l-a ascultat, s-a așezat pe pământ, cum stau oamenii

pe scaun.

— Așa, Iancule, așa, flăcăule! îi cânta acum la ureche, îl dezmiarda.

Fără să-i poruncească sau să-l mai încânte, ursul s-a răsturnat cu spinarea peste trupul lui nea Ilie. Atunci l-am cântărit și mai bine, am crezut că viu n-o să mai iasă tata lui Nicușor de sub el. Numai moțul căciulii și ghetetele i se zăreau.

Câtă vreme a stat lungit, nu mi-am dat seama. Mă speriasem, era prima oară când vedeam un om „călcat de urs”. După un timp m-am obișnuit. La două. trei duminici călca pe altcineva.

Parcă era un făcut. Mai în fiecare duminică ploua. Până pe la zece dimineața, un nor cât de mic nu se zărea. Și din senin se auzea tunetul rostogolindu-se către Gara de Nord.

— E gata!

— S-ar putea să lipsească!

Tineretul, mai ales, și elevii de liceu, cei din cursul superior, se văitau. Nouă ne părea bine. Ne trăgeam sub streșinile caselor și de acolo priveam la șiroaiele care cădeau mereu mai dese.

În curând, apa căzută o pornea pe rigole. Ce iute se ducea! Cât se grăbește un om. Și creștea văzând cu ochii. Mai mare! Și mai mare! Bolborosea, răsturna pietroaiele întâlnite în drum, făcea și valuri.

— Na! A trecut peste trotuar! strigau în același timp câțiva.

În câte patru-cinci locuri răzbea, ca trasă de magnet năpădea în curțile oamenilor. Șuvoaie.

De sus, din cer curgea și mai tare. Un ropot s-auzea, uriaș.

Prin dreptul Răsurilor pierea și strada. Pe făgașul ei răsărea o baltă, lată cât încrucișarea.

De-ar mai fi ținut, îneca Tîrchileștii.

N-apuca să stea de tot și fugeam la casele noastre, unde în grabă ne făceam fiecare un vapor. Din hârtie. Cine era meșter îl scotea cu două coșuri. Tot în goană ieșeam în

stradă și-l puneam pe apă de-a lungul șanțurilor. Între timp, apa își găsisese loc, începuse să se scurgă. Odată cu ea o pornea și vporașul. Noi după el. Pe porțiunile în care se poticnea, îi făceam vânt cu piciorul.

Când fuga, fuga, când iavaș, iavaș, ne pomeneam fie în strada Viitorului, fie la linia tramvaiului, pe strada Teilor. Acolo rămâneam fără el. Se-neca, îl trăgea la fund hârtia ajunsă flească. Ne alegeam însă cu o baie bună, până mai sus de genunchi. Ca să ne murdărim la loc, ba încă mai rău. Alergam pe maidan, scobeam la iuțeală pământul, cu ce găseam la îndemână, îl muiam bine în apă, apoi îl frământam până ajungea o cocă.

— Eu îl mai amestec, că fac și cozonaci! își spunea Nicușor, plin de noroi și-n gură.

— Poftiți, vă rog! mai bune ca la „Capșa”! se lăuda Vrabie; auzise și el, ca oricare bucureștean, de cofetăria boierilor.

Cozonacii îi preparam în cutiile de vax și cremă de ghetе, culese de pe maidan, sau în formele șterpelite de acasă. Fiecare făcea cât mai mulți și-i alinia ca pe soldați la armată. La sfârșit îi încrustam cu pietricele și-i pudram cu nisip.

Cei mai dibaci făceau pocnitori. Și nu era lucru ușor. Trebuia ca fundul să nu fie nici prea gros, nici subțire și potrivit bine, după căușul palmei, iar laturile tăiate drept, la milimetru. Mai pe scurt, să semene leit cu o jumătate de portocală, golită de miez. Și nu din orice pământ, numai din cel clisos.

Cum se zvântau oleacă, ne porneam pe pocnit. Le trânteam cu putere de bordura trotuarului, de s-asmuțeau toți câinii din mahala.

Le-auzeau și cei mari; rămâneau pe gânduri. Ce le-ar mai fi pocnit și ei!

În vreme ce noi ne jucam, părinții se luptau să scoată apa din curte. Bărbații săpau șanțuri de scurgere cu hârlețul, femeile o împingeau cu târnurile. Mai huiduind și drăcuind un câine care se învârtea printre picioarele lor, scăpau de ea. Pe locul ei rămânea un strat de noroi gros

de-o palmă, pe puțin. Deasupra lui întindeau scânduri, cap la cap, până la poartă. Le aveau pregătite, puse la păstrare în fundul magaziei.

Când totul era gata, în stradă apăreau elevii de liceu, cei mari, și flăcăii călcând cu grijă, din piatră în piatră, și întunecați la față, de parcă lor li se înecaseră corăbiile.

Ploua la două, trei zile, adeseori cu găleata, dar apa de băut și de gătit era și puțină și scumpă. Se vindea cu donița. Cei mai pricopsiți cumpărau o jumătate de saca, o păstrau în butoiul lor. De a doua zi, însă, se încălzea, beai o leșinătură.

Se și împărțea. De către cel ce voia să facă o faptă bună, ori să pomenească pe unul de-ai lui, plecat pe drumul fără întoarcere.

„Aapă de pomană! De pomană, oameni!” striga Vasile sacagiul, la capătul străzii, în zi de sâmbătă mai adesea.

Numai cât îl auzeau, și femeile o porneau de zor într-acolo, cu donițele în mâini. Se repezea și Lică, într-un suflet alerga. O dată m-am luat și eu după el. Când am ajuns, lumea era grămadă, care mai de care înghesuindu-se către coada sacalei, să apuce rând.

— Ohoo! Că mă dărâmați! s-a văitat sacagiul. Și mai vin cu două sacale. Că împarte și coana Frumușica, împarte și madam Paraschivescu, ne-a dat la urmă de veste, împărțind apă de zor.

Din luminarea lipită la marginea de sus a butoiului se ridica o dâră de fum, se înălța liniștit în văzduh la sufletul răposatului.

*

Venise iulie. Fierbea pământul, frigeau pietrele sub talpa piciorului gol. Abia atunci s-au hotărât copiii din Tîrchilești să meargă la gârlă.

M-am dus și eu cu ei, din prima zi. Am plecat cum am mâncat. Să fi fost ceasurile două. Soarele era ca pe jeratic și drept în moalele capului bătea. Dar habar n-aveam. Voiam să ajung mai repede. Câte n-auzisem povestindu-se! Neștiind drumul, mi se părea nesfârșit.

— Mai e mult, mă Pișcot?

— Mai e, mai e! a răspuns. Dar l-am văzut făcând cu ochiul celorlalți; am înțeles că ne aflam aproape.

Așa a și fost. N-am dat bine colțul străzii și am zărit în vale apa Teiului. Până să zic ceva, ceilalți o și rupseseră la fugă, scoțându-și cămășile în drum. Eu, după ei. La zece pași de lac s-au oprit.

— Rămâi tu întâi la păzit, mi-au spus, pe când își trăgeau pantalonii și-i puneau la un loc, grămadă.

Am rămas. De-a lungul dealului și cam pe aceeași linie cu mine se înșirau alți copii. Făceau și ei de gardă lângă îmbrăcămintea celor ce se scăldau, le era și lor frică să nu fie furați. Cel ce o pătea rămânea gol pușcă, mânca și bătaie. Acasă la el, ori de câte ori fie tată-său, fie mamă-sa își aduceau aminte că-i dăduse de cheltuială.

Se mai temeau să nu „roadă la pastramă”. Celui ce își lăsa hainele în plata Domnului, ori uita de ele, i se lua pe ascuns cămașa, îi înmuiau una sau amândouă mânecile în apă, apoi le înnodau. Câte doi trăgeau de capetele mânecii, ca piatra să iasă nodul. La plecare, copilul căruia i se juca festa nu mai putea să îmbrace cămașa. Se tot căznea el să desfacă nodul cu mâinile, dar în zadar. Trebuia să-l apuce cu dinții, să „roadă la pastramă”, în vreme ce vinovații râdeau pe furiș.

În lac, copii cât lumea. Cei mai mulți pe lângă mal. Se temeau să nu se înece. Nici nu înotau prea bine. De altfel, pe atunci nu se înota decât voinicește și broștește sau câinește, cum i ce mai spunea. Amândouă fără spor și obositoare. Practicate și greșit. Cu cât scoteai corpul mai mult din apă, cu atât mai vârtos te făleai. De parcă nimeni nu auzise de principiul lui Arhimede.

Parte din copii jucau leapșa, alții se alergau și se stropeau. Câte unul învăța să înoate, ținut de „profesor”, cu palmele de burtă. De câte ori îi dădea drumul, pica la fund ca piatra și înghițea apă pentru toată ziua. Un altul înainta în suiful gârlei, înotând ca un maestru, dar cu picioarele pe fund. Mult însă nu ședeau în lac, nu erau de loc obișnuiți.

— Ce rece e! s-a văitat Corcodușe.

Venea spre mine dârdâind. La fel de zgribuliți se apropiu și ceilalți.

Eram a doua oară de pândă. Atunci au început să coboare dealul și oameni mari. Bărbați și femei. La jumătatea povârnișului se despărteau. Ele se îndreptau spre o pădurice, crescută în marginea Teiului, unde, dându-se pe după pomi, se dezbrăcau până rămâneau în „camizol”, îmbrăcat de acasă pe dedesubt. Își legau părul într-un tulpă, apoi intrau în lac câte două, trei, ținându-se de mână. Apa nu le ajungea la genunchi, dar ele și țipau: „Au! Au!” Ca și cum le-ar fi înjunghiat cineva. Tot miorlăindu-se și înaintând un metru în cinci minute, apa le trecea de pânze. Atunci să le fi auzit: „Iuu! Văii! Stați, fetelor!” strigau luate de spaimă. Se opreau tremurând, păreau gata să se întoarcă. Rămâneau însă. Ținându-se tot de mână, se scufundau în gărlă până peste piept. O dată, de două ori, de trei. Și gata. Mai ședeau cât se spălau cu săpun și fuga, fuga, ieșeau afară.

Bărbații se scaldau în pielea goală. Până apucau să intre în apă, o încercau cu degetele piciorului, se codeau și se învăteau de-a lungul malului, ținându-se cu mâna dreaptă dinainte, de se părea că la toți mâna le crescuse din jos de buric. Odată intrați, zburdau. Erau mai copii decât copiii din Tei.

Cine înota bine trecea lacul. Se ducea să cumpere pepeni din grădinăriile sârbilor, aflate pe malul celălalt. La întoarcere îi lega cu sfoara de vrej, îi puneu în gărlă și-i mâna de la urmă.

Flăcăii plecau după nuferi, mult mai departe, furați de frumusețea florilor. Poate și de liniștea ce domnea pe întinsul apei, în locurile acelea. Nu țineau seama că brădișul era tare des pe acolo și că din adâncul nenumăratelor gropi se răsuceau vârtejuri ce te trăgeau la fund ca pe un pai.

Și mulți, de-a lungul unei veri, nu mai veneau înapoi.

Mai era un om renumit la noi, în Tîrchilești: nea Nicu „balonaru”. Faima ca și porecla îi veneau de la una și

aceeași. Știa să facă baloane și la fel de bine se pricepea să le înalțe. Lucrul acesta nu ședea la îndemâna oricui. Încercau și alții, însă cei mai mulți dădeau greș.

— Duminică îl înalți? se porneau să-l cerceteze de cum se arăta vara.

— Ce tot întrebați?! Depinde de vreme!

— Așa e. Ai dreptate.

Într-una din duminici, pe la ceasurile cinci după masă, răspântia din fața „Frumușicăi” gema de lume și de copii, parte bărbătească mai ales. Mai veneau încă și alții și toți vorbeau despre baloane. De ultimul văzut de ei în vara ce trecuse, de cele care luaseră foc mai înainte de a se ridica de la pământ, de unul aprins în aer, de cei mai dibaci meșteri în înălțatul lor. Și de harul lui nea Nicu, bineînțeles.

În mijlocul răspântiei stăpânea el, lângă o masă obișnuită de lemn și un scaun, iar alături se vedea balonul întins pe pământ.

Cerul părea de sticlă; în corcoduși nu mișca o frunză. Și totuși, meșterul mai măsură cu ochi atent înălțimile, se uita și-n plopii din curtea coanei Frosa.

Balonul era nu mai mare decât un om înalt, avea forma unei pere și fusese făcut din fâșii de foiță colorată. Ca și para, la un capăt se îngusta, scădea până la cincizeci de centimetri. Acolo se găsea „gura” balonului, croită în jurul unui cerc de sârmă. Înăuntrul cercului se aflau, prinse de el, două fire de sârmă mai subțiri, puse în cruciș, iar la întretaiera lor, adică în mijloc, lăsat strâns, un cocoloș de vată cât un pepenaș.

Așa îl făcea nea Nicu, singur, cu mâna lui. O după-amiază întreagă tăia la fâșiile de foiță, o alta o pierdea lipindu-le între ele cu un strat subțire de pap cizmăresc, să fie ușoare și, mai ales, să nu răsufle.

Alții îl construiau în formă de ciupercă, ori ca un potcap uriaș, din mai multe culori sau numai dintr-una, după cât erau de pricepuți și după cât voiau să cheltuiască.

— Urcă-te! s-a auzit în sfârșit porunca meșterului, și un băiat înalt de statură, un fel de ucenic, a sărit pe masă,

iar de acolo s-a urcat pe scaunul ce și-l potrivise într-o margine a ei. Îți ții echilibrul? Stai bine? l-a întrebat, cum l-a văzut sus; apoi apucă de picioarele scaunului, le hâțână cu putere, să se convingă că flăcăiașul nu se înșelase. Pe urmă a prins balonul de moț, l-a ridicat de pe pământ. Numai în parte însă. De tot l-a ridicat băiatul. Ținându-se de speteaza scaunului se aplecă cât mai mult, îl apucă de vârf, din mâna lui nea Nicu, și binișor, binișor, îl sui până ajunse cu gura la înălțimea mesei. Așaa! a făcut meșterul apăsător, privindu-l pe toată lungimea și răsucindu-și cu degetele încordate mustața, vreo trei fire, că atâtea avea.

Cei din jur ședeau cuminți, tăceau chitic. Știau că lui nea Nicu nu-i plăcea să te amesteci nici cu fapta, nici cu vorba. Credea că-i deochi balonul. Nici noi, copiii, nu scoteam un cuvânt. De teamă. Odată, mai din nimic s-a înfuriat, a strâns bombănind ce era al lui, și dus a fost.

Nea Nicu da roată balonului, îl cerceta bucățică cu bucățică și-l pigulea pe la toate lipiturile. La sfârșit s-a aplecat, a luat de sub masă sticla cu spirt denaturat și a turnat din ea peste ghemotocul de vată. Un gât, și încă un gât. Până l-a saturat bine, până a început să se prelingă picături din el.

— Halt! și-a comandat atunci, militărește, cu glas tare.

Cel cocoțat pe scaun nici nu mai clipea. Nea Nicu a scos degrabă cutia cu chibrituri din buzunar, a scăpărat un băț, l-a pus sub cocoloș și i-a dat foc. În aceeași clipită s-a văzut o vâlvătaie albăstruie care creștea mereu mai înaltă, mai subțire. N-a trecut mult și balonul a început să se umfle.

Meșterul albise la față, arăta ca speriat. Se uita ba pe sub gura balonului, ba de jur-împrejurul lui, sau la băiat, la mâna cu care îl ținea. Privea și-n cer, cerceta și pomii de pe drum.

— Ai început să-l simți, să te apese? își întreba ucenicul, nerăbdător, mai să se bâlbâie.

— Da, i-a răspuns băiatul, abia găsind putere.

— Ține-l moale, numai cu vârful degetelor! l-a învățat

strigând la el.

Un sfert din mahalaua Tirchileștilor pândea, cu răsuflarea tăiată. De la el, emoția trecuse și în noi, în cei mici; înțepenisem locului.

După clipe lungi de așteptare, drept deasupra noastră, s-a ridicat ușor ca un fulg balonul lui nea Nicu. Și, ca și cum ar fi știut că ne bătuse inima pentru zborul lui, se înălța domol: să-l vedem bine, să vedem cât de frumos plutea.

— Bravo, Nicule!

— Halal să-ți fie, meștere!

— Să trăiești, nea Nicule! a răbufnit în toată răspântia, de la mic la mare l-au felicitat.

Se muiase și meșterul, îi râdea mustața, cât era ea de rară. Copleșit de urale și de izbândă a rămas tăcut în mijlocul mulțimii, cu ochii după balon, până l-a pierdut în depărtările cerului.

Seara târziu, pe la ceasurile când toate stelele sclipesc, și când mai toți tirchileștenii se găseau în stradă, la răcoare, de către linia tramvaiului, câteodată, sau de dincolo de Ghica Vodă, alteori, lumea tresărea.

— Uite-l!

— Pe cine, dragă?!

— Ei, pe dracu'. Balonul!

Când îl zăreau copiii, atunci să fi auzit:

— Uuu! Ce frumos e!

— Auriu ca soarele!

— Și cât e de sus!

Dus de o șuviță de vânt, balonul călătorea agale prin văzduh, se întâmpla s-o ia chiar către noi. Ce iuțeală ne prindea atunci! În mijlocul drumului ne repezeam. Să-l vedem bine, nimic să nu ne împiedice; o clipă să nu-l scăpăm din ochi.

Se sculau și cei bătrâni de pe bănci, rămâneau și ei cu privirea pe cer.

— Oleooo, cât e de mare!

— E de două ori cât al lui Nicu balonaru!

— Da' de unde! Ți se pare!

Undeva, drept deasupra noastră, în întunericul dintre cer și pământ, un clopot de lumină, galbenă sau roșiatică, ori verde alteori, suia mereu mai sus.

— Iii! Ce bine se vede acum!

— Uite ce dreaptă e flacăra de sub el!

Cât timp se scurgea de la o mirare a unuia la alta, se depărta mereu, urca spre stele, așa ni se părea. Unul câte unul, noi, copiii, încetam vorba, nu mai scoteam un cuvânt. Priveam tăcuți. Balonul luase cu el o parte din visurile stârnite în mintea noastră aprinsă.

— Asta o să cadă tocmai în Bulgaria! rupea firul închipuirii vreun bătrân.

Vara era abia pe la jumătate, când o auzisem pe mama lui Cârnă amenințându-l:

— Vine ea școala! Drac împielit!

Cu cât toamna se apropia, cu atât amenințările se înmulțeau.

— Așa! Să nu te mai dai jos de pe garduri! Dancapi tu iar pe mâna profesorilor! Acu, acu!

Sau:

— Sigur! Cine te întrece în răspunsuri? Vedem noi, în curând, dacă și la școală o să-ți turuie gura la fel!

Aduceau vorba și elevii, își aminteau de ce pățiseră. Mai cu seamă când eram noi pe acolo, cei ce nu fuseserăm încă la școală. Numai în sperieturi ne țineau.

— Întăriți-vă bine părul de la perciuni! Până în tavan o să vă ridice săltând de el! Mamă, mamă, ce ustură!

— Vai de ăia dintre voi care vor cădea pe mâna lui Costescu! ne plângea altul.

Ascultându-i, frica intra mai adânc în mine, zi de zi. Cu toate că pe Alexandru, fratele meu, care trecuse în clasa a treia, nu-l auzisem niciodată văitându-se de profesori. Când mămița mi-a probat șorțul de școală, mi s-a părut că mă gătuia, m-am simțit încătușat.

Se dădea și timpul de-a dura. Ca vântul au trecut săptămânile care mai rămăseseră. Într-o dimineață am pornit-o în urma lui Alexandru, învăluit într-un șorț grialbastru, lung peste genunchi, și purtând la gât un guler

alb, țeapăn de scrobit ce era.

Cu gulerul m-aș fi împăcat eu până la urmă, dar nu găseam loc mâinilor, nu știam ce să fac cu ele. Șortul nu avea buzunare, iar noi, copiii din Tirchilești, ca să ne asemuim cu mardeiașii, țineam toată ziua mâinile înfipite în ele. Noroc că m-am întâlnit cu Vasilică. Ieșea de la el din curte, odată cu mamă-sa, îmbrăcat și el școlar. Ne-am privit lung, ne-am cercetat în silă, iar la urmă am ridicat amândoi din umeri, parcă zicând: „Asta e! N-ai ce să-i faci!”

— Și ce vreme de înălțat zmeul! s-a necăjit, venind lângă mine; dar neluându-și ochii din pomi.

— De, mă! am oftat și eu, la fel de amărât.

Atât ne-am spus. Apoi am tăcut. Ca și cum cineva ne-ar fi lăsat fără glas. O vorbă n-am mai scos până la școală. Era și aproape, la cinci, șase minute de drum. Unde se întâlneau străzile Romană, Leonida și Tunari.

Am găsit curtea plină. Erau acolo, de-a valma, copii de vârsta mea și mai mari, mulți vlăjgani, de asemenea, și femei, și bărbați, părinții elevilor ce intrau în clasa întâia.

Privirea mi se oprise pe vlăjgani. Ca dracu' arătau. Sau, dacă vreți, să le plângi de milă, ori să pufnești în răs. Închipuiți-vă niște băieți zdraveni, cu mustața mijind, băgați în șorturi lungi până peste genunchi și gătiți cu gulere de domnișoară, mari și albe. Ba și cu cravate roșii, ca niște pompoane, la gât.

Alexandru mă părăsise îndată ce intraserăm în curte; plecase spre un grup de colegi de clasă. Iar mama lui Vasilică se trăsese cu fiu-su lângă zidul școlii, unde se așternuse pe vorbă cu o altă femeie. Rămăsesem singur în mijlocul a sute de copii. Și nu știam ce să fac. Dacă ar fi înjghebat un joc, o goană, m-aș fi prins și eu. Ședeau însă cuminiți, n-arătau de loc veseli. Mai că nu mișcau; și abia vorbeau.

— Gică! Gică! l-am auzit pe Vrabie strigându-mă. Venea spre mine, împreună cu Oacă. Cum m-a ajuns, ne-a strâns lângă el și, înfierbântat, dar făcându-și glasul cât mai scăzut, ne-a spus: Am un plan grozav... Când o fi să vă

așeze în bănci, să faceți așa ca să stați împreună. Profesoara, ori profesorul, ce-o fi, o să vadă că tu, Oacă, înveți mai bine ca el, că tu ești repetent și știi lecțiile. O să fie bine și pentru tine, Gică. El o să-ți sufle; și mai cu seamă la aritmetică, și ai să iei și tu note bune. Așa am făcut eu anul trecut. Am stat cu Cârnă în bancă, că era repetent, și la urmă amândoi am trecut clasa. Ați auzit, mă?!

Abia sfârșise Vrabie planul și pe treptele scării a apărut un om numai în jiletcă, cu fotă verde dinainte, pomădat și cu mustața în furculiță. După ce s-a uitat peste capetele noastre, a dat gură:

— Să purceadă pruncii din prima! Rânduți, mă rog frumos! Doi câte doi!

Ținând copiii de mână, părinții au prins a se mișca spre el. Înaintau încet, cu teamă parcă. Se întrebau dacă nu greșeau venind și ei. Așa li se citea pe față.

— Înfigeți-vă! ne-a îndemnat Vrabie.

Ne-am „înfipt”, treaba a mers ca pe sfoară. Nu până la sfârșit însă. Dăduserăm buzna pe sală, ne așezaserăm în banca a cincea. de pe rândul din mijloc.

— Mișto e aici! îmi șoptise Oacă, privind în dreapta și în stânga lui.

Odată cu ultimul copil a intrat și omul în jiletcă. Clasa se umpluse. După ce ne-a numărat cu voce tare, a poruncit:

— Repetenții să treacă în băncile din fund! Gata, mă rog frumos!

Șapte și cu Oacă opt s-au sculat de pe locurile unde se găseau. Patru erau cel puțin cu o palmă mai înalți decât noi, cei mulți. Și mai voinici.

— Dar de ce, nene Truță?! Anul trecut n-au stat în fund! i-a amintit unul dintre ei, bosumflat.

— Gura! i-a retezat-o „nen-su”.

— Ce se înfoaie și șoacățu-ăsta! l-a batjocorit un alt repetent, trecând pe lângă noi.

A auzit și nea Truță, era gata să se repeadă. Dar s-a ținut. L-a înjurat numai, printre dinți, și s-a uitat după el,

mânios. În vremea asta, copiii umblau după locuri, se iscase o nouă învălmășeală. Pe neașteptate m-am pomenit cu Vasilică lângă mine. Fugise din banca lui, lăsase locul liber. M-am bucurat. Rămăsesem singur și înfricoșat, speriat de nea Truță. Nu am apucat bine să mă liniștesc și l-am văzut venind drept către mine. Am înghețat, cu ochii în ochii lui.

— Mergi în față, în banca a doua, mi-a spus blând, trecându-mi mâna prin bruma de păr, tuns cu numărul zero. Și m-a dus acolo; m-a schimbat cu un elev mai înalt de statură.

A mai mutat câțiva; pe unii numai i-a sculat în picioare, să-i măsoare din privire, și la plecare, cu mâna pe clanță, ne-a făcut atenți:

— Fiți cuminți, mă rog frumos, că mintenaș sosește *doamna*.

Îndemn de prisos. Ședeam ca bătuți în cuie, o vorbă nu scotea nimeni. Eu mă uitam când la catedră, când la tablă. Ce neagră mi se părea. Târziu am întors capul spre Vasilică. Am surâs și eu și el, trist, cum surâd copiii bolnavi. În fundul clasei, la repetenți, s-auzea o bâzâială. Din timp în timp pierrea și ea.

Nu mult după plecarea lui nea Truță, o cucoană mărunță, grăsuță și frumos pieptănată, a intrat deschizând ușa fără zgomot, a închis-o la fel și în pas liniștit s-a dus la catedră. După ce a frunzărit catalogul ce-l purtase sub braț, a citit tare, cât să fie bine auzită:

— Ababei Ștefan!

Din banca întâia s-a ridicat un elev mărunț și pieptos, strigând:

— Eu!

„Doamna” l-a cercetat mult, să-l învețe, apoi l-a întrebat:

— Cu ce se ocupă tatăl tău?

— E mățar.

— Mamă ai?

— Am mamă, dar vitregă.

— Bine. Stai jos.

S-a uitat iar în catalog, l-a citit pe următorul:

— Andone Niculae.

— Aici! a răbufnit cel strigat, de pe locul lui, dinspre fundul clasei.

Am întors capul într-acolo și ca mine au făcut și alții. L-am ghicit îndată. Arăta ca strâns de gât.

— Scoală-te în picioare! Repede! Ridică-te! îi suflau repetenții.

Andone s-a dezmeticit, a sărit ca ars și la prima întrebare a răspuns:

— Tata e nisipar, pe căruță.

— Mamă ai?

— Da!

— Bine, i-a spus profesoara, surâzând.

Mi-a venit rândul repede. Eram al șaselea în catalog.

— Cu ce se ocupă tata?

— E funcționar.

— Mamă ai?

— Am!

Fără să șovăi am răspuns. N-am vrut să știe ceilalți și nici doamna că aveam mamă vitregă. Mi s-a părut că aș fi umilit-o, am fost sigur că i-ar fi părut rău dacă ar fi aflat.

După mine l-a strigat pe Bucurescu Dan, apoi pe Capra Stelian, și așa, pe unul câte unul, a sfârșit catalogul. Atunci s-a auzit un clopoțel pe sală.

— Duceți-vă în curte și jucați-vă, ne-a îndemnat doamna, ea rămânând pe catedră până am ieșit toți din clasă.

În ușă am dat de Vrabie. Ne aștepta, ținea să afle dacă planul lui izbândise.

— Ai căzut rău! m-a căinat, după ce îi povestisem totul. Banca a doua e prea aproape de catedră. Ori de câte ori n-o să scrii lecția, o să te vadă doamna.

Spusele lui nu mi-au căzut de loc bine. Mă făcuse să cred că profesoara va sta cu ochii numai pe mine. Purtat de gânduri triste am ajuns în curte. Acolo am uitat îndată de ele. Curtea nu mai era la fel de înțesată ca în dimineața zilei; părinții plecaseră. În schimb, clocotea. Două sute de

copii se reîntâlneau după prima oră de clasă din acel an; o pătrime dintre ei după întâia oră de școală din viață. Vorbeau toți deodată, se întrebau, răspundeau. Veseli unii, bucuroși sau cu teama strecurată și-n cuvânt, alții.

- Cine a venit la voi?
- Domnul director Grozescu.
- Mare noroc aveți!
- Costescu ce clasă a luat 7
- E la noi, la a treia.
- Aoleooo!

După zece minute, nea Truță a apărut iarăși pe treptele scării. De data aceasta cu un clopoțel în mină. Și la fel a privit undeva, peste capetele noastre, ca apoi să sune de intrare. Recreația se sfârșise.

— *Schnell, schnell!* comanda, ne grăbea și cu mâna, să urcăm scara mai repede. Gura! Gura! ne-a luat în primire altul, îndată ce am intrat în clasă. Un elev ceva mai mare de ani, uscățiv și negricios. Proțăpît pe catedră, aștepta să ne ocupăm locurile încruntat rău.

— Ăsta-i monitorul! E-ntr-a treia! mi-a șoptit Oacă.

Îl cercetasem și eu, c-un ochi numai. Și mă băgase în sperieți. Auzind că-i în clasa a treia mi s-a părut mai altcum. O fi prieten cu Alexandru, îmi ziceam; ba așteptam de la o clipă la alta să mă întrebe dacă nu eram frați.

Ce-ar fi fost pe mine! Ce m-aș fi înfoiat! Să afle clasa întreagă că aveam un frate într-a treia! Până în ziua aceea arareori vorbisem de el cu prietenii mei; nu mă lăudasem nici cu puterea, nici cu iscusința lui, cum obișnuiau cei care aveau frați mai mari. Și nu-i cerusem niciodată ajutor în încăierările și vrăjmășiile mele. Deși ne despărțeau numai doi ani, trăiam fiecare în „lumea” lui. Eu pe străzi și pe maidane, cu gloata de copii; el pe la un coleg de școală, sau, de la un timp, în strânsă amicitie cu băieții mai mărunți ai poetului Macedonski. Prin anii aceia, autorul Rondelelor locuia pe strada Teilor, nu departe de noi.

Monitorul coborâse de pe catedră de parcă se lăsa din cer, așa se înfoiasc; și se dusesese la tablă. Acolo, după ce a împărțit-o în două, printr-o linie trasă cu creta de sus

în jos, a scris cu litere mari: NESUPUȘI, în capătul jumătății din stânga, și SUPUȘI, în cealaltă parte.

— Un repetent să citească clar și tare ce-am scris! a cerut, după ce ajunsese din nou sus, pe catedră.

Eu le silabisisem dinainte, mă grozăveam în mine. La auzul lor, clasa a rămas cu privirea pironită pe tablă: și-o muscă s-ar fi auzit zburând, în liniștea ce se făcuse.

A treia zi, îndată ce doamna a intrat în clasă, a poruncit ca elevii care nu aduseseră abecedarul și tăblița să se ridice în picioare.

Mai mult de zece s-au sculat. Profesoara a tresărit, nu i-a venit să creadă. Apoi s-a uitat la ei lung și cu ciudă, i-a și numărat.

— Ai dat părinților biletul pe care l-ai primit alaltăieri? l-a întrebat răstit pe elevul lângă care se afla, dintre cei în vină.

— L-am dat, doamnă.

— Și de ce nu ți le-a cumpărat?

— N-a luat tata leafa.

— Când o ia?

— La zece ale lunii, dar mi-a promis că merge chiar azi cu mine la librărie. S-a jurat, c-am plâns.

A trecut la al doilea, s-a apropiat de el.

— Pentru ce n-ai adus măcar tăblița?

— Le-aduc mâine pe toate.

— Nu minți?

— Nu mint, doamnă. Zău!

L-a lăsat și s-a îndreptat către altul.

— Ce meserie are tatăl tău?

— E butar.

— I-ai dat biletul?

— Nu. I l-am arătat mamei.

— De ce?

— Păi tata n-a mai dat de trei zile pe-acasă.

Doamna s-a făcut că nu-l aude, a plecat spre catedră.

Și a început lecția. Prima lecție.

O văd încă făcând cu creta „cârlig” după „cârlig”, pe tabla mare, o aud repetând odată cu noi, cântând vorbele:

— Gros în jos, subțire în sus! Gros în jos...

Le desenam și noi pe tăbliță, cu condeiul de piatră. Mai mult le zgâriam. Ne trudeam, stând chirciți, scoseseăm și limba. Când a sunat de recreație, eram frânt, parcă mă bătuse cineva.

De a doua săptămână, plină era tabla de NESUPUȘI. Scriși de monitor, unul sub altul. Trecea și la SUPUȘI doi sau trei. Să ne pună la ambiție, credea; să stăm liniștiți în bănci.

Cei mai „nesupuși” au fost, la-nceput, repetenții.

— Treci la locul tău, că-ți mai pun o cruce! a țipat într-o dimineață monitorul la unul dintre ei.

— Pune-mi câte vrei, că de mâine n-o să mai mă vadă nimeni pe-aici!

Și s-a ținut de cuvânt. Peste două zile s-a supărat altul, a spălat puțină și el.

De cele mai multe ori, profesoara trecea pe lângă tablă, fără să se oprească. Câteodată, însă, îi citea pe cei căzuți în greșală și-i amenința că o să le scadă nota la purtare. Se și supăra. Rar.

— Din nou, voi?! Să rămâneți la arest! hotăra atunci.

Asta însemna că n-aveai voie să te duci la prânz acasă, deci rămâneai și nemâncat. Numai că nouăzeci la sută din elevi „rămâneau de prânz”, adică mâncau la școală. Veneau cu mâncare în pachet, sau, cei mai mulți, cu câțiva gologani, pe care cumpărau de la negustoriile din apropiere halva, brânză, ori dovleac copt, și o jumătate de lipie caldă. Cu ele în brațe se întorceau în clasă, le rânduiau pe bancă și se așterneau pe înfulecat. Iar doamna se făcea că nu știe.

O parte din elevi rămâneau de prânz din plăcerea de a fi împreună cu băieții, de a se juca apoi două ore întregi în curtea școlii. Cei mai mulți, de nevoie. Ședeau departe, tocmai în Tei sau prin Obor. Altă școală la-ndemână n-aveau și programul dura de la 9 la 12 și de la 2 la 4.

„Rotund și gros... subțire și rotund în sus!” cânta doamna acum.

Ajunsesem la litere. Prima desenată pe tabla mare a

fost o.

„Rotund și gros în jos”... îngânam după profesoară, făcând o-uri, după o-uri, tăblița întreagă.

Ale mele ieșeau când strâmbe, când prea umflate, ori sfrijite rău. Le ștergeam cu buretele, le scriam iarăși, dar ca ale doamnei nici gând. Cum de le face atât de frumoase?! mă întrebam. Mă și căiam. „Ce prost am fost! îmi ziceam. La ce folosește că am învățat să citesc literele mari! Trebuia să și scriu!”

Încă o lecție, apoi alta, cu greu, repetând a doua zi unele, ajunsesem târâș, grăpiș, la pagina a zecea din abecedar.

Cu „vopsitul” eram însă aproape de sfârșitul cărții. Toată clasa. Un cap nu rămăsese fără mustăți și fără barbă. Unora le pusesem cioc. Negru, verde sau roșu, după cum mi se păruse mai frumos. Încălțăminte, eu o dădeam cu galben, să fie mai curată.

Vopseam acasă, vopseam și în clasă, până intra doamna. De nu mai găsea monitorul pe cine să scrie la NESUPUȘI, atât de ocupați eram.

Nu știu de unde și cum făcuserăm rost de bani, dar tot elevul avea penarul încărcat cu creioane colorate. Până ne-a prins doamna și ne-a lăsat fără ele. Trecând din bancă în bancă, veghea ca fiecare să le verse în șorțul monitorului. O poală întreagă a strâns. Nici noi nu ne-am dat bătăuți. De a doua zi am venit cu abțibilduri, cu coli întregi. Și câteodată, chiar cu profesoara pe catedră, muind degetul în gură pe ascuns, umpleam abecedarul, pagină cu pagină.

Se depănau și lecțiile, literele prinseseră cheag, se legau, se întregeau.

„0 - i; o - i, oi”, scriam pe tăbliță, citeam în gura mare. „O-i, oi; o-i, oi!” Cincizeci, câți eram în clasă. Copiam acum după carte, mă uitam și la oile din poză. Erau vreo cinci-șase, pășteau în liniște iarbă verde, proaspăt vopsită.

Valvârtej ieșeam în recreație, de la o vreme. Mai să venim de-a berbeleacul pe scări. Când ajungeam în curte,

ne porneam pe goană și pe țipat. Era, desigur, răbufnirea. Scăpaserăm, nu ne mai apăsă frica. De nea Truță habar nu mai aveam. Ba îl luam peste picior.

— Ababei spune că o să cumperi alt clopoțel, i-a dat odată nadă Cârlikea.

— De ce?! s-a prins nea Truță.

— Zice că ăsta merge înainte!

Ne „pișcau” în schimb repetenții. Mai abitir cei din clasa a treia. Rar scăpai, dacă întâmplarea te ducea în preajma lor. Fie că îți trânteau un „monopol”, cât te ținea altul de vorbă, fie o piedică, din mers; ori îți târșâiau guma prin cap, în răspăr; sau te călcau pe picior, drept peste vârful degetelor, de te treceau lacrimile de durere. Erau grei și mari. Buni de luat la armată, atât de lați în spate și de înalți crescuseră de când veneau la școală. De opt, nouă ani. Dar din clasa a treia unul nu mișcase. Câtă vreme scriseseră cu condeiul de piatră și chiar cu creionul, mai mersese. Ca vai de lume și atunci. Când luau însă tocul, parcă le înțepenea mina, atât de stângaci erau. Pată de pată se ținea pe șorturile lor; buricele degetelor arătau ca muiate în violet, nu mai ieșea cerneala de pe ele. De caiete să nu mai vorbim. Ferfeniță făcute, înfoiate ca varza. La un timp nu mai puteau să îndure canonul, fugeau de la școală. Se întorceau abia la anul, intrau câteva zile în clasă, apoi fie că fugeau din nou, fie că de cei mai bătrâni i se făcea milă directorului. Îi puneă să taie lemnele, două, trei vagoane, și să care cărbunii în pivniță. Dacă treaba era gata, îi chema la cancelarie și le dădea certificat de patru clase.

Într-una din zile, la prânz, o mulțime de copii din toate clasele formaseră un cerc, din dreptul porților școlii până peste drum. Și care mai de care se grămădea să iasă în față.

— L-am prins! L-am prins! străbătea glas de om prin zidul ce se îngroșa mereu.

— Ce o fi, mă?! a făcut Vasilică la mine.

— Cine știe?! m-am mirat la rându-mi, și amândoi am început să dăm roată cercului, în fugă. Căutam un făgaș

prin care să pătrundem mai lesne.

— Canar e! Galben ca aurul! striga, dădea de veste încântat, prăpădindu-se cu firea de norocul ce căzuse pe noi.

Eu și Vasilică încercam neosteniți. Dintr-un loc ne gonise în brânci, din altă parte scăpasem numai înjurați. Până la urmă am avut noroc, ne-au lăsat câțiva elevi mai mari să privim printre ei. Tocmai când Andone Niculae, colegul nostru de clasă, singur în mijlocul cercului, se apropia tiptil de o pălărie pusă pe pământ. De lângă el, un om în capul gol, costeliv la trup, cu jacheta prea lungă și prea largă și cu manșetele de la cămașă ieșite prea mult afară, îl sfătuia îngrijorat:

— Fii cu băgare de seamă! Vâră mâna binișor!

Andone s-a lăsat cu grijă pe un genunchi, a dus palma până lângă borul pălăriei și a băgat degetele sub el, târșându-le.

— Vezi să nu-l scapi! Apucă-l bine! îi șuiera de alături omul, din ce în ce mai grijuliu.

Andone se aplecase mai mult, își vâra mâna bucățică cu bucățică și cât mai una cu pământul.

— Prinde-l de aripi! îl învăța omul, de loc nu-l slăbea.

Colegul nostru pătrunsese sub golul pălăriei. Se vedea după lungimea de braț ce-i mai rămăsese afară, după cât de tare i se aprinseseră obraji. Ardeau. Și, deodată, l-am simțit că apucase ceva.

Atunci, în aceeași clipită, stăpânul pălăriei și-a înhățat-o, a smucit-o în sus, ca să-l lase pe Andone în văzul tuturor, strângând în mână o vrabie moartă.

Copiii au izbucnit în râs. Prostit, Andone se dezmeticea greu. Ținea încă pasărea, nu se scula nici de jos. Cel ce pusese la cale păcăleala era în al nouălea cer. Râdea de se prăpădea, saluta puștimea, închinând pălăria în toate vânturile, ne făcea și bezele. Ca, pe neașteptate pentru mine, să izbucnească același strigăt din aproape o sută de guri:

— Bravo, Nicu Meț!

Ești cel mai isteț!

Bravo, Nicu Meț!

El era deci vestitul Nicu Meț. Domnul acesta, potrivit de statură, mai mult firav, cu o mustață groasă, pe oală, și cu ochii iscoditori. Cine nu-l pomenea? Nu se afla copil în București să nu fi auzit de ghidușii lui, nu era om să nu-i rostească numele.

Ropotul strigătelor îi alungase râsul. Ședea nemișcat. Asculta osanalele dus pe gânduri. Cu capul ridicat la cer. Vedea poate cununi de lauri, prindea cântări de slavă adevărată, ce îi treceau în zbor prin mintea-i zănitecă și mică.

„Nicu Meț! Nicu Meț!

Călare pe măgăreț!” răsuna strada, repetam mai tare, mereu mai tare. Cum ne-a făcut semn, am și plecat după el. În alai mare.

A trăit mult. Până prin 1936. Colindind restaurantele și cafenelele, bătând trenurile între București și Ploiești, cu un teanc de cărți sub braț. Dacă se găsea cine să-l asculte, spunea snoave, rima pe cuvinte deocheate. La sfârșit îi întindea o cârticică. Dădea cât vrea. Un ban, doi. Ca să citești niște povești încurcate. Opera lui.

De o săptămână cădea mereu brumă. Într-o noapte s-a întetit și vântul, a scuturat toată frunza. Se mai vedea ici, colo câte una, spânzura de o cracă, stingheră.

— A venit vremea de pus „pomul” la scatii și la sticleți, socotea Vrabie.

Vorbea uitându-se în corcodușii din curțile pe Unde treceam în drum spre școală.

— Duminică, frate-miu pune! s-a mândrit Oacă.

L-am rugat să ne ia și pe noi; pe mine și pe Vrabie.

El a vorbit cu „ăl mare”, cum ne făgăduise, și duminica ce a urmat, la ceasurile șapte dimineața, ne aflam în curtea lui. Frate-su, pe nume Ilie, un băiat de vreo paisprezece ani, mai meșterea încă. Subția cleiul de păsări, îl frământa într-o bucată de meșină, muiat în ulei.

Cum ne-am apropiat, a lăsat totul, zicând: „Gata! Plecăm!” Și am pornit-o. El ducând pe umăr „pomul” și într-o mână ciurul; noi, câte o colivie, fiecare. În care se

găseau doi scatii, un sticlete și un botgros. Nu ne-am oprit decât în marginea dinspre gârlă a gropilor lui Tonolla (botezate după numele celui ce le săpase, proprietarul fabricii de cărămidă din apropiere). Acolo a ales o bucată de pământ, pe care nu se găsea niciun copac, cât de mic. Și un seaiete, aflat într-o latură l-a smuls. În mijlocul ei a pus „pomul”.

„Pomul” era, de obicei, un puiet de măr sau de păr, cu coroana cât mai bogată. Scurtat de la rădăcină și ascuțit, ca să poată fi înfipt în pământ, și cu ramurile de pe crăci tăiate, lăsate numai de câteva degete. În ele, în aceste scurtături, se băgau bucăți de vrej de soc, iar în soc, în celălalt capăt, se împlântau vergelele unse cu clei de păsări. Sub pom, pe pământ, se așezau coliviile cu „strigători”: scatii „țintați”, sticleți de pădure și cintezoii, ori botgroși, mai rar.

Noi, adică Oacă, Vrabie și eu, ne depărtaserăm la vreo șaizeci, șaptezeci de metri, ne ascunseserăm în lungul unei gropi. Mai apoi a venit acolo și Ilie. Și cu toți pândeam, eram numai ochi și urechi.

De îndată ce soarele s-a ridicat mai sus, scatiii din colivii au început să se zbată. Săreau fără oprire de pe un băț pe altul și strigau: „Pițiuu! Pițiuu!” lung. Își chemau neamurile, le simțiseră de departe. „Pițiuu! Piu! Pițiu!” s-au auzit și din cer; glasuri multe. Plecaseră din pădurile învecinate după hrană și se îngâneau cu cei de sub pom.

Un deget n-am mai mișcat, ca morți ședeam. C-un ochi doar îi căutam. I-am văzut apropiindu-se în stol. „Pițiu! Pițiu!” răspundeau, dădeau de veste că vin, că sunt pe aproape.

Până să mă uit mai bine, ajunseseră deasupra noastră, se roteau în cercuri mari. „Pițiu! Pițiu!” strigau cei din colivii; „Piu, Pițiu!”

— Piu!” răsuna și de sus. Și, deodată, au pornit-o spre pământ. Coborau ca pe o scară cu treptele în zigzag. Când s-au găsit pe la douăzeci de pași. Țintă în pomul nostru au picat. Întreg stolul.

Ca din pușcă am sărit. Câteșipatru. Năvală am dat.

Scatii se zbăteau să se desprindă, se smuceau, băteau din aripi, să ia vânt. Mai rău se încleiau, însă, în lipiciul pus din belșug. Niciunul n-a scăpat.

Noi și ajunseserăm. I-am cules ca pe mere, i-am băgat în ciur și ne-am întors degrabă de unde plecaserăm. Acolo i-am curățat cu gaz de cleiul ce se lipise de ei; dar cu urechea la „strigători”. După o jumătate de ceas „a picat” un stol de sticleți; am prins și un botgros răzleț. Ilie începuse să-și facă planuri, ca simigiul din poveste, care din zece ouă se vedea cu o mie de găini. Până la prânz, însă. picior de scatiu sau de sticlete n-a mai dat în pomul nostru.

În sărbătoarea următoare. Ilie a plecat cu ei în piața de păsări, să-i vândă. M-a luat și pe mine; și, de bucurie, eu am dus ciurul.

Piața de păsări era o părticică din Piața Mare. Dar lume multă ca aici nu vedeai, duminica, în toată piața, cât era ea de mare. Bărbați tineri și în vârstă, băieți mai cu seamă și copii berechet se îmbulzeau, unii veniți să vândă, alții să cumpere păsărele cântătoare și porumbei. Găseai sute de scatii și de sticleți, botgroși câți doreai, pitpalaci, cintezoi și chiar privighetori. Din coșurile acoperite cu plase puteai să alegi și două, trei perechi de porumbei de rasă. Numai bani să fi avut. Mulți. Că erau tare scumpi. Pe preț mic se vindeau puii de porumbei, bineînțelese cei de „cloncani”.

Numărul negustorilor de meserie nu trecea de zece. Toți pricepuți, mari cunoscători. Cel mai renumit, însă. era unul pe nume Nae Chioru. Dintr-un ochi (că numai unul avea) a văzut câți scatii de soi, adică din cei galbeni-aur pe piept și cu o țintă neagră bine desenată de-a lungul gușii, și câte „babuște”, femei necântătoare, aduseserăm în ciur. La porumbei, mai ales, nimeni nu-l întrecea. Așa zicea și domnul Fântânaru. Degeaba ai fi încercat să „tragi” o singură pană, să îndepărtezi în ascuns hiba ce avea. Parcă îl puneă „la raze”.

Cât de bună era vara cu copiii săraci!

Într-o amăgeală îi ținea.

Îi înfofolea în dogoarea soarelui, să-i facă să uite gerul din iarnă.

Le tăia foamea cu caise verzi și cu corcodușe, încărcă pomii cu ele; iar pe stăpâni îi toropea, s-adoarmă adânc.

Încălzea apele gârlelor, să se îmbăieze și ei, să semene cu odraslele boierești.

Îi culca pe afară și-i învelea cu căldura călduță a nopților de vară; ca să-i scoale pe răcoare în cântec de scatii țintați.

Așa era vara. Abia așteptam să beau ceaiul și o zbugheam. Mă întorceam la prânz, mâncam, cu ochii după zmeie, și iar o tuleam. Seara, drept la culcare mă duceam. Adormeam d-a-npicioarele, atât de obosit eram. A doua zi o luam de la început.

Mai mormăia Lică în urma mea. Rămânea cu vorbele pe buze, ori se pierdeau în vânt. Îmi vedeam de drum, grăbit. Mă așteptau copiii pe maidan.

Tot alergând, bătându-mă și hârjonindu-mă, am crescut mare, mă făcusem de șapte ani. Nu împliniți. Îmi mai lipseau câteva luni, dar tata m-a înscris la școală. Și ați văzut, m-am dus. Nicușor a rămas acasă, deși era de o seamă cu mine. Nu l-a trimis nea Ilie tramvaistul, cel „călcat de urs”. L-am auzit chiar eu zicând către o vecină:

— E crud încă și nu e bine să-i silești mintea.

La fel au făcut cu Corcodușe. Dar când ne-au văzut întorcându-ne de la școală cu ghiozdanele sub braț, le-a părut rău la amândoi, le-am citit tristețea-n ochi.

Școala ca școala. Dracul nu era atât de negru cât se spunea. Mai rea a fost toamna, către sfârșitul ei. Cerul coborâse peste casele oamenilor, țârâia din el o ploaie mărunță, iar umezeala te pătrundea, intra în tine de parcă cineva îți băgase cârpe nestoarse în sân.

Se desfundaseră și străzile, lanț se țineau băltoacele. Noroiul crescuse de-o palmă, puteai să-l iei cu lopata. Pe la noi, trotuarele erau numai însemnate. Un șir de bolovani legați cu ciment între ei țineau latura, îți închipuiai până unde să fie.

Nu mai încingeam niciun joc, nu ne opream pe

nicăieri. Nici la „piticii” din curtea lui Bărcănescu de pe Răsurii și nici la simigieria din Făgădău, să șterpelim covrigi. De la școală, acasă. Zgribuliți, plini de noroi și uzi, uneori, până la piele.

Lică, cu care mă dondăneam de când mă știam, nu – ținea seama de nimic, se făcea că nu vede cât eram de ”. murat”.

— Scoate-ți ghetetele, îmi poruncea, până n-apucam să trec de pragul bucătăriei.

Le-aș fi scos și fără ordinul lui, abia așteptam să mă cuibăresc în gura mașinii de gătit. O dată așezat acolo în voie, pe scaun, îmi potriveam mâinile cât mai lângă jeric, închideam ochii și visam. O aduceam eu cum o. aduceam, dar totdeauna mă îmbogățeam. Și m-așterneam pe cheltuit. Întâi și-ntâi, ghete îmi cumpăram. Bineînțeles, marca „Tip-top”, ultima modă. Niște ghete carne, cu talpa groasă. Le vedeam zilnic în „Adevărul”, când – tata întorcea pagina cu reclame spre mine.

Tot visând, mi se făcea foame. Noi mâncam însă după opt, timp destul să ți se lungească urechile, iar mămița o felie de pâine nu ne dădea. Oricât am fi rugat-o.

— Nu ajunge la masă, răspundea, fără să ridice privirea din ciorapul ce-l țesea.

Foamea mă rodea mai tare. O înfrângeam însă. Luam visul de unde-l curmasem, mai bogat mă făuream. Dacă nenorocul nu făcea ca tocmai atunci să treacă prin fața casei olteanul cu dovleac copt. Numai auzindu-l îmi lăsa gura apă. Și eu „un cinci” nu aveam; bruma de bani ce strânsesem la jocurile de bile și de arșice o cheltuisem pe vopsele și pe poze.

Ca să nu mă mai gândesc la nimic, scoteam tăblița și abecedarul din ghiozdan și-mi făceam lecțiile. Singur. Cum mă pricepeam. Nimeni nu mă ajuta, nimeni nu-mi explica, nimeni nu controla dacă îmi făcusem datoria, dacă scrisesem ce ne dăduse doamna pentru a doua zi, sau dacă știam să citesc bucata cea nouă. Când mă întorceam de la școală, nimeni și niciodată nu m-a întrebat dacă fusesem ascultat.

Lică doar își vâra nasul în tăblița mea. Era convins că nu-s bun de nimic.

— Fă-l pe „Mî”, dacă zici că ai învățat și literele mari! m-a stârnit într-o seară.

Căuta prilej să mă înfunde, să râdă de mine.

„Ți-arăt eu!” m-am grozăvit în gând. Am tras tăblița aproape, cu partea liniată pe față, m-am așezat bine pe scaun și... „Rotund și gros în jos... subțire în sus... sus de tot...!” Sciam și în minte, cum ne învățase profesoara, mă trudeam să-l fac cât mai frumos. Ca de tipar.

Lică s-a uitat ce s-a uitat, iar la urmă a pufniț în râs.

— Nu-l vezi, mă, cât e de deșelat?! Stă să se surpe!

L-am șters repede. Mi s-a părut însă că „vina” rămăsese; i se zăreau urmele, îi vedeam picioarele prea desfăcute. M-am sculat de la masă, am muiat buretele și-l ștersei încă o dată, apăsând. Apoi m-am apucat să fac alt „M”. După al doilea picior, dându-mi seama că o să iasă „sfrijit” ori „ofticos”, cum îi ziceam la școală, am trecut buretele peste el, cât mai în ascuns.

— Degeaba umbli cu șiretlicuri... O să înveți tu... la anu’... mormăia Lică, în celălalt capăt al bucătăriei.

Alegea fasolea pentru masa de a doua zi, dar, se vede, trăsesese cu ochiul.

Ploaia nu contenea. Se stârnise și un vânt rece, afurisit. Sufla de unde nu credeai, intra și pe gaura cheii.

Toată clasa tușea, „băteam toba” fără răgaz, unul după altul.

Într-una din seri picoteam ca de obicei lângă mașina de gătit. Încercam să plec cu gândul, să ajung pe unde era vară. maidane și alviță. Nu reușeam însă, nu eram în apele mele. Mă sâcăia ceva, îmi simțeam capul greu.

Ca deodată să mă înconjoare un puhoi de albine. Puzderie erau. Un roi întreg. Se îmbulzeau bâzâind, se roteau și inima roiului creștea, se mărea, ca un vălătuc se învârtea. Mereu mai multe mă învăluiau, se țeseau în jurul meu, îmi prinseseră capul într-un vârtej, gata să mă înțepe cu mii de ace.

Înspăimântat am fugit afară. Cu albinele după mine.

Pe măsură ce alergam, unele nu mă mai ajungeau. Veneau însă altele, multe, cât lumea. Miezul roiului se aprinsese, ardea în el un soare, dogorea tare, se rostogolea; albinele roiau, mă înconjurau...

La câțiva pași am zărit o bancă; m-am oprit pe ea, năuc.

Acolo a dat peste mine madam Eliza, nevasta cizmarului. În fața casei lor. Plecase la „Frumușica”, nu știu ce să cumpere. Văzându-mă stând în ploaie și numai în ciorapi, s-o fi speriat, n-a știut ce să creadă. M-am dezmeticit pe când mă lăsa din brațe, la noi în bucătărie. Am și auzit-o povestind îngrijorată:

— L-am găsit pe banca noastră... el știe ce făcea... dar aveți grijă... îi ard mâinile!

Ai mei rămăsese rămuți. Se uitau când la ea, când la mine, la picioarele mele mai ales. Nu înțelegeau nimic. Niciunul, nici chiar Lică nu prinsese de veste că plecasem numai în ciorapi.

— E ud leoarcă! a mai zis madam Eliza.

Abia atunci s-a luminat mămița, s-a repezit înspăimântată. M-a luat la ea, m-a strâns la piept; și-a dat repede seama că altceva trebuie să facă: a apucat un ciorap, trăgea de el să-l rupă, cu gând să-l scoată mai repede; mi-a scos apoi haina. În vremea asta mă întreba:

— Te-ai speriat de ceva? Ce te doare? își muta mâna de pe fruntea mea pe obraji, de pe ei pe piept, apoi înapoi, pe frunte.

— Dezbracă-l de tot, a sfătuit-o vecina. Văzuse că se pierduse. Urcă-l acum în pat și dă-i o gură de rom. i s-o fi aplecat, a mai povățuit-o înainte să plece.

În loc de rom, când tata s-a întors de la serviciu, mi-a dat o lingură plină de ulei de ricină, o chinină și o aspirină. (Chinina nu se vindea în drajeuri ca acum. O puneai într-o foiță de țigară, meșterea un gogoloi și-i făceai drum pe gât, cu apă. Dacă te strâmbai și te codeai, se spârgea îndată. Și amară mai era!) M-a și tras, m-a fricționat cu spirt în care pusese câteva picături de untdelemn să-i lunece mâna.

Dimineața m-am sculat sănătos. Roiul de albine se dusesse pe apa sâmbetei. Nu pe vecie. S-a mai întors de câteva ori, același, de parcă atunci plecase. Numai inima din el crescuse mai mare, ca un glob de fier aprins se rotea prin fața ochilor mei. De fiecare dată când mă îmbolnăveam.

Trecuseră mai bine de două săptămâni din ziua în care doamna întocmise lista cu cei ce aveau să primească îmbrăcăminte de la primărie. Mă înscrisese și pe mine; mai mult pentru ghete. Le văzusem la copiii de pe la noi. Aveau potcoavele îngropate, iar pe tălpi țintă de țintă se ținea. Să te tot dai pe gheață cu ele, ca patinele alunecau!

— Pomanagiii să se alinieze pe-un rând. Le-au adus și luminări. Hai! Ieșiți afară! a strigat în ușa clasei noastre un elev dintr-a treia; râzând apoi cu gura până la urechi.

Celor de pe listă nu le-a venit de loc bine. Nici mie. Ne uitam la el, să-l mâncăm de viu, nu altceva. Dacă ar fi fost unul pirpiriu, praf l-am fi făcut. Am bombănit numai câțiva, trecând prin apropierea lui.

N-am apucat să ieșim în curte. Sălile erau înțesate, aproape toată școala se îngrămădise.

— Au venit țoalele, mă!

— Ca ginerii o să arătăm! se bucurau mulți; făceau și haz.

În mijlocul curții trăsesse un furgon mare, încăpător cât o casă și încărcat cu vârf. Patru cai avea înhămați la el, vânjoși toți. De deasupra, doi soldați descărcau legături a cinci mantale școlărești fiecare. De la ei le luau ai noștri, un șir lung de repetenți, și din mână în mână le purtau până în sala cancelariei, unde le stivuiau.

— Ce o să te mai latre câinii, mă Vasilică, când o să apari tu pe Maidanului, în mantaua asta de general! l-a luat în zeflema unul de pe strada Răsuri, elev în a doua.

Vasilică a-nghițit în sec. L-a măsurat însă. I-a zis și ceva, mai târziu, printre dinți.

Atunci a sunat de intrare. Prin gloată i-am văzut vesta lui nea Truță „galbenă; l-am auzit dând porunci:

— Mai pe sus, mai pe sus, mă rog frumos! Că doar n-

aveți cârcei în foaie!

La căratul hainelor se înființaseră și alții, pe lângă cei scoși de director din clase. Găsiseră temei să lipsească de la cursuri.

— Tot pruncul care n-are încuviințarea direcțiunii intră mintenaș în clasă! S-a auzit?! a hotărât. De mânios ce era, n-a adăugat nici obișnuitul „mă rog frumos”. Și pentru că unii se făceau că nu despre ei era vorba, l-a numit pe fiecare, răspicat. Cu toată înverșunarea lui, trei inși tot rămăseseră pe lângă furgon, codindu-se, aflându-se în treabă. Furios, i-a apucat de braț, pe rând, le-a făcut vânt; ba i-a și îmbrâncit.

Spre uimirea mea, niciunul n-a zis nici „pâs”. Dar după ce au urcat treptele scării, s-au oprit și l-au așteptat.

— Lasă-ne și pe noi, nene Truță! s-au rugat tustrei cu glas leșinat.

— Nu se poate! Nu aprobă direcțiunea! le-a răspuns încruntat.

— E!... Direcțiunea!... Nu vrei matale... știm noi...

Nea Truță s-a descrețit, ca pâinea de bun s-a făcut.

— Hai rămâneți, le-a zis.

Ieșisem de la școală, la prânz, dar atât de întunecat era cerul, încât am crezut că e noapte. Pe sub el se plimbau nori și mai negri, ca de catran.

— Astă-vară să fi fost așa! Am fi furat și pomii, cu totul și nimeni nu ne-ar fi văzut! a zis către noi Vasilică.

Spusele lui m-au pătruns pe loc. M-au și dus cu gândul într-o curte lungă, până-n fundul ei... unde născocisem un gutui. Și furam din el, nu mă mai opream. Stăpânul gutuilor, un domn cu mustața căruntă, se uita la mine; dar nu mă vedea.

Cred că și ceilalți se visau prin pomi; tăcuseră.

Ajunsesem la răspântia din capătul de către noi al străzii Leonida. Acolo, pe neașteptate, a răbufnit furtuna. De după casele de la linia tramvaiului s-a repezit, ca dintr-o ascunzătoare s-a năpustit. Vâjâind. Mai tare! Și mai tare! Undeva a smuls tinicheaua de pe acoperișul unei case și-a răsunat a fierărie căzută din pod. S-au zbătut și salcâmi,

credeai că au să se frângă; crengile li s-au lovit cu zgomote seci.

Ne-a smuls și nouă șepcile din cap, la toți trei. De-a dura s-au dus. A lui Cârnu o pornise în viteză înapoi, către școală. Abia a prins-o, departe, dincolo de răspântie.

Vââjjj! s-a umflat din nou. Mai să ne dea jos. Ne-am ținut, însă, proptiți bine pe picioare, cu umerii înfipti în ea. Ne-am croit și drum. Înaintam greu, pas cu pas, încordându-ne, cu capul în piept; ne opream, ținuiți de vânt, gata să ne răsturnăm; opintindu-ne, o porneam iarăși, cârmind-o, împingând într-o muchie.

Mi se părea că mă luasem la trântă cu întreg pământul, că înfruntam cea mai mare primejdie. Eram mai mândru ca niciodată.

Când, una din izbucnirile de pe urmă ale vijeliei a adus cu ea și un val de zăpadă.

— Ninge, măă! am strigat de bucurie într-un glas.

A nins bine, a pus-o de trei palme. În primele zile, zăpada a rămas afinată, numai bună de făcut cocoloașe. Cum voiai îi scoteai: mari, mici, ori potriviiți. La în țeală, fiecare dintre copii avea „muniția lui”; pe loc se încingeau bătlăliile.

„Ca la Plevna, măă!

„Drept în cap l-am atins pe Osman pașa!”

„Acum să vă văd! Că trag cu artileria grea!”

Poc! se auzea spărgându-se bulgărele în spatele vreunui trecător, câteodată.

— Asta vă învață profesorii la școală? Haimanalelor! ne suduia cel care o pățise. Ne și amenința că o să ne reclame.

Poznașul făcea pe niznaiul, se uita într-aiurea. Cât de tare îi bătea inima numai el știa.

Cum a geruit-o, zăpada n-a mai fost bună de cocoloașe, se risipea în mâini ca grăunțele, nu se încheaga. În schimb, strada Leonida ajunsese o ghețușcă. Pe amândouă trotuarele. Croită în mare parte de noi, cei cu ghete de pomană. Ca oglinda scoasă. Ce păcat că numai la prânz ne dădeam pe ea. La sfârșitul orelor de clasă de

după prânz era întuneric, ne grăbeam să ajungem acasă.

Mergeam tăcuți, nimeni n-ar fi recunoscut în noi pe bașbuzucii din Tîrchilești. Ne prindea liniștea, venită odată cu seara. Străzile ni se păreau culcate în zăpadă, iar casele, o bună parte dintre ele nu mai ridicate de la pământ decât un om înalt, arătau ca înfășurate în scutece, iar deasupra lor, pe acoperișurile țuguiate, se răsfața o scufie de noapte, albă și cu moț. Acolo unde se aflau mai mulți, corcodușii semănau cu uriașii din poveste, înfוליți în blănuri grele și adunați la sfat.

Gândurile mi le schimba negustorul de castane; l-auzeam laudându-și marfa. Deși se găsea departe, tocmai la încrucișarea străzilor Romană cu Țăranilor. Putea să strige mult și bine, nu era de noi, de buzunarul nostru. Vindea pe preț boieresc, trei castane la zece bani. MI-I închipuiam însă, îl vedeam pe scăunelul de-o palmă, ținând între picioare o sobă rotundă de tinichea. Când focul era pe sfârșite, lua câteva scurtături din grămăjoara ce și-o făcea alături, le așeza peste jarul ce mai ținea și la un timp iar începeau castanele să pocnească deasupra tinichelei. Atunci prindea din nou curaj, își vâra mâinile în gura sobei, să se încălzească, și striga din adâncul pieptului:

„Castaaane calde! Caalde castane!”

Liniștea rămânea stăpână până în strada Teilor. Pe acolo trecea tramvaiul cu cai numărul 11 și vizitiul bătea tot timpul în clopot. N-avea încotro. Trebuia să-și facă drum, să abată căruțele și camioanele îngrămădite de-a lungul șinei, singura porțiune de stradă curățată de zăpadă. Și ea destul de-ngustă, linia având un singur fir.

Pentru ca tramvaiele să umble cu spor, cam la fiecare trei, patru sute de metri se găsea o încrucișare; în acel loc, linia se dubla.

Până să-i sosească „perechea”, vizitiul cobora de pe platformă, să se dezmoștească. Bătea din brațe „birjărește”, lovea cu vârful pâslarilor în pământ, apoi își frământa oasele sub mantaua îmblănită cu oaie; strângea și băierile glugii în jurul gâtului. La urmă răsucea o țigară, ca pe deget de groasă, și trăgea cu poftă un fum. În lumina

ei i se vedeau mai bine mustățile încărcate cu promoroacă, obrajii învinețiți de ger.

În lungul liniei se zărea apropiindu-se o pată mare, gălbuie, cât o odaie, luminată sărac. Vizitiul își punea mânușile de lână, numai cu un deget, și urca greoi pe platformă, dând drumul frânei.

Nici nu apuca celălalt tramvai să intre bine pe încrucișare, și calul o pornea de la sine, opintindu-se din rășputeri. Fluiera și vizitiul lung, îl îndemna și din bici, făcând să șuiere fișca pe la urechi. Din obicei. Și ca să nu înghețe. Calul își cunoștea datoria pe de rost; încet, încet, trăgând din greu, o lua la trap.

Bing, bing, bing! Bang, bang, bang! răsuna prin întunericul străzii.

Nu străbătea o sută de metri, uneori chiar mai puțin, și un viitor pasager, ieșind dintre nămeți, ridica bastonul, făcea semn să oprească. Vizitiul învârtea manivela, strângea frâna. Simțind vagonul îngreunându-se, calul se oprea, fără altă poruncă. După câteva clipe iar se opintea din toate puterile, iar își întărea mușchii pieptului; vârfurile copitelor scăpărau, proptite în bolovanii de pe mijlocul drumului.

Abia se așternea la drum, și unul dintre călători, ajuns în apropierea casei, smucea de câteva ori de cureaua prinsă pe sub acoperișul vagonului, trecută prin inele. La capătul ei, drept deasupra vizitiului, era înșurubat un clopot. Țanc, țanc! bătea, în scurt. Și iar puneă frână, și din nou se snopea calul.

Așa o ducea, din șoseaua Ștefan cel Mare, de unde pleca, până la sfârșitul străzii Izvor, celălalt capăt al liniei. La fel se întâmpla în tot orașul, pe oricare traseu.

de ieșise vorba, când cineva voia să se vaite: „Trag ca un cal de tramvai”.

La aritmetică ajunsesem la înmulțirea cu 6. Mi-am dat silința și după două lecții o învățasem, ca pe apă o știam.

Îl pândeam pe Lică. Când m-am întors de la școală, l-am și întrebat:

— Cât fac șase ori șapte? Spune repede, că tu ești deștept!

Observasem că mai ales la șase ori șapte mulți dintre elevi se încurcau. În schimb, niciunul nu greșea la șase ori șase.

Lică încerca să pară că nu mă luase în seamă. În minte însă socotea; se vedea cum se trudește. Eu îl urmăream. Și nu i-am dat pace.

— Nu mai faci pe profesorul, ai?! Știi și tu până la înmulțirea cu cinci. Dar de acolo înainte habar n-ai!

— Ce vrei, mă? s-a prefăcut într-un târziu.

— Ce vreau? Te-am întrebat cât fac șase ori șapte.

— Păi, cât să facă? Patruzeci și doi.

Am rămas cu gura căscată, prostit. Nu știam ce să cred. Am și tăcut, nu i-am mai pus nicio întrebare, de teamă să nu mă „rămână” din nou. Dar peste un ceas am aflat că fusesem tras pe sfoară. Primise pe sub masă un bilețel de la Alexandru, cu rezultatul înmulțirii. Soră-meă, Marieta, l-a dat de gol. Mă pregăteam să-l iau în spăngi, când am auzit-o pe mămița spunându-i să se ducă „La Lupu”, în Făgădău, de unde să cumpere un mosor cu ață. Asta m-a făcut să mă opresc; abia așteptam să-l văd întorcându-se și să râd de el. Îmi amintisem de pățania de pe la mijlocul verii. Și mie mămița îmi poruncise, cuvânt cu cuvânt, ca lui acum:

— Du-te „La Lupu” și cumpără un mosor de ață neagră, marca „Lanț”, de trei sute de iarzi, cu lemnul roșu.

Ca nu cumva să uit numărul „iarzilor”, de care atunci aflasem prima oară, ori culoarea aței, le-am repetat tot drumul, în gând: n-am uitat nici culoarea mosorului. Dar când am ajuns acasă, mămița m-a trimis înapoi. Sărisem marca, și negustorul îmi dăduse alta.

Ce bine ar fi să fim bogați! Să avem bani mulți, mulți de tot! ofta într-una din seri tata.

Pusese „Adevărul” pe masă și ne privea pe rând. Mie mi s-a părut că și surâdea, pe undeva greu de ghicit.

— Unii au avut noroc! S-au îmbogățit peste noapte, milionari s-au făcut! a mai zis.

Auzind de milioane, ne-am prins. Tăcuse până și Marieta, nu-și mai gătea păpușa; Alexandru se oprise din scris, iar Lică rămăsese cu gura căscată.

— Uitați-vă și voi, ne-a îndemnat, punând gazeta înaintea noastră și continuând plin de speranță: O fi vreun semn! Prea e lângă noi! Om scăpa de sărăcie!

De data aceasta, nici vorbă de păcăleală. Pe pagina a treia a jurnalului, chiar în mijlocul ei, se găsea fotografia unei case, iar dedesubt sta scris cu litere mari: LOTERIA ZIARIȘTILOR. ÎN FOLOSUL CASEI DE PENSII. TRAGEREA VA AVEA LOC ÎN NOAPTEA DE ANUL NOU.

— Asta e casa de peste drum de Lina borșereasa. N-o știți? Cu grădina plină de gutui, a sărit Alexandru.

— Așa e! am fost la o vorbă toți.

Privind-o mai mult, mi-a venit și mai bine în minte. Trecusem de atâtea ori pe lângă ea. Era o casă nouă, compusă din trei sau patru camere, cu o grădină mare, la stradă.

— Ce-o fi o fi! Risc doi lei! s-a hotărât tata, aprins în obraji, de parcă s-ar fi pregătit să se ia cu cineva la bătaie.

Până am adormit, numai casa din strada Teilor mi-a stat în gând. Mi-am închipuit-o de la distanță, i-am dat ocol de câteva ori, am măsurat-o apoi cu piciorul în lung și în lat, casa și grădina aparte. Ba am și înfrumusețat-o. Altă fațadă avea, mai albă, mai curată. Și am mărit-o. Mult mai întinsă îi croisem grădina, peste cincizeci de pomi îi adăugasem, cu crengile gata să se rupă de încărcate ce erau. „Ce-ar fi s-o câștigăm noi!” îmi venea mereu pe buze: și de fiecare dată îi mai puneam câțiva gutui în grădină.

A doua zi, la prânz, când am ajuns în dreptul străzii mele, am ținut-o înainte, pe Teilor.

— Unde te duci? m-au întrebat colegii de clasă.

— M-a trimis mămița la rudele ei pe Ghiocci, le-am răspuns, fără să mă opresc.

Eram nerăbdător, vream să mă uit de aproape și în voie. Dar și în taină. Să nu afle și alții. Îmi făcusem socoteala că cu cât aveau să știe mai puțini, cu atât eram noi mai siguri de câștig.

După nicio sută de pași m-am trezit în fața ei, cu socotelile căzute în baltă, cu inima strânsă. O pânză mare cât lumea fusese ridicată între doi stâlpi, chiar deasupra porții. De-o jumătate de metru mi s-au părut literele. NUMAI CU DOI LEI DEVENIȚI PROPRIETARUL ACESTEI FRUMOASE CLĂDIRI. TRAGEREA DE ANUL, NOU, scria cu roșu, de la un kilometru se citeau. Când m-am dezmeticit, pe cine văd uitându-se printre șipcile gardului, cercetând atent grădina? Pe tata.

— Ce zici? N-ar fi bine să fie a noastră? Ai? m-a luat părtaș la dorința lui, îndată ce întorcându-se a dat cu ochii de mine.

„Și încă ce bine! i-aș fi răspuns. Am scăpa de proprietar. n-ar mai țipa nimeni la noi”, îmi fulgerase prin minte. Mi-a luat el vorba din gură.

— M-am hotărât să cumpăr biletul pe numele tău. Cred că tu ești cel mai norocos dintre copii. Și știi de ce? Pentru că tu te-ai născut în anul în care țara a scăpat de sărăcie. Cu o vară înainte fusese o secetă cum nu se mai văzuse pe la noi. Ce să-ți mai spui! Murea lumea de foame! Nouă ne scăzuseră lefurile cu treizeci la sută.

— N-ai cumpărat încă biletul? l-am întrebat îngrijat.

— Cu ce să-l cumpăr? La leafă.

— Dacă atunci n-au să mai fie?

Nu mi-a răspuns, căzuse pe gânduri. Pe mine mă luase frica; m-am temut că până la leafă au să se vândă toate biletele și o să scăpăm casa.

După masa de prânz, tata îi trăgea un pui de somn, totdeauna. Adormea la iuțeală, cu capul sprijinit pe spătarul scaunului, cu gura căscată.

— Doarme ca mitropoliții în jilt. râdea Lică pe înfundate.

Când se trezea, își răsucea pe îndelete o țigară, o vâra cu atenție în țigaret, îi dădea foc cu un cărbune luat cu cleștele din mașina de gătit, apoi o fuma alene, trăgând-o toată în piept, fum cu fum. Fără să scoată o vorbă. Tot pe tăcute se spăla cu puțină apă pe obraz, își potrivea freza și cravata și pleca la serviciu.

Așa a fost până când cu loteria ziariștilor.

— Tu te-ai dus să vezi casa? l-a întrebat pe Lică, până nici nu sfârșisem bine masa.

— Cum să nu, nene Nae?! De două ori mi-am făcut drum pe acolo de azi-dimineață.

— Brava! Dac-o fi să câștigăm, să vezi ce bucătărie o să-ți aranjăm ție singur! l-a și fericit.

Seara, numai de palatele din București ne-a vorbit. Din laudă în laudă le-a dus, ca speriat era.

— Al Nababului pe un sfert de pogon e ridicat! Scara de la intrare, singură, face o avere! Are și doi lei pe lături, din marmură, dar atât de frumoși, de zici că-s vii! Ce trebuie să fie înăuntru! Peste treizeci de camere am auzit că are! Și cinci, șase saloane! Dar al lui Marghiloman! Din grajduri, vreau să zic din cât material a fost băgat în ele, ai putea să clădești o stradă cât a noastră! Să vezi împrejmuirea! O mândrețe! De un metru e zidul de gros! Cu tunul să tragi și nu l-ai doborî! Nu-i așa, mă Lică?

— Așa e, ba încă și mai gros.

După ce a terminat cu casa lui Marghiloman, ne-a vorbit de alta, cât un palat și ea, bineînțeles, dar de care anume nu-mi aduc aminte. Lui Lică îi cădeau pleoapele de somn. Turei adormise de mult sub masă; moțăia și Marieta.

— Gata! La culcare! a hotărât mămița.

Terminase de cârpit și de țesut, strânsese jurubițele, ghebele și mosoarele, forfecuța și degetarul și le pusese în cutia de tinichea, o fostă cutie de TUTUN DE LUX.

— Haidem, a zis și tata, sculându-se alene de pe scaun. Dar ce bine ar fi să câștigăm casa și să scăpăm de sărăcie!

A doua zi, îndată ce ne-am adunat la masă, casa din strada Teilor i-a venit din nou pe buze.

— Dacă o câștigăm, mi se mărește și leafa.

— Cum așa, tată?! s-a mirat Alexandru.

— Uite-așa! Banii care îi primesc pentru chirie o să-mi rămână mie.

— Dar dacă află că ești proprietar, ți-i mai plătește?

— Plătește, neică! Și încă cum! Așa-i la noi, la *cefere*!

Și-a spus cuvântul și mămița, a zis că în ruptul capului nu s-ar lăsa până n-am ridica în grădină un chioșc, unde să mâncăm vara.

— Om vedea, a zis tata; adică nu se opunea, dar nici nu aproba. Urma să mai chibzuiască.

La întâi ale lunii, cum a intrat în bucătărie, cu paltonul încă pe el, a pus biletul în mijlocul mesei.

— Uite-l! ni l-a arătat, aprins la față și dându-se un pas înapoi. De-acolo și-a îndreptat degetul către el, ca o săgeată. Făcuse ceva la care nu se așteptase, își luase curaj, riscase din mica lui leafă doi lei întregi.

O clipă am rămas locului, cu privirea ținută în bilet. Era asemeni cu hârtiile de bancă, îmbietor și la culoare. Roz, cu un chenar ceva mai închis. În clipa următoare ne-am repezit, am dat buzna spre el. Lică, Alexandru, eu, și s-a avântat și tata. N-am mai văzut decât numărul, scris cu cifre cât degetul, negre. L-am rit.it tare, răspicat:

— Cinci sute șaptezeci și șapte. Nici mort nu l-aș fi uitat.

Dar până la tragere a trecut o lună și în vremea asta s-au întâmplat multe.

Iarna începuse să-și arate bine colții. Gerul se înăsprea zi de zi. Și nu se ivea niciun semn că ar fi avut de gând să se înmoaie. Oamenii o înfruntau cu bărbăție, cu inimă deschisă unii bine îmbrăcați. Nu mergeau zgribuliți, nu suflau în mâini la fiecare două minute și nici nu-și frecau urechile, de teamă să nu le degere. Fața îi se învinețea, se urâteau. (Numai copiii sunt frumoși când geruie.) Nasul, mai ales, le creștea, așa părea.

Nici nouă nu ne păsa. Trăgeam căciula peste urechi, puneam ghiozdanul la subsuoară, vâram mâinile în buzunarele mantalei și dă-i drumul!

Pe unii, puțini la număr, îi încotoșmăneau părinții, de nu se mai înțelegea nimic din ei. Cu niște momâi semănau. Nici mâinile nu puteau să le miște. La picioare, însă, în afară de două perechi de ciorapi de lână, n-aveau ce să le mai pună. De șoșoni de copii nici nu se vorbea prin Tîrchilești.

— Ce nu stați acasă pe geru-ăsta? se crucea câte o bătrână plecată până la băcănia din colț. Să tot învățați carte la vară! Își mîna cu glas tare gândurile.

De-a lungul curților nu se vedea nimeni, nu mișca o vietate. Ici, colo, la apropierea noastră, un câine făcut covrig deschidea ochii, se uita spre stradă. Dar atât. Îi închidea la loc, se strîngea mai tare pe țolul pus într-un colț al prispei și-și vîra botul până sub piept, să se încălzească.

Prin mijlocul străzii treceau sacale pe tălpice, trase de niște căluți numai piele și os, cu părul crescut în smocuri. Mînau pe drumul nostru spre pompa de apă din Tunari sacagii ținându-se în lăturile lor, pe jos, să nu înghețe sub scurtă, o flenderiță peticită.

De departe, pompa semăna cu o movilă de gheață. Și de aproape arăta cam la fel, îngropată până la jumătate în sloiuri. De te lua cu frig când o priveai. Burlanele pe care curgea apa, șase la număr, păreau niște țurloaie nemaipomenit de lungi, iar geamurile erau înghețate tun. Și mai vedeai și promoroaca de pe mustățile pompagiului.

Cum intram în clasă, ne dădeam pe lângă sobă. Prea aproape nu puteai să stai. Ardea cu cărbuni și nea Truță o băga în draci. Roșie o făcea. Era și de soi și cât un om de mare. „GODIN nr. 5” scria pe ea, cu litere galbene de metal.

— Joci poze? te întreba unul care se încălzise.

— Joc, dar să văd ce ai.

El deschidea abecedarul și dădea filă după filă. După prima se găsea o poză, după a doua, nu; și așa trebuia să fie până la sfârșitul cărții. Apoi cerea să le arăți și tu; și ale tale se găseau tot în abecedar, sau în cartea de aritmetică.

Îmi vin în minte unele dintre ele. Îngeri blonzi și cârlionțați surâzând timizi între o pereche de aripi de trei ori mai mari decât ei; soldați mustăcioși, spătoși și atât de înalți, încât arma „la picior” le venea abia până la genunchi; buchețele de violete, de trandafiri și de panseluțe; și mulți pitici cu niște bărbii țuguiate și lungi până la pămînt, îmbrăcați aidoma cu cei din grădina

domnului Bărcănescu de pe strada Răsuri, în galben strălucitor, ori în roșu sângerieu, de sus până jos, și râzând toți cu dinți mici de carton.

Când la amândoi le convenea ce văzuseră, jocul începea. Unul ținea cartea, cât mai strâns între palme; celălalt vâra o poză, pe muchie, între două foi, unde credea el. Dacă acolo era o poză, o câștiga. De nu, o pierdea pe a lui. Și continua așa, până ghicea. După care, el ținea cartea și ghicea celălalt.

— Păzea! Monitorul! ne speria câteodată vreunul care pierduse toate pozele și-i era necaz că nu mai avea cu ce să joace.

Gata, gata să venim grămadă, atât de repede o tuleam în bănci.

Într-una din recreații, Oacă a dat buzna în clasă, cu obrajii în flăcări și strigând cât a fost în stare:

— Bă! De vacanță ne batem cu „Ve Alecsandri”! Ca unul au sărit trichileștenii:

— Praf să-i facem!

— Să ne zică nene!

Și câte altele nu le-au jurat celor de la școala primară „Vasile Alecsandri”! Norocul lor că a intrat doamna în clasă. Dar numai de lecții nu ne ardea. Ne făceam semne pe ascuns, ne vorbeam din ochi, băncile din față tocmai cu cele din fund, abia așteptam să se termine ora. Nici nu ieșise bine profesoara pe ușă, și eram în picioare, iar Oacă la catedră.

— Ascultați-mă pe mine! ne-a cerut. Eu îi cunosc, îi știu. M-am mai bătut cu ei. Și cu ăi de la „Clemența”! O să vă spună și nea Truță, că vine cu noi! Anul trecut, la toate bătăile a fost! Mă băieți, întâi și-ntâi să nu vă speriați!

— Cine se sperie?! au sărit deodată trei, dintre cei mai bine legați, printre care și Ababei.

— Lăsați-l, mă, că știe el ce știe! i-au luat apărarea alții.

— Ce știe?! s-au răstit cei trei.

— Știe, sigur că știe! au fost la o vorbă copiii care îl susțineau.

— Treaba voastră, dar o să vă ciomăgească „Ve Alecsandri”, de-o să Țineți minte! a prorocit Oacă, pe când cobora de pe catedră. Din roșu cum fusese, albise.

Clasei nu-i fusese pe plac cearta. Se temea să nu scadă râvna cu care trebuia să ne pregătim de bătaie. Odată sfada potolită, mulți au prins iar gură. Care mai de care se grăbea să-și aducă partea lui la izbânda școlii.

— Eu viu cu boxului frati-miu.

— Eu, cu bastonul lui tata.

— Eu o să aduc mopsul nostru de-acasă. Când l-oi asmuți, la cel puțin zece le face pantalonii ferfeniță.

La sfârșitul orelor am plecat grămadă, toți care nu rămâneau de prânz. Am luat-o pe strada Leonida și cei care nu aveau drum pe acolo, și câte trei vorbeau în același timp, furioși.

— Dar unde ne batem? a întrebat Dan Bucurescu. Niciunul nu știa, am ridicat din umeri. Până la urmă n-am avut încotro, am întors capul spre Oacă. El făcea pe n-aude, n-a vede. „De ce mă întrebați pe mine? Întrebați-l pe Ababei și pe deșteptii ăilalți!” îi scria pe frunte. S-a ținut cât s-a ținut, timp de zece pași de drum.

— Prima dată vin ei spre noi. Așa e regula. La a doua bătaie ne ducem noi într-acolo. Pe urmă iar vin ei. Adică o dată și o dată, ne-a lămurit pe îndelete Oacă.

— Se hotărăște dinainte locul unde-o să le Ținem piept? a vrut să știe Vasilică.

— Cum o să se hotărască dinainte? Nu știe nimeni nimic! E secret! Altfel ar afla „Ve Alecsandri”, ori „Clemența”, depinde cu cine ne batem, și le-ar veni ușor, ca din oală ne-ar lua!

Nimeni n-a mai zis nici „piș”, n-a suflat o vorbă. Nici Ababei. Ne uitam la Oacă mai smeriți decât la monitor. Ajunseserăm la răspântia din strada Teilor.

— Mă băieți, după-masă veniți mai devreme, ne-au cerut cei care o luau spre Făgădău.

— Venim, venim! le-am făgăduit din inimă.

Pe strada noastră, în tot lungul ei mirosea a ciorbă de fasole. Era într-o vineri, era și-n post. Iar la vremea-aceea,

oalele dăduseră în clocot.

După-masă, o și mai mare bucurie am avut; s-a întâmplat ceva la care nimeni nu se aștepta. Ajunsesem, împreună cu Vasilică, în strada Leonida. Acolo, câțiva elevi mai mari, mergând către noi, ne-au strigat de departe:

— Norocoși mai sunteți, mă! Nici n-ați început bine școala și s-a și închis pe zece zile!

Auzindu-i, ne-am oprit, un pas n-am mai făcut. Știrea ne buimăcise, nu ne venea să credem.

— Să nu-și bată joc de noi, s-a temut Vasilică.

Și eu mă temusem, încercam să prind vreun semn schimbat între ei. să se dea de gol. Degeaba însă. Zburdau, se apropiau jucându-se.

— S-a îmbolnăvit de scarlatină unul din clasa noastră, ne-au spus.

Eu și Vasilică mai ședeam la îndoială.

— Lăsați-i să se ducă, a mârâit un altul, îndemnându-i și din glas să nu-și piardă vremea cu noi.

Am luat-o spre școală, călcând nesiguri. Ne-am fi întors la primul lor îndemn.

— Tu ce crezi? Dacă moare, o să se închidă școala pe mai mult timp? Ce bine ar fi! și-a făcut socoteala Vasilică.

— Nu e bine să moară. Ar muri și boala din el, și s-ar deschide școala mai înainte, mi-a fost frică mie.

— Așa e! Atunci mai bine să trăiască. Săracu'!

Din urmă ne ajunseseră alți copii, vreo zece. Fugeau cât îi țineau picioarele, strigând în gura mare:

— Ura! S-a-nchis școala! Ura! S-a-nchis școala! Așa a și fost. Am găsit porțile închise, iar în fața lor pe nea Truță sprijinit într-o mătură cu coadă și înconjurat de elevii din clasa a treia și a patra. Veniseră, ca și noi, cu mult înainte de oră. Maimarele peste târnuri și peste mături era numai cu vesta pe el, dar jurai că atunci ieșise de la baia de aburi.

— Nu se poate! nu se poate! se împotrivea.

— De ce, nene Truță? De ce nu-i bine nici acolo? tăbărâseră câțiva.

— De ce, mă rog frumos? Pentru că în altă parte e mult mai fain.

— Și unde zici mata?

— Unde?! Apăi unde-i mai strategic ca-n piața bisericii? Cum îi căpcana așa-i piața! Numai s-o strângi la gură! Atât! și nea Truță a zăvorât-o, și-a răsucit pumnul încheștat.

— Dacă e părintele Radu pe afară și ne ia la goană? Ce facem atunci! au sărit alții.

— De domnul părinte nu-i bai! închide și el ochii la bătlui, îi plac și lui, deși n-a fost cătană, mă rog frumos!

Mai mulți elevi aflați pe lături și neprinși în focul înconstrării se desprinseseră pe tăcute, plecau. Nea Truță a curmat vorba cu cei din preajmă, a dat gură după ei:

— Acu, vedeți, bolânziți-vă la cap, mă rog frumos! Așterneți-vă pe leneveală! în loc să făuriți ghioage f „Alecsandri” atât așteaptă! Să vă lăsați pe tânjeală! Ca să vă toarne cât v-o ține spetele, mă rog frumos!

Am intrat în strada noastră, într-o joacă și-ntr-un tipăt. Toată școlărima care învăța la „Tunari”, mai bine de zece. Scăpaserăm de aritmetică și de monitor, scăpaserăm de școală.

— Ce-i cu voi?! s-a minunat mama lui Vasilică. Aștepta găzarul în poartă, cu sticla pusă jos, la picioare.

— S-a-nchis școala zece zile! i-am răspuns în grămadă, voioși, convinși că-i aducem o veste nemaipomenită.

— De ce?!

— S-a-mbolnăvit de scarlatină un băiat dintr-a treia, i-a spus mai repede decât ceilalți Vrabie.

Țața Ioana a rămas un timp pe gânduri, apoi a zis:

— Asta mai trebuia! Abia scăpaseră bietele femeii de grija voastră! Vă știau la școală... acum, toată ziua...

Am lăsat-o văitându-se, ne-am continuat iureșul.

— Unde alergi, mă? a strigat după fiu-su.

— Ne ducem să prindem ciori, pe maidan, i-a făcut hatâr copilul, răspunzându-i din fugă.

Ce bine e să te scoli târziu, să lenevești sub plapuma caldă! mai cu seamă iarna. Atunci, în vacanța de carantină să-i zic, am simțit întâia oară această plăcere, mare cum

nu sunt multe. În zadar trăgea Lică de mine. Mă zbăteam, rămâneam în pat, închideam ochii, și toate bunurile lumii le aduceam pe rând la mine. „Călușeii” din „Moși”, ghiozdanul de spate, tivit cu piele maron. purtat de Pișcot și de elevii de la școala evanghelică, muzica de gură a lui Florică, cu patru bași, și câte altele, și pe fetița din noaptea Moș-ajunului. Îi vedeam ochii mari, rochia de păpușă, îi alintam mâinile moi ca de catifea – degetele luminate.

Când foamea nu îmi mai da pas, mă sculam, mâncam ceai cu pâine și plecam îndată spre maidan. Câteodată mă ajungea din urmă lampagiul, nea Niță, un om tânăr, tare vorbăreț și cusurgiu.

— Nici azi nu te-ai dus la școală? m-a luat la rost, făcându-se că uitase ce-i spuseseam cu două zile înainte.

I-am repetat că școala era închisă și de ce, privind la banda verde din jurul șepcii lui și la vipușca, tot verde, de la guler și manșetele mantalei.

— Câte fac opt ori patru? m-a întrebat pe nepusă masă. Bine, a zis apoi, cam cu necaz, auzindu-mi răspunsul. Dar acum să-mi spui unde a fost ucis Mihai Viteazul, și în care an.

Degeaba am încercat să-l conving că domnitorii se învață abia în clasa a treia.

— N-ai s-ajungi lampagiul, deși văd că-ți place! Ai să cazi la examen, mi-a prorocit, în timp ce-și sprijinea scara de felinarul lângă care ne opriserăm.

Ajuns sus, l-a deschis ca în fiecare zi, a scos dintr-un buzunar o cârpă mare cât o basma și s-a așternut pe șters cu temei. Întâi a șters sticla de lampă, pe dinăuntru și pe dinafară, apoi lampa, i-a potrivit și fitilul din foarfece, iar la urmă a tras de la piept o cârpă mai curată și a luat la rând geamurile. Toate patru. Pe cele afumate, ca și pe celelalte. Lună le-a făcut. Cum a fost gata, a coborât în fugă.

— Te ascult și mâine, să nu crezi c-ai scăpat! m-a amenințat, depărtându-se în pas grăbit și purtând scara pe umeri, ca pe o jucărie.

În cele zece zile m-am ales și cu capul spart. Am

căzut pe ghețușcă, mi-au fugit picioarele de sub mine. Dar asta a fost floare la ureche; eram obișnuit. Mai rău a fost când cele zece zile s-au sfârșit. În ultima am stat ca bolnav, n-aveam chef de nimic. Priveam fără țință de-a lungul străzii, când, în trapul cailor, o sanie se apropie de mine. Din cele de piață, dar de mare lux. Cai, sanie și birjar, totul sclipa. Și peste ei, întinsă o plasă din sfoară de mătase, căzând în falduri bogate și în ciucuri jucăuși.

Dintr-o uitătură am văzut că la spatele saniei, pe locurile unde se ședea în picioare, nu se găsea nimeni. Am lăsat-o să treacă, dar m-am și repezit. Cât ai clipi, am fost sus, m-am prins de spătar. Și du-te, băiete!

Cei din față, un domn și o doamnă, nu ziceau nimic. Pesemne, unde mă văzuseră mic. Și nici nu era sania lor. Birjarul se făcea că nu mă simțise, așa îmi dădea prin minte. Dacă n-ar fi fost cu mușterii, ce cruci mi-ar fi închinat. Oricum, eu mi-am luat curaj, m-am așezat bine pe picioare, ba am întors și capul spre locul de unde plecasem. Să le fac răcă la ai mei, lui Cârnă și lui Pișcot. I-am și zărit uitându-se prostiți după mine, pe când sania făcea colțul, intra în strada Viitorului.

Acum, drumul era mai deschis, calea mai largă. Caii iuțiseră trapul, puneau pasul mai lung. De sub copite răzbea o fierbere iute, ca din pușcă țâșneau bucăți de zăpadă înghețată, se opreau în plasa de mătase. Și goneau mereu mai repede, ca vântul se duceau.

Așa plimbare niciodată nu făcusem. Nici la capătul pământului nu m-aș fi oprit.

— Hai, dă-te jos aici, mi-a spus vizitiul, întorcându-și fața la mine. Încetinise viteza, ajunsesem la încrucișarea cu strada Romană. Am coborât, nici vorbă, dar tare rău mi-a părut.

*

A doua zi dimineață, în clasa noastră era liniște ca-n biserică. Un cuvânt nu se auzea. Copiii scosese din ghiozdane abecedarul și cartea de aritmetică, se uitau la ele ca la niște lucruri străine.

— Ce lecție avem la aritmetică? îl întrebase Ababei

pe Cârlighea, aproape în șoaptă.

— Ce lecție?! N-a fost școala închisă?!

Monitorul se opri în ușă, privea nedumerit la noi. O clipă crezuse că greșise clasa.

— Nu prea vă place școala, ne-a întârziat mai târziu, după ce ne măsurase câtva timp de pe catedră.

Unii nici nu l-au auzit, alții se uitau ca prin sită la el. A intrat și nea Truță cu găleata de cărbuni, încărcată cu vârf, și a deșertat-o pe jumătate în sobă, deși godinul era încins.

S-a scurs apoi un timp lung, dar de intrare nu suna. Și nici doamna nu apărea. În schimb s-a întors nea Truță, s-a dus la sobă, a privit cum ardea, iar la urmă a atârnat focul, scormonind cu cârligul de fier în cărbunii de deasupra grătarului.

— Să nu lăsați ușa deschisă, că acu sosește comisiunea, i-a spus monitorului pe când ieșea din clasă.

— Ce comisie o fi?! s-a întrebat vecinul meu de bancă.

— Vin unii să ne mai dea o bucată de vacanță, a șușotit Bucurescu din spate.

— Să nu ne ia la ascultat, i-a fost frică lui Cârlighea.

— Liniște! s-a stropșit la noi monitorul.

Am amuțit ca în prima zi de școală. Pierduserăm obișnuința. nu mai auziserăm de mult poruncile lui: pierduserăm și curajul ce-l căpătaserăm.

Deodată, ca ars, a sărit de pe catedră. Uitase să împartă tabla în SUPUȘI și NESUPUȘI.

Pe când trăgea cu creta linia despărțitoare, pe ușă a intrat doamna, urmată de doi domni și o cucoană, îmbrăcați în halate albe.

„Cine-s ăștia și ce-or vrea?!“ se citea pe fața noastră, a tuturor.

De la profesoară am aflat că ei erau doctori, iar ea soră, și că veniseră să se convingă că nu ne îmbolnăviserăm de scarlatină.

Cred că unii dintre noi știuseră de la început că sunt medici, dar cei mai mulți atunci vedeam întâia oară un

doctor, și încă în halat.

— E bine aici, e cald, a zis cel mai bătrân dintre ei, mergând spre sobă. La fel a făcut și celălalt, și amândoi și-au încălzit mâinile la căldura ce dogorea, după care au rugat-o pe doamna ca elevii din rândul de bănci de către stradă să se dezbrace la piele, până la brâu.

Doctorii le văzuseră limba la cei doi elevi din banca întâi, îi ciocăniseră în piept și în spate, și trecuseră la copiii din banca a doua, fără să le spună să se îmbrace. Neștiind ce să facă, aceștia se uitau întrebători spre profesoară.

— Rămâneți așa! a dat ordin sora, rupând vorba cu doamna și ducându-se spre ei. În mină ținea un carton mare, cam de patruzeci pe patruzeci de centimetri, care de departe aducea cu un catalog. Ba l-a pus și pe bancă, în fața primului elev: bănuiam că va trece în el niscăi însemnări, ea știa ce. Când colo, ce să vedem!

— Apleacă-te, i-a poruncit. L-a apăsă și ea până l-a adus cu fruntea cât mai lângă carton; apoi a scos din buzunarul halatului un pieptene mare și des și s-a așternut să-l pieptene. Rar, apăsă și pe toate părțile scăfârliei. Ai, nu glumă! a zis uitându-se pe carton. Și ca răsplată, l-a miluit cu câțiva piepteni în răspăr, de la ceafă în sus. I-a cercetat și cămașa, pe la cusături mai ales, și când a sfârșit cu ea, a dat poruncă să se îmbrace.

La urmă a adunat cu muchia pieptenului prada, a strâns-o în mijlocul cartonului și a trecut în dreptul celui alt elev. După ce l-a căutat și pe acesta, s-a mutat la banca următoare, unde era Vasilică. Când îl apleca de cap, băiatul lui nea Vasile sacagiul ne-a făcut cu ochiul. Adică o să vadă ea. Precum a și fost, de la întâiul pieptene.

Pic... pic... pic... se auzeau păduchii căzând pe carton.

— Dacă n-o să-i împuținezi, au să te ducă la gârlă, l-a prevestit sora mirată de câți cădeau.

Vasilică n-a zis nimic, a surâs numai.

Pesemne l-a simțit, sau va fi voit să-l scape de ei; a scos tot din buzunarul halatului o cutie cu alifie și l-a uns

pe cap; i-a pus atât de multă și l-a frecat de lucea ca soarele. Prietenul meu strângea din ochi, se strâmba și la față. Nu mai surâdea.

— Cum arăți acum, ești bun de însurat! a glumit sora cu el, la sfârșit.

— Tata m-ar lăsa, dar n-o să vrea mama, i-a răspuns Vasilică, privind-o printre genele umede.

— Dacă n-ai fi păduchios, te-ar lăsa și ea! s-a oțărât cucoana.

A și plecat de lângă el; s-a dus mai departe. La jumătatea rândului de bănci, cartonul nu mai avea culoarea lui în mijloc. L-am văzut în voie, a trecut cu el pe lângă mine. Se ducea spre sobă. Acolo a ridicat capacul pe unde se turnau cărbunii, le-a făcut vânt păduchilor în foc.

— I-ai auzit cum pâraiau? Plesnea grăsimea din ei, prr! făceau, i-a imitat Cârlighea la urechea mea.

Mi se păruse și mie, dar crezusem că mă înșelam.

— Ce-o să fie când o să-i prăjească pe ai repetenților! Ca tunul au să bubue! mi-a mai spus veselindu-se.

Ne-am întristat la sfârșit, și el și eu, când doctorii n-au găsit pe nimeni bolnav de scarlatină, în toate clasele, și școala a rămas deschisă.

Nu știu la câți le-a părut bine, dar de nea Trută sunt sigur. Abia apucau elevii să iasă în curte sau pe săli, în recreație, și apărea și el.

— Nea Truță! Nea Truță! îl chemau cei din clasa a patra și a treia, mai cu seamă.

Înfierbântat, trecea de la Lin grup la altul, ar fi voit pe toți să-i asculte, să le dea sfaturi, să-i ațâțe. Mai încerca și o bătă, măsurând-o din ochi, cântărind-o în mâini, dând cu ea în vânt; ori o joardă lungă cât o prăjină, mlădioasă către vârf, să se lipească bine de spatele celui plesnit; sau o vână de bou, grea ca plumbul și numai noduri.

— Faină! făcea, iar ochii îi sclipeau.

Luat de patima ce puneă, câteodată uita să sune de intrare. Când își dădea seama, trăgea grăbit ceasul din buzunar, se speria văzând cât întârziase, îl treceau toate apele și suna de-i zbârâneau și mustățile.

La fel de mulțumit va fi fost și moș Vanghele. A apărut și el, la recreația a doua, ca de obicei. Îl văd și acum, stând în picioare la spatele negustoriei lui. Un coș rotund, pus pe un scaun pliant și încărcat mai cât o simigerie. Covrigi de toate neamurile, cu susan, sărați, împlețiți, din cei dulci și fărâmicioși, și unii mici, cinci la cinci parale, așezați în șiruri, pe niște bețe rotunde, înfipite în marginea coșului. Pe tavă se răsfăța plăcinta, mare cât o roată de căruță, împărțită în două: cu carne și cu brânză. Într-o latură, mulțime de brânzoaice cu coaja lucioasă, dată cu albuș de ou, și toate despicate pe mijloc, larg, cât o gură de femeie rea, și pe despicătură unsă o fărâmă de brânză, ieșită din cuptor galbenă. Dedesubtul tăvii ardea un foc molcom, din câțiva cărbuni de lemn. Îngropați în cenușă.

Năvală dăduseră copiii pe el, ai nisiparilor și cei ai cărămidarilor, stăpâni pe cai și pe căruțe, și cu chimirul plin.

Chiar înainte de carantină începuseră să lipsească și dintre elevii veniți odată cu mine la școală. Azi, unul, mâine, altul, în curând ajunseseră patru, cinci, zilnic. Și nu absentau o dimineață sau o după-masă. Câteva zile în șir.

Doamna se lupta să-i țină în frâu. După ce se așeza la catedră, se uita întotdeauna la locurile goale din bănci, îi însemna în minte și, când veneau la școală, începea ora cu ei.

— Dumitrescu Ion! Pentru ce ai lipsit două zile?

— Mi-a dat ghetetele la reparat.

— Erau rupte rău?

— Da, doamnă. Mi-a pus pingele noi, i-a răspuns elevul, cum mai răspunseseră și alții înaintea lui, și profesoara îi crezuse.

— Vino la catedră, să le văd și eu.

Dumitrescu a albit, ca varul se făcuse la față. S-a dus însă. Tălpile erau vechi, una avea și o gaură cât o piesă de cinci lei.

— De ce minți? l-a luat la rost. Treci la colț, în genunchi!

Elevul s-a dus în colțul clasei, lângă sobă, și-a ridicat binișor șortul, s-a așezat pe genunchi, ca la biserică, și ne-a făcut cu ochiul.

În timpul acesta profesoara îl cerceta pe Magdalino Georgică.

— Tu de ce n-ai venit la școală ieri și alaltăieri?

— Am fost bolnav, a întors-o copilul, văzând ce pățise Dumitrescu.

— Ce-ai avut?

— M-a... durut capu'.

— Tare?

— ...Așa și-așa, s-a temut elevul și, părându-i-se c-a scăpat, a dat să stea jos.

— Lectțiile cred că le-ai făcut.

— ...Nu, doamnă.

— De ce?

— N-am avut gaz în lampă.

— Dar ai lipsit și două dimineți, și dimineța e lumină!

Magdalino n-a avut ce să mai răspundă. A ieșit din bancă, s-a dus lângă Dumitrescu, a îngenuncheat și ne-a făcut și el cu ochiul.

După ce termina cu cei ce absentaseră, trecea la „leneșii” clasei.

— Baltă Vasile! Ai scris exercițiile de scădere pe tăbliță?

— Am vrut, dar n-am putut.

— De ce?

— M-a pus mama să legăn p-al mic, și-am adormit.

— Cel mic trebuia să doarmă, nu tu!

— A adormit și el.

Pe obrazul profesoarei a apărut un surâs. Și l-a stins greu și făcându-și vocea aspră i-a poruncit:

— Să-i spui mamei tale să treacă pe la școală!

— Îi spun, doamnă.

Pe la sfârșitul săptămânii, pe când suna de recreația mare, mamă-sa era în curtea școlii. Mai fusese chemată o dată; păsul o învățase drumul cancelariei și ora la care să

vină. Afla câte ceva despre fiu-su și de la colegii lui de clasă, și chiar de la monitor.

Un copil care o cunoștea i-a ieșit înainte.

— L-a ascultat și azi pe Baltă Vasile, i-a spus.

— Da, maică?

Atunci se arătase și copilul ei, lângă ea.

— Te-a ascultat? Așa zice băiatu-ăsta.

— M-a ascultat.

— Și-ai știut? Ce-a zis doamna profesoară?

— A zis bine.

Bucuroasă, maică-sa a voit să afle mai mult, mai pe larg. Era întâia oară când auzea o laudă.

— Povestește-mi cum ți-a spus, întocmai.

— Mi-a spus: „Baltă, data viitoare să știi mai bine...”

Venise ziua cea mare, de două ori mare. La prânz ne băteam cu „Ve Alecsandri”; tot atunci intram în vacanță.

În clasă era o fierbere cum nu mai fusese. Ne duceam unii la alții, scoteam din bănci pietrele cărate mereu, zi cu zi, și le-arătam celorlalți, ori cercetam cu mâinile vreo bătă adusă de vreunul dintre repetenți. Și făceam planuri peste planuri. De la câți metri să azvârlim, unde să ochim, cum să ne ferim în lupta cu pietre; unde să ne pitim, cum o să țâșnim ca să-i încolțim, câți pe câți să sărim și numai la *zotcă* să dăm, ca să-i umplem de *borș*.

Treceau și de la clasă la clasă, aducând alte planuri, se certau pe ele, nu se înțelegeau de loc.

Intra și ieșea și nea Truță, de la cei mari, roșu aprins la față, bodogănind și înjurând pe ungurește, ca să nu-l priceapă nimeni.

Și monitorul lipsea de la catedră, iar doamna apăruse în ușă numai să ne spună s-o așteptăm în liniște.

Pe la ceasurile unsprezece s-a arătat și Răuț Ion, zis și „Primejdie”. Îl știam toți, era mândria școlii. Dintr-un pumn te băga în spital, așa se zicea. Faima asta n-aș putea s-o adevăresc, dar îmi amintesc că era înalt, osos, sui ca o zvârlugă și repetent a treia oară în clasa a treia.

— Ce crezi, Oacă? Îi snopim și anu-ăsta? l-a întrebat, după ce trecuse cu privirea peste noi.

— Mai e vorbă?! i-a răspuns grozăvindu-se, suflând greu pe-o nară.

— De! Depinde de câți or veni.

Atâta ne-a trebuit, ca unul am sărit.

— Mergem cu toții!

— Nimeni n-o să lipsească!

— Poate să strige și catalogul!

Lui Primejdie i-au lucit ochii, eram ai lui. Ne-a cerrut ca-ndată ce va suna de ieșire, să ne strângem pe locul viran din spatele școlii.

Pe la timpul prânzului, locul ales semăna cu o tabără. Căraserăm pe el toate ciomegele, joardele și bătele ascunse cu grijă în pivnița școlii. Duseserăm și pietrele, le făcuserăm mormane. Erau numai una și una: ascuțite, să taie ușor vântul, să meargă drept la țintă.

A venit într-un suflet și nea Truță, înarmat cu o mătură cu coadă, nouă. Cum s-a găsit în mijlocul nostru, cearta iar a izbucnit. Mulți elevi din clasa a patra nu se uneau cu planul lui și nici el nu ceda o iotă. Când se vedea în încurcătură, îl trăgea la el pe Primejdie, îl lua aliat. Timpul trecea însă, n-au avut încotro și s-au împăcat. Au cedat elevii.

Tușind să-și potrivească vocea, a dat glas „ordinii de manevrare”, o înșira atât de tare, de auzea și pompagiul. Un copil scos din fire i-a strigat:

— Mai încet, nene Truță! Au trimis și ei spioni și ne află planul!

Comandantul nostru s-a cam ofuscat, l-a privit strâmb, ba i-a și zis:

— Taci, măi pruncule! Nu mă învăța tu pe mine! Eu am fost cătană, la Sibii! Patru ani încheiați, mă rog frumos!

A băgat și la cap; după aceea ne-am făcut mâna pâlnie la ureche să-l auzim. Ba chiar, temându-se să nu iasă vreo încurcătură, a repetat ordinul.

— Gata! a poruncit la sfârșit.

Și școala s-a pus în mișcare către „inamic”. Pe două coloane, amândouă trebuind să se unească la biserica Tîrchilești. Una a luat-o pe Leonida; cealaltă pe Romană, în

direcția Făgădău. Când prima ajungea în strada Saul, făcea la dreapta, înainta spre piața bisericii; a doua cădea tot acolo, abătându-se pe întâia stradă ce dădea din Romană.

— Mișto plan, mă Gică! l-a lăudat Vrabie. îi ia din două părți, îi înconjoară. Să nu scape niciunul neciomăgit!

În fruntea fiecărei coloane, departe mult, dar nepierzându-ne din ochi, cercetau spionii noștri, trei la număr. Să nu fie descoperiți, întorseseră căciulile pe dos, lepădaseră mantalele. Altfel ar fi fost dibuiți de la distanță, îmbrăcați cum erau, în hainele de pomană ale primăriei. Mergeau fiecare pe socoteala lui, făcându-se că nici nu se cunoșteau și se uitau mai mult pe sus, cum îi învățase Primejdie.

În urma lor înaintau câte zece elevi din clasa a treia, aleși dintre cei mai voinici și mai curajoși. Și mai bine înarmați. Numai joarde aveau, ori bice, cu codirișca din alun, plumbuită spre mâner.

Cam la treizeci de pași înapoi se ținea Primejdie, la coloana de pe strada Romană, și nea Truță, la cea de pe Leonida. Odată cu ei se mișca și „grosul”, format din elevii claselor a treia și a patra.

În coada fiecărei coloane și la o distanță destul de mare se găsea „rezerva”, alcătuită din clasa a doua și a noastră, împărțită în două grupe egale.

Pe locul taberei rămăseseră câțiva elevi fricoși, să păzească ghiozdanele și mantalele spionilor și ale altora, mulți, care în viața lor nu se bătuseră încotoșmănați.

Eu căzusem la nea Truță, deși aș fi voit să lupt sub comanda lui Primejdie. Și, ca toți, aveam buzunarele de la pantaloni și de la manta pline de pietre. Unii dintre noi mai purtau și un ciomag pe umăr.

De la primii pași ne-am căznit să ne facem uitătura încruntată. Fulgere scoteam din ochi și mai mult în pământ ne uitam.

Ajungând prin dreptul olăriei din piața Tunari, negustorul ieșit în pragul prăvăliei a strigat la noi:

— Cu cine vă bateți azi, copii?

— Cu „Ve Alecsandri”! l-am lămurit în cor.

— Țineți-vă bine, să nu faceți școala de râs!

Îndemnurile olarului ne-au mers la inimă; simțeam cum fierbea sângele în mine.

— Liniște! Nimeni să nu mai vorbească! ne-a sosit poruncă din față, de la căpetenie.

A țiptat la noi și elevul de ne comanda, până ne-a potolit.

Înaintam tăcuți și mânioși. Trecuserăm de poarta școlii, trecuserăm și de casa în care locuia Cârlikea. Pe neașteptate, în rândurile din urmă s-a iscat o învălmășeală, am simțit-o deslușit. Ca, în clipa următoare, gata, gata să mă dea jos. Un coleg, împins și el, s-a izbit tare de mine, i-am văzut din viteză ochii speriați.

Cât ai zice „în”, Cârlikea, care mărșăluia la un pas înaintea mea, a fost înșfăcat și scos pe sus din grămadă.

— Ți s-a făcut de scărmaneală, ai? Vrei să te întorci acasă cu hainele rupte și șchiop de-un picior! îl certa o femeie zdravănă, mai cât un luptător de la „Moși”.

— Lasă-mă, mamă! Mă duc numai să văd! se scâncea vecinul meu de bancă, dând și din picioare, zbatându-se.

Fără folos însă. îl purta ca pe o minge, hotărâtă să nu-l lase din mâini. Când să intre pe poartă, elevul din clasa a treia, cel care ne comanda, a strigat după ea:

— Dacă îl luați acasă, cine o să se mai bată?

Auzindu-l, femeia s-a oprit, s-a întors spre el și cu surâsul în ochi i-a zis în gura mare:

— Pe Iliuță al meu vă bazați voi?! Aoleo! Nu vă văd de loc bine!

În timpul acesta, cei zece din capul coloanei ocoleau pe mâna lor dreaptă, intrau în strada Saul. Li se zărea vârful bicelor purtate în sus, pe umăr, și capetele joardelor. N-a trecut mult, poate trei, patru minute, și „grosul” s-a oprit.

„Ce-o fi? A și început bătălia?!” ne întrebam, stând pe loc, din poruncă. Un metru nu ne lăsase comandantul să înaintăm. Între strada Saul și locul pe care se găsea „grosul” se născuse o goană. Unii veneau, alții se duceau. Atât vedeam. Și mătura lui nea Truță mișcându-se încoace

și-ncolo, ori zgâlțându-se.

Minați de focul din noi încercam să ne apropiem pe furis, ștergându-ne de garduri, pas cu pas. Când, pe deasupra capetelor celor de la „gros”, am zărit un grup din cei cu bicele ieșind din strada Saul și fugind înapoi cât îi țineau picioarele. S-a clătinat și oastea cea mai numeroasă a lui nea Truță, mai să bată în retragere. Așa a fost, sau poate numai mi s-a părut. Ceva neclar tot se petrecuse; voiam să știu ce se întâmplă, cu greu ne stăpâneam. Deodată, fără să ne fi înțeles, „rezerva” s-a rupt în două, de la mijlocul drumului, de unde se afla comandantul. Jumătate a luat-o la goană, înșirându-se pe unul din trotuare. Cealaltă a făcut la fel, dar pe trotuarul ei. Și fugi! Până am ajuns în spatele lui nea Truță.

Așa s-a întâmplat de am văzut de aproape toată băătălia, mai nimic nu mi-a scăpat. Deși la început nu prea am stat la largul nostru. Ba ne drăcuia nea Truță, cum găsea un moment liber, zicând că i-am stricat planul și i-am încurcat toate socotelile; ba trăgea de noi, de fiecare în parte, fostul comandant, și văzând că nu era în stare să-și refacă „rezerva” ne înjura cum îi venea la gură.

Am aflat și ce se întâmplase.

Deși spionii îi informaseră că o sumedenie de „inamici” se găseau mult mai înaintea bisericii, ascunși prin curți și prin locurile virane, cei zece curajoși din vârful coloanei căzuseră în capcană. Înaintând prea în adânc și fiind și puțini s-au trezit înconjurați și, cu toată vitejia lor, snopiți în bătaie. De nu scăpaseră decât cu fuga. În afară de unul, căzut prizonier.

Am auzit și cearta ce nu se mai sfârșea. Din nou, comandantul-șef avea o părere, elevii dintr-a patra, alta. Primul ținea să atace odată cu Primejdie, să aștepte ivirea lui. Elevii susțineau că „Ve Alecsandri” trebuia mai întâi atras spre noi, risipit, deci atacat îndată.

— Până una, alta, de ce nu înaintăm, să ajungem în dreptul străzii Saul?! De aici nu se vede nimic! le-a strigat Vrabie din spate, de unde ne găseam.

Ca și cum le-ar fi luat o pânză neagră de pe ochi, așa.

a fost.

— Înaintarea! a comandat nea Truță, fluturând și mătura pe sus.

— Înainte, marș! s-au grăbit și comandanții mititei.

Umpluserăm întreg drumul. Pas să mai treacă o saca spre pompă. Două se și opriseră în marginea străzii. Nici sacagiii nu arătau prea grăbiți. Scosese ră tabacherile și uitându-se pe sub gene înspre noi, își răsuceau țigările.

Mergeam în pas întins, ba la câte-un timp alergam, noi, cei mici. N-am apucat să ne încălzim bine că am și ajuns la lumină! Din piața unde dăduserăm se vedea până dincolo de biserică, se zărea chiar strada Romană.

— Al dracului Vrabie ăsta! Deștept e, mă! l-a lăudat Cirnu, privind departe, de-a lungul drumului.

Nea Truță ingenunchease și de sub mâna făcută streășină cerceta depărtările, umbla după „vrăjmaș”. Eu îmi ziceam că mare lucru nu o să descopere, n-o să iasă „Ve Alecsandri” din ascunzători de dragul lui. Se întunecase și cerul mai tare decât în alte zile; alergau niște nori negri, coborâseră până peste case.

— Uite-i!

— Ai lui Primejdie!

— Ei sunt! au răsunat treizeci de glasuri; i-au arătat și cu mâinile întinse într-acolo.

Ce-a fost pe nea Truță! Ca un curcan se înfoiase. S-au stins și certurile. Nimic, nicio neînțelegere nu s-a mai iscat. Repede s-a format un rând din cei mai buni trăgători cu piatra.

— Gata! Purcedeți la „lupta de la distanță”! le-a poruncit nea Truță, cum învățase la regimentul din Sibiu.

— Puneți-i întâi pe goană pe ăi de prin curți! i-au sfătuit elevii din clasa a patra, pe când plecau grăbiți și hotărâți.

Alți comandanți se trudeau să așeze în linie pe cei cu ciomege ori cu joarde. În fruntea lor se înfipseseră nisiparii. Li se vedea pe față că ardeau de nerăbdare, țineau morțiș să se răzbune; li se vedea și urmele pumnilor încasați, puteai să-i numeri ca pe peceti. Dinspre

biserică se pornise o pârâială, de credeai că se trage cu o sută de puști. Începuse bătaia cu pietre. Și-ai noștri, din zece azvârlite, rar când greșeau două, trei. Chiar de la patruzeci de metri, cât avea în lat curtea școlii. Aruncau și ai lor cu putere, câteva se rostogoliseră până la noi.

Lupta ne-a furat pe dată, toată școlărima se înghesuisese la gura străzii. Luptătorii cu piatra înaintaseră, dar se mai vedeau. Ascunzându-se după câte un pom, sau după câte un colț de casă trăgeau două, trei lovituri, apoi zvâcneau către alt adăpost.

Când eram mai aprinși, l-am văzut pe nea Truță venind dinspre ei, încălzit.

— Zece prunci cu pietre să alerge mintenaș! a poruncit din mers.

Năvală am dat o mulțime; mult mai mulți de zece. Și fără altă comandă am pornit-o la fugă. „De mine depinde soarta bătăliei”, gândeam, ținând o mină pe pietre, apăsându-le să nu sară din buzunar și alergând drept înainte, prin ploaia de colțuri de cărămidă. Cum am ajuns lângă unul din ai noștri, am deșertat buzunarele la picioarele lui. Ridicând apoi capul am dat cu ochii de „inamic”. Nu de cei care țineau piept prin ascunzători; de „grosul” lor. Și m-a luat cu frig. Peste o sută erau, la atâția i-am socotit, speriat. Rânduiți pe clina din piața bisericii, urcați și pe trepte. În mijloc, și tot în fotă verde, servitorul școlii lor.

„Ușor n-o să ne fie!” mi-a trecut prin minte.

Bătălia de la depărtare a ținut preț de câteva minute; până și ei și noi am sfârșit „muniția”. S-au scurs apoi clipe lungi de nehotărâre. Primejdie și ai lui se băteau tot la capătul celălalt al străzii, nu înaintaseră un metru. Până a tâșnit nea Truță. Ca un vifor s-a repezit strigând:

— Înainte, copii!

Toată lumea, de la mic la mare, s-a pornit. Răsuna strada de strigăte:

„Uraaa! Uraaa!”

„Pe ei, băieți!”

„Numai în scatoalce să-i ținem!”

O pădure de ciomege se scurgea de-a lungul drumului. Mergeau în grămadă, strânși unul într-altul. Dar cu cât înaintau, cu atât strada se lărgea, se arcuia către piața bisericii.

De teamă să nu fie atacați de pe laturi, se răsflira și coloana, mereu mai mult. Asta a făcut ca mulți să se pomenească tăiați de „gros”, înconjurați de grupe mai numeroase, pitite prin fundul curților și păruți zdravăn, cu toată vitejia lor.

„Grosul” ținea: rămăseseră la vreo patruzeci, în frunte cu ceata copiilor de nisipari. Pe unde ajungeau, nu era bine de „Ve Alecsandri”. Dădea și nea Truță, mai mult răcnea:

— Atingeți-i, băieți! Așa, la foaie, tună-i, Doamne!

De pe clină venea la vale „puterea” școlii dușmane, închegată bine, ca o măciucă uriașă.

„Oleoo! mi-a trecut spaima prin suflet. Or rezista ai noștri?” mă îndoiam.

Chiar în clipele acelea, dinspre capătul celălalt al străzii alergau grupe vrăjmașe răzlețe, fugeau înapoi și îndată au răsunat strigătele de izbândă ale oștii lui Primejdie.

„Grosurile” se apropiau mereu, ajunseseră la cincizeci de pași unul de altul. Al nostru încrezut acum, sigur de victorie; „Ve Alecsandri”, furios. Când, un nor întreg de zăpadă s-a prăbușit peste întinsul pieții, ca și cum o putere nemaipomenită ar fi deșertat o mie de tumbăraie; lumina o înghițise bezna, nu se mai vedea la doi pași; de peste case și de peste pomi se năpustise și viscolul, vâjâind ca turbat, răsturnând zăpada în valuri, ridicând-o în înalt. Năpădisese și peste copii, îi trântise la pământ pe unii; alții, proptindu-se în piept, încercau să înainteze, cu zăpada chiciuri pe ochi, orbecăind într-aiurea.

Nimeni nu luase în seamă zvârcolirile de la început ale cerului, lupta lui. Din norii care alergau bezmetici, pe când coloana ajunsese în strada Saul, căzuseră întâi câțiva fulgi, veniseră repeziți la pământ. Apoi vântul se întetise,

pornise să sufle cu putere. Se îndesise și zăpada, fulgii erau cât floarea de prun. Și furtuna nu așteptase decât să năvălească.

Câțiva elevi din școala noastră, printre care și Oacă, nimeriserăm în spatele bisericii, ne adăpostiserăm înapoia zidurilor înalte. Alergaseră și unii de la „Ve Alecsandri” tot acolo.

— Ce păcat! Tocmai când era mai frumos! s-a văitat Oacă către unul dintre ei, mai mare de ani, pe care îl cunoștea. j; i

— Da, mă Oacă! Ce ne-am fi bătut!

Proverbul „Flămândul codrii visează” găsea loc și în casa noastră berechet. Mai cu seamă tata râvnea. Duminicile îndeosebi, la masa de prânz. Avea și darul să coloreze din cuvânt o mâncare bună, ne lăsa gura apă. Când se apropia Crăciunul, mai abitir la cozonaci se gândea. Îi și plăceau mult. Cu toată sărăcia cumpăra doi sau chiar trei, de sărbători. Dar după prima felie întorcea bucata pe o față și pe alta, rupea din ea alene. El avea poftă de niște cozonaci „cu miezul jilav și cu miros ușor de unt proaspăt”, cum mâncase cândva, prin Moldova.

Tot gândindu-se la ei a adus vorba și la serviciu. Acelor, unul dintre colegi i-a povestit că cozonaci cum face nevastă-sa nu face nimeni pe lume. „Dar, a zis acela, femeia mea este absolventă a școlii de menaj”.

Pe loc, înaintea lui tata a apărut Antoaneta. O nepoată de soră, cum mai avea încă două. Antoaneta era însă vestită în toate familiile cu care ne înrudeam, se vorbea de ea ca de o minune. Faima și-o câștigase de mică, de pe la opt ani, când jucase într-o pantomimă la circul Sidoly. Cum ajunsese la circ, ar fi prea lung de povestit, dar de atunci „fata aerului” i se mai zicea, că o laudă. Afară de darul actoricesc, câte nu știa să facă! Fel de fel. Până la urmă terminase școala de menaj.

Întors acasă, tată i-a spus mămiței ce auzise și ce plănuise. S-o roage pe Antoaneta să ne facă ea cozonaci de Crăciun. „Numai de-ar vrea”, a zis la urmă, cu oarecare îndoială.

La câteva zile am găsit-o în bucătărie, încinsă cu un sort alb și strălucitor de curat, învârtindu-se încoace și încolo, mutând la dreapta sau mai la stânga câte ceva, ori așezându-l la loc.

— Așa târziu se scoală domnișorul?! m-a luat în primire, vorbind cu spatele la mine.

— Sunt în vacanță, i-am răspuns.

— Asta nu te scuză cu nimic.

I-aș fi întors eu vorba, mă pricepeam, dar țineam cu; tot dinadinsul să văd cum se prepară cozonacii. Prea1 auzisem multe. Fără să vreau. Ori de câte ori se găseau la un loc mai multe femei, rar când n-aduceau vorba de ei. Unele se plângeau că nu le ieșiseră tocmai de soi, în anul ce trecuse, altele se lăudau că mai buni nu nimeriseră nicicând. Apoi începeau să spună fiecare câte bucățele de zahăr pun la un kilogram de făină, cât lapte și cât unt, cât timp trebuie lăsat aluatul să crească, și încă altele, multe, și niciodată două gospodine nu-i făceau la fel.

După ce am băut ceaiul m-am tras în colțul dinspre curte al bucătăriei, unde era o măsuță, am scos abecedarul și tăblița, și făcându-mă că scriu lecțiile trăgeam cu coada ochiului, vedeam tot. Și tăceam chitic.

Peste un ceas, Antoaneta era o apă. I-a luat locul mămița, și-a sumes mânecile, și dă-i! Plesnea aluatul sub mâinile ei mai tare decât palmele pe care ni le plesneam noi, tîrchileștenii.

Când Antoaneta a crezut că era destul de bine bătut, l-a acoperit cu o pânză, peste ea a pus ceva gros, l-au tras și aprobe de mașină, să stea la căldură, desigur.

— Din nimica toată poate să dea înapoi! A! Aluatul de cozonac e tare belaliu! mai ca un copil de țâță! spunea către mămița, încrezută pe ce știa.

Astea zise, ne-a dat și pe noi afară, pe toți. Să nu mai intre sau să iasă pe ușă nimeni.

La prânz, când m-am întors acasă, cozonacii erau în cuptor. Din timp în timp, Antoaneta deschidea ușa și îi înțepa cu un bețișor, îl vâra adânc. După care lua cu degetele ce se prinsese de el și cerceta atentă.

„Se vede că a studiat! Mare lucru și școala! La orice!” sunt sigur că își zicea tata, încântat de nepoată-sa. Numai la ea, la cum lucra se uita...

Peste o oră, cred, poate mai mult, începuseră să se coacă. Răzbise mirosul, împânzise bucătăria. Tata să plece, nici gând, deși întârzia de la serviciu. Abia după alt sfert de ceas am ieșit amândoi. Eu mă duceam să mă dau pe gheață, cu ceilalți copii. Și am uitat de cozonaci.

Seara am găsit-o în bucătărie numai pe mămița. Era de pământ. Privea în jos, nu scotea un cuvânt.

— Vezi, să fi cuminte, c-o pățești cu tac-tu azi! m-a sfătuit ceva mai târziu.

— De ce?!

— Ne-a stricat Antoaneta cozonacii! Două kilograme! Ce de bani prăpădiți! s-a văitat stins, abia am auzit-o. Iar la un timp a zis mai tare: Ce-o să iasă, când o afla tac-tu! Nici nu vreau să mă gândesc.

Cu Atila semăna tata, așa arăta. (Cu cel văzut de mine într-o carte lăsată de monitor pe catedră.) Uitătura i se făcuse de sălbatic, i se zbârlise părul și mustățile, în barbă își jura o răzbunare crudă. De-ar fi avut-o pe Antoaneta în față, nu știu ce s-ar fi ales de ea. Avea numai un cozonac, și când îl trăgea la el, când îl împingea cât colo, mânios și cu dezgust.

— Asta-i cozonac?! Să-i fie de cap! bolborosea rămânând cu privirea încruntată în coaja lui.

Și iar o drăcuia, cu școala de menaj cu tot. de cred că-i țiuiau urechile tocmai la ea acasă, în Calea Călărașilor.

Mă uitam și eu la cozonac, pe furiș. De trei degete crescuse, poate nici atât. Părea să fie greu ca plumbul, iar la culoare era aproape cafeniu. Aducea cu o bucată de turtă dulce de la lipovenii din „Moși”, din aceea deasă.

Nimeni nu mișca, nu scotea un cuvânt. Țintuiți sedeam. Și privirea ne-o feream de-a tatii. Numai Lică a voit nu știu ce să spună, de casa pusă la loterie, dar mămița i-a făcut semn pe ascuns și vorba i s-a oprit pe buze.

Am mâncat pe tăcute și fără chef. Cum am terminat,

m-am înțeles din ochi cu Alexandru și am plecat la culcare.

Zilele care mai rămăseseră până la sărbători au trecut cum au trecut. Tata era la fel de posomorât, dar luat de serviciu și de griji mai uita. Nu de tot. La răstimpuri bombănea, vorbea singur. „Școală de menaj! Or fi bune la tocană, nu la lucruri fine!”

A venit însă și Crăciunul. La prânz am mâncat, ca toată lumea, sarmale și cârnați de porc, iar tata, mămița și Lică au băut și un pahar de vin. (Nouă nu ne dădea, le era frică să nu căpătăm darul beției.) După cârnați, vrând-nevrând, mămița a adus cozonacii la masă. Ca și cum ar fi adus un butoi cu iarbă de pușcă, așa a fost.

— Ce turtoaie! a făcut tata, amărât, privind jalnic către ei; și s-a tot uitat lung; părea că nici nu-i venea să creadă. Asta-i bătaie de joc! a răbufnit. Pe banii mei!

Și îndată a luat foc; și toarnă-i Antoanetei!

Cu toată furtuna de la gura tatii, mămița tăiașe unul în felii, ne dăduse la fiecare, îi pusese și lui înainte, pe farfurie.

— O fi bun la gust, a zis moale, fără curaj.

El nici nu s-a uitat în farfurie. Mai rău s-a înfuriat. Un ceas întreg s-a războit cu Antoaneta, cu mamă-sa, cu tat-su, și fiecăruia i-a găsit o vină. Când a sfârșit era mai supărat ca niciodată.

— Cine m-a pus, dom'le, cine m-a pus?! se căia.

Și toate zilele Crăciunului a rămas trist și îngândurat. De nu ne-a mai ars nici nouă de nimic.

Lică a rupt gheața, el l-a scos din toropeală. (De pagubă și-a amintit timp îndelungat, s-a tot plâns, iar de ghinionul ce avusese să-i vină Antoaneta în gând n-a uitat niciodată.) Cozonacii se și terminaseră. Buni-răi, i-am stins în două zile. Ca să nu-i mai aibă tata în față. Altfel ar fi ținut mult mai mult, i-ar fi drămuț mămița.

— Știți ce am aflat? ne-a întrebat Lică, venind într-un suflet de afară și uitându-se în ochii noștri pe rând. Cum n-aveam de unde să știm, ne-a spus tot el: Proprietarul casei lasă și cotețele ăluia de o câștigă! Amândouă!

— De unde știi? a sărit tata.

— Când ai fost acolo? l-am cercetat eu.

— E scris pe anunț? a crezut Alexandru.

Lică se încurcase, nu știa cu cine să înceapă.

— Ce aștepți? Dă-i drumul! l-a zorit tata.

— Păi, să vă spun. Mai adineauri mă dusesem să cumpăr o sticlă de borș de la coana Lina borșereasa, să avem la ciorba de mâine. Acolo am zăbovit o bucată; mi-a spus că dacă nu-i tocmai-tocmai acru cât trebuie, e din cauza gelului. „Dar nici prea acru nu-i bun, a zis coana Lina, că vine de se întărește carnea, de orice ar fi, chiar de vită tânără”. Are ea însă semnele ei, spune că o să se moaie gerul și o să se acrească mai iute borșu, numai dacă...

— Lasă borșu! Spune cum e cu casă, l-a îndreptat tata spre ce ne durea.

— Păi de casă vă spuneam. De la coana Lina borșereasa am trecut drumul, să o iau pe partea unde e casa. N-am ajuns în poarta ei, când i-am auzit pe doi inși, nici îmbrăcați, nici dezbrăcați, că lasă și cotețele ăluia de i-o ieși numărul la loterie. Iaca, așa s-a întâmplat.

Atât numai și ne-a fost de-ajuns. Casa din strada Teilor a înviat. Gândul că noi o să câștigăm s-a întors la loc. Bătaia, dintre școli, ca și goana după pietre ascuțite și după reteveie, apoi vacanța, apropierea sărbătorilor, iar în timpul din urmă pacostea cu cozonacii aduseseră uitarea peste ea. L-am ascultat pe Lică, vorbă cu vorbă, am fost numai urechi.

— Mai du-te și tu pe acolo, m-a îndemnat tata, la sfârșit.

Asta s-a întâmplat la prânz; ne așezam la masă, în vreme ce Lică intrase năvală. Întâia oară, după cozonaci, când și tata mâncase mai cu poftă. Seara, nici n-a trecut bine cu privirea peste „Adevărul” și m-a întrebat:

— Ai fost?

— Am fost, sigur că am fost!

Ba șezusem de vorbă și cu proprietarul. Adică nu vorbisem chiar eu. Alții, niște oameni mari îl descususeră. Mai ales, dacă se vânduseră toate biletele voiau să știe.

Numai unul ținea să afle cât e de mare dormitorul. „Axe cinci pe patru?” l-a întrebat de două ori, fiindcă întâia dată nu auzise, ori se făcuse.

— A, e mare! E frumos, a găsit tata.

L-am lăsat să creadă, deși proprietarul zisese: „Nu tocmai”. Era și ocupat, căuta în buzunarul dinăuntrul hainei; și nu găsea. Ce, nu știam, dar ghicisem, eram sigur că nu dăduse peste el. Un fir de spaimă i-alunecase pe față, tresărise. Și-a adus aminte, a vârât mâna în buzunarul de la spate, de unde a scos carnetul de ceferist și, din el, biletul de loterie.

— Dă-mi-l și mie! m-am repezit.:

— Na-ți-l, dar umblă atent cu el.

L-am luat cu grijă, l-am cercetat bucățică cu bucățică, am silabisit numele directorului „Casei de pensii a ziaristilor”, l-am întors și pe partea cealaltă și m-am uitat pe el, deși nu se găsea nimic; l-am așezat apoi pe masă, l-am mai privit încă o dată. Nu știam ce căutam, dar numai atunci i-am citit numărul. Nu l-am spus pe dinafară, cu toate că-l țineam minte; l-am citit după bilet. De două ori, tare, răspicat; și am rămas cu ochii în el, iar în gând vorbeam cu tata.

„Vezi, tată, îi spuneam, ce ușor ar fi să câștigăm. Că eu mă pricep, sunt jucător. Să-l scoată întâi pe 5. Uite, ce frumoasă cifră! Pe cea mai frumoasă ai ales-o. Rotunjită numai în coadă și, uite, și linia asta scurtă din capul ei. Parcă salută, vine spre noi. Privește și la cei doi 7. Stau smirnă, aliniați ca la oaste și-ncinși pe mijloc, armați cu baionete. Numai să-i tragă și ar ieși amândoi deodată, nimeni n-ar fi în stare să-i oprească. Nu-i

— Lasă-mi-l și mie un pic, l-a cerut Alexandru.

S-a dus și tata a doua zi, s-a abătut din drum, la prânz, venind spre casă.

— Ger al dracului, altminteri aş fi stat mai mult, povestea.

— La ce-ți folosește să atârni în fața unor ziduri, eu nu înțeleg de loc! mai bine ia seama să nu răcești. Uiți că ai fost bolnav? l-a certat mămița.

— Încerc și eu, îmi zic că așa am s-o atrag, o s-o câștigăm noi. De, mai știi!

11 Seara, numai că nu ne-am mutat în strada Teilor. Aflasem cum era casa împărțită, o știam pe de rost. De la vecinul nostru. Tata îi spusese că joacă la loterie, să se mândrească, cred. Or, domnul Fântânaru o cunoștea bine, un frate de al lui locuise un an în ea.

Numai planuri ne-am făcut, cu mămița împreună de astă dată. Din ce se prinsese, ce o făcuse să-și pună și ea toată nădejdea în loterie, nimeni n-a știut. Cu ea însă, într-o jumătate de ceas nimic nu mai rămăsese în strada Maidanului. Și toate la locul lor puse. Întâi, șifonierului îi găsisse loc, i-am văzut oglinda, mare până la pământ, strălucind în ferestrele deschise spre grădină. Nouă, copiilor, ne mai cumpărase un pat. Ce răsfăț pe noi! Dormeam acum doi în pat, ne boieriserăm rău.

— Ce bine ar fi! ofta tata, ascultând-o cum potrivea lavoarul.

În timpul acesta și lucrase cu spor. Pusese petice la două cearșafuri, îmi reparase și mie buzunarele de la manta, rupte de câte pietre cărasem în ele. Îi obosiseră însă ochii, o durea și spinarea; șezuse ceasuri întregi aplecată. Și-a scos degetarul, a strâns mosorelele și a zis cum își făcuse obicei:

— Gata! La culcare!

Am plecat îndată. Când să intrăm în pat, a venit la noi, ne-a strâns lângă ea și ținându-ne pe toți trei pe după umăr, ne-a spus cu voce moale:

— Rugați-vă lui Dumnezeu să câștigăm casa.

— Cum să zic? a întrebat-o Marieta.

Mămița a stat un timp pe gânduri, apoi, lipindu-și brațele și palmele mai bine de noi, ne-a șoptit:

— Ziceți după mine, încetisor: „Doamne Dumnezeule, ajută-ne nouă. niște copii sărmani, să câștigăm casa din strada Teilor”.

Ne-am rugat în toate serile împreună cu ea, mereu mai cucernici. Și multă vreme mi-a rămas în urechi glasul ei puternic ridicându-se deasupra, spărgând melodia

șoaptelor.

Până la Anul nou nu mai erau decât trei zile. Nouă însă ni se părea că se apropie încet, numărăm ceasurile. Dar a venit.

Dimineața, după ce își băuse laptele, tata privea când în curte pe fereastră, când în „Adevărul”, pe deasupra; ori se muta de pe un scaun pe altul, nu-și găsea astâmpăr.

— Mă duc! a zis deodată, hotărât. Fac și o plimbare. Ce-i de aici pân-la Palatul ziariștilor?! O palmă de drum.

După ce s-a bărbierit, a îmbrăcat paltonul bun și a plecat.

Era vremea; am plecat și eu la Vrabie. Și cu el împreună am umblat cu sorcova.

Întâi și întâi, la coana Frosa ne-am dus. Am găsit-o în salon, pe canapea, lângă bărbatu-său. Cum am văzut-o spre ea ne-am îndreptat cu sorcovele întinse.

— Nu, nu! ne-a oprit. Primul pe Paraschivescu. Așa se cade!

După ce i-am sorcovit pe amândoi, coana Frosa a scos din buzunarul de la fustă un pumn de bani, a ales două băncuțe noi și ne-a dat la fiecare câte una.

— Ce face mămiță-ta, ce face tac-tu? m-a întrebat pe când ieșeam pe ușă.

— Bine, săru-mâna, bine, foarte bine, i-am răspuns împheșuind mulțumirile una peste alta și strângând în palmă băncuța.

Lui Vrabie îi străluceau ochii, se îmbujorase la față.

— Până-n prânz facem francul, mă Gică! Dacă nu mai mult! Sigur!

Se vedea bogat. Și eu la fel. Plini de încredere ne-am îndreptat spre „Frumușica”.

— Ai să vezi că și ea o să ne *atingă*, pă puțin douăzeci de bani o să ne dea. Numai cât cumpăr în fiecare zi, cât bănet îi las, găsea temei prietenul meu, pe drum.

Acolo am sorcovit-o pe negustoriță, pe negustor, pe Tudor și pe celălalt băiat de prăvălie, și când am sfârșit cu toții, Frumușica a tras cutia tejghelei, căuta prin ea. Eu i-am făcut semn cu vârful ghetei lui Vrabie, adică și aici a

căzut pleasca pe noi, cum și el crezuse fără greș.

— Na și ție, na și ție, a zis negustoreasa, galantăoană nevoie mare după glas, și ne-a pus în palmă câte cinci parale.

Mai cu lehamite nici nu putea să ne cadă! Dacă n-am fi fost la coana Frosa, treacă-meargă, era bun și

„Cinciul” ei. Am plecat, fără să-i zicem „săru-mâna” măcar. De „La mulți ani”, nici vorbă!

— Ce zgârie-brânză Frumușica asta! Și de Anul nou! a ocărit-o Vrabie.

— Scârboasa! i-am zis și eu.

Nea Gheorghe Puiaru nici nu ne-a primit.

— Nu-i am eu pe ai mei? ne-a întâmpinat de pe prispă, cum ne-a văzut. M-au tot sorcovit! Șase!

Curajul ne scăzuse la jumătate. Ne-am sfătuit, am hotărât să luăm casele pe alese, nu la rând cum ne puseseșăm în gând de dimineață.

— Ce zici, dacă am merge acum la Bărcănescu? Locuia departe, în capătul celălalt al străzii Răsuri, dar era cunoscut ca bogat.

— Hai, s-a învoit Vrabie.

În curte am mai găsit doi băieți cu sorcova, și încă unul urcat pe scară, așteptând în dreptul ușii. N-am știut ce să facem. Până în urmă am luat-o spre scară. Atunci a ieșit afară o fată și ne-a împărțit câte cinci bani de cap.

De la Bărcănescu am plecat la Secoșeanu. Locuia pe Teilor, în apropiere, într-o casă mare.

— Acum un an ne-a dat și bani și câte două portocale, l-a preamărit Vrabie.

În preajma casei ne-am întâlnit cu Cârnu și cu Corcodușe.

— Ați venit degeaba până aici, ca și noi. A-nchis poarta! s-a plâns Corcodușe.

După ce ne-am despărțit de ei. am mai umblat un ceas, dar n-am făcut decât cincisprezece bani fiecare. Și obosisem, îmi simțeam picioarele grele. „Fii! S-o fi întors tata de la „Loterie”, mi-a fulgerat prin minte.

— Nu mai merg! Te las! m-am repezit cu vorba în

Vrabie.

— De ce?! Să terminăm măcar Ghica Vodă.

— Nici gând! Și-am rupt-o la fugă.

Îl așteptam tăcuți. Oricine ar fi ghicit că așteptam ceva; ca la o pândă ședeam. Se auzea numai turuitul Manetei. Îi făcuse păpușii o rochiță nouă, de Anul nou, și o bătea la cap să nu o mototolească, să o păstreze curată.

Dinspre stradă veneau voci de bărbat. Se apropiau, mi-am dat seama că intrau în curte; se deslușeau mereu mai bine. Ciulii urechea, i-am prins-o și pe a lui tata. Am tresărit, m-am ridicat de pe scaun.

Ajunseseră lângă bucătărie, i-am și văzut, pieziș, prin fereastră. Erau trei, afară de tata. Domnul Fântânaru își aducea musafirii la masă, așa i-am socotit, iar înainte dăduseră pe la „Frumușica”, miroseau de departe. Își făceau urări, se înțelegea după plecăciuni și strângeri de mână.

În curând au trecut prin dreptul ferestrei. I-am prins fața lui tata, l-am urmărit frântură cu frântură de clipă; încercam să ghicesc, să aflu, să știu; când a apăsât pe clanță, s-a ivit în ușă.

— Spune, am câștigat-o? s-a repezit mămița, cu glasul sugrumat.

— Da' de unde! a făcut tata, amărât.

— Nu se poate, Nae! s-a împotrivit și, galbenă ca ceara, s-a lăsat pe scaun.

El mă căuta din ochi pe mine.

— Ai văzut?! Ți-era frică, te speriaseseică n-o să mai găsim bilete. Și dacă am jucat, ce scofală am făcut? Știam eu... de mult. Îmi cunosc eu norocul...

Ne-am așezat la masă târziu, siliți și atunci de scâncelile Marietei. Am luat o lingură de supă, până nu s-a răcit de tot în farfurie, am mâncat și câțiva dumicați de friptură. Tata mesteca într-o doară, privind pe fereastră.

Numai mămița mânca în lege. Un străin ar fi crezut-o hămesită. Și ultimul fir de pe fundul farfuriei îl aduna, lacomă.

Aș fi fugit de la masă.

Am rămas de frica tatii, am stat ca de piatră, uitându-mă pe poliță, în găurile de la strecurătoare. Lui, mai ales, îi feream privirea. Până l-am văzut dându-se pe spate, să-și sprijine capul de spătarul scaunului. Puteam încă să o „pătesc, dar n-am mai fost în stare să rabd. Am plecat. Pe când ieșeam pe ușă, singur el a întors capul după-mine.

M-am dus drept la Vrabie acasă, l-am găsit jucând țintar cu Bică „Abia vine”.

— Ce prost ai fost! m-a plâns, după ce „mutase”. Am mai făcut douăzeci de bani!

Altă dată mi-aș fi mușcat pumnii de necaz. „Ce știi tu! Ce înseamnă douăzeci de bani, pe lângă ce am pierdut?!” i-am spus în gând, uitându-mă la boabele lui de fasole. Juca cu pestrițe. Jucam și eu cu ele, îmi plăceau, mi se păreau scrise cu cerneală.

— N-auzi, mă?!

M-am întors acasă, când de mult se înserase și i-am găsit pe toți în bucătărie, stând pe întuneric.

— Calcă-ncel, m-a muștruluit Lică, în șoaptă.

Tata și mămița nu mi-au zis nimic.

Pășind în vârful picioarelor m-am dus la locul meu, la gura mașinii de gătit. După un timp mă obișnuisem cu întunericul, îi vedeam bine. Îi și simțeam. Ședeau cu ochii închiși, fără să miște, ca într-o caznă.

Doar Marieta moțăia, iar Turei nu se mai auzea trebăluind pe sub masă.

— Eu mă duc să mă culc. Voi rămâneți, trebuie să mâncați, ne-a spus tata.

Și-a căutat loc pe lângă masă. Mergea nesigur, pipăia lucrurile dimprejur, ca orbii; era încurcat, istovit.

Am rămas cu mămița. Mai înțepenită ședea.

Venise și noaptea, se făcuse beznă.

— Aprind lampa? a întrebat-o Lică.

— Mai stai.

În fundul mașinii a trosnit un tăciune. Se aprinsese din nou, cât o gămălie, dar s-a stins îndată.

Nu s-a mai auzit nimic; ședeau ca de veghe; parcă murise cineva. Așa ni s-a arătat Anul nou.

Redactor responsabil: ALEXANDRA BENGESCU
Tehnoredactor: GABRIELA ILIOPOI. OS

*Dat la cules 14.03.1. rut 1967. Comanda „- V 63 g/m,
Tiraj 15140. Hârtie tipar „'16. Coli editoriale 10, 12.854.
C.Z. pentru bibliotecile i SR-31.*

„Jețnat sub comanda nr. 230 la coriluferrM Pofev. iică
„13 Decembrie 1918”, Grigore Alexandrescu nr. 89 - 97,
București, Republica Socialistă România